

Ministerstvo kultury

**Sborník statí o kultuře
v letech 1998 – 2003**

**Praha
květen 2004**

Ministerstvo kultury

**Sborník statí o kultuře
v letech 1998 – 2003**

**Praha
květen 2004**

Ediční poznámka

Ministerstvo kultury ČR vydalo v roce 1999 Sborník statí o kultuře v České republice po roce 1989. Cílem této publikace bylo zmapovat situaci české kultury v období od roku 1989 a vysledovat některé vývojové trendy. Sborník vznikl jako ne zcela sourodý soubor textů s autorskou převahou pracovníků MK ČR a nepostihl úplně situaci a vývoj kultury ve sledovaném období.

Od té doby se změnilo mnohé a Ministerstvo kultury ČR se proto rozhodlo iniciovat vytvoření nového aktuálního dokumentu, Sborníku statí o kultuře v letech 1998–2003. Tato publikace by měla na původní Sborník navázat, je však koncipována vzhledem k vývoji a změnám, které nastaly ve struktuře veřejné správy, poněkud odlišně. V důsledku decentralizace leží podstata kulturních služeb a aktivit na bedrech obcí a krajů, proto byli osloveni především hejtmani všech krajů a starostové některých vybraných obcí a měst (výběr byl učiněn s ohledem na velikost sídel a jejich polohu v území ČR). Pro zajištění diverzifikace pohledů na naši kulturu byly osloveny i nevládní neziskové organizace – umělecké svazy, asociace v profesionální i amatérské umělecké sféře a významné kulturní instituce.

Ve sborníku jsou publikovány všechny doručené odezvy, které obsahovaly odpovědi na položené otázky. Texty prošly pouze jazykovou korekturou.

Praha, květen 2004

Obsah

Úvodní slovo ministra kultury	3
Ministerstvo kultury	7
Kraje České republiky	133
Vybraná města a obce ČR	213
Asociace, sdružení, svazy a instituce v kultuře	247

Úvodní slovo aneb Co se za pět let (1998-2003) v kultuře povedlo a co nikoliv

Každá instituce (i každý jednotlivec), pokud se chce pochlubit svými úspěchy, tedy tím, co se mu podařilo, ať už je o tom přesvědčen jen on sám, anebo ho o tom přesvědčují ostatní – jednotlivci, média, nejrůznější zprávy a usnesení z nejrůznějších jednání tu- i cizozemských – riskuje, že bude obviněn (médii, jednotlivci atd.) z vychloubačství, „vytahování se“, zastírání svých neúspěchů atd., protože, jak už dávno prohlásil Jan Werich: „U nás ti lidé odpustí všechno, jenom ne úspěch.“ Nemluvě také o tom, že pokud se něco podaří, tak je to samozřejmě dobrá zpráva. Ale jelikož v žurnalistice bohužel platí, že dobrá zpráva není žádná zpráva, mnohdy se o úspěchu toho či onoho ani nikdo nedoví. Právě proto po pěti letech předkládám přehled toho, co se v české kultuře z pohledu veřejné správy událo, co se nám na Ministerstvu kultury za posledních pět roků povedlo a co nikoli. Obojí si totiž zaslouží pozornost.

Stejně tak si zaslouží pozornost názor krajů, na něž přešla velká část zodpovědnosti za kulturu, a názor obcí. Aby sborník nebyl jen názorem veřejné správy, obsahuje v závěru i stanoviska vybraných institucí a nevládních neziskových organizací.

Ale aby nedošlo k nedorozumění. Materiál, který předkládám, v sobě samozřejmě nezahrnuje přehled všech kulturních událostí, ani běžnou činnost a agendu ministerstva a ostatních orgánů veřejné správy.

Za úspěchy ministerstva považuji:

- a) prosazení první vládní Kulturní politiky v dějinách České republiky (1999), první vládní Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví v České republice (koncepce muzejnictví – 2003), Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice (2003),
- b) završení procesu přípravy resortních právních předpisů na vstup do EU (gestorství: Audiovize a kultura, podíl na kapitolách: Volný pohyb zboží, Právo obchodních společenství, Volný pohyb služeb), prosazení podpisu významných úmluv (Evropská úmluva o přeshraniční televizi, Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy, Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy),
- c) zapojení do komunitárních programů RAPHAEL (kulturní dědictví – ČR získala cca 357 000 Euro), KULTURA 2000 (18 úspěšných projektů v r. 2002), Media-Plus a Media II-Training (podpora vzdělávání, distribuce a speciální program k Týdnu evropského filmového dědictví), s tím související zřízení národních kanceláří Media Desk a Kultura 2000,
- d) spolupráce s UNESCO, zápis dalších 6 kulturních statků (zahrady a zámek v Kroměříži, Holašovice, zámek Litomyšl, Čestný sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci, vila Tugendhat v Brně, Židovské město a bazilika sv. Prokopa v Třebíči) na prestižní Seznam světového dědictví,
- e) založení kvalitativně nové kulturní spolupráce zemí Visegrádské skupiny (mj. iniciování vzniku Visegrádského fondu),
- f) zapojení do mimořádného mezinárodního projektu „Střed Evropy kolem roku 1000“,
- g) posílení kulturní spolupráce se Slovenskou republikou jako naším nejpřirozenějším partnerem, založení tradice Měsíce česko-slovenské kulturní vzájemnosti jako prestižní celostátní akce (hostování divadel, výtvarné umění, hudba apod.),
- h) intenzivní propagace české kultury v zahraničí (Česká kulturní sezóna ve Francii - 2002, rozsáhlá prezentace české kultury na českých dnech v Rusku - 2003, Japonsku - 1999,

Belgii - 1999, Kanadě, Argentině a na knižním festivalu na Tchajwanu - 2003), hlavní finanční garance divadelního Festivalu německého jazyka a uskutečnění dvou mezinárodních scénografických festivalů Quadriennale 1999 a 2003,

i) vypracování a prosazení nových zákonů a dalších předpisů (mj. zákon tiskový, autorský, knihovní, o ochraně sbírek muzejní povahy, vývoz kulturních statků, zákon o České televizi, o církvích a náboženských společnostech, komplexní nová úprava oboru restaurování kulturních památek, nařízení vlády o oceňování v oblasti kultury),

j) odstátnění státních kulturních institucí (Pražské jaro, státní vědecké knihovny, ústavy archeologické památkové péče, 29 muzeí a galerií),

k) založení stabilní státní péče o Památník Lidice, vybudování galerie pro významnou sbírku umění Pro Lidice, založení vládního programu rehabilitace vybraných památníků bojů za svobodu (Vojna u Příbrami, Památník na Vítkově, Památník E. Beneše v Sezimově Ústí aj.),

l) mimořádné výkupy uměleckých předmětů do státních sbírek (mj. Waldesova sbírka pro Národní galerii v Praze),

m) zmírnění některých majetkových křivd na obětech holocaustu (převod sbírky obrazů Židovskému muzeu, vytvoření databáze uměleckých předmětů pocházejících z majetku obětí holocaustu na internetu),

n) v oblasti literatury, knižní kultury a knihoven byly vyhlášeny nové programy a granty: Podpora překladů české literatury vydávané v zahraničí (od r. 1998), Knihovna 21. století a Česká knihovna (od r. 1999), Grant na podporu vytvoření a vydání díla (od r. 2000), Program podpory zajištění regionálních funkcí knihoven (od r. 2002),

o) od r. 1999 je vyhlašován program Veřejné informační služby knihoven (VISK), díky němuž má více než 70 % občanů ČR přístup k internetu prostřednictvím veřejných knihoven. Ministerstvo kultury spolupracovalo na přípravě materiálů Státní informační politika a Státní informační politika ve vzdělávání, kde prosadilo významnou roli knihoven,

p) rekonstrukce významných kulturních památek pro potřeby resortu (mj. v Praze Nostický palác, palác Kinských, letohrádek Hvězda, zahrady pod Pražským hradem, zahájení záchrany Schwarzenberského paláce, letohrádku Kinských, nového sídla Muzea české hudby, v Brně Uměleckoprůmyslového muzea a Domu šlechtičen, v Olomouci Petrášova paláce, v Plzni Domu u Slunce), výstavba nových budov pro kulturní instituce (Moravská zemská knihovna v Brně, knihovna v Liberci), restaurování unikátních národních kulturních památek (palmový skleník zámku v Lednici, relikviář sv. Maura), reinstalace muzejních expozic (Veletržní palác Národní galerie v Praze, Technické muzeum v Brně),

q) oddlužení národních kulturních institucí,

r) vyřešení úhrady stipendijních pobytů výtvarných umělců a scénografů v Mezinárodním centru E. Schieleho a mladých hudebníků v Evropském orchestru mladých,

s) založení titulu „Nositel tradice lidových řemesel“ a oceňování v oblasti kultury (cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti divadla, hudby a výtvarného umění a architektury, cena Ministerstva kultury za památkovou péči, cena Ministerstva kultury za přínos k rozvoji české kultury, cena Ministerstva kultury v oborech zájmových uměleckých aktivit, cena Knihovna roku, cena za nejkrásnější českou knihu roku, cena Gloria musaealis, cena Ministerstva kultury na Bienále grafického designu Brno, cena ministra kultury – cena hranému filmu zemí Visegrádu, medaile Artis bohemiae amicis),

- t) zajištění výstavního prostoru pro dar významného rodáka – zlatníka Františka Khynla na státním zámku Sychrov,
- u) koncepce zachrany unikátního fenoménu otáčivého hlediště v Českém Krumlově – vybudováním nového zahradního divadla s otáčivým hledištěm v sousedství zámecké zahrady bude vyřešen problém konfliktu stávající technicky zastaralé točny se zájmem ochrany památky světového dědictví UNESCO,
- v) Státní fond ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie: vyřešení situace v obchodním využití filmů vyrobených ve FS Barrandov v letech 1965-1990, od doby vzniku fondu Rada fondu posoudila 1470 kinematografických projektů a rozdělila 534 miliony Kč na podporu vybraných projektů atd.,
- w) Státní fond kultury ČR: dořešení neúspěšného projektu Česká lotynka, povodňová sbírka, Dům U Černé Matky Boží – oživení objektu, získání autorských práv k dílům bez dědiců, spolupráce se Sazkou na zahájení loterie ve prospěch kulturního dědictví.

Neúspěchy

- a) nepodařilo se naplnit článek 4 Kulturní politiky dané usnesením vlády č. 401/1999, a to zvýšit objem výdajů kapitoly ministerstva kultury na 1 % výdajů státního rozpočtu,
- b) nebyl přijat nový památkový zákon, neprosazena novela zákona o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty,
- c) neexistence tzv. Českého audiovizuálního centra,
- d) pro nedostatek prostředků není vyřešena větší podpora mladých začínajících umělců a teoretiků formou stáží a stipendií, podpora rozvoje designu, užitého umění a uměleckých řemesel, podpora odstraňování architektonických, komunikačních a informačních bariér v kulturních zařízeních, tempo obnovy kulturních památek a výstavby zabezpečovacích systémů neodpovídá reálné potřebě, zpožďuje se vybavení krajů kulturními institucemi (krajské knihovny ve Zlíně, Karlových Varech a na Vysočině), oddaluje se rekonstrukce budovy Klementina a hlavní budovy Národního muzea,
- e) není dokončena celková základní odborná evidence mobiliárních fondů státních hradů a zámků a dokumentace kostelních inventářů,
- f) Státní fond ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie: přes několik pokusů se nepodařilo vytvořit státní koncepci podpory kinematografie ani prosadit dílčí novelu zákona o Fondu, která by měla v oblasti kinematografie zajistit dostatečné a trvalé zdroje nezávislé na státním rozpočtu,
- g) Státní fond kultury ČR: zajistit Fondu nové, stabilní zdroje, které by umožňovaly naplňování poslání, pro které byl Fond zřízen (viz „maďarský zákon“, který formou zvláštního poplatku zatěžuje vybrané kulturní produkty a služby, jejichž soustředěním vytváří významný zdroj pro mimorozpočtovou podporu kulturních projektů).

Děkuji za Váš zájem o naši problematiku.

Váš

Pavel Dostál
ministr kultury

Ministerstvo kultury

Texty k jednotlivým oblastem kultury

Ministerstvo kultury

Odbor památkové péče

Ing. arch. Jan K a i g l

Odbor muzeí a galerií

Ing. Pavel J i r á s e k

Koordinační centrum vědy a výzkumu

Ing. Ladislav R u d o l f

Odbor umění a knihoven

Ing. Pavla P e t r o v á

Odbor legislativní a právní

Mgr. Jan H u b k a

Odbor hromadných sdělovacích prostředků

Mgr. Jiří H n á t

Odbor zahraniční

Ing. Jaromíra M i z e r o v á

Samostatné odd. autorského práva

JUDr. Hana M a s o p u s t o v á

Odbor ekonomický

Ing. Jana P ř e r o v s k á

UNESCO

Mgr. Michal B e n e š

Samostatné odd. správy státních fondů

Ing. Hana T o m á š k o v á

Odbor regionální a národnostní kultury

PhDr. Zuzana M a l c o v á

Památková péče

Jednou z nejvýznamnějších složek kulturního bohatství České republiky je dochovaný památkový fond, jehož přínos pro společnost vyplývá z jeho nenahraditelných hodnot, zejména historických, uměleckých, estetických a užitkových.

Úroveň péče o památky a jejich soubory indikuje v dnešní Evropě obecnou úroveň vyspělosti společenského systému příslušného státu.

Uchování a vhodná prezentace jednotlivých součástí našeho památkového fondu, to je především kulturních památek nemovitých a movitých, z nichž nejvýznamnější jsou prohlašovány za národní kulturní památky, památkových rezervací a památkových zón, jakož i archeologických nálezů, má značný ekonomický a národohospodářský význam, zejména v souvislostech územního rozvoje, rozvoje podnikání a cestovního ruchu.

Systém státní památkové péče

Systém účinné péče o památkový fond zahrnuje početný soubor navzájem propojených odborně metodických, organizačních, ekonomických a normativně právních opatření, přičemž je zároveň nutné preventivně pečovat i o širší předpoklady funkčnosti tohoto systému v návaznosti na existující a očekávaný celkový společenský a hospodářský vývoj v České republice.

Státní památková péče v České republice je upravena zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, který však byl od doby svého vzniku několikrát (naposled s účinností od 1. ledna 2003) upraven a doplněn, tak aby vyhovoval současným požadavkům, a podzákonnými předpisy tento zákon provádějícími. Kromě toho se staly přímou součástí právního řádu České republiky, v důsledku změny Ústavy České republiky s účinností od 1. června 2002, dvě mezinárodní smlouvy upravující památkovou ochranu hmotného kulturního dědictví: Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy a Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (revidovaná).

Státní památková péče je u nás vykonávána dvěma navzájem kooperujícími složkami: na jedné straně to jsou správní úřady v hierarchickém uspořádání ve třech stupních (Ministerstvo kultury jako ústřední správní úřad, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností, které převzaly většinu působností po okresních úřadech, jejichž činnost byla ukončena dne 31.12.2002), na straně druhé to je odborná organizace státní památkové péče, nově vytvořená od 1. ledna 2003 jako Národní památkový ústav.

Úkolem Národního památkového ústavu je zejména vlastníkům a uživatelům jednotlivých složek předmětu památkové ochrany, správním úřadů, krajům, obcím a dalším osobám, jejichž činnost je pro státní památkovou péči významná, jako jsou např. tvůrčí architekti a stavební inženýři, restaurátoři, odborné stavební podniky, řemeslníci nebo občanská sdružení, poskytovat bezplatně odborné služby, soustavně poznávat a dokumentovat památkové hodnoty dochované v České republice a na potřebné odborné úrovni rozvíjet metody jejich ochrany vycházející podle povahy věci z jednotných, prakticky využitelných teoretických východisek (konceptů).

Velmi významnou součástí odborné činnosti Národního památkového ústavu je vzorová správa a prezentace vybraného souboru zpravidla národních kulturních památek v majetku státu pro kulturní a výchovně vzdělávací účely.

Předmět památkové ochrany

Ústřední seznam kulturních památek, vedený Národním památkovým ústavem, eviduje v současnosti téměř 42 500 nemovitých kulturních památek a přibližně 835 000 movitých památek (mezi nimi necelých 768 000 předmětů náleží k mobiliárním fondům na hradech a zámcích ve vlastnictví státu, přibližně 24 500 movitých kulturních památek je evidováno jako příslušenství nemovitých kulturních památek, zejména interiérů kostelů a jim podobných historických budov).

V porovnání s jinými evropskými zeměmi se v České republice uplatňuje výrazně selektivní přístup a princip výběru nejhodnotnějších věcí nemovitých i movitých a jejich souborů určených na prohlášení za kulturní památku. Princip výběrovosti se uplatňuje i při prohlašování národních kulturních památek a památkových rezervací (které prohlašuje vláda svým nařízením), jakož i památkových zón (které prohlašuje Ministerstvo kultury vyhláškou); celkem je v České republice prohlášeno 193 národních kulturních památek, 113 památkových rezervací a 437 památkových zón různého druhu a územního rozsahu.

Na Seznamu světového dědictví je z České republiky, podle Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (č. 159/1991 Sb.), zapsáno celkem 12 kulturních statků: historická jádra měst Prahy, Českého Krumlova, Telče a Kutné Hory včetně katedrály Panny Marie v Sedlci u Kutné Hory, poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře u Žďáru nad Sázavou, kulturní krajina Lednicko-valtického areálu na jižní Moravě, vesnice Holašovice, zámek a zahrady v Kroměříži, zámek v Litomyšli (zapsán v roce 1999), sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci (zapsán v roce 2000), vila Tugendhat v Brně (zapsána v roce 2001) a Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči (zapsána v roce 2003). – Česká republika je z hlediska počtu svých kulturních statků zapsaných na Seznamu světového dědictví hodnocena jako světová kulturní velmoc (na 14. až 16. místě ve světě).

Úroveň péče o památkový fond

Kvalitativní úroveň údržby a obnovy kulturních památek a péče o památkové rezervace a památkové zóny je závislá na mnoha aspektech stojících vně oboru státní památkové péče. Informace o dokončených akcích obnovy potvrzují podstatně vyšší profesionální úroveň stavebních a řemeslných prací v poslední době. To však platí jen o těch akcích, na jejichž průběh mohou dohlížet ve zvýšeném rozsahu, jenž je pochopitelně omezen kapacitními možnostmi, specialisté z Národního památkového ústavu. V ostatních případech je velmi časté, že prováděné práce kulturní památku spíše poškodí než zhodnotí. Vcelku lze konstatovat, že nemovitý památkový fond je zejména ve velkoměstech ohrožen, neboť okruh zájemců o adaptaci nemovitých kulturních památek (staveb) nebo dokonce i jejich demolici a náhradu novostavbou se zvětšil a rovněž agresivita a s ní spojené porušování obecně platných právních předpisů u některých investorů roste.

Ve srovnání s obdobím 5 až 7 let po roce 1989 se neuplatňují již v tak velkém rozsahu majetkové spekulace s velmi hodnotnými památkovými objekty (hrady a zámky). Při hodnocení dnešního technického stavu kulturních památek v České republice, movitých i nemovitých, je třeba vzít v úvahu i skutečnost, že dosud nebyly překonány negativní důsledky deformace vlastnických vztahů z období socialismu, kdy byla dlouhodobě zanedbávána pravidelná údržba a oprava velké části památkového fondu.

Oblast konzervace a restaurování kulturních památek, jež jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, je v České republice obecně na velmi vysoké odborné úrovni, metodicky i co do výsledků je trvale srovnatelná s výsledky restaurování dosahovanými

v kulturně nejvyspělejších členských státech Evropské unie, což mimo jiné souvisí s tím, že jde o natolik specializované výkony, u nichž vlastník kulturní památky vždy uvažuje o provedení díla s odborným dohledem specialisty z Národního památkového ústavu a pouze prostřednictvím kvalifikovaného restaurátora, jenž je držitelem povolení k restaurování vydaného Ministerstvem kultury.

Movité kulturní památky jsou stále ve velkém rozsahu ohroženy zloději uměleckých děl a rostoucím vandalismem a organizovaným zločinem. Preventivní opatření a opatření zmírňující následky krádeží jsou přijímána v rámci Integrovaného systému ochrany movitého kulturního dědictví, jehož vyhodnocením se blíže zabývá jiná kapitola této publikace.

Právní podmínky zachování památkového fondu

Ochrana kulturních památek je ve všech srovnatelných evropských státech spojena s jistým omezením volné dispozice vlastníka věci s jeho majetkem. Jádrem problému je otázka, jak stanovit povinnosti vlastníka, aby při ochraně, údržbě a obnově kulturní památky byly zachovány její památkové hodnoty a přitom aby vlastníková práva nebyla omezována neadekvátním způsobem nad únosnou míru. Je však třeba zároveň vzít v úvahu, že vlastnictví zavazuje a nesmí být zneužito na újmu práv jiných osob anebo v rozporu se zákonem chráněnými celospolečenskými zájmy. Vymezení práv a povinností vlastníků kulturních památek, jakož i vlastníků nemovitostí, které nejsou kulturními památkami, ale nalézají se v památkově chráněném území, lze provádět pouze zákonem. Pokud jde o případ nuceného omezení výkonu vlastnických práv v rámci zákona, náleží vlastníku kulturní památky náhrada (peněžní, popřípadě nepeněžní), jak vyplývá z obecné úpravy Listiny základních práv a svobod.

Plnění povinnosti údržby a obnovy kulturní památky může pro vlastníka znamenat velmi náročný úkol a určité zvýšené finanční náklady. Avšak péči o kulturní památku, zejména její zabezpečení proti poškození a zcizení, jakož i její údržbu a obnovu, nelze z právních důvodů zajišťovat jinak než prostřednictvím vlastníka kulturní památky, což je ostatně obecně platný princip péče o památkový fond nejenom v členských státech Evropské unie, ale ve světě vůbec. Problém je v tom, že vlastník kulturní památky má jenom výjimečně možnost sám rozpoznat historické, umělecké a společenské hodnoty různých částí kulturní památky a zároveň tak i zvolit vhodné postupy při jejich obnově a restaurování.

Pokud jde o novou zákonnou úpravu ochrany kulturních památek a památkové péče, vláda schválila v roce 1999 věcný záměr a následně v lednu roku 2002 návrh nového památkového zákona. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky tento vládní návrh však krátce nato, v únoru roku 2002, vrátila vládě zpět bez vážnějšího projednání a bez bližšího odůvodnění. Nová předloha uvedeného zákona se nyní věcně i časově váže na přijetí nového stavebního zákoníku a správního řádu.

Finanční pomoc při zachování kulturní památky

Základním předpokladem pro zachování a obnovu kulturní památky jako veřejného statku je, že vlastník sám akceptuje svoji zodpovědnost za uchování souhrnné hodnoty svého majetku kulturní povahy. Ke zvýšení spoluzodpovědnosti a informovanosti vlastníků v oblasti památkové péče je třeba na jedné straně cílené osvětové práce, tak aby právní předpisy sloužily především jako pojistka, na straně druhé je nutné poskytovat vlastníků kulturních památek nepřímou i přímou finanční podporu z veřejných rozpočtů, vázanou na kvalitu prováděné obnovy při přiměřeném způsobu využití kulturní památky.

V oblasti nepřímé finanční pomoci státu jsou vlastníkům kulturních památek stanovena některými daňovými předpisy osvobození od daní nebo daňová zvýhodnění. Pokud jde o finanční pomoc přímou, s účinností od 1. ledna 2003 ji mohou poskytovat ze svých rozpočtů jak obce a kraje, tak i stát zastoupený Ministerstvem kultury. Ministerstvo kultury má k dispozici v této oblasti několik specializovaných programů:

a) Havarijní program – z tohoto programu jsou poskytovány finanční příspěvky pro zabezpečení nejnaléhavějších oprav nemovitých kulturních památek, zejména na odstranění havarijního stavu střech a nosných konstrukcí staveb.

b) Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón – je nástrojem k obnově kulturních památek nacházejících se v nejcennějších částech našich historických měst, prohlášených za památkové rezervace nebo památkové zóny, ale finanční příspěvky mohou být z něho poskytovány pouze tehdy, pokud příslušné město má zpracovaný vlastní program regenerace a pokud se zároveň finančně podílí společně s vlastníkem na obnově kulturní památky.

c) Program záchrany architektonického dědictví – tímto programem je podporována obnova kulturních památek tvořících nejceněnější součást našeho architektonického dědictví, jako jsou hrady, zámky, kláštery, historické zahrady, kostely a podobně, přičemž zamýšlené práce musejí směřovat k záchraně kulturní památky nebo záchraně těch jejích částí, které tvoří podstatu kulturní památky.

d) Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny – zaměřuje se na podporu obnovy a zachování kulturních památek, zejména památek lidové architektury, jako jsou například zemědělské usedlosti, chalupy, kapličky a boží muka, které se nacházejí v uvedených památkově chráněných územích.

e) Program restaurování movitých kulturních památek – z tohoto programu jsou poskytovány finanční příspěvky na náklady spojené s obnovou (restaurováním) movitých kulturních památek, zejména takových, které jsou významnými díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi a jsou umístěny v budovách zpřístupněných veřejnosti pro kulturní, výchovně vzdělávací nebo náboženské účely.

Programy Ministerstva kultury na úseku památkové péče jsou koncipovány a dlouhodobě systémově prováděny vesměs tak, aby se v nich uplatňoval v maximální míře princip vícezdrojového financování, a to jako výsledek sdružování finančních prostředků ze strany státu, vlastníků kulturních památek, obcí, krajů a dalších domácích nebo zahraničních veřejných i soukromých zdrojů. Výdaje z rozpočtu Ministerstva kultury v těchto programech za období let 1998 až 2003 tak představují podíl pouze 56,7 % z celkové, smluvně zajištěné ceny díla a přinášejí četné multiplikační efekty s pozitivními dopady nejenom pro ochranu a zachování památkového fondu, ale i do dalších oblastí hospodářského a společenského života, jako je např. cestovní ruch, podnikání ve stavebnictví, kvalita životního prostředí, rozvoj obcí nebo vzdělávání.

Rozpočtové výdaje stanovené Ministerstvu kultury v uvedených programech v období let 1998 až 2003 (ve výši celkem 3,459 mld. Kč) však nebyly dostatečně stabilní, postrádaly dynamiku předpokládanou v Koncepti účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005, popř. zaznamenaly i určitý pokles (1998: 741,3 mil. Kč, 1999: 745 mil. Kč, 2000: 588,5 mil. Kč, 2001: 809,7 mil. Kč, 2002: 710,915 mil. Kč, 2003: 624,695 mil. Kč, včetně 155 mil. Kč převedených ze zrušené rozpočtové kapitoly 380-Okresní úřady), jenž byl současně doprovázen dlouhodobým poklesem výdajů na obnovu kulturních památek z rozpočtů okresních úřadů, v roce 2003 dokonce jejich zánikem bez skutečné náhrady.

Rozpočtové výdaje krajů, popř. obcí, účelově určené jako prostředek pomoci vlastníkům kulturních památek při jejich zachování a obnově od roku 2001, resp. 2003, postupně teprve vznikají a jejich podíl na řešení dané problematiky je zatím velmi omezený.

Vývoj návštěvnosti památkových objektů ve správě Národního památkového ústavu v období let 1998 až 2003							
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	1998-2003
Hl. město Praha	210 628	72 212	95 839	120 661	74 795	70 252	644 387
Střední Čechy	749 600	718 137	762 314	837 773	724 534	770 029	4 562 387
Jižní Čechy	879 850	963 357	983 198	1 015 274	867 212	960 899	5 669 790
Západní Čechy¹⁾	346 840	403 762	425 414	491 648	468 130	453 244	2 589 038
Východní Čechy²⁾	678 546	758 984	756 664	679 397	666 858	506 387	4 046 836
Severní Čechy³⁾	170 025	181 157	168 897	186 400	432 450	595 153	1 734 082
Jižní Morava⁴⁾	1 006 441	1 029 760	1 024 448	1 089 303	1 218 570	1 168 877	6 537 399
Severní Morava⁵⁾	288 260	312 584	291 914	282 829	275 025	253 876	1 704 488
Celkem	4 330 190	4 439 953	4 508 688	4 703 285	4 727 574	5 063 832	27 488 407

Poznámky:

- 1) zahrnuje dnešní Plzeňský kraj a Karlovarský kraj
- 2) zahrnuje dnešní Královéhradecký kraj a Pardubický kraj
- 3) zahrnuje dnešní Ústecký kraj a Liberecký kraj
- 4) zahrnuje dnešní Jihomoravský kraj, Zlínský kraj a kraj Vysočina
- 5) zahrnuje dnešní Olomoucký kraj a Moravskoslezský kraj

Období let 1998-2003 bylo pro české muzejnictví časem nebývalých změn, jejichž důsledky jsou určující pro vývoj oboru v prvních desetiletích 21. století. K těm nejdůležitějším patří:

1. přijetí zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů,
2. rozsáhlé změny majetkové i organizační spojené s reformou veřejné správy na základě zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů, a zákona 290/2002 Sb., o přechodu některých dalších věcí, práv a závazků České republiky na kraje a obce, občanská sdružení působící v oblasti tělovýchovy a sportu a o souvisejících změnách a o změně zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky, ve znění zákona č. 10/2001 Sb., a zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů,
3. přijetí Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví v České republice na léta 2003-2008 (koncepte rozvoje muzejnictví) v roce 2003.

Zákon č. 122/2000 Sb., ukládá základní povinnosti vlastníkům a správcům sbírek muzejní povahy, tedy zejména muzeím a galeriím, ve vztahu k uchovávání a správě sbírek muzejní povahy. Navazuje na oborovou legislativu existující od roku 1960, ale povinnosti vlastníků a správců sbírek stanoví konkrétně a závazně a umožňuje vymáhání jejich dodržování. Zavádí centrální evidenci sbírek (CES), která je informačním systémem přístupným veřejnosti.

V historii českého muzejnictví, která se píše už téměř 200 let, tak poprvé existuje přehled o sbírkách muzejní povahy, o jejich oborové struktuře a o jejich vlastnících a správcích. Takto jednoznačné vymezení části kulturního pokladu České republiky umožňuje její účinnou ochranu nejen v rámci České republiky, ale i v rámci sjednocené Evropy.

V CES bylo k 31.12.2003 zapsáno 298 sbírek, strukturovaných na 2268 oborových částí („podsbírek“), obsahujících miliony evidenčních čísel sbírkových předmětů, podle nichž lze tyto předměty identifikovat ve sbírkové evidenci vlastníků a správců. CES je průběžně aktualizována.

Zákon také umožňuje mezinárodní výměnu kulturních hodnot, již je zejména vystavování sbírkových předmětů v zahraničí. O pohybu těchto chráněných kulturních statků v zahraničí i o jejich návratu zpět do České republiky existuje dokonalý přehled. V letech 2001-2003 se takových vývozů na zahraniční výstavy uskutečnilo celkem 271, týkaly se více než 5,5 tisíce sbírkových předmětů.

Zavedení nové legislativy předcházelo uspořádání 17 seminářů ve všech krajích České republiky, kterých se zúčastnilo více než 2 tis. zaměstnanců muzeí a galerií, vydání dvou metodických pokynů a metodického textu. Nová legislativa tak přispěla a dále přispívá ke zkvalitnění práce se sbírkami. Jednoznačně lze konstatovat, že úroveň správy sbírek je v současné době nejvyšší za celou dobu existence českého muzejnictví, byť není stále zdaleka optimální. Synergickými efekty pak jsou razantní zvýšení dynamiky převodu sbírkových předmětů do počítačových databází, rozvoj metodiky správy sbírek a z toho plynoucí zvyšování odborné úrovně kurátorů sbírek v oblasti správy sbírek, což přispívá k celkovému zkvalitnění sbírkotvorné činnosti. Je tomu tak i proto, že dodržování zákona č. 122/2000 Sb., je pravidelně kontrolováno. V letech 2001-2003

se uskutečnily kontroly dodržování zákona u osmi správců sbírek, zkontrolována byla správa 18 oborových částí sbírek, tzv. podsbírek.

Reforma veřejné správy zasáhla do organizační struktury českého muzejnictví, ale zejména přinesla razantní změny majetkové. Až do roku 2001 byla všechna větší muzea a všechny galerie (muzea výtvarného umění) státní a také většina obecních muzeí spravovala státní sbírky. Počínaje rokem 2001 a následně pak v roce 2003 přešlo více než 90 sbírkově velmi bohatých muzeí a galerií do majetku a působnosti krajů. Názorně to vyplývá z tabulek 1 a 2 a z připojeného grafu.

Koncepce rozvoje muzejnictví, kterou vláda České republiky přijala svým usnesením ze dne 22. ledna 2003 č. 87, se stala významným nástrojem prosazování Kulturní politiky státu v oblasti péče o movité kulturní dědictví. Obsahuje řadu konkrétních úkolů na léta 2003- 2008, jejichž splnění je zárukou zvyšování materiální, technické i odborné úrovně oboru muzejnictví.

Počet muzeí a galerií i počet veřejnosti přístupných expozic neustále mírně rostl, počet návštěvníků expozic, výstav a muzejních programů se stabilizoval kolem 10 milionů návštěvníků ročně, viz tabulky č. 3-6. Muzea a galerie připravily řadu nových expozic, z těch nejvýznamnějších namátkou jmenujme alespoň nové expozice Národní galerie v Praze ve Veletržním paláci, v klášteře sv. Anežky, ve Šternberském paláci, v paláci Kinských a na zámku Zbraslav, nové expozice Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, Národního zemědělského muzea, Národního technického muzea, Moravské galerie v Brně, Západočeské galerie v Plzni, Galerie Benedikta Rejta v Lounech, Východočeského muzea v Pardubicích, Západočeského muzea v Plzni, Regionálního muzea v Teplicích atp.

Nové depozitáře špičkové úrovně byly zřízeny např. pro Národní muzeum, Východočeské muzeum v Pardubicích, Regionální muzeum v Teplicích a Severočeské muzeum v Liberci. Pro Národní muzeum tak byly vytvořeny podmínky pro rekonstrukci historické budovy na Václavském náměstí v Praze.

Před otevřením jsou nové expozice Českého muzea hudby, Národopisného muzea Národního muzea.

Zahájena byla výstavba Železničního muzea Národního technického muzea, Národní galerie v Praze získala další dva paláce na Hradčanském náměstí, pro Uměleckoprůmyslové museum byl zrekonstruován zámek v Kamenici nad Lipou, končí rekonstrukce objektu pro Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm dokončilo rekonstrukci dalšího objektu v areálu národní kulturní památky Pustevny atp.

Zcela mimořádným počinem bylo otevření nové budovy Technického muzea v Brně se špičkovými expozicemi v roce 2003. V objektu jsou také moderní depozitáře a konzervátorské a restaurátorské dílny.

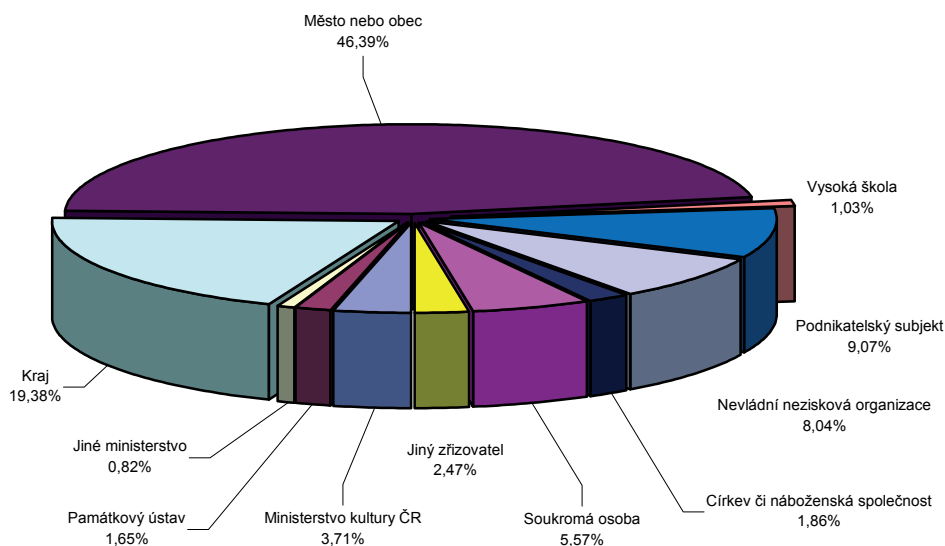
K nepoznání se proměnil Památník Lidice, od roku 2001 příspěvková organizace Ministerstva kultury, kde byl obnoven růžový sad a zřízena moderní galerie. Památník Terezín otevřel v roce 2002 novou zahraniční expozici v polské Osvětimi.

Muzea a galerie se podílely na reprezentaci českého kulturního dědictví v tuzemsku i v zahraničí účastí na některých mimořádných a úspěšných projektech, např. „Praha – evropské město kultury 2000“, „Česká sezona ve Francii 2002“, „Bienále Benátky“, „Bienále grafického designu Brno“, „Výtvarné umění na Moravě a ve Slezsku“, „Střed Evropy okolo roku 1000“. Ministerstvo kultury podporovalo i některé významné počiny soukromých subjektů, např. projektu „Český a slovenský exil ve 20. století“.

Spolu s Asociací muzeí a galerií České republiky Ministerstvo kultury zřídilo soutěž „Gloria musaealis“ k ocenění nejvýznamnějších muzejních výstav, programů a publikací.

Některá muzea a galerie těžce postihly katastrofální povodně v roce 2002. Ačkoliv škody dosud nebyly zcela napraveny, podařilo se nejen ve velmi krátké době obnovit provoz postižených muzeí, ale také zrekonstruovat poškozené budovy a zrestaurovat řadu poškozených sbírkových předmětů. Do konce roku 2003 poskytlo Ministerstvo kultury na obnovu postižených muzeí a galerií 152,5 mil. Kč, v letech 2004 až 2005 je na obnovu jejich majetku plánováno v programech ministerstva 380,6 mil. Kč.

Počet muzeí v ČR dle zřizovatele (stav k 31.1.2004 dle Asociace muzeí a galerií ČR)

Muzea a galerie (dále jen „muzeum“), které přešly z působnosti Ministerstva kultury do působnosti krajů podle zákona č. 157/2000 Sb.

Muzeum	Kraj
Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy	Středočeský
České muzeum výtvarných umění	Středočeský
Regionální muzeum v Teplicích	Ústecký
Severočeská galerie v Litoměřicích	Ústecký
Galerie výtvarného umění v Mostě	Ústecký
Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem	Ústecký
Galerie Benedikta Rejta v Lounech	Ústecký
Galerie výtvarného umění v Chebu	Karlovarský
Galerie umění v Karlových Varech	Karlovarský
Západočeské muzeum v Plzni	Plzeňský
Západočeská galerie v Plzni	Plzeňský
Galerie Klatovy/Klenová	Plzeňský
Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích	Jihočeský
Alšova jihočeská galerie v Hluboké nad Vltavou	Jihočeský
Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě	Vysočina
Galerie výtvarného umění v Havlíčkově Brodě	Vysočina
Horácká galerie v Novém Městě na Moravě	Vysočina
Galerie výtvarného umění v Hodoníně	Jihomoravský
Galerie výtvarného umění ve Zlíně	Zlínský
Vlastivědné muzeum v Olomouci	Olomoucký
Muzeum umění v Olomouci	Olomoucký
Galerie výtvarného umění v Ostravě	Moravskoslezský
Muzeum východních Čech v Hradci Králové	Královéhradecký
Galerie moderního umění v Hradci Králové	Královéhradecký
Galerie výtvarného umění v Náchodě	Královéhradecký
Východočeské muzeum v Pardubicích	Pardubický
Východočeská galerie v Pardubicích	Pardubický
Severočeské muzeum v Liberci	Liberecký
Oblastní galerie v Liberci	Liberecký

Tabulka č. 2

Muzea a galerie (dále jen „muzeum“) zřizované Ministerstvem kultury od 1.1.2003

Muzeum	Kraj, sídlo
Národní muzeum	Praha
Národní galerie	Praha
Národní technické muzeum	Praha
Národní zemědělské muzeum	Praha
Památník národního písemnictví	Praha
Uměleckoprůmyslové muzeum	Praha
Památník Terežín	Ústecký, Terežín
Husitské muzeum v Táboře	Jihočeský, Tábor
Moravské zemské muzeum	Jihomoravský, Brno
Technické muzeum v Brně	Jihomoravský, Brno
Moravská galerie v Brně	Jihomoravský, Brno
Slezské zemské muzeum v Opavě	Moravskoslezský, Opava
Památník Lidice	Středočeský, Lidice
Muzeum J. A. Komenského v Uherském Brodě	Zlínský, Uherský Brod
Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm	Zlínský, Rožnov pod Radhoštěm
Muzeum skla a bižuterie v Jablonci n/Nisou	Liberecký, Jablonec n/Nisou
Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi	Pardubický, Chrudim

Tabulka č. 3

Návštěvnost muzeí, galerií a památníků zřizovaných Ministerstvem kultury, okresními úřady, kraji a obcemi v letech 1998-2002 (v tis.)

	1998	1999	2000	2001	2002
M u z e j n í výstavy	7 414	7 148	7 320	7 183	6 729
M u z e j n í programy	799	857	1 026	1 021	1 134
Celkem	8 213	8 005	8 346	8 204	7 863

Tabulka č. 4

Návštěvnost muzeí, galerií a památníků zřizovaných jinými resorty, církvemi, náboženskými společnostmi, nadacemi a občanskými sdruženími v letech 1998-2002 (v tis.)

	1998	1999	2000	2001	2002
M u z e j n í výstavy	995	1 271	1 248	1 407	1 261
M u z e j n í programy	52	32	42	41	30
Celkem	1 047	1 303	1 290	1 448	1 291

Tabulka č. 5

Návštěvnost muzeí zřizovaných podnikatelskými subjekty v letech 1998-2002 (v tis.)

	1998	1999	2000	2001	2002
M u z e j n í výstavy	501	558	754	800	737
M u z e j n í programy	9	16	14	17	22
Celkem	510	574	768	817	759

Tabulka č. 6

Návštěvnost všech muzeí a galerií v letech 1998-2002 (v tis.)

	1998	1999	2000	2001	2002
Celkem	9 770	9 882	9 704	10 469	9 913

- **Muzejní výstavy** – stálé expozice a krátkodobé výstavy
- **Muzejní programy** – přednášky, exkurze, koncerty, dílny, besedy atp.

Návštěvnost muzeí a galerií byla v letech 1998-2002 stabilizovaná, v tomto období navštívilo muzea a galerie celkem 49 738 000 návštěvníků, v průměru 9 948 000 návštěvníků ročně. Nejedná se ovšem o *počet osob*, které muzea a galerie navštívily, ale o *počet návštěv*, v uvedených počtech jsou pochopitelně zahrnuty i *návštěvy opakované*.

K rozvoji muzeí a galerií v období 1998-2003 přispělo výrazně i naplňování programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví, jehož základ byl položen usnesením vlády České republiky č. 307 ze dne 28.8.1991.

V rámci tohoto programu jsou již od první poloviny 90. let poskytovány účelové dotace na vybavení objektů, v nichž jsou uloženy předměty movitého kulturního dědictví, elektrickými zabezpečovacími systémy, požárními zabezpečovacími systémy a mechanickými zábranami. Tyto dotace jsou poskytovány nejen na zabezpečení objektů muzeí a galerií, ale také na zabezpečení památkových objektů a církevních objektů. Tato preventivní část programu zůstává jeho nejdůležitější složkou.

Od první poloviny 90. let byly v rámci programu poskytovány v systému pilotních a výkonných pracovišť rovněž dotace na pořizování evidence a dokumentace ohrožených předmětů movitého kulturního dědictví, z nichž však převážná část byla směřována na evidenci nejohroženější části movitého kulturního dědictví, kterou byly a stále jsou předměty v církevních objektech. Od roku 2002 mají k dotacím na pořizování evidence a dokumentace přístup vlastníci, resp. správci, všech sbírek muzejní povahy evidovaných v CES, a to na základě § 10 odst. 3 písm. c) zákona č. 122/2000 Sb.

Dalším dotačním titulem programu jsou výkupy předmětů kulturní hodnoty mimořádného významu. Dotace na výkupy byly do roku 2001 určeny organizacím zřizovaným Ministerstvem kultury. V souvislosti s přechodem většiny muzeí a galerií pod zřizovatelskou působnost krajů byl tento dotační titul přehodnocen a byly upraveny zásady pro poskytování dotací. K dotacím na výkupy předmětů kulturní hodnoty mimořádného významu mají přístup správci všech sbírek muzejní povahy ve vlastnictví České republiky, krajů a obcí, zapsaných v CES. Díky dotacím na výkupy se podařilo získat zpět do sbírek muzeí a galerií předměty vydané ze sbírek v restitucích nebo předměty, které jsou vydaným předmětům rovnocenné. Národní galerii v Praze byla kromě dotací z programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví poskytnuta v roce 1999 účelová dotace ze státního rozpočtu ve výši 100 milionů Kč na výkup nejvýznamnějších uměleckých děl z restituované Waldesovy sbírky, ke kterým patřila zejména stěžejní díla Františka Kupky. Další umělecká díla z restituce Waldesovy sbírky byla vykoupena do sbírek Národní galerie v Praze a Uměleckoprůmyslového muzea v Praze z finančních prostředků programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví. K nim patří vedle dalších děl Františka Kupky také např. obraz Karla Purkyně „Vlastní podobizna“, obraz Antonína Slavíčka „U nás v Kameničkách“ nebo jeden z nejznámějších obrazů Antonína Mánesa „Krajina s Belvederem“. K dalším nejvýznamnějším akvizicím patří např. obraz Lucase Cranacha „Sv. Kristina“, vykoupěný rovněž do sbírky Národní galerie v Praze, pozůstalost skladatele Bohuslava Foerstra a Morawetzova sbírka hudebnin, které byly vykoupěny do sbírky Národního muzea, Muzea české hudby, a soubor obrazů Jakuba Schikanedera do sbírky Krajské galerie výtvarného umění ve Zlíně.

Poslední a nejmladší částí programu jsou dotace na ochranu proti nepříznivým vlivům prostředí, konkrétně dotace na vybavování restaurátorských, konzervátorských a preparátorských pracovišť organizací uvedených v příloze č. 5 vyhlášky č. 275/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb., a dále dotace na vybavování depozitářů a expozic a dotace na náročné restaurování, konzervaci a preparaci sbírkových předmětů, ke kterým mají přístup vlastníci, resp. správci, všech sbírek muzejní povahy zapsaných v CES.

Naplňování programu Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví bylo negativně ovlivněno postupným poklesem finančních prostředků určených pro realizaci programu, zejména v letech 2001 a 2002. V roce 2003 došlo ve srovnání s tímto obdobím k poměrně výraznému nárůstu prostředků, avšak ani toto navýšení zdaleka nestačilo na pokrytí naléhavých potřeb žadatelů, zejména v oblasti zabezpečení objektů. Objem dotací z programu ISO v letech 1998-2003 je uveden v tabulce č. 7.

**Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví
(celkový objem dotací v letech 1998-2003 v tis. Kč):**

Rok	Kč
1998	111 400
1999	104 453
2000	97 361
2001	61 921
2002	52 172
2003	90 512
Celkem 1998-2003	455 898

V letech 1998-2003 byla také realizována první etapa mimořádného projektu „Rehabilitace památníků bojů za svobodu, nezávislost a demokracii“, týkající se památníku na Vítkově, Památníku Terežín, Památníku Lidice, Památníku svobody v Hrabyni, Památníku T. G. Masaryka v Lánech, Památníku dr. Eduarda Beneše v Sezimově Ústí a tábora „Vojna“ u Příbrami (někdejší tábor nucených prací z 50. let 20. století). Projekt pokračuje druhou etapou, náklady na něj přesáhnou 600 mil. Kč. Nově byla zajištěna také péče českého státu o Památník J. A. Komenského v nizozemském Naardenu.

Z programu výzkumu a vývoje byl v letech 1998-2003 účelově financován rozsáhlý úkol „Vědecké zpracování sbírkových předmětů – pramenné základny přírodních a společenských věd“, jehož cílem je zvýšit úroveň využívání sbírek pro poznání přírody a společnosti. Z téhož programu byla poskytována institucionální podpora vědecké práce v muzeích a galeriích.

Ministerstvo kultury v letech 1998-2003 systémově podporovalo občanská sdružení působící v oblasti ochrany a péče o movité kulturní dědictví, zejména Asociaci muzeí a galerií České republiky, Radu galerií České republiky a Český výbor ICOM. Tato sdružení významně přispívají k rozvoji českého muzejnictví a k mezinárodní spolupráci.

Období 1998-2003 bylo pro české muzejnictví obdobím zcela klíčovým – a jednoznačně úspěšným. Je však třeba dořešit především druhou etapu materiálního a prostorového zabezpečení tzv. národních muzeí a galerií, druhou etapu rehabilitace památníků a důsledně naplňovat koncepci rozvoje muzejnictví, na niž by měly navazovat koncepce krajské. Kvalitativně nový přístup ke správě sbírek, vyplývající ze zákona č. 122/2000 Sb., bude třeba využít k její modernizaci a především jej směřovat i k moderním formám využívání sbírek pro veřejnost, včetně postupného vytváření katalogu vybraných sbírkových předmětů v digitální podobě. Velkým úkolem pro následující období je zvyšování úrovně managementu muzeí a galerií a další otevírání se muzeí a galerií veřejnosti. Limitujícím faktorem úspěšného rozvoje českého muzejnictví v dalším období zůstávají nízké platy odborných zaměstnanců muzeí a galerií.

Podpora výzkumu a vývoje z veřejných prostředků zahrnuje účelovou podporu výzkumu a vývoje a institucionální podporu výzkumu a vývoje. Oblast účelové podpory je určena pro fyzické a právnické osoby, které mohou tuto podporu získat ve veřejné soutěži. Institucionální podpora je určena pro výzkum institucí zřízených resortem. V současné době se podpora výzkumu a vývoje řídí zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje).

Vývoj státní podpory výzkumu a vývoje v resortu kultury do roku 1997 byl komentován ve Sborníku statí o kultuře v České republice po roce 1989.

Pro zajištění činnosti a úkolů účelového výzkumu byla v roce 1998 vydána „Systémová opatření k zabezpečování Programů výzkumu a vývoje v resortu kultury a poskytování účelových finančních prostředků na podporu jejich řešení“, kterými byly aplikovány do podmínek resortu legislativní normy týkající se účelové oblasti výzkumu – příprava, schvalování, financování a kontrola účelového výzkumu. Tato opatření byla aktualizována v průběhu let 1999 a 2001 v závislosti na legislativních změnách ve výzkumu a vývoji. Poslední aktualizace byla provedena v roce 2003 v souvislosti se zásadními změnami plynoucími z nového zákona o podpoře výzkumu a vývoje a jeho prováděcích předpisů, které nabyly účinnosti v roce 2002.

V roce 2000 byl zpracován materiál Koncepce rozvoje výzkumu a vývoje v resortu kultury, který byl 28. dubna 2000 předložen Radě vlády ČR pro výzkum a vývoj (dále jen „Rada vlády“) a následně touto Radou vlády schválen.

V letech 1998-2003 se podařilo rozšířit účelově podporované vědecko-výzkumné programy z oblasti památkové péče, muzeí a galerií a knihoven o oblast umění a literatury, oblast hromadných sdělovacích prostředků a oblast regionální a národnostní kultury.

Zároveň od r. 1998 se resort kultury plně zapojil do nově pojaté koncepce institucionální oblasti výzkumu a vývoje. Na základě vydaných Pravidel hodnocení výzkumných záměrů a výsledků organizací byla zorganizována a v průběhu dvou let (1999-2000) proběhla příprava a náročné tříkolové hodnocení návrhů výzkumných záměrů příspěvkových organizací resortu, které mohly prokázat dlouhodobé výsledky v oblasti výzkumu.

Kvantifikace státní podpory za léta 1998-2003 v obou sledovaných oblastech pak vykazuje ve výročních zprávách Ministerstva kultury následující údaje :

V r. 1998 bylo na základě veřejných soutěží k řešení programů schválených Radou vlády, které byly vyhlášeny v letech 1996-1998, předloženo v oblasti účelového výzkumu 162 projektů řešících úkoly vědeckého zpracování sbírkových předmětů muzeí a galerií, výzkumu a vědeckého zhodnocení kulturních hodnot prostředí, identifikace, ochrany, zachování a prezentace památkového fondu, zpřístupňování knihovních fondů cestou digitalizace a retrokonverze s využitím mezinárodní počítačové sítě internet a rozšiřováním celostátní automatizované sítě Caslin a vědecko-dokumentárního zhodnocení vývoje českého hudebního, divadelního a výtvarného umění, české literární historie, teorie a kritiky – profilace autorů, osobností, institucí.

V oblasti institucionálně financovaného výzkumu bylo v r. 1998 řešeno 78 projektů 18-ti předkladatelů – příspěvkových organizací resortu.

Výše finanční podpory výzkumu a vývoje v resortu v r.1998

Výše institucionální podpory v tis. Kč:	14 788
Výše účelové podpory v tis. Kč:	81 853
Celkem poskytnuto v tis. Kč:	96 641

V r. 1999 bylo na základě veřejných soutěží k řešení programů schválených Radou vlády, které byly vyhlášeny v letech 1996-1999, řešeno v oblasti účelového výzkumu 186 projektů. V oblasti institucionálně financovaného výzkumu bylo v r. 1999 řešeno 94 projektů 19-ti předkladatelů – příspěvkových organizací resortu.

Výše finanční podpory výzkumu a vývoje v resortu v r. 1999

Výše institucionální podpory v tis. Kč:	17 073,70
Výše účelové podpory v tis. Kč:	82 880,40
Výdaje úřadu (inzerce, služby)	187,77
Celkem poskytnuto v tis. Kč:	100 141,87

V r. 2000 bylo na základě veřejných soutěží k řešení programů schválených Radou vlády, které byly vyhlášeny v letech 1996-2000, řešeno v oblasti účelového výzkumu 188 projektů.

V oblasti institucionálně financovaného výzkumu bylo v r. 2000 řešeno 27 výzkumných záměrů příspěvkových organizací resortu. V tomto roce také bylo dokončeno, v termínu stanoveném Pravidly hodnocení záměrů, dvoukolové hodnocení výzkumných záměrů těchto organizací. Dne 11. října pak byly předloženy, po náročném resortním hodnocení v 2. kole, všechny výzkumné záměry organizací do 3. kola hodnocení Radě vlády.

Výše finanční podpory výzkumu a vývoje v resortu v r. 2000

Výše institucionální podpory v tis. Kč:	19 769,00
Výše účelové podpory v tis. Kč:	109 120,00
Výdaje úřadu (inzerce, služby)	282,60
Celkem poskytnuto v tis. Kč:	129 171,60

V r. 2001 bylo na základě veřejných soutěží k řešení programů schválených Radou vlády, které byly vyhlášeny v letech 1996-2001, řešeno v oblasti účelového výzkumu 229 projektů.

V oblasti institucionálně financovaného výzkumu bylo v r. 2001 řešeno 25 výzkumných záměrů příspěvkových organizací resortu. Z toho Rada vlády, která provádí v třetím stupni závěrečné hodnocení, schválila 23 výzkumných záměrů. Dva výzkumné záměry Státního památkového ústavu v Praze, který byl resortem převzat z Magistrátu hl.m. Prahy k 1.1.2001, byly předloženy Radě vlády v III. a IV. čtvrtletí 2001 dodatečně.

Výše finanční podpory výzkumu a vývoje v resortu v r. 2001

Výše institucionální podpory v tis. Kč:	31 054,00
Výše účelové podpory v tis. Kč:	100 657,00
Výdaje úřadu (inzerce, služby)	119,24
Celkem poskytnuto v tis. Kč:	131 830,24

V r. 2002 bylo na základě veřejných soutěží k řešení programů, schválených Radou pro výzkum a vývoj, které byly vyhlášeny v letech 1996-2001, řešeno v oblasti účelového výzkumu 158 projektů.

V oblasti institucionálně financovaného výzkumu bylo v r. 2002 řešeno 25 výzkumných záměrů příspěvkových organizací resortu.

Výše finanční podpory výzkumu a vývoje v resortu v r. 2002

Výše institucionální podpory v tis. Kč:	44 489
Výše účelové podpory v tis. Kč:	68 046
Celkem poskytnuto v tis. Kč:	112 535

V r. 2003 bylo na základě veřejných soutěží k řešení programů, schválených Radou pro výzkum a vývoj, které byly vyhlášeny v letech 1996-2003, řešeno v oblasti účelového výzkumu 99 projektů.

V oblasti institucionálně financovaného výzkumu bylo v r. 2003 řešeno 23 výzkumných záměrů příspěvkových organizací resortu.

Výše finanční podpory výzkumu a vývoje v resortu v r. 2003

Výše institucionální podpory v tis. Kč:	48 900
Výše účelové podpory v tis. Kč:	30 510
Celkem poskytnuto v tis. Kč:	79 410

Z předloženého přehledu je patrný průběh státní podpory výzkumu a vývoje v uvedených letech. Zatímco od r. 1998 objem prostředků až do r. 2001 vykazuje vzestupný trend, od r. 2002 dochází ke zlomu a k poklesu této podpory. Promítá se zde jednak celková restrikce prostředků určených na výzkum a vývoj v státních rozpočtech republiky v uvedených letech, jednak nezbytnost použít část finančních prostředků přiznaných resortu Radou vlády v průběhu let 2001-3 na pokrytí provozních potřeb a úhradu škod z povodní.

Literatura a knižní kultura 1999-2003

Oblast literatury a knižní kultury zabezpečuje v organizační struktuře Ministerstva kultury oddělení literatury a knihoven jako součást odboru umění a knihoven (v letech 1998-2000 odbor literatury a knihoven). Jeho legislativní a správní činnost zahrnuje oblast vzniku literárního díla, jeho publikování, šíření a jeho propagaci jako součásti státní kulturní prezentace. Tím se rozumí i vztah Ministerstva kultury k profesním organizacím v této sféře a jejich vzájemná spolupráce.

Celkový počet vydavatelů od r. 1998 až do roku 2001 rostl, v roce 2002 mírně poklesl. Nyní činí zhruba 3 300 subjektů, z uvedeného počtu však soustavněji vydává jen jejich menší část. Cca 70 vydavatelů vydá ročně 25-100 titulů, více než 100 titulů pak vydává, jestliže pomineme vydavatelství vysokých škol, jen asi 20 vydavatelských subjektů.

Knižní trh je dnes skutečně pestrý, zahrnuje vše jak potřebné, tak i žádané v širokém spektru od nejnáročnějších překladových titulů až po žánry okrajové či literaturu vyloženě pokleslou. Vydávaná původní česká literatura pak tvoří přirozený celek knižní produkce.

V dynamickém vývoji vydavatelské činnosti sehraává úlohu garanta při prosazování kvalitní nekomerční literatury právě stát, který v uplynulých letech vytvořil ucelený systém literárních grantů, podporujících kulturní aktivity v oblasti literatury a knižní kultury v rámci výběrového řízení projektů občanských sdružení, ale i dalších právnických a fyzických osob. Patří sem státní příspěvky na pořádání odborných akcí, rozvoj spolkové a zájmové činnosti na profesním základě, podpora vydávání literárních sborníků a periodik, což představuje jen v této oblasti kolem 120 projektů asi 90 žadatelů. Bez dotační podpory ministerstva by nemohla existovat, nebo jen s velkými obtížemi, řada kulturních periodik včetně asi 30 literárních.

Další státní podpora je určena na vydávání děl původní české umělecké tvorby včetně autorů literatur národnostních menšin, děl literární vědy a kritiky, překladů uměleckých děl do češtiny, na vydávání původní české ilustrované tvorby pro děti a mládež a na vydávání české literatury v zahraničí. V r. 1999 vznikl projekt Česká knihovna na podporu nákupu původní české tvorby pro veřejné knihovny, která pomůže nakladatelům v odbyt, a v r. 2000 dvouletý grant na podporu vytvoření a vydání literárního díla.

Ve všech výše uvedených aktivitách se stát, aniž by přímo zasahoval do tržního procesu, snaží pomoci tzv. nekomerčním projektům. Tato pomoc nakladatelům je vždy přímo úměrná množství finančních prostředků ze státního rozpočtu na tyto aktivity uvolňovaným. Dotace v grantovém řízení projednávají a doporučují odborné literární komise.

Přehled dotací v oblasti literatury a knižní kultury (částky v tis. Kč)

Program/grant	1999	2000	2001	2002	2003
vydávání české a překl. literatury	2 965	2 814	2 850	2 167	2 130
vydávání dětské ilustrované literatury	600	550	650	500	700
další projekty (akce, periodika...)	7 959	8 210	8 751	6 729	7 417
vytvoření a vydání literárního díla		859	644	500	420+400
překlad české literatury v zahraničí	1 500	1 750	1 430	1 238	1 083
Česká knihovna	2 498	2 600	2 600	2 168	1800

Od roku 2000 je v oblasti literatury a knižní kultury podporována vědecko-výzkumná činnost. V rámci tematického okruhu „Česká literární historie, teorie a kritika – profilace autorů, osobností a institucí“ bylo v letech 2000-2002 na 21 projektů zpracování a zhodnocení literárně-archivních fondů, kritických edic literárních souborů a spisů literárních děl uvolněno téměř 18 600 tis. Kč.

V uplynulých pěti letech docházelo podle statistického zjišťování Národní knihovnou k postupnému nárůstu vydavatelské produkce, která v roce 2002 činila již 14 278 titulů neperiodických publikací včetně brožur, učebnic a skript.

Vybrané statistické údaje za oblast neperiodických publikací

(podrobnější informace viz Národní knihovna ČR a Národní agentura ISBN – www.nkp.cz a Svaz českých knihkupců a nakladatelů – www.sekn.cz)

	1999	2000	2001	2002
počet vydavatelů neperiodických publikací	1 653	1 763	1 949	1 864
počet titulů neperiodických publikací	12 551	11 965	14 321	14 278

Podle údajů Národní knihovny ČR se struktura naší knižní produkce v posledních letech zásadně nemění. Převažují knihy v češtině (90 %). V cizojazyčné produkci knih českých nakladatelů výrazně dominuje angličtina, dále pak němčina a francouzština. V Národní knihovně ČR zaznamenali v posledních dvou letech výrazný nárůst titulů vydaných ve slovenštině (108 v r. 2002). Poměr překladů k původní české literatuře zůstává již po několik let na stejné úrovni, překlady tvoří zhruba jednu třetinu celkové české knižní produkce. Zajímavým prvkem v překladové literatuře je dynamický nárůst překladů u slovenštiny (čtyřnásobek v r. 2002 oproti r. 2001 a předchozím letům).

Podíl beletrie na celkové knižní produkci ČR činí v posledních letech něco kolem 25 %, což odpovídá průměrnému trendu většiny ostatních evropských literatur. Přestože u vydávání dětské literatury naopak pokračuje setrvalý trend nárůstu počtu vydávaných titulů, zůstává podíl této knižní produkce oproti celku zhruba 4 %.

Porovnání počtu vydaných titulů knih u některých typů literatury

	1999	2000	2001	2002
Beletrie	3 562	3 281	3 726	3 605
Dětské knihy	525	579	575	586

Průvodním jevem kvantitativního rozvoje vydavatelské činnosti je výrazný nárůst cen knih, který se však v posledních letech stabilizoval, i když zatím cena knih na tuzemském trhu ještě nedosahuje evropského průměru. Nárůst cen knih souvisí zejména s celosvětovým růstem cen papíru, nárůstem mezd a dalších vstupů do výroby a snižováním tiráže titulů. I při absenci systému pevných cen knih se v zásadě dodržují ceny doporučené nakladateli. Na zisku z prodeje knih se výrazným procentem rabatu podílejí hlavně distributoři a knihkupci.

Nedostatkem a omezováním finančních prostředků na literaturu a knižní kulturu ze státního rozpočtu je tlumena možnost ministerstva přispět více ke státní reprezentaci na mezinárodních knižních veletrzích, např. ve Frankfurtu n/M., Lipsku a jinde. Ministerstvo kultury prezentuje českou knižní kulturu též v zahraničních soutěžích o nejkrásnější knihy z celého světa, na knižních výstavách (většinou v součinnosti s Ministerstvem zahraničních věcí, našimi ambasádami, informačními nebo kulturními centry) V minulých letech se takto uskutečnily výstavy v mnoha

zemích, např. v Egyptě, Švédsku, Vietnamu, Litvě, Německu, Maroku, Rakousku, Francii, Spojených arabských emirátech, Velké Británii a v USA.

Prvořadým cílem propagace české literatury a české knihy v zahraničí, většinou jako doprovodných akcí knižních veletrhů, je široká prezentace českých autorů formou autorských čtení, besed, kulatých stolů apod.

Účast ČR na mezinárodních knižních veletrzích (s příspěvkem MK v tis. Kč)

Mezinárodní knižní veletrh	1999	2000	2001	2002	2003
MKV Frankfurt n/M.	2 946	2 120	2 360	2 473	1 995
MKV Lipsko	281	600	710	941	805
MKV Bologna	-	-	-	350	403
MKV Jeruzalém	117	-	340	-	-
MKV Paříž	-	-	300	200	-
MKV v Tchajpeji	-	-	-	-	1 800
MKV Bratislava	60	-	-	50	200

Organizování státních cen a cen Ministerstva kultury, dále pak podpora uměleckých literárních soutěží a propagačních akcí, včetně grantového systému, jako stimulů pro autory, překladatele, vydavatele, knižní grafiky, ilustrátory, zahraniční bohemisty, ale i spoluorganizátory většiny těchto aktivit, ať přímo finanční či formální, zůstává hlavním úkolem věcně příslušného odboru ministerstva.

V rámci propagace české literatury a knižní kultury pokračuje odbor umění a knihoven ve vydávání řady propagačních publikací.

Základním právním předpisem, který přímým způsobem upravuje vydavatelskou činnost, je zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, a vyhláška č. 252/1995 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích (ve znění vyhlášky č. 156/2003 Sb.). Vedle toho existují i další předpisy, které tuto činnost rovněž upravují, aniž by byla v jejich textu přímá zmínka o vydavatelské činnosti. Takovým předpisem je zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání ve smyslu jeho novely č. 356/199 Sb., zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), a dále předpisy obecné, jako je především občanský zákoník, obchodní zákoník, zákon o dani z přidané hodnoty, celní zákon.

Veřejné knihovny

Knihovny se v české společnosti tradičně těší velké vážnosti: plní funkci informační, vzdělávací a kulturní v tom nejširším slova smyslu; v mnoha menších místech jsou často jedinými organizátory kulturního života. V posledních letech se knihovny stávají moderními informačními institucemi, vybavenými výpočetní technikou a přístupem na internet.

Ministerstvo kultury zřizuje v současné době přímo 3 knihovny: Národní knihovnu České republiky, Knihovnu a tiskárnu pro nevidomé K. E. Macana a Moravskou zemskou knihovnu v Brně; nepřímo pak další knihovny jako součást příspěvkových organizací ministerstva (knihovnu Národního muzea, Památníku národního písemnictví, Divadelního ústavu a další). Do roku 2001 zřizovalo Ministerstvo kultury ještě 8 státních vědeckých knihoven, které ke dni 1.7.2001 převedlo do pravomoci krajských samospráv. Tímto byl zahájen proces vzniku krajské knihovny v každém kraji, završený dne 1.5.2002 zřízením Krajské knihovny v Karlových Varech. Ostatní knihovny jsou v současnosti zřizovány městskými či obecními úřady, školami, nemocnicemi, muzei, ústavy Akademie věd, galeriemi, soudy, univerzitami, ústavy památkové péče, ministerstvy, archivy, občanskými sdruženími a dalšími fyzickými a právními osobami. Knihovny zřízené dle zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), jsou zapsány v evidenci knihoven. Databáze evidence je veřejně přístupným informačním systémem dostupným na webových stránkách Ministerstva kultury na adrese <http://www.mkcr.cz>.

Vybrané statistické údaje za oblast knihoven

	1999	2000	2001	2002
počet knihoven	6 077	6 019	6 091	6 057
počet poboček	1 122	1 122	1 089	1 005
počet knihovnických jednotek	59 760 990	60 179 653	60 191 490	60 669 380
počet čtenářů	1 497 327	1 523 005	1 512 717	1 533 135
počet návštěvníků	17 585 940	18 188 459	18 364 073	19 657 619
počet výpůjček	70 105 856	70 400 600	69 864 356	70 825 448
prostř. na nákup knihovního fondu	193 940 500	198 949 200	205 712 500	248 271 700
počet studijních míst	12 436	13 960	16 773	18 529
počet počítačů pro uživatele	1 353	1 977	3 218	4 237
z toho napojených na Internet	621	1 111	2 146	3 081

Celkový počet veřejných knihoven v České republice přesahuje hranici 6000; od roku 1998 tedy o něco poklesl. Obdobná situace nastala také u poboček knihoven. V letech 1999-2003 se výrazně zvýšil počet čtenářů a návštěvníků knihoven, od roku 1998 o 3,7 %, resp. o 17,3 %. Výrazný nárůst lze zaznamenat i u počtu výpůjček, proti roku 1998 činí více než 13,2 %.

Přelom tisíciletí přinesl v oblasti knihoven řadu pozitivních výsledků a změn. Knihovny jsou stále lépe vybavovány výpočetní technikou. V roce 2003 bylo připojeno na internet téměř 1 700 knihoven, což je 27 % z celkového množství. Připojením tohoto počtu knihoven bylo dosaženo stavu, kdy celkem 74 % obyvatel České republiky žije v obci, v níž knihovna nabízí veřejnou internetovou stanici s kvalifikovanou asistencí. Počet počítačů určených pro uživatele vzrostl více než třikrát, pětinašobně se zvýšil počet počítačů napojených na internet. Rychle postupuje automatizace knihovnických procesů a katalogů. Využití informačních a komunikačních technologií v činnosti knihoven je rozhodujícím impulsem pro proměnu jejich společenských funkcí. Vedle tradičního

osvětového působení je kladen důraz na informační činnosti. Řada knihoven produkuje nové typy služeb a vychází vstříc uživatelům, a to i z podnikatelské sféry. Rodí se nové formy vzájemné spolupráce, aniž by tím ztrácely na významu některé funkce tradiční.

Nicméně v důsledku společenské a ekonomické transformace došlo k jisté stagnaci knihovnických služeb. Do roku 1998 bylo z finančních důvodů částečně omezeno doplňování knihovních fondů novými přírůstky, situace se nyní pomalu zlepšuje. Zčásti byla utlumena nebo je v dlouhodobém skluzu ediční činnost. Knihovny pozastavují odpisy, neřeší otázky ochrany fondů, nevybavují odborné provozy v potřebném rozsahu, odkládají stavební úpravy nebo opravy. Problémem je rovněž nízké platové ohodnocení pracovníků knihoven. Mezi důsledky, které se uživatelů a čtenářů přímo dotýkají, patří likvidace některých poboček, zvýšení čtenářských poplatků, omezování provozu a meziknihovní výpůjční služby, snižování počtu zaměstnanců apod.

Na druhou stranu byl v minulých letech nově postaven či zrekonstruován poměrně velký počet knihoven: Moravská zemská knihovna v Brně, Krajská vědecká knihovna v Liberci, budovy knihoven v mnoha městech (Jihlava, Pelhřimov, Brno, Plzeň, Slaný, Opava, Trutnov, Jaroměř, Uherské Hradiště, Frýdek-Místek, Jindřichův Hradec, Vyškov, Beroun, Benešov, Blansko, Hodonín, Praha) a další. V současné době probíhá výstavba knihoven v Hradci Králové a Pardubicích, uvažuje se o novostavbách nebo rekonstrukcích v Ostravě, Zlíně, Karlových Varech a Havlíčkově Brodě. Značně též vzrostl počet studijních míst, a to o 49 %.

Stěžejním úspěchem uplynulých let bylo vypracování a schválení komplexní legislativní úpravy oblasti knihovnictví, zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), a příslušných prováděcích předpisů: vyhlášky č. 88/2002 Sb., k provedení knihovního zákona, a nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla na poskytování dotací na podporu knihoven. Oblast knihoven zasahuje rovněž novelizace zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, včetně prováděcího předpisu a též novelizace katalogu prací, profese Knihovník.

Ministerstvo kultury každoročně podporuje knihovny formou grantů a programů. V letech 1997-2000 byl vyhlašován program Rozvoj informačních sítí veřejných knihoven (RISK). V rámci tohoto programu byly dotovány projekty připojení veřejných knihoven k internetu, vybavování knihoven výpočetní technikou a nákup automatizovaných knihovnických systémů. V průběhu roku 2000 byl v souladu se státní informační politikou nahrazen programem Veřejné informační sítě knihoven (VISK), jehož základním cílem je inovace veřejných knihovnických a informačních služeb na bázi informačních a komunikačních technologií (ICT). Veřejné služby knihoven se orientují zejména na:

- poskytnutí veřejně přístupných míst s kvalifikovanou obsluhou a vybavených ICT, která garantují rovné podmínky přístupu k informačním zdrojům a sítím pro všechny skupiny občanů;
- podporu celoživotního vzdělávání a uspokojování kulturních potřeb občanů;
- zpřístupnění informací z oblasti veřejné správy ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím;
- poskytování informací na podporu cestovního ruchu, podnikání, právního vědomí, nezávislého rozhodování včetně poskytování speciálních knihovnických a informačních služeb sociálním a národnostním menšinám;
- zprostředkování informací a dokumentů pro oblast výzkumu a vývoje;
- uchování a zpřístupnění národního kulturního dědictví soustředěného v knihovních fondech.

Program VISK je členěn na devět vzájemně provázaných podprogramů, které naplňují stanovené cíle: VISK 1 Koordinační centrum programu, VISK 2 Mimoškolní vzdělávání pracovníků knihoven, VISK 3 Informační centra veřejných knihoven (původní program RISK), VISK 4 Digitální knihovna a archiv pro informační služby knihoven, VISK 5 Národní program retrospektivní konverze katalogů knihoven ČR RETROKON, VISK 6 Národní program digitálního zpřístupnění vzácných dokumentů Memoriae Mundi Series Bohemica, VISK 7 Národní program mikrofilmování a digitálního zpřístupňování dokumentů ohrožených degradací kyselého papíru Kramerius, VISK 8 Jednotná informační brána a elektronické informační zdroje a VISK 9 Souborný katalog knihoven ČR CASLIN.

V roce 1998 byl naposledy vyhlášen program Knihy a čtení, podporující projekty zaměřené na rozvoj čtenářství, přednášky, semináře, besedy, soutěže, výstavy a vydávání publikací. Od roku 1999 ho nahradil nový program Knihovna 21. století. Vyhlášené okruhy tohoto programu se každoročně mění v závislosti na aktuálních potřebách oboru. Postupně byly dotovány projekty v těchto oblastech: podpora regionálních funkcí knihoven, podpora všeobecné dostupnosti knihovnických služeb pro handicapované občany, knihy a čtení, podpora integrace do EU, podpora práce s národnostními menšinami a ochrana knihovního fondu před nepříznivými vlivy prostředí.

V souladu s principy reformy veřejné správy došlo ke zřízení krajů a zrušení okresů. Vznikly krajské knihovny a bývalé okresní knihovny byly převedeny do zřizovatelské působnosti sídelních měst. V této souvislosti zanikl dosavadní systém regionálních funkcí knihoven, jehož těžiště spočívalo na okresních knihovnách. Od roku 2002 byl nahrazen systémem novým, jehož koncepce se odvíjí z knihovního zákona. Za výkon regionálních funkcí je zodpovědná krajská knihovna, která může jejich výkonem smluvně pověřit vybrané základní knihovny na území kraje. Tím je také vymezen okruh příjemců dotace z Programu podpory zajištění výkonu regionální funkce knihoven. V návaznosti na 3. fázi reformy veřejné správy se předpokládá přenesení zmíněného programu do působnosti krajů od roku 2005.

Systém programů a grantů pro knihovny je podobně jako oblast literatury doplněn podporou vědecko-výzkumné činnosti. Od roku 1999 jsou v rámci programu Výzkum a vývoj finančně podporovány výzkumné projekty a záměry zaměřené na zpřístupňování a ochranu knihovních fondů formou digitalizace s využitím mezinárodní sítě internet v souvislosti s vytvářením informační společnosti. Účelová podpora je poskytována v těchto podprogramech: správa a ochrana dat v knihovnách, nové postupy ochrany a konzervace knihovních fondů a knihovny a informační společnost.

Spolu s programem Česká knihovna (viz kapitola Literatura a knižní kultura) tvoří výše popsané programy a granty ucelený systém podpory knihoven, pokrývající veškeré oblasti oboru knihovnictví a informační vědy.

Přehled dotací v oblasti knihoven (částky v tis. Kč)

Program/grant	1999	2000	2001	2002	2003
RISK	29 341	10 034	-	-	-
VISK	-	30 000	115 900	50 689	20 903
Knihovna 21. století	2 000	1 800	1 900	1 242	1 800
Regionální funkce knihoven	-	-	-	92 000	129 600
Výzkum a vývoj	29 355	28 595	24 922	15 077	9576

Každoročně ministerstvo přispívá na organizaci nejvýznamnější odborné knihovnické konference Knihovny současnosti v Seči u Chrudimi. Nad ostatními význačnými akcemi oboru zpravidla přebírá záštitu. V rámci propagace v zahraničí se finančně podílelo na vydávání anglicko-německé propagační publikace o českých knihovnách. V roce 2003 byla pro zvýšení prestiže knihovnického povolání poprvé udělena cena ministra kultury Knihovna roku v kategoriích Základní knihovna a Počin roku.

Profesionální umění

1. Vliv MK v oblasti profesionálního umění se projevuje především:

a) působností uměleckých těles – státních příspěvkových organizací.
Ministerstvo kultury je zřizovatelem těchto příspěvkových organizací:

Národní divadlo

Národní divadlo má tři umělecké soubory – operní, činoherní a baletní. Svým repertoárem od klasiky po současnou uměleckou tvorbu si udržuje příznivce tradičního i moderního pojetí. V letech 2000-2002 se opera Národního divadla stala třikrát laureátem prestižní Ceny A. Radoka za inscenaci roku.

Kromě historické budovy působí i ve Stavovském divadle a na komorní scéně Kolowrat. V sezóně 2002-2003 bylo pod správu Národního divadla převedeno otáčivé hlediště v Českém Krumlově.

Státní opera Praha

Jako samostatná organizace vznikla v roce 1992. Vedle klasického operního repertoáru, který je vyhledáván zejména zahraničními turisty, uvádí i světové či české jevištní operní premiéry. Navazuje i na významné tradice Nového německého divadla, a to nejen prostorem, v němž hraje, ale především dramaturgií (např. premiéru opery Nížina od Eugena d'Alberta uvedla v den 100. výročí její světové premiéry). V roce 2003 byly ke 115. výročí otevření divadla připraveny dvě výstavy „Od Nového německého divadla ke Státní opeře Praha I. a II.“. Státní opera Praha uskutečnila řadu úspěšných zahraničních turné. Krásné prostory opery se stále více stávají dějištěm neoperních událostí (koncerty, činoherní představení).

K 1. lednu 2003 byl ke Státní opeře Praha přičleněn Pražský komorní balet.

Česká filharmonie

Již více než sto let tvoří nedílnou součást českého kulturního povědomí. Spolupracuje s předními světovými dirigenty (v letech 1998-2003 Vladimír Ashkenazy, v srpnu 2003 se ujal funkce šéfdirigenta Zdeněk Mácal). Významnou kapitolou její činnosti jsou vystoupení na mezinárodních hudebních festivalech (Salzburg, Edinburg, Luzern ad.). Vystupuje po celém světě, pravidelně např. v Japonsku či USA, a její jméno se těší nejlepší pověsti. V historickém sídle České filharmonie – v budově Rudolfiny – působí také Galerie Rudolfinum, která vedle zajímavých a hojně navštěvovaných výstav pořádá i nejružnější doprovodné akce (komentované prohlídky, vycházky a výlety, hudební pořady, filmové projekce).

Laterna magika

Představuje ojedinělé spojení scénického předvádění divadelních děl s audiovizuálními prostředky. Získala si světové renomé, které bylo spojeno zejména s prací prof. Svobody. Nové generaci, která

nastoupila po jeho odchodu, se daří na jeho dílo úspěšně navazovat, což dosvědčují současné úspěchy doma i v zahraničí.

Pražský filharmonický sbor

Sbor působí od roku 1935. Je svébytným tělesem, které je vyhledávaným partnerem řady špičkových orchestrů nejen tuzemských, ale i zahraničních. Pravidelně je zván na významné české i světové festivaly. Realizuje řadu významných nahrávek, které bývají poctěny prestižními gramofonovými cenami.

Divadelní ústav

Je vědeckou a informační institucí, jejímž posláním je poskytovat české a zahraniční veřejnosti komplexní informační služby z oblasti divadla, hudby, opery, tance a performing arts, věnovat se vědeckému výzkumu historie českého divadla a vydávat odbornou divadelní literaturu. Vykonává dále funkci sekretariátu národních středisek mezinárodních nevládních organizací, např. ITI, OISTAT, AICT, ASSITEJ, UNIMA IMC a dalších.

V souladu s novými právními předpisy byly v březnu 2002 rozhodnutím ministra kultury vydány nové statuty zřizovaných příspěvkových organizací. V polovině roku 2001 došlo po výběrových řízeních k personálním změnám ve vedení několika výše zmíněných organizací.

b) V souladu s kulturní politikou státu, schválenou vládou, je velmi významnou položkou Ministerstva kultury v oblasti profesionálního umění podpora nestátních, především neziskových subjektů na základě soutěže – výběru formou grantového řízení. Grantové řízení je vyhlašováno vždy na podzim pro následující kalendářní rok pro oblast profesionálního divadla, hudby a výtvarného umění, architektury, designu a uměleckého řemesla. Projekty daných oblastí umění posuzují grantové komise, která jsou složené z umělců, historiků a teoretiků umění, odborných pracovníků i pedagogů vysokých uměleckých škol. Při výběru členů je kvůli objektivnímu přístupu k hodnocení rovněž zohledněna jejich regionální příslušnost. Projekty jsou v prvním kole nejprve hodnoceny na základě veřejné rozpravy formou tajného hlasování. Pokud projekty obdrží předem určenou výši bodů, postupují do dalšího kola, kde komise navrhuje výši finanční dotace.

Každým rokem je přihlášeno přibližně dvě stě projektů v každém oboru, z nichž komise doporučí k udělení dotace zpravidla kolem poloviny. V níže uvedené tabulce jsou přehledy dotací v jednotlivých oblastech v letech 1998 až 2003. Grantové okruhy byly od počátku modelovány dle potřeb daného umělecké oblasti a jsou každým rokem grantovými komisemi aktualizovány a postupně rozšiřovány.

Obecná kritéria společná všem oblastem jsou: přínos projektu pro obor (objevná dramaturgie, vysoká umělecká a odborná úroveň, koncepce apod.); záběr působnosti z geografického hlediska (požadavek celostátního nebo mezinárodního, minimálně však nadregionálního významu); reálnost projektu včetně přiměřenosti nákladů; soulad projektu s příslušným vypsáním okruhem; oprávněnost použití dotace v předchozím období včetně jejího vyúčtování.

c) Ministerstvo kultury též podporovalo celoroční uměleckou činnost profesionálních divadel a profesionálních symfonických orchestrů a pěveckých sborů (převážně příspěvkových organizací obcí) prostřednictvím každoročně vyhlašovaných programů: Programu podpory českého divadla a Programu podpory stálých symfonických orchestrů a pěveckých sborů, které vznikly v roce 1996 a 1997.

Hlavním cílem programu bylo částečně kompenzovat náklady zřizovatele na provoz profesionálních uměleckých těles, zřizovaných orgány samosprávy či státní správy (s výjimkou MK a hl. m. Prahy) a poskytujících kulturní služby v regionálním či nadregionálním rozsahu.

Program podpory českého divadla byl otevřen zejména příspěvkovým organizacím obcí, příp. krajů, na podporu jejich regionální a nadregionální činnosti. Divadla musela vykázat minimálně 100 vlastních představení realizovaných v roce a minimálně 13% soběstačnost v předchozím roce. O výši dotace rozhodovaly kvantitativní ukazatele (např. počet představení, procento návštěvnosti, procento soběstačnosti) i kvalita umělecké činnosti.

Program podpory stálých profesionálních symfonických orchestrů a pěveckých sborů byl otevřen zejména příspěvkovým organizacím obcí, případně krajů, a tělesům působícím jako obecně prospěšné společnosti, které poskytují kulturní služby v regionálním či nadregionálním rozsahu. Orchestry a sbory musely vykázat dané procento umělců – stálých zaměstnanců, minimálně 60, respektive 50 koncertů v předchozím roce, stanovené minimální procento soběstačnosti v předcházejícím roce, rozdílně pro příspěvkové organizace a pro tělesa obecně prospěšné společnosti.

O výši dotace rozhodovaly kvantitativní ukazatele (např. počet koncertů, procento soběstačnosti) a především kvalita umělecké činnosti.

Statistické údaje profesionálních divadel zřizovaných orgány státní správy a samosprávy

Sledovaný rok	Počet divadel (počet stálých scén)*	Počet titulů v divadelním repertoáru	Počet představení	Počet návštěvníků
1999	53 (84)	1 189	14 454	4 443 124
2000	52 (84)	1 215	14 196	4 288 718
2001	52 (91)	1 250	14 198	4 105 416
2002	51 (92)	1 235	13 837	3 989 210

*Statistické údaje ostatních, tj. soukromoprávních subjektů, nelze vzhledem k obtížně dosažitelným údajům doložit.

Statistické údaje profesionálních symfonických orchestrů a pěveckých sborů zřizovaných orgány státní správy a samosprávy*

Sledovaný rok	Počet symfonických orchestrů a pěveckých sborů	Celkový počet koncertů	Z toho ve vlastní režii	Počet návštěvníků na koncertech ve vlastní režii
1999	15	1389	1060	418 445
2000	15	1191	909	376 838
2001	14	1440	1094	414 671
2002	13	1288	798	350 091

*Statistické údaje ostatních – soukromoprávních subjektů – tj. orchestrů, pěveckých sborů, komorních orchestrů a těles, hudebních skupin apod. nelze vzhledem k obtížně dosažitelným údajům doložit.

2. Vliv reformy veřejné správy

Základní síť divadel a symfonických orchestrů přešla z Krajských národních výborů do zřizovací působnosti obcí již na počátku 90. let. Významnou působnost v profesionální hudební oblasti vykazují nestátní neziskové organizace, především občanská sdružení a další subjekty. Vliv reformy veřejné správy byl v této oblasti minimální – ze zřizovatelské působnosti rušených okresních úřadů přešly do působnosti obcí a krajů pouze 4 divadla a 1 symfonický orchestr.

3. Klíčové problémy

Oblast profesionálního umění se po celé sledované období potýkala se zásadním problémem – nedostatkem finančních prostředků, zejména pro podpůrné programy (Kulturní aktivity), tj. grantová řízení pro nestátní neziskové subjekty a programy podpory českého divadla a podpory stálých profesionálních symfonických orchestrů a pěveckých sborů. Disproporce mezi podporou státních organizací a nestátními subjekty tak přetrvává a prohlubuje se. Nedostatek finančních prostředků a dosud nevyvážený stav státního rozpočtu neumožňují podporovat vybrané subjekty v delším než dvouletém období. Zvláště stálá umělecká činnost divadel, orchestrů, pěveckých sborů, významné oborové festivaly, umělecké časopisy, celoroční výstavní programy ad. vyžadují státní podporu v systému víceletých grantů. Nedostatek finančních prostředků a neexistující právní nástroje neumožnily v předchozích letech otevřít program stáží a stipendií pro mladé umělce a teoretiky umění, který byl připravován ve spolupráci s vysokými školami a významnými uměleckými nadacemi, jeho příprava však musela být přerušena. V posledních dvou letech, se vznikem a působností krajů, se nedařilo naplňovat princip zakotvený v kulturní politice státu – princip vícezdrojového financování umělecké činnosti divadel, orchestrů a sborů, pořadatelů významných uměleckých akcí ad., a to opět v důsledku přetrvávající nevyváženosti státního a jiných veřejných rozpočtů.

4. Státní podpůrné programy

Jak již bylo výše uvedeno, stát se na podpoře profesionálního umění podílí prostřednictvím vyhlášených programů. Program Kulturní aktivity zahrnuje grantová řízení v oblasti profesionálního divadla, hudby a výtvarného umění. Významným přínosem bude zejména do budoucnosti Program státní podpory profesionálních divadel a profesionálních symfonických orchestrů a pěveckých sborů. Nelze opominout ani Program výzkumu a vývoje a v neposlední řadě příležitostně vyhlášené programy a významné akce.

Divadlo

Grantový program Ministerstva kultury pro oblast divadelního umění prochází vývojem v souladu s potřebami českého divadla, grantové okruhy jsou každým rokem divadelní komisí projednávány a podle situace aktualizovány. V posledním období byl otevřen grantový okruh na podporu celoroční činnosti nezávislých divadelních souborů, který je od roku 2003 přístupný všem nezávislým divadelním subjektům. Nejvyšší podíl grantových prostředků je divadelní komisí vyčleňován na podporu divadelních festivalů a na uměleckou činnost, tj. jak na podporu kontinuální divadelní činnosti, tak na podporu jednotlivých inscenačních projektů. Zvláště významná je státní grantová podpora pro odborná divadelní periodika, která je pro jejich existenci rozhodující, neboť podpora z jiné úrovně veřejných rozpočtů neexistuje.

Hudba

Grantové řízení v oblasti profesionální hudby je vyhlášováno pro nestátní, především neziskové organizace. Vyhláší se vždy na podzim pro následující kalendářní rok. Jednotlivé grantové projekty vyhodnocuje, dle příkazu ministra kultury, hudební grantová komise, která je složena z hudebních umělců, muzikologů, pořadatelů, teoretiků umění a pedagogů vysokých uměleckých škol.

Každým rokem je přihlášeno přibližně 180 projektů, z nichž komise doporučuje k udělení dotace přes polovinu na základě stanovených obecných kritérií. Grantové okruhy jsou vyhlášovány

s ohledem na potřeby českého hudebního života a jsou každým rokem hudební komisí aktualizovány. V uplynulých pěti letech přibyly další grantové okruhy: podpora vytvoření a prezentace nového hudebního díla, podpora interdisciplinárních projektů s těžištěm v hudebním umění, podpora kontinuální hudebně-informační a dokumentační činnosti.

Největší část dotací ve sledovaném období získali pořadatelé hudebních festivalů, hudební časopisy, pořadatelé tvůrčích dílen, interpretačních a skladatelských soutěží v oblasti hudby klasické i alternativní. Pozornost byla též věnována soudobé tvorbě a vydavatelům hudebnin a odborných publikací.

Výtvarné umění

Jednou z hlavních náplní výtvarného referátu je grantové řízení. Je vyhlašováno vždy na podzim pro následující kalendářní rok. Jednotlivé grantové projekty vyhodnocuje výtvarná komise, která je složena z výtvarných umělců, historiků a teoretiků umění, galerijních pracovníků a pedagogů vysokých uměleckých škol.

Každým rokem je přihlášeno přibližně dvě stě projektů, z nichž komise doporučí k udělení dotace takřka polovinu na základě stanovených obecných kritérií. Grantové okruhy jsou vyhlašovány s ohledem na potřeby české výtvarné scény a jsou každým rokem výtvarnou komisí aktualizovány. V uplynulých pěti letech přibyly následující grantové okruhy: Podpora mladých umělců a teoretiků-kurátorů (výstavní projekty); Podpora činnosti galerií a odborných profesních organizací působících v oblasti výtvarného umění; Podpora celoročního výstavního programu; Podpora účasti na zahraničních výstavách, konferencích apod. pro galerie a profesní organizace prezentující současné české výtvarné umění; Podpora specifických projektů, např. konferencí, seminářů apod.; Podpora uměleckých řemesel a designu.

Nejvíce udělených dotací zpravidla bývá v okruzích celoročního výstavního programu, výstavní projekty, odborné neperiodické publikace – knihy a odborné periodické publikace – časopisy. Strategii výtvarné komise je podpořit spíše méně projektů, zato však požadovanou výší finanční částky, než aby byla dotace celoplošně rozptýlena po menších částkách.

Od roku 1999 začala spolupráce s Egon Schiele Art Centrem v Českém Krumlově v oblasti tvůrčích pobytů pro mladé výtvarníky do 35 let (od následujícího roku byla rozšířena rovněž na scénografy). Jejich úkolem je realizovat program, na jehož základě byli pro tvůrčí pobyt vybráni. Kritériem je zde především úroveň a kvalita předkládaného projektu. Výsledky jejich práce jsou po určité době prezentovány na souhrnné výstavě pořádané Egon Schiele Art Centrem. V letech 2000-2001 probíhala také úspěšná spolupráce s Centrem pro současné umění Praha, s kterým MK vyhlašovalo tvůrčí pobyty pro mladé umělce po dobu dvou měsíců na zámku v Čimelicích. Za uplynulých pět let pracovalo v ateliéru Ministerstva kultury v Egon Schiele Art Centru celkem 29 výtvarníků a na zámku v Čimelicích celkem 2 výtvarníci.

Program podpory českých divadel, Program podpory stálých profesionálních symfonických orchestrů a pěveckých sborů

Oba programy vznikly v roce 1996 a 1997 a pokračovaly i v dalších letech. Bohužel se ve sledovaném období nepodařilo zajistit finanční prostředky ve stejné výši, jak tomu bylo v letech jejich zřízení. V souladu s kulturní politikou byla po dokončení reformy veřejné správy vládě předložena modifikovaná verze programů, resp. programu – Program státní podpory profesionálních divadel a profesionálních symfonických orchestrů a pěveckých sborů (vláda ho schválila dne 10. září 2003 svým usnesením č. 902). Nově koncipovaný program je systémovým a transparentním řešením státního podílu na rozvoji profesionálních divadel, profesionálních symfonických orchestrů

a pěveckých sborů v České republice na principu sdružování finančních prostředků obcí, krajů a státu (vícezdrojové, kooperativní financování). Je zaměřen na podporu profesionální divadelní a koncertní činnosti, která má celostátní význam, na podporu nové tvorby, mladých umělců, na podporu programů pro děti a mládež, na posílení prestiže české kultury v zahraničí, na podporu rovného přístupu občanů ke kulturnímu bohatství. Program bude realizován od roku 2004.

Program Praha - Evropské město kultury roku 2000

V lednu 1996 byla Praha na základě své kandidatury, podané v roce 1995, rozhodnutím Rady ministrů kultury Evropské unie jmenována jedním z devíti Evropských měst kultury roku 2000 s tematickým zaměřením „Kulturní dědictví“. V roce 1998 byly zahájeny přípravy mimořádného programu, jehož hlavním cílem byla prezentace Prahy jako města zajímavé a svěbytné kultury, bohaté historie a vzdělání, ale také jako hospodářského a finančního centra České republiky, které se intenzivně připravuje ke vstupu do Evropské unie.

Ministerstvo kultury, spolupracující na programu s Magistrátem hl. m. Prahy a společností Praha - Evropské město kultury, o.p.s., zřízenou hlavním městem pro koncepční, organizační, finanční a koordinační zajištění celého programu, podpořilo celkem 59 projektů z oblasti divadla, hudby, filmu, literatury, výstavnictví, architektury, multimédií a kulturního dědictví. Šlo o přímé dotace projektům státních příspěvkových organizací a spolupořadatelské akce, zvláštní částkou na provoz a propagaci byla dotována Praha - Evropské město kultury, o.p.s. Za oba roky přípravy a realizace programu (1999-2000) bylo ze státního rozpočtu na tento účel čerpáno celkem 303 369 tis. Kč.

Z jednotlivých konkrétních projektů byly jako nejlepší z hlediska jejich odborné a umělecké kvality, případně neotřelosti a nápaditosti, veřejností pozitivně hodnoceny především výstava „Hnízda her“ (Galerie Rudolfinum), představení hamburského baletu Johna Neumeiera, mezinárodní přehlídka umění realizovaného novými technologiemi Enter Multimediale, výstava „Praha zmizelá“ (Valdštejnská jízdárna), představení Nederlands Danse Theater „Arcimboldo 2000“, koncert New York Philharmonic Orchestra či představení bratří Formanů „Nachové plachty“. Trvalým přínosem pro Prahu i celou naši kulturu se jeví být nové stálé expozice v Anežském klášteře, Veletržním paláci a Uměleckopřemyslovém muzeu nebo otevření Muzea a archivu populární hudby.

Program podstatně oživil kulturní dění v hlavním městě Praze a rozšířil jeho nabídku v roce 2000. Vykázal nepochybně pozitivní výsledky, spočívající především v uskutečnění projektů trvalé povahy (rekonstrukce objektů, reinstalace sbírek, nové expozice), v možnosti kontaktu s významnými uměleckými osobnostmi a tělesy ze zahraničí a v prosazení se současné živé kultury a nových námětů.

Program výzkumu a vývoje

Tento program, vyhlášený poprvé v roce 1997, je zaměřen na vědecko-dokumentární zhodnocení vývoje českého hudebního, divadelního a výtvarného umění a české literární historie, teorie a kritiky včetně profilace autorů, osobností a institucí. Postupně bylo ve spolupráci s odborníky, zasedajícími v jednotlivých radách programu, vytvořeno pro zmíněné oblasti umění celkem 9 tematických okruhů, konkrétně: a) pro literaturu „zpracování a zhodnocení literárně-archivních fondů, kritických edic literárních souborů a spisů literárních děl“ a „základní encyklopedické a lexikografické příručky v oblasti literární vědy“, b) pro divadlo „dějiny divadla na území ČR“ a „dějiny českého amatérského divadla“, c) pro výtvarné umění „vývojové tendence v oblasti volného a užitého výtvarného umění“, d) pro hudbu „monografické zpracování hudební kultury v regionech ČR“, „tematické katalogy tvůrců hudebních děl (zvl. českých a moravských skladatelů)“, „tematické hudební katalogy významných českých a moravských sbírek historického charakteru“ a „kritické edice

přímých hudebních pramenů“. Zvláštní místo zaujímají v rámci programu tři témata zaměřená na sociologický výzkum kultury, konkrétně na „analyticko-sociologické studie současného postavení umělce v ČR a percepce umění ve společnosti“, „analyticko-sociologické studie struktury a forem finančních toků v oblasti umění a kultury a studie současného stavu kulturního průmyslu v ČR“ a „analyticko-sociologické studie: kultura, umění a česká společnost v 21. století – stav k roku 2000 a směry vývoje, lokální a globalizační trendy“. Tato témata jsou pro Ministerstvo kultury mimořádně důležitá, neboť v současné době stát nedisponuje jím přímo řízenými odbornými pracovišti, která by se touto problematikou zabývala.

I přes zrušení veřejné soutěže na řešení programových projektů v letech 2002-2003, způsobené redukcemi v rozpočtové kapitole MK, se daří dosahovat cílů programu. V uplynulých pěti letech byla podpořena řada významných vědecko-výzkumných projektů, např. čtyři svazky „České divadelní encyklopedie“, dvousvazkový „Místopis českého amatérského divadla“, rozsáhlá kritická edice díla Antonína Dvořáka, „Český hudební slovník osob a institucí“, unikátní edice „Česká knižnice“ či analyticko-sociologická studie „Proměny kultury a umění v české společnosti na prahu 21. století“.

Stávající program končí v roce 2005. V současné době je ve spolupráci s odborníky z rad programu i z dalších vědeckých pracovišť, vysokých škol a profesních organizací připravován návrh nového programu pro léta 2006-2010.

Program Česká hudba 2004 - nedílná součást evropské kultury

Na základě podnětů odborné veřejnosti a předběžných jednání, vedených již od roku 2001, byl ve spolupráci s pracovní komisí, složenou z významných muzikologů a dalších odborníků, pro rok 2004 připraven program, jehož hlavním cílem je podpora oslav významných hudebních výročí uvedeného roku (např. 100. výročí úmrtí A. Dvořáka, 150. výročí narození L. Janáčka, dále jubilea B. Smetany, B. Martinů, J. Suka, J. B. Foerster a dalších skladatelů i některých předních interpretů a organizací) a současně v okamžiku vstupu naší země do Evropské unie snaha upozornit na tradice a hodnoty naší národní kultury. Nad programem, vzhledem k jeho významu překračujícím hranice státu, převzal záštitu prezident ČR Václav Klaus a členka Evropské komise Viviane Redingová. Program je rovněž společensky reprezentován předními osobnostmi našeho hudebního i veřejného života, které vystupují v roli patronů a členů čestného výboru. Vláda ČR podpořila program svými usneseními č. 643 ze dne 30. června 2003, k přípravě a realizaci programu Česká hudba 2004 – nedílná součást evropské kultury, a č. 903 ze dne 10. září 2003, o změně usnesení vlády ze dne 14. dubna 1999 č. 334, k návrhu na schválení účelů, na které lze poskytovat sponzorské dary státními podniky a obchodními společnostmi s většinovou majetkovou účastí státu na příslušný rok.

V rámci Divadelního ústavu bylo zřízeno Informačně-koordinační centrum programu (IKC), zajišťující sběr informací o chystaných projektech, registraci zájemců o spolupráci, diskusi o projektech s jejich pořadateli, jejich případnou koordinaci a iniciaci projektů nových.

Připravovaný rozpočet programu sestává ze tří částí: první je určena na propagaci (tiskové konference, tiskoviny – katalog programu – Kalendář, měsíční přehledy akcí pořádaných v České republice i v zahraničí, CD Antologie české hudby ad.), PR a pilotní projekty programu včetně provozu IKC, druhá část pokrývá jednotlivé projekty předních státních kulturních institucí (např. Národní divadlo, Česká filharmonie, Státní opera, Národní muzeum ad.), část třetí pak je rozdělena v rámci mimořádného grantového řízení na podporu projektů nestátních subjektů doma i v zahraničí, vyhlášeného a vyhodnoceného na podzim 2003. Bylo jednáno ve věci případného

sponzoringu ze strany státních podniků a obchodních společností s většinovou majetkovou účastí státu, ke spoluúčasti na financování regionálních projektů byly rovněž vyzvány kraje a obce.

Jednou z nejvýznamnějších kulturních akcí pořádaných v naší zemi, která získala celosvětový ohlas, je Pražské quadriennale – mezinárodní soutěžní přehlídka scénografie a divadelní architektury. 9. ročník proběhl v červnu 1999 za účasti 44 zemí z celého světa. Kromě vlastní přehlídky byl úspěšný i doprovodný program – projekt Le Campement – Divadlo pod širým nebem. Hlavní cenu, Zlatou trigu, získala česká národní expozice kurátorů Simony Rybákové a Šimona Cabana. V červnu 2003 se pak uskutečnilo jubilejní Pražské quadriennale 2003. 10. ročník, který tradičně připravil z pověření Ministerstva kultury Divadelní ústav, se konal pod heslem „Labyrint srdce a ráj divadla“. Vedle obvyklých soutěžních sekcí přinesl novinku – nesoutěžní samostatnou sekci „Srdce PQ“, která se stala živým centrem výstavy a zvláštním prostorem pro komunikaci a tvorbu. Jubilejního ročníku se zúčastnilo více než 50 zemí z 5 kontinentů. Pražské quadriennale představuje v současné době jedinou akci svého druhu a rozsahu na světě, její prestiž podtrhuje i pravidelná podpora UNESCO.

5. Nejvýznamnější díla vzniklá ve sledovaném období

Ve sledovaném období vznikla řada významných děl oceněných především oborovými nadacemi, odbornými časopisy, profesními sdruženími ad.

Ministerstvo kultury se spolupořadatelsky podílelo na vyhlašování cen:

- v oblasti divadla:

Ceny Alfréda Radoka za inscenační počiny v oblasti divadla (1998 Divadlo J. K. Tyla Plzeň: Dido a Aeneas, režie J. A. Pitínský, 1999 Divadlo Na zábradlí Praha: Divadelník, režie J. A. Pitínský, v letech 2000-2002 Národní divadlo v Praze: 2000 Lady Macbeth Mcenského újezdu, režie David Radok, 2001 Wozzeck, režie David Radok, 2002 Osud, režie Robert Wilson).

- v oblasti hudby:

Ceny Classic – vyhlašované Hudebním informačním střediskem, o.p.s., v oblasti klasické hudby. Ceny byly udělovány až do r. 2000.

1998 (Cena za hudební teorii, kritiku, organizaci – PhDr. Pavel Kurfürst za publikaci „*Organologie*“, vydanou v nakladatelství Georgius Hradec Králové 1998, Cena za nejlepší českou CD nahrávku – firma GNOSIS BRNO za úspěšnou realizaci ojedinělého edičního projektu „Nejstarší zvukové záznamy moravského a slovenského lidového zpěvu“, Cena za událost roku – XI. ročník festivalu Expozice nové hudby při Mezinárodním hudebním festivalu Brno).

1999 (Cena za skladatelské dílo – Alois Piňos za skladbu Stella matutina, Cena za hudební teorii, kritiku a publicistiku – Miloš Schnierer za dílo „Vítězslav Novák: Tematický a bibliografický katalog“, vyd. Editio Praga, 1999, Cena za nejlepší českou CD nahrávku – hudební vydavatelství Supraphon a.s. za dramaturgický počín realizace kompletního díla pro housle a klavír Bohuslava Martinů v podání Bohuslava Matouška a Petra Adamce, Cena za událost roku – inscenační tým opery J. Ph. Rameau: Castor et Pollux ve Stavovském divadle).

Ministerstvo kultury uděluje od roku 2003 Ceny za přínos v oblasti divadla, hudby a výtvarného umění významným uměleckým osobnostem.

6. Významné domácí akce

Ministerstvo kultury se na řadě významných domácích akcí podílelo až do roku 2003 jako spoluorganizátor.

V divadelní oblasti to byl především Mezinárodní festival Divadlo, Festival hudebního divadla Opera, Divadlo evropských regionů, Tanec Praha, Skupova Plzeň aj.

V hudební oblasti lze na prvním místě uvést Mezinárodní hudební festival Pražské jaro, které bylo až do r. 2000 státní příspěvkovou organizací. Mezi dalšími možno jmenovat Mezinárodní hudební festival Moravský podzim, Mezinárodní hudební festival Janáčkův máj, Mezinárodní operní festival Smetanova Litomyšl, Mezinárodní hudební festival Expozice nové hudby, festival Alternativa, festival United Colours of Akropolis, Ceny Classic ad.

Do roku 2003 bylo Ministerstvo kultury rovněž spoluorganizátorem několika významných akcí z oblasti výtvarného umění, pravidelně především udělování Ceny Obce architektů Grand Prix a Ceny Společnosti Jindřicha Chalupského.

7. Nejvyšší domácí a významná zahraniční ocenění

V souladu s nařízením vlády č. 5/2003 Sb., o oceněních v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury, byly poprvé v roce 2003, dle doporučení odborných porot jakožto poradních orgánů ministra kultury, uděleny Ceny Ministerstva kultury za přínos v oblasti divadla, hudby a výtvarného umění a architektury. Jejich smyslem je upozornit na výjimečné osobnosti z oblasti umění, které tuto republiku originálním a trvalým způsobem obohatily. V roce 2003 se laureáty stali **David Radok** za významný přínos nejpłodnějšími tendencemi současného českého divadla, který představují jeho operní inscenace v pražském Národním divadle, **Marek Kopelent** za dlouhodobé umělecké zásluhy v oblasti hudby, s přihlédnutím k celoživotní skladatelské tvorbě, podnětnému tvůrčímu přínosu v oblasti avantgardní soudobé hudby a záslužnému pedagogickému působení při výchově nové generace, a **sestry Jitka a Květa Válové** za celoživotní dílo a soustavný přínos české výtvarné scéně.

Ministerstvo kultury se do roku 2003 spoluorganizátelsky podílelo na vyhlašování cen:

- v oblasti hudby:

Ceny Classic – vyhlašované Hudebním informačním střediskem, o.p.s., v oblasti klasické hudby. Ceny byly udělovány až do r. 2000.

1998 (Eva Urbanová – Cena za interpretační přínos, PhDr. Pavel Kurfürst – Cena za hudební teorii, kritiku, organizaci, Michal Mašek – Cena pro talent roku, Smetanovo kvarteto – Cena za mimořádné zásluhy o českou hudební kulturu)

1999 (Alois Piňos – Cena za skladatelské dílo, Jan Jiraský – Cena za interpretační výkon, Miloš Schnierer – Cena za hudební teorii, kritiku a publicistiku, Jan Jiraský – Cena pro talent roku, Marek Kopelent – Cena za mimořádné zásluhy o českou hudební kulturu)

Ministerstvo kultury poskytuje podporu České hudební radě – národní sekci mezinárodní nevládní organizace Mezinárodní hudební rady, která každoročně vyhlašuje Ceny České hudební rady. V letech 1998-2003 byly Českou hudební radou uděleny ceny následujícím osobnostem a organizacím českého hudebního života:

1998 - Iva Bittová, Josef Brožek, Pražský studentský orchestr, Stamicovo kvarteto, Antonín Tučapský

1999 - Eva Drlíková, Zbyněk Matějů, Jan Prchal, Jiří Stivín, Studio Matouš

2000 - Jiří Bělohávek, Jiří Kout, soubor Due Boemi di Praga, František Kovaříček

2001 - David Radok

2002 - Jiří Beneš, Jana Boušková, Antonín Kubálek

2003 – Ivan Moravec, Jaroslav Krček , Ivo Stolařík

- v oblasti výtvarného umění:

Cena Společnosti Jindřicha Chalupického

Laureáty Ceny Jindřicha Chalupického v uplynulých šesti letech byli: 1998 – Jiří Černický, 1999 – Lukáš Rittstein, 2000 – David Černý, 2001 – Tomáš Vaněk, 2002 – Markéta Othová, 2003 – Michal Pěchouček

Odbor umění a knihoven oddělení umění	1998	1999	2000	2001	2002
Grantové řízení v oblasti Divadlo	13 090	14 165	14 886	18 513	15 060
Grantové řízení v oblasti Hudba	7 330	8 060	9 670	11 148	8 869
Grantové řízení v oblasti Výtvarné umění, architektura a design	5 921	7 342	10 450	11 565	8 855
Spolupořadatelské akce	3 031	6 404	2 665	7 250	4 600
Program na podporu stálých symfonických orchestrů a pěveckých sborů	11 796	11 139	15 000	11 000	13 000
Program podpory českých divadel	53 475	44 558	50 000	30 000	44 000
Pražské jaro	9 008	10 000	10 000	10 000	10 000
Tvůrčí stipendijní pobyty v pronajatém ateliéru MK v Egon Schiele Art Centrum	0	146	146	146	146
Evropské město kultury 2000 - investice	0	35 910	57 950	0	0
Evropské město kultury 2000 - neinvestice	0	61 909	147 600	0	0

Pozn: číselné údaje v tis. Kč

Kapitola shrnuje přijaté právní předpisy na úseku kultury v letech 1998-2003 a zabývá se další legislativní aktivitou ministerstva, jež je podrobněji rozebrána v kapitolách věcných.

V předmětném období vyšly ve Sbírce zákonů následující právní předpisy:

Rok 1998

- Nařízení vlády č. 171/1998 Sb., o vymezení některých národních kulturních památek a o změně a doplnění některých právních předpisů

Rok 1999

- Vyhláška č. 139/1999 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči
- Nařízení vlády č. 147/1999 Sb., o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky
- Zákon č. 361/1999 Sb., kterým se mění zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění zákona č. 242/1992 Sb.

Rok 2000

- Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)
- Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
- Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů
- Zákon č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze; tento zákon novelizoval zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 275/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů
- Zákon č. 302/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)

Rok 2001

- Zákon č. 39/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů, a o změně některých dalších zákonů
- Zákon č. 61/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 361/1999 Sb., kterým se mění zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění zákona č. 242/1992 Sb., a zákon č. 356/1999 Sb., kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků
- Nařízení vlády č. 132/2001 Sb., o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky

- Zákon č. 146/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů
- Vyhláška č. 233/2001 Sb., kterou se vydává Seznam událostí značného společenského významu
- Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)

Rok 2002

- Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech)
- Vyhláška č. 88/2002 Sb., o prohlášení území s historickým prostředím ve vybraných městech a obcích za památkové zóny a určování podmínek pro jejich ochranu
- Vyhláška č. 157/2002 Sb., o prohlášení území vybraných částí krajinných celků za památkové zóny
- Vyhláška č. 158/2002 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva kultury č. 208/1996 Sb., o prohlášení území vybraných částí krajinných celků za památkové zóny
- Zákon č. 192/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů, a o změně dalších zákonů
- Zákon č. 214/2002 Sb., o vývozu některých kulturních statků z celního území Evropských společenství
- Vyhláška č. 232/2002 Sb., kterou se provádí zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech)
- Nařízení vlády č. 288/2002 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování dotací na podporu knihoven
- Zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů; tento zákon novelizoval zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, a zákon č. 46/2000 Sb., tiskový zákon
- Nařízení vlády č. 336/2002 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 262/1995 Sb., o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, ve znění nařízení vlády č. 171/1998 Sb.
- Nařízení vlády č. 337/2002 Sb., o prohlášení a zrušení prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky
- Vyhláška č. 538/2002 Sb., kterou se mění vyhláška č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění vyhlášky č. 139/1999 Sb.

Rok 2003

- Nařízení vlády č. 5/2003 Sb., o oceněních v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury
- Vyhláška č. 108/2003 Sb., o prohlášení území s historickým prostředím ve vybraných městech a obcích za památkové zóny a určování podmínek pro jejich ochranu
- Vyhláška č. 156/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 252/1995 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích
- Zákon č. 180/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků

- Zákon č. 274/2003 Sb., kterým se mění některé zákony na úseku ochrany veřejného zdraví; tento zákon novelizoval zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů.

V letech 1998-2003 Ministerstvo kultury dále zpracovalo mimo jiné níže uvedené návrhy právních předpisů:

- Vládou byl dne 25.4.2001 schválen a následně předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu návrh zákona, kterým se mění zákon č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů. Tento návrh zákona byl zpracován na základě usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu č. 1075 ze dne 28.6.2000. Odchylně od ministerstvem původně předloženého návrhu bylo upraveno České audiovizuální centrum, a to jako příspěvková organizace zřízená ze zákona. Návrh zákona byl usnesením Poslanecké sněmovny Parlamentu č. 1581 ze dne 17.5.2001 vrácen vládě k dopracování.
- V říjnu 2001 byl vládě předložen návrh zákona o ochraně kulturních památek a památkové péči a o změně některých zákonů (památkový zákon), který vláda schválila dne 9.1.2002 a postoupila ho Poslanecké sněmovně. Cílem návrhu bylo vytvoření komplexního systému ochrany památkového fondu (kulturních památek, památkových území, archeologických nálezů a památných míst). Návrh zákona byl Poslaneckou sněmovnou dne 13.2.2002 vrácen předkladateli k přepracování.
- Ministerstvo kultury bylo jedním ze spolupředkladatelů návrhu zákona o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a o změně některých zákonů. Vláda návrh zákona schválila dne 22.1.2003, Poslanecká sněmovna jej schválila dne 23.10.2003, Senát dne 15.12.2003, prezident jej podepsal dne 7.1.2004 a ve Sbírce zákonů byl vyhlášen pod číslem 18/2004 Sb. Zákon obsahuje novelu zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů; novela se týká povolení k restaurování kulturních památek, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, a povolení k provádění archeologických výzkumů.

Právní předpisy projednávané v roce 2003:

- Vláda dne 28.5.2003 schválila vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (usnesení č. 494). Návrh zákona je od června 2003 projednáván v orgánech Poslanecké sněmovny.
- Téhož dne schválila vláda vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění zákona č. 122/2000 Sb. (usnesení č. 499). Tento návrh zákona byl dne 22.1.2004 schválen Senátem. Návrh zákona se týká především odlišení trvalého vývozu a vývozu na dobu určitou.
- Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, je v současné době projednáván v orgánech Poslanecké sněmovny. Novela se týká zejména postavení Rady České televize.
- Stejně tak je v orgánech Poslanecké sněmovny projednáván návrh zákona, kterým se mění zákon č. 252/1994 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Smyslem této novely je zvýšení rozhlasového a televizního poplatku a zlepšení vymahatelnosti poplatků.
- Vládě byl k projednání v měsíci listopadu 2003 předložen návrh zákona o zřízení Romského muzea v Brně. Návrh zákona je od prosince 2003 projednáván v pracovních komisích Legislativní rady vlády.

- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, byl v měsíci prosinci 2003 předložen vládě k projednání. V návaznosti na reformu veřejné správy návrh zákona stanovuje vybrané veřejné služby v oblasti muzeí a galerií a stanoví standardy těchto služeb, a to z hlediska jejich územní, časové, ekonomické a fyzické dostupnosti.
- Vládě byl v měsíci prosinci 2003 rovněž předložen návrh zákona o ochraně některých služeb založených nebo složených z podmíněného přístupu a o změně zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o transpozici Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 20. listopadu 1998 č. 98/84/ES o právní ochraně služeb s podmíněným přístupem a služeb tvořených podmíněným přístupem.
- Do meziresortního připomínkového řízení byl v listopadu 2003 zaslán věcný záměr zákona o veřejné podpoře kultury a o změně některých zákonů. Návrh věcného záměru zákona má být vládě předložen k projednání do konce února 2004.
- Ministerstvo kultury se podílelo na zpracování příslušných částí návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Celní správě České republiky. Návrhem zákona se mimo jiné stanovují pravomoci celním orgánům vykonávat dohled nad dodržováním některých povinností vyplývajících ze zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů. Vláda schválila návrh zákona dne 5.11.2003, od listopadu 2003 je projednáván v orgánech Poslanecké sněmovny.
- Ministerstvo kultury spolupracovalo s Ministerstvem vnitra na přípravě návrhu zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a o řízení o nich (zákon o přestupcích); jedná se o přizpůsobení sankčních ustanovení zákonů v gesci Ministerstva kultury požadavkům připravované nové úpravy správního trestání. Návrh zákona má být předložen vládě do konce února 2004.

Periodický tisk

V roce 1999 schválila vláda návrh nového tiskového zákona, vypracovaný Ministerstvem kultury, který však při projednávání v Poslanecké sněmovně prošel takovými úpravami, že z původní předlohy zůstala zachována pouze část. Nicméně i přesto lze konstatovat, že byl přijata dlouho očekávaná právní úprava, tzn. zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně dalších zákonů (tiskový zákon), který nahradil naprosto nevyhovující zákon z roku 1966. Nový tiskový zákon stanovil nový režim vydávání periodického tisku, zavedl evidenci periodického tisku Ministerstvem kultury, upravil právo na odpověď a dodatečné sdělení a právo na ochranu zdroje informací.

Evidenci periodického tisku vede podle tiskového zákona Ministerstvo kultury, přičemž od roku 2002 je zprovozněna veřejnosti přístupná část databáze evidence periodického tisku na internetových stránkách Ministerstva kultury. Celkově obsahuje tato evidence více než 11 700 titulů (v roce 2003 bylo nově zaevidováno 857 periodik).

Rozhlasové a televizní vysílání

S ohledem na nedostatečnou právní úpravu v oblasti regulace rozhlasového a televizního vysílání a současně s ohledem na požadavky implementace evropského práva v oblasti televizního vysílání Ministerstvo kultury v roce 2000 předložilo zcela novou právní úpravu regulace v této oblasti.

Vzhledem k zamítnutí tohoto návrhu Poslaneckou sněmovnou byla urychleně připravena novela stávající úpravy, která měla za cíl alespoň vyhovět požadavkům Evropské unie a transponovat do české právní úpravy Směrnicí Evropské unie 89/552/EHS o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících provozování televizního vysílání, ve znění Směrnice 97/36/ES. Ale ani tato verze vládní novely zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání ve znění pozdějších předpisů, nenašla v Poslanecké sněmovně dostatečnou podporu. Parlament nakonec schválil návrh zcela nového zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání, vypracovaný skupinou poslanců. Když byl po složité proceduře na jaře 2001 tento zákon přijat a v červenci 2001 vstoupil v platnost, mohla Česká republika konečně ve vztahu k Evropské unii uzavřít přístupovou kapitolu „Kultura a audiovizí“.

Přijatý zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, však nebyl Evropskou komisí označen za zcela slučitelný s evropskou úpravou. Ministerstvo kultury muselo tedy na základě stanoviska Evropské komise operativně připravit novelu uvedeného zákona, která by s konečnou platností dosáhla plné slučitelnosti české právní úpravy s právem Evropské unie. Uvedený návrh tzv. „euronovely“ mediálního zákona schválila vláda dne 2. října 2002, avšak při projednávání v Poslanecké sněmovně nebyl zákon v třetím čtení schválen. Vzhledem k důležitosti dosažení plné slučitelnosti právní úpravy provozování rozhlasového a televizního vysílání s právem Evropské unie vypracovalo Ministerstvo kultury uvedený návrh novely znovu. Konečnou verzi návrhu novely zákona schválila vláda 28.5.2003. Poslanecká sněmovna tento návrh stále projednává.

Ministerstvo kultury rovněž ve sledovaném období zpracovalo návrhy novel zákonů o České televizi a o Českém rozhlasu. Motivem pro novelizaci těchto zákonů bylo přesnější a aktuálnější definování úkolů veřejné služby těchto médií. Výsledná podoba po úpravě v Poslanecké sněmovně

však zcela neodpovídala původnímu návrhu. Novela zákona o České televizi byla přijata jako zákon č. 39/2001 Sb., novela zákona o Českém rozhlasu jako zákon č. 192/2002 Sb.

Na základě programového prohlášení vlády z roku 2002 přistoupilo Ministerstvo kultury v témže roce k přípravě podstatné novely zákona o České televizi, která měla zaručit především změnu ustavování Rady České televize a tím větší nezávislost těchto orgánů, které vykonávají kontrolu veřejnosti nad činností médií veřejné služby. V druhé polovině roku 2002 se na přípravě uvedených novel podílela pracovní skupina odborníků, ustanovená ministrem kultury. Výsledkem práce této skupiny byl návrh novely zákona o České televizi, který vláda schválila dne 19. března 2003 a který v současné době projednává Poslanecká sněmovna.

Předkládaný návrh novely je zaměřen především na takové změny zákona o České televizi, kterými se upevňuje postavení a tím posiluje nezávislost hlavního dozorčího orgánu České televize, tedy Rady České televize. Nezávislost Rady České televize jako kolektivního orgánu se posiluje zejména tím, že doposud výlučně Poslanecké sněmovně svěřená působnost volit a odvolávat členy Rady se přiznává třem různým orgánům. Napříště by po jedné třetině členů Rady měly volit a odvolávat Poslanecká sněmovna a Senát a jednu třetinu členů Rady by měl jmenovat a odvolávat předseda vlády. Je zřejmé, že Rada ustavovaná třemi různými orgány nemůže být odpovědná jako celek, a tudíž ji nelze jako celek ani odvolat.

Souběžně s přípravou novely zákona o České televizi vypracovalo Ministerstvo kultury rovněž návrh novely zákona o rozhlasových a televizních poplatcích, která by měla zaručit zvýšení těchto poplatků (nezvýšených již od roku 1997) do té míry, jež by umožnila České televizi a Českému rozhlasu plnit jejich poslání na odpovídající úrovni. Také tento návrh zákona byl vládou schválen dne 19. března 2003 a je v současné době projednáván Poslaneckou sněmovnou.

Navrhovaná právní úprava klade důraz především na takové změny, které učiní rozhlasový a televizní poplatek vymahatelnějším a současně zajistí provozovatelům vysílání ze zákona příjem odpovídající jejich nákladům na plnění veřejné služby v oblasti rozhlasového, resp. televizního vysílání. Návrh změny zákona předpokládá jednorázové navýšení rozhlasového i televizního poplatku, přičemž zachování reálné hodnoty těchto poplatků by měl napříště umožnit nově zaváděný režim jejich dalších úprav s využitím podpůrného kritéria meziroční inflace. Rozhodnutí o zvýšení poplatků je z důvodu větší operativnosti svěřováno do působnosti vlády, aby za stanovených podmínek mohla výši poplatků upravovat svými nařízeními.

Od roku 2000 Ministerstvo kultury soustavně spolupracuje nejdříve s Ministerstvem dopravy a spojů, nyní s Ministerstvem informatiky na koncepci přechodu na digitální rozhlasové a televizní vysílání. Prvním výsledkem těchto jednání bylo zpracování strategického dokumentu nazvaného Koncepce přechodu na digitální rozhlasové a televizní vysílání v České republice, který rámcově řešil tuto problematiku a nastavil výchozí podmínky pro legislativní úpravu v této oblasti. Koncepci přechodu na digitální vysílání, kterou předložilo společně Ministerstvo dopravy a spojů a Ministerstvo kultury, vzala vláda na vědomí svým usnesením č. 696 ze dne 9. července 2001. Na základě úkolů uložených v uvedeném usnesení mělo Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem dopravy a spojů vypracovat a vládě do konce března 2002 předložit návrh změny právní úpravy rozhlasového a televizního vysílání, která by umožnila zahájení přechodu na digitální vysílání. Uvedený návrh novely zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání ale nemohl být pro zásadní nesouhlas Českého telekomunikačního úřadu a jeho spor s Ministerstvem dopravy a spojů předložen vládě.

Mezitím však došlo k zásadnímu posunu v základních předpokladech, ze kterých bylo při zpracování vycházeno (nová úprava EU v oblasti elektronických komunikací a stav zkoordinovaných kmitočtů potřebných k zahájení přechodu). Proto vláda rozhodla o aktualizaci předmětné koncepce. Ta je

v současné době připravována Ministerstvem informatiky ve spolupráci s Ministerstvem kultury a měla by, především v návaznosti na aktuální stav mezinárodní koordinace kmitočtů, nově definovat podmínky přechodu na digitální vysílání v České republice (pro dobu zahájení přechodu, tzn. do roku 2006).

Oblast audiovizuálních děl

Ke konci roku 1999 byl vládě předložen návrh novely zákona č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů. Uvedený návrh mj. předpokládal zřízení nové příspěvkové organizace Ministerstva kultury, Českého audiovizuálního centra. České audiovizuální centrum mělo mezi svými úkoly především zajišťovat propagaci českého filmu doma i v zahraničí, vést evidenci subjektů působících v audiovizuální oblasti, vést evidenci českých a dovezených audiovizuálních děl, zajišťovat servis pro zahraniční společnosti vstupující na český trh a další úkoly. Návrh novely však doznal výrazných změn po projednání Legislativní radou vlády, spočívající mj. ve vypuštění návrhu na zřízení Českého audiovizuálního centra. V takto upraveném znění byl návrh novely zákona vládou schválen a předložen Poslanecké sněmovně, která však novelu s ohledem na chybějící institut Českého audiovizuálního centra považovala za zbytečnou a zamítla ji. Poslanecká sněmovna svým usnesením přitom vyzvala vládu, aby předložila novou verzi novely audiovizuálního zákona, ve znění odpovídajícím novele zákona před projednáním v Legislativní radě vlády.

V následujícím roce byl proto Poslanecké sněmovně předložen nový vládní návrh novely audiovizuálního zákona s předpokladem zřízení Českého audiovizuálního centra, avšak i tento návrh zákona byl překvapivě Poslaneckou sněmovnou vrácen vládě k přepracování, a to i přesto, že vycházel z výše uvedeného usnesení sněmovny k předcházejícímu návrhu novely zákona o audiovizi.

V průběhu roku 2003 Ministerstvo kultury pracovalo opětovně na návrhu novely audiovizuálního zákona. Jako poradní orgán byla ministrem kultury zřízena pracovní skupina z odborníků v oblasti audiovize. Právní úpravu audiovize Ministerstvo kultury předloží vládě ve stejném termínu, kdy bude předkládat návrh novely zákona č. 241/1992 Sb., o Státním fondu ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie, tj. do 31. března 2004.

Podpora kulturních aktivit v oboru audiovize a masmédií

Prostředky určené v rozpočtu Ministerstva kultury – odboru hromadných sdělovacích prostředků (dále jen „OHSP“) – na tuto činnost měly v období 1998-2003 převážně klesající tendenci (v roce 2003 bylo na granty v oblasti audiovize a masmédií v rozpočtu OHSP určeno přes 5,5 mil. Kč). To však bylo kompenzováno finanční podporou poskytovanou vybraným filmovým festivalům přímo ze státního rozpočtu, jež se v posledních dvou letech podstatně zvýšila a dosáhla již desetinásobku prostředků rozdělovaných na základě doporučení grantové komise OHSP.

Podpora poskytovaná z prostředků OHSP v programu audiovize a masmédií směřovala převážně na filmové festivaly, přehlídky a semináře, jejichž kolekce se dále rozšiřovala a zkvalitňovala. Pravidelně byly podporovány i dva odborné filmové časopisy. Ve sledovaném období byla jen výjimečně dotována též výroba dokumentárních filmů veřejně prospěšného charakteru a také několik rozhlasových projektů seminářového typu.

Vzdělávání v oboru audiovizí a masmédií

Na konci roku 2000 byla ustavena meziresortní komise Ministerstva kultury a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, jež se mj. zaměřuje na metodickou a organizační podporu celoplošného projektu Film a škola a některé další projekty zacílené na mediální výchovu dětí a mládeže.

Sběr a zpracování statistických dat z oblasti audiovizí a masmédií

Na této činnosti participuje vedle Ministerstva kultury i IPOS a také Národní filmový archiv. Pozitivně se rozvíjí rovněž dosud chybějící spolupráce s Českým statistickým úřadem. Avšak bez zlepšení příslušné právní úpravy v audiovizuálním zákoně, které Ministerstvo kultury sledovalo výše uvedeným návrhem novely tohoto zákona z roku 2001 (funkční evidence subjektů působících v audiovizí, evidence audiovizuálních děl) je sběr a zpracování audiovizuálních statistických dat ne zcela vyhovující a efektivní.

Výzkum a vývoj

V rámci státní podpory výzkumu a vývoje v resortu Ministerstva kultury byl od roku 2000 ustaven program „Dlouhodobý výzkum a vědecké zhodnocení vývoje masmédií a audiovizí v informační společnosti“. Na základě programu byly přijaty projekty „Struktura a využití českého internetu“ (v roce 2000), „Analýza regulačních a samoregulačních mechanismů internetového prostředí ve vybraných zemích EU a USA a možnosti aplikace těchto mechanismů v ČR“ (v letech 2001 a 2002) a „Informatizace české společnosti v kontextu globalizace a evropské integrace“ (v letech 2000 až 2002).

Na tyto projekty byly z prostředků Ministerstva kultury poskytnuty téměř 4 miliony Kč. Projekty zaplnily dosavadní vakuum v oblasti průzkumu a vědeckého zhodnocení rozvoje nových informačních technologií a jeho vlivu na současnou českou společnost.

Podpora projektů se zaměřením na rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin

Do roku 2001 dotace na vydávání periodického tisku národnostních menšin poskytovalo Ministerstvo financí z kapitoly Veřejná pokladní správa. V roce 2002 poskytlo dotace ve výši 30 milionů Kč Ministerstvo kultury, a to na základě doporučení Rady vlády pro národnostní menšiny o konkrétním rozdělení celkové částky vyhrazené na tyto účely.

Počínaje rokem 2003 o dotacích na rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin rozhoduje výběrová dotační komise Ministerstva kultury, které se kromě zástupců Ministerstva kultury účastní též zástupci Rady vlády pro národnostní menšiny a představitelé jednotlivých národnostních menšin. Podpora projektů se zaměřením na rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin se poskytuje na základě nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, a vztahuje se na oblasti periodického tisku, vydávaného v jazycích národnostních menšin nebo informací o národnostních menšinách ve společnosti, a provozování rozhlasového nebo televizního vysílání v jazycích národnostních menšin nebo informací o národnostních menšinách ve společnosti.

V roce 2003 byla na tyto dotace vyčleněna částka 30 milionů Kč.

Audiovize

Léta 1998 až 2003 byla pro českou kinematografii obdobím jisté stabilizace, a to jak ve filmové tvorbě, tak v distribučním sektoru. Produkce celovečerních hraných filmů se ustálila kolem 15, své místo si uhájila díky České televizi a specializovaným festivalům tvorba dokumentární, o oživení se dalo mluvit ve sféře tvorby animované. Po přechodné krizi na sklonku devadesátých let byly zdejší lokace a služby filmového průmyslu v dosud nebývalé míře vyhledávány zahraničními filmaři včetně vysokorozpočtových hollywoodských produkcí a několika televizních seriálů. Sestupný trend návštěvnosti kin, charakteristický pro celá devadesátá léta, se od roku 2000 změnil ve vytrvalý růst. Doslova generační obměna přinesl dynamický nástup multikin, která za pouhé dva roky získala většinu publika a zejména tržeb a tím i rozhodující vliv ve filmové distribuci. Dlouhodobě spíše stagnující trh videoprogramů na VHS kazetách dostal nový impuls v podobě řádově dokonalejší DVD technologie a koncepce tzv. domácího kina.

S určitými výkyvy se dařilo domácí hrané produkci udržet si přízeň diváků v míře, jež nemá mezi srovnatelnými evropskými zeměmi obdoby. Zvýšená pozornost je věnována také filmům z evropských zemí, jejichž distribuce je podporována mezinárodními organizacemi, jako je fond Eurimages či program MEDIA. Vítanou alternativu k běžné komerční distribuci představují filmové festivaly, přehlídky a semináře, jejichž nabídka se stále rozšiřuje a také zkvalitňuje. Tyto akce se těší vytrvalému zájmu zejména mladých příznivců filmu a v posledních letech rovněž zvýšené podpoře z veřejných zdrojů. Navzdory nedostatku financí se udržuje na pozoruhodné výši produkce českých a moravských filmových škol, především dokumentární a animovaná, jež se stále výrazněji uplatňuje nejen na festivalech, ale začíná pronikat i do kin. Vyrůstající přínos těchto škol se odráží i v počtu režijních debutů, který v posledních letech dosahuje u celovečerních premiér až třetinového podílu. O tom, že se o současném českém filmu ví i ve světě, svědčí dvě nominace na Oscara v rozpětí tří let (*Musíme si pomáhat*, *Želary*) či hlavní cena z MFF v Rotterdamu pro *Divoké včely*.

Převážně pozitivní obraz české kinematografie má však i své stíny. Chronickým problémem domácí filmové tvorby je malý vnitřní trh, omezená možnost vývozu (nedaří se příliš ani na nejbližší Slovensko) a tím její celkově ztrátová bilance. K tomu přistupuje limitovaná podpora z veřejných zdrojů a omezené možnosti dalších investorů a sponzorů včetně České televize. Ta se již po celé desetiletí podílí na vzniku většiny českých hraných filmů a je zcela zásadní oporou tvorby dokumentární, ale i animované. Filmaři také postrádají instituci zvanou České audiovizuální centrum (zřízení této instituce Ministerstvo kultury opakovaně navrhovalo, viz výše), jež by jim a celé české kinematografii poskytovala servis, který není a ani nemůže být v silách jednotlivých soukromých subjektů působících ve značně atomizovaném filmovém oboru. V roce 2002 se ji z iniciativy České filmové komory (ČFK), sdružující hlavní produkční a distribuční firmy a provozovatele kin, pokusili alespoň zčásti nahradit zřízením Českého filmového centra. K němu se nyní přiřazuje Filmová komise (obdobu zahraničních Film Commission) zaměřená především na získávání zahraničních zakázek a služby pro tyto klienty. Oba subjekty jsou financovány převážně ze soukromých zdrojů, což je doplňováno státními dotacemi na jejich jednotlivé aktivity. Takové řešení je však považováno jak ze strany ČFK, tak Ministerstva kultury za provizorní a dočasné.

Podpory audiovizuální tvorby

Podpisem memoranda o porozumění dne 30.7.2002 se ČR zapojila do unijních **programů MEDIA** (MEDIA Plus a MEDIA Training), a to se zpětnou platností od 1.1.2002.

Od počátku roku 2003 v ČR funguje národní kancelář **Media Desk**, která má českým audiovizuálním profesionálům napomáhat ve využívání možností poskytovaných programy

a v programovém výboru zajišťovat kontakt s bruselským centrem MEDIA. Uvedenou kancelář provozuje na základě rozhodnutí ministra kultury Česká filmová komora, o.p.s., jíž prostředky na provoz kanceláře poskytuje jak Ministerstvo kultury, tak Evropská komise.

Cílem programů **MEDIA Plus** a **MEDIA Training** je podpořit všechny aspekty evropské audiovizuální tvorby se zaměřením na posílení konkurenceschopnosti evropského audiovizuálního průmyslu. Pomineme-li nemateriální přínos našeho členství v uvedených organizacích a programech v podobě cenných informací, know how a kontaktů, jeho ryze finanční bilance je pro nás velmi příznivá, protože získané prostředky výrazně převyšují náš vklad.

Mezinárodní fond **Eurimages** se zaměřuje na finanční podporu filmové produkce a do roku 2002 poskytoval dotace i na distribuci evropských filmů a kinům, která se specializovala na jejich prezentaci. **Evropská audiovizuální observatoř** se orientuje na informační servis právního, praktického, ekonomického a statistického charakteru včetně publikační a vydavatelské činnosti. **Eureka Audiovisuel** se do ukončení své činnosti v polovině roku 2003 věnovala především vzdělávacím, metodickým a konzultačním programům určeným filmovým profesionálům ze zemí střední a východní Evropy.

Filmařskou veřejností často bagatelizovaná a zpochybňovaná státní podpora kinematografie v České republice sice nedosahuje úrovně běžné ve většině zemích EU, avšak rozhodně není zanedbatelná – v posledních letech přesahuje pravidelně hranici 100 milionů Kč. V tom jsou započteny dotace vyplácené z rozpočtu Ministerstva kultury na různé filmové projekty, jako jsou festivaly, přehlídky, semináře, odborná periodika aj., dále členské poplatky v mezinárodních organizacích, jako Eurimages, Eureka Audiovisuel, Evropská Audiovizuální observatoř a od roku 2002 především program MEDIA, a patří sem i státní dotace poskytovaná Národnímu filmovému archivu. Kromě toho každoročně dotuje především filmovou tvorbu Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie částkou 60 až 80 milionů Kč, avšak za státní příspěvek lze pokládat jen část této sumy, kterou představují výnosy z obchodního využití starších českých filmů.

Národní filmový archiv (NFA), jediná státní příspěvková organizace v audiovizuálním oboru, v roce 2002 oslavil deset let od svého vzniku a v roce 2003 již 60. výročí založení svého předchůdce, Čs. filmového ústavu. Jeho základním úkolem je shromažďování, ochrana a vědecké zpracování audiovizuálních a písemných archiválií. Podporuje šíření filmové kultury doma i v zahraničí a vytváří i fond umělecky hodnotných filmů pro filmové kluby. V uplynulých pěti letech se podílel na desítkách akcí prezentujících hodnoty světové kinematografie v naší zemi a české filmy ve světě, včetně obsáhlých přehlídek a tematických cyklů pořádaných v rámci České kulturní sezony ve Francii (2002) a v Ruské federaci (2003). NFA se věnuje rovněž vydavatelské a publikační činnosti, vede odbornou filmovou knihovnu a provozuje promítací síň archivních filmů.

Filmová produkce

Struktura této sféry kinematografie se v letech 1998 až 2003 nijak výrazně neproměnila. Z někdejších center domácího filmového průmyslu nejvíce prosperuje společnost AB Barrandov, která se sice nestala majoritním producentem českých hraných filmů, ale daří se jí poskytovat široké spektrum „filmařských“ služeb pro zahraniční i domácí klienty. V Ateliérech Bonton Zlín se sice podařilo obnovit výrobu filmů, ale příjmy plynou, podobně jako u AB Barrandov, z jiných aktivit. Těžiště hrané tvorby spočívá na bedrech desítek malých produkčních společností, někdy založených pouze pro realizaci jediného filmu. Podobná situace je i v oboru dokumentární a animované produkce. Jediným opravdu dominantním subjektem na tomto poli je Česká televize, která si tak do značné míry může při spolupráci s domácími nezávislými producenty diktovat

podmínky. Zvláštní skupinu představují subjekty zaměřené na služby pro zahraniční filmové štáby a výrobu reklamních spotů, které zejména v posledních letech velmi dobře prosperují.

Přestože ve sledovaném období nebylo prostředků na filmovou tvorbu nazbyt, produkce hraných filmů se udržela v rozmezí 14 až 16 titulů, mezi nimiž se našla vedle snímků méně zdařilých či průměrných též díla hlubších a trvalejších hodnot, oceňovaných nejen u nás, ale i v zahraničí. Ve třech z těchto let patřilo prvenství v návštěvnosti právě českému filmu (1999 – *Pelíšky*, 2000 – *Princezna ze mlejna 2*, 2001 – *Tmavomodrý svět*) a jednou dokonce čtyři z prvních pěti. Mimořádně nákladné projekty, jako byl *Tmavomodrý svět*, jsou realizovány v koprodukcí se západoevropskými partnery, nejčastěji však naši tvůrci spolupracují se slovenskými filmaři. Na jednom či dvou českých celovečerních hraných filmech ročně participuje fond Eurimages, na velké většině pak Fond kinematografie a Česká televize.

Obě instituce také přispívají na tvorbu dokumentárních filmů, kterých ročně v České republice vzniká pět až šest set a které pravidelně dostávají i do běžné distribuce. Česká televize je hlavním odběratelem rovněž domácí animované produkce, zejména „večerníčkových“ seriálů, zatímco Fond kinematografie se v tomto sektoru zaměřuje především na podporu autorské tvorby.

ČESKÁ FILMOVÁ PRODUKCE	1998	1999	2000	2001	2002
celovečerní hrané ¹	14	17	14	16	15
dokumentární*	630+	640+	550+	590+	550+
animované*	80	120	70	75	90

¹ filmy, které měly v daném roce premiéru v kinech

* odhad

+ včetně některých televizních dokumentárních cyklů

Filmová distribuce

Ve sledovaném období si udržely pozici největších mainstreamových distributorů společnosti Bontonfilm, Falcon a Warner Bros., objevili se však i nováčci, jako Bioscop, SPI International či Hollywood CE. Distribuci alternativního, kulturně orientovaného repertoáru se věnuje Asociace českých filmových klubů, NFA, Cinemart, Artcam či SPIN Film. Celkem ročně vydávají až 200 celovečerních premiér a zhruba čtyřikrát tolik reprízovaných titulů. Tato nabídka nyní rok od roku roste, s nástupem multikin výrazně přibývá i představení, ale především diváků a zejména tržeb. Za posledních pět let návštěvnost stoupla téměř o polovinu a v roce 2003 se podle předběžných odhadů přiblíží 12 milionům diváků. Tržby se dokonce zdvojnásobily a překročí poprvé v historii hranici jedné miliardy korun. Znatelně ovšem podražilo vstupné, které se však pohybuje v širokém rozmezí od 40 Kč v malých kinech až po 159 Kč ve velkých multiplexech.

V repertoáru převažují americké filmy s až tříčtvrtinovým podílem premiér, početně mnohem skromnější domácí produkce však s nimi v návštěvnosti drží krok, když v některých letech dokáže přitáhnout až 30 procent diváků. O širší a pestrost filmového repertoáru a zastoupení kinematografií ze všech kontinentů se starají kromě zmíněných „alternativních“ distributorů zejména filmové festivaly, přehlídky a semináře, kterých se v České republice pořádají, počínaje karlovarským MFF, zlínským festivalem filmů pro děti a mládež, Febiofestem či seminární Letní filmovou školou v Uherském Hradišti, více než čtyři desítky. Jejich programový přínos a také podíl na celkové návštěvnosti má vytrvale vzestupnou tendenci.

ČESKÁ FILMOVÁ DISTRIBUCE	1998	1999	2000	2001	2002
počet premiér	150	158	164	173	196
představení (tisíc)	164	181	197	253	306
diváků (tisíc)	9252	8371	8719	10363	10693
tržba kin (mil. Kč)	509	496	593	818	946
prům. návštěva na představení	56	46	44	41	35
průměrné vstupné (Kč)	55	59	68	79	88,5
celkem stálých kin ¹	720*	710*	690*	665*	665
celkem sálů	728	718	700	734	765
z toho multikin	1	2	5	10	14
se sály	8	22	50	94	128

¹ včetně kinokaváren a klubových zařízení

* odhad

Kina

Pro tuto sféru je nejvýznamnější událostí posledních let vstup do éry vícesálových multiplexů napojených obvykle na nákupní a zábavní centra. Nyní jich je v České republice patnáct, z toho v Praze deset, dva jsou v Brně a po jednom v Ostravě, Hradci Králové a Českých Budějovicích. Letos pravděpodobně dosáhnou nadpolovičního podílu v návštěvnosti a nejméně dvoutřetinového v tržbách. Multikina provozovaná vesměs společnostmi se zahraničním kapitálem vnesla do zastaralé a stagnující sítě našich kin řádově vyšší kvalitu, stala se i součástí nového životního stylu. Negativní dopad měl jejich ofenzivní nástup na klasická kina v jejich okolí, která většinou byla odsouzena k zániku. Celkový úbytek kin, kterých je nyní v České republice oproti roku 1989 jen necelá polovina, se však zpomalil. Pozitivním jevem těchto let je, že prakticky celoplošný nárůst tržeb umožnil investovat více do oprav a modernizace stávajících kin, k čemuž přispěl i konkurenční tlak multiplexů. S návratem diváků do kinosálů se zastavil úpadek sezónních letních kin, kterých stále ještě zbylo více než sto.

Celé období let 1999-2003 je charakterizováno čtyřmi nejvýznamnějšími procesy. Především jde o zintenzivnění a faktické završení procesu přípravy na vstup ČR do Evropské unie v oblasti působnosti Ministerstva kultury, o velmi výrazné zintenzivnění kulturních výměn se Slovenskou republikou, dále o obnovení a rozvoj spolupráce zemí V-4 a středoevropské spolupráce a konečně o postupné zvyšování rozsahu prezentace české kultury v zahraničí.

V procesu přípravy na vstup ČR do Evropské unie byl zahájen screening legislativy ČR, v jehož průběhu byly identifikovány a postupně odstraňovány rozdíly mezi českým právním řádem a právem Evropských společenství. V procesu harmonizace legislativy je Ministerstvo kultury gestorem za kapitolu „Audiovizí a kultura“ a podílí se na částech kapitol „Volný pohyb zboží“, „Právo obchodních společností“ a „Volný pohyb služeb“.

Do podpisu Přístupové smlouvy se zástupci ministerstva mohli účastnit jen pravidelných zasedání řídících výborů jednotlivých komunitárních programů, kterých se ČR účastnila, nebo jednání a konzultací, na které byli zástupci kandidátských zemí pozváni. Od podpisu Přístupové smlouvy ČR do EU (v dubnu 2003) se zástupci ministerstva zúčastňují pravidelných jednání orgánů Evropské komise (Rady ministrů pro kulturu a školství, pracovní skupiny pro kulturu, audiovizí, Kontaktního výboru pro harmonizaci některých aspektů práva autorského a práv příbuzných v informační společnosti a Pracovní skupiny pro přeshraniční vysílání).

Od roku 2001 je Česká republika zapojena do programu KULTURA 2000 a od roku 2002 do programů MEDIA Plus a MEDIA II-Training. V rámci programu EU „Evropské město kultury“ byla počtena tímto titulem v roce 2000 Praha. Této jedinečné příležitosti využila nejen celá řada kulturních organizací a institucí k vlastní prezentaci, ale i celá Praha k rozsáhlé obnově a investicím do dopravní infrastruktury, rozvoje kultury a služeb v turistickém ruchu.

Nedílnou součástí celoevropské spolupráce je účast českých zástupců v Radě Evropy. Od přijetí ČR do Rady Evropy v roce 1993 se zástupci MK postupně zapojili do práce Řídících výborů a pracovních skupin Rady Evropy v oblasti kultury, památkové péče a médií. Podílejí se tak na projednávání nově připravovaných dokumentů a projektů Rady Evropy. V roce 1998 byly podepsány 3 významné evropské úmluvy z oblasti kultury. Dvě z nich, Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy a Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy, vstoupily pro ČR v platnost po ratifikaci v roce 2000. Třetí, Evropská úmluva o přeshraniční televizi, byla ratifikována v roce 2003.

Konec 90. let je spojen s výrazným rozvojem spolupráce se Slovenskou republikou. Přispěly k tomu nejen vnitropolitické změny na Slovensku, ale i společný zájem na kvalitní přípravě obou států na vstup do EU. Počáteční rivalita se změnila v otevřenou a upřímnou spolupráci založenou rovněž na společné historii a kulturní příbuznosti. Významnou podporu obou zemí má tradiční spolupráce divadel. Divadelní přehlídky České divadlo v Bratislavě, Slovenské divadlo v Praze, To nejlepší z humoru na české scéně a To nejlepší z humoru na slovenské scéně tradičně obohacují divadelní sezonu v obou zemích. Po podepsání Dohody o spolupráci v oblasti kultury, školství a vědy v červnu 2000 byl sjednán rovněž Program spolupráce mezi Ministerstvy kultury na léta 2001-2003. Významným přelomem ve vzájemné spolupráci bylo sjednání Dohody o společném vlastnictví, hospodaření a užívání výstavního pavilonu v Benátkách v roce 2002. Rozvoj vzájemné česko-slovenské kulturní spolupráce byl i motorem pro oživení spolupráce států Visegrádské skupiny.

Společné zájmy států středoevropského prostoru se dlouhodobě projevují i v oblasti kulturní spolupráce. Po počátečním rozvoji spolupráce v rámci Středoevropské iniciativy (SEI), která se rozrostla z původních 4 států na současných 17, byla obnovena i kulturní spolupráce států Visegrádské skupiny (V-4). Byl založen Fond V-4 na podporu společných projektů v oblasti kultury, školství a vědy. Ze společných aktivit lze jmenovat například festival Divadlo na hranici, Folklorní festival Východná, Filmový festival v Budapešti a další. Pravidelná setkání ministrů kultury států V-4 napomáhají i dalšímu rozvoji dvoustranné spolupráce. Významným středoevropským projektem pod záštitou Rady Evropy, který se zrodil z iniciativy Německa, byla společná výstava německých, českých, polských, maďarských, rakouských a slovenských muzeí „Střed Evropy kolem roku 1000“, která byla postupně uvedena ve všech zúčastněných zemích. V roce 2002 byla z iniciativy ministrů zahraničních věcí založena Kulturní platforma v regionálním partnerství mezi ČR, Slovenskem, Maďarskem, Polskem, Slovinskem a Rakouskem, ve které především Rakousko přichází se stále novými iniciativami na prohloubení středoevropské spolupráce. Významnou událostí byl společný slavnostní koncert umělců zemí V-4 v Bruselu při příležitosti podpisu Přístupových smluv zemí V-4 se státy EU.

Dvoustranná spolupráce v oblasti kultury se v období let 1999-2003 rozvíjela s větší intenzitou i s dalšími evropskými i mimoevropskými státy. Tradičním partnerem je pro českou kulturu Německo. Především zájem o českou hudbu v této zemi má trvale stoupající trend. Rozvíjí se rovněž spolupráce mezi muzei a galeriemi obou zemí. Významná je také pravidelná účast ČR na mezinárodních knižních veletrzích v Lipsku a ve Frankfurtu. Řada českých kulturních organizací se spojila s partnery v Německu při přípravě a realizaci mezinárodních projektů podporovaných Evropskou komisí v rámci programu Kultura 2000. Celosvětově významné výročí přelomu tisíciletí bylo rovněž příležitostí prezentovat českou kulturu v zahraničí. Slavnostní koncert Státní filharmonie Brno v Římě a výstava českého barokního umění ve Vatikánu přispěly k důstojným oslavám tohoto mimořádného výročí. Výrazně se v letech 1999-2003 zintenzivnila spolupráce s Francií. Uskutečnila se reciproční rozsáhlá přehlídka „Krásné cizinky“ zaměřená na vzájemné poznání současných českých spisovatelů ve Francii a francouzských spisovatelů v ČR. Jednou z nejvýznamnějších aktivit celého období byla Česká kulturní sezona ve Francii 2002. Tato největší komplexní kulturní přehlídka české kultury v zahraničí od roku 1993 obnovila tradiční kulturní česko-francouzské vazby, přerušené krátce po 2. světové válce. Dokladem zvýšeného úsilí o prezentaci české kultury v zahraničí byly i Dny české kultury v Rusku, které pořádalo České centrum v Moskvě a na nichž se MK významně podílelo, Česká divadelní sezona v Kanadě nebo projekt společné výstavy „Pět Čechů, pět Argentinců“, který se uskutečnil v Buenos Aires. Zvýšenou podporu aktivit v rámci mezinárodní kulturní spolupráce v letech 1999-2003 lze doložit i nárůstem finančních prostředků, které Ministerstvo kultury rozdělilo nestátním subjektům v rámci grantových řízení. Zatímco v roce 1999 byly na grantové řízení vyčleněny cca 3 mil. Kč, v roce 2003 bylo rozděleno již cca 10 mil. Kč.

Ministerstvo kultury předpokládá, že vstupem České republiky do Evropské unie bude kulturní výměna mezi členskými státy a ČR dále narůstat. Volný pohyb osob a zboží zjednoduší realizaci zahraničních kulturních aktivit. Na druhé straně je zřejmé, že tato zjednodušení budou znamenat i nové problémy, které souvisejí například s ochranou kulturního dědictví a nelegálním vývozem předmětů kulturní hodnoty, s porušováním autorských práv a mnohé další. Na řešení všech těchto problémů a otázek se Ministerstvo kultury intenzivně připravuje.

Ochrana práv duševního vlastnictví

Právní úprava ochrany práv duševního vlastnictví v České republice doznala podstatných změn přijetím nového autorského zákona č. 121/2000 Sb., který nabyl účinnosti 1. prosince 2000. Novou právní úpravou se Česká republika zařadila mezi vyspělé země s vysokou úrovní ochrany práva autorského, práv výkonných umělců a dalších nositelů práv souvisejících s právem autorským.

1. Nový autorský zákon

Nová právní úprava završila desetiletí překotného vývoje ochrany práv duševního vlastnictví souvisejícího s moderními technologiemi šíření děl, zvukových a zvukově obrazových záznamů, rozhlasového a televizního vysílání. Zatímco modernizace autorských zákonů probíhá v řadě zemí po celá desetiletí, v České republice proběhla během několika málo let. Také zkušenosti z několikaleté aplikace nového autorského zákona svědčí o tom, že jde o právní normu srovnatelnou s autorskými zákony řady evropských zemí. Je tomu tak proto, že je autorský zákon harmonizován se směrnicemi ES přijatými v letech 1991 až 2001, týkajícími se právní úpravy počítačových programů, pronájmu a půjčování a některých práv souvisejících s právem autorským, satelitního vysílání a kabelového přenosu, harmonizace doby ochrany práva autorského a práv souvisejících, právní ochrany databází, harmonizace některých aspektů práva autorského a práv souvisejících v informační společnosti a konečně práva autorů na odměnu z opětného prodeje výtvarných děl.

Autorský zákon především prodloužil dobu ochrany práva autorského na 70 let od smrti autora, obnovil na zbývající dobu ochranu děl, která se stala mezitím díly volnými, obnovil též ochranu zvukových záznamů, rozšířil okruh nositelů práv souvisejících s právem autorským o výrobce zvukově obrazových záznamů, přiznal nakladatelům právo na náhradní odměnu za rozmnožování vydaných děl pro osobní potřebu, rozšířil autorskoprávní ochranu počítačových programů, fotografií a databází pro případy, že jde o díla původní, nikoli však nutně jedinečná. Upravil katalog majetkových práv a všem nositelům práv přiznal nové právo na sdělování jejich předmětů ochrany internetem. Upravil také zvláštní právo pořizovatele databáze na vytěžování a zužitkování databáze v souvislosti s jejich elektronickým šířením. Neméně významná pro digitální šíření děl, výkonů, záznamů a vysílání jsou ustanovení o jejich technické ochraně (zakódování) a ochraně elektronické informace o identifikaci práv. Technická ochrana děl znemožňující neoprávněné zásahy do práv chráněných autorským zákonem zároveň ale zasahuje do tradičních výjimek z práva autorského a práv souvisejících pro rozmnožování pro osobní potřebu. O způsobu řešení tohoto konfliktu se diskutuje na národní i mezinárodní úrovni.

Novým autorským zákonem a splněním závazků z mezinárodních autorskoprávních smluv bylo vytvořeno vhodné legislativní prostředí, které garantuje ochranu práv autorů a ostatních nositelů na vysoké úrovni a umožňuje, aby tuzemští i zahraniční investoři vynakládali investice do moderních technologií šíření děl v informační společnosti bez rizika spočívajícího v nedostatečně ochraně práv duševního vlastnictví v ČR.

2. Kolektivní správa práv

Nová právní úprava také zpřehlednila kolektivní správu práv autorů a nositelů práv souvisejících. Ve správním řízení Ministerstvo kultury udělilo oprávnění kolektivním správcům práv: OSA,

Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, Dilia, divadelní a literární agentura, OOA-S, Ochranná organizace autorská – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl, Gestor – Ochranný svaz autorský a INTERGRAM, Nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově- obrazových záznamů. Stabilizace kolektivní správy práv je však dlouhodobým procesem souvisejícím zejména s novými technologiemi šíření předmětů ochrany podle práva autorského a sjednocováním výkonu kolektivní správy práv v ČR a zahraničí.

3. Přístup ČR k internetovým smlouvám Světové organizace duševního vlastnictví

Druhou významnou skutečností pro ochranu práv duševního vlastnictví bylo přistoupení ČR k tzv. internetovým smlouvám Světové organizace duševního vlastnictví z roku 1996. Jedná se o Smlouvu o právu autorském a Smlouvu o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech. Obě smlouvy zakotvují práva autorů, výkonných umělců a výrobců zvukových záznamů na sdělování jejich předmětů ochrany počítačovou sítí (internetem). ČR přistoupila k těmto smlouvám v roce 2001 a napomohla jako jedna z třiceti zemí jejich účinnosti v roce 2002.

4. Potřeba novelizace autorského zákona

Autorskoprávní koncepce zákona č. 121/2000 Sb. se po více než tříleté jeho aplikaci plně osvědčila. Autorský zákon obsahuje stěžejní principy komunitární úpravy práv duševního vlastnictví a přebírá závazky z výše uvedených internetových smluv. Novelizace autorského zákona je zahrnuta do legislativního plánu práce vlády ČR v roce 2004. Novelizaci spojuje MK se zpřesněním některých ustanovení zejména v souvislosti se směrnicí 2001/29/ES z 22.5.2001 o harmonizaci některých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v informační společnosti, neboť do autorského zákona byla převzata v podobě jejího návrhu v roce 1999. Zpřesnění se týká zejména výjimky pro tzv. technickou kopii, vytvářenou mimoděk a nezávisle na vůli uživatele a umožňující fungování přenosového systému, technické ochrany děl a ochrany elektronické informace o identifikaci práv, zpřesnění některých ustanovení týkajících se kolektivní správy práv a zakotvení principu vyjednávání o tarifech mezi kolektivními správci a uživateli předmětů ochrany.

5. Připravované komunitární a mezinárodní autorskoprávní úpravy

Z hlediska mezinárodního probíhají ve Světové organizaci duševního vlastnictví jednání o ochraně práv výkonných umělců v audiovizí. Přijetí mezinárodního dokumentu předpokládá překlenutí rozdílných koncepcí států týkajících se buď zákonného výkonu práv výrobcem, nebo pomocí právní domněnky výkonu výrobcem, nebo poskytnutí výkonu licenční smlouvou. Druhou oblastí připravované mezinárodní úpravy jsou práva vysílatelů, která mají být posílena v souvislosti s kabelovým přenosem vysílání a sdělováním vysílání moderní technologií. Perspektivně se také uvažuje o přijetí mezinárodního instrumentu k právní ochraně databází.

Na komunitární úrovni se připravuje směrnice o opatřeních a postupech k zajištění vymahatelnosti práv duševního vlastnictví, která vychází z Dohody o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (TRIPS) přijaté v rámci dohod o Světové obchodní organizaci.

V nejdlejší perspektivě Světová organizace duševního vlastnictví jedná o ochraně duševního vlastnictví a genetických zdrojů, tradičních znalostí a folkloru.

Ekonomika - kap. 334

Komentář k rozpočtu na rok 1998

Celkové výdaje kapitoly Kultura pro rok 1998 byly zákonem č. 348/1997 Sb., o státním rozpočtu České republiky, schváleny ve výši **4 073 535 tis. Kč**. V tom běžné výdaje ve výši 3 097 931 tis. Kč a kapitálové výdaje ve výši 975 604 tis. Kč.

V průběhu roku došlo vlivem úprav ke zvýšení schváleného rozpočtu celkem o 328 452 tis. Kč, z toho se běžné výdaje zvýšily o 559 568 tis. Kč a kapitálové výdaje se snížily o 231 116 tis. Kč.

Zvýšeny byly výdaje o prostředky na odstraňování povodňových škod vzniklých v roce 1997 a v červenci roku 1998. V souvislosti s povodněmi byla na základě usnesení vlády č. 639/1997 do kapitoly Kultura převedena částka ve výši 57 804 tis. Kč, č. 358/98 částka ve výši 77 000 tis. Kč a č. 515/98 částka ve výši 12 000 tis. Kč. Část těchto prostředků v roce 1998 nebyla využita a byla převedena do roku 1999.

V průběhu roku byla kapitola dále posílena o částku ve výši 17 987 tis. Kč na program Rozvoj informační sítě knihoven a dále o částku ve výši 33 500 tis. Kč na Program na podporu stálých symfonických orchestrů a pěveckých sborů (pro Pražskou filharmonii a Českou filharmonii) a program Kulturních aktivit (pro Filmový festival Karlovy Vary, Národní divadlo, Státní operu, Národní galerii, Národní muzeum) a na úhradu příspěvků mezinárodním organizacím.

V průběhu roku vzrostl proti schválenému rozpočtu ukazatel výdaje na církve a náboženské společnosti o 193 058 tis. Kč. Na jeho nárůstu se podílely zejména výdaje na platy duchovních a ostatní provedenou práci (o 27 000 tis. Kč), neinvestiční výdaje na úhradu povodňových škod (cca 86 000 tis. Kč) a výdaje v rámci programů.

Na základě zákona č. 164/1998 Sb., o působnosti orgánů ČR ve věcech převodu vlastnictví státu k některým věcem na jiné právnické nebo fyzické osoby, bylo z Fondu národního majetku převedeno na zvláštní účet státních aktiv ke krytí nezbytných výdajů vyvolaných zánikem věcných břemen váznoucích na majetku vydaném oprávněným osobám 5,48 mld. Kč. Pro Ministerstvo kultury byla z tohoto účtu vyčleněna částka ve výši 324 mil. Kč, z toho v roce 1998 byla do rozpočtu kapitoly Kultura převedena částka ve výši 99 000 tis. Kč. Tyto prostředky byly čerpány na pořízení a technickou obnovu investičního majetku knihoven, muzeí, galerií a divadel v působnosti Ministerstva kultury, kterých se dotkly restituce .

Změna závazných ukazatelů a jejich čerpání je uvedeno v následující tabulce.

Ukazatel	Schválený rozpočet 1998 v tis. Kč	Upravený rozpočet 1998 v tis. Kč	Rozdíl v tis. Kč	Čerpání k 31.12.1998 v tis. Kč	Plnění v %
1	2	3	sl.3-sl.2	4	sl.4/sl.3
Běžné výdaje	3 097 931,00	3 657 499,00	559 568,00	3 653 802,07	99,90
Kapitálové výdaje	975 604,00	744 488,00	-231 116,00	743 662,92	99,89
MK c e l k e m	4 073 535,00	4 401 987,00	328 452,00	4 397 464,99	99,90

Upravený rozpočet Ministerstva kultury ve výši **4 401 987 tis. Kč** byl k 31.12.1998 vyčerpán v částce **4 397 464,99 tis. Kč**, tj. na **99,90 %**. Běžné výdaje byly vyčerpány na 99,90 % a kapitálové výdaje na 99,89 %. Plnění závazných ukazatelů za rok 1998 je uvedeno v následujícím přehledu (v tis. Kč).

Ukazatele	Schválený rozpočet 1998	Rozpočet po změnách 1998	Skutečnost k 31.12.1998	% plnění sl.3/sl.2
	1	2	3	4
PŘÍJMY CELKEM	0	48 202,00	47 312,97	98,16
VÝDAJE CELKEM	4 073 535	4 401 987,00	4 397 464,99	99,90
Dílčí ukazatele výdajů				
<i>Jednotné dílčí ukazatele</i>				
Běžné výdaje celkem	3 097 931	3 657 499,00	3 653 802,07	99,90
Kapitálové výdaje celkem	975 604	744 488,00	743 662,92	99,89
<i>Specifické dílčí ukazatele</i>				
Běžné výdaje na výzkum a vývoj	811 811	76 075,00	76 067,90	99,99
Výdaje na církev	520 000	713 058,00	707 367,12	99,20
z toho: prostředky na platy duchovních a ostatní platby za provedenou práci	443 000	470 000,00	470 000,00	100,00
Výdaje na konzultační, poradenské a právní služby	1 030	784,00	523,92	66,83
Výdaje na programy a programové okruhy	1 060 013	1 156 706	1 150 638	99,48
Podpora regionálních divadel	53 000	53 500,00	53 500,00	100,00
Program zachrany architekt. dědictví	335 000	331 700,00	329 307,10	99,28
Církevní kulturní památky	36 000	36 000,00	36 000,00	100,00
Havarijní - střešní fond	35 000	47 300,00	49 389,87	104,42
Program restaurování movitých kulturních památek	30 000	29 605,00	29 353,60	99,15
Výkup předmětů kulturní hodnoty	25 000	25 100,00	25 050,00	99,80
Preventivní ochrana movitého kulturního dědictví zabezpečovací technikou (EVS, EPS, ISO)	83 700	85 801,00	85 771,00	99,97
Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón	320 000	331 635,00	333 579,29	100,59
Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny	20 000	20 000,00	19 970,00	99,85
Výdaje na tisk národnostních a etnických menšin	0	90,00	89,95	99,94
Program na podporu rozvoje informační sítě veřejných knihoven	21 013	33 415,00	33 415,00	100,00
Program na podporu stálých symfonických orchestrů a pěveckých sborů	10 000	15 300,00	15 296,46	99,98
Kulturní aktivity	91 300	147 260,00	139 915,62	95,01

Komentář k rozpočtu na rok 1999

Celkové výdaje kapitoly Kultura pro rok 1999 byly zákonem č. 22/1999 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 1999, schváleny ve výši **4 852 236 tis. Kč**. V tom běžné výdaje ve výši

3 660 500 tis. Kč a kapitálové výdaje ve výši 1 191 736 tis. Kč. Příjmy byly schváleny ve výši 51 014 tis. Kč.

V průběhu roku došlo k navýšení výdajů kapitoly Kultura zejména v návaznosti na jednotlivá usnesení vlády, a to účelově určenými prostředky, zvýšeny byly výdaje převedením prostředků z jiných kapitol na zabezpečení akce Praha - Evropské město kultury roku 2000. Výdaje byly sníženy převedením účelových prostředků do jiných kapitol a v důsledku vázání výdajů státního rozpočtu roku 1999.

Celkové stanovené výdaje státního rozpočtu na rok 1999 byly níže uvedenými úpravami zvýšeny o částku ve výši **400 198 tis. Kč** a dosáhly **5 252 434 tis. Kč**.

		Převod z kapitoly	částka v tis. Kč
1	<i>usn.vl.č. 831/1998</i> Festival Europolia 98 Česká republika	VPS	15 000
2	<i>usn.vl.č. 797/1999</i> vydání sborníku Mezinárodní konference Fenomén holocaust	VPS	500
3	<i>usn.vl.č. 900/1999</i> vázání výdajů státního rozpočtu v roce 1999		-47 051
4	<i>usn.vl.č. 1177/1999</i> Praha-Evropské město kultury roku 2000	VPS	29 310
5	<i>zák. č. 164/1998 - restituční náhrady</i>	Stát.fin.aktiv	225 032
6	Náhrada škod způsobených povodněmi (převod z r. 1998)	Stát.fin.aktiv	51 066
7	Grantová agentura (vč. převodu z AV a transferu na MŠMT)	GA	5 751
8	Transfery (přijaté z jiných kapitol a předané do jiných kapitol)		30 617
9	<i>usn.vl.č. 163/1999</i> o převodu některých činnosti vykonávaných MSp na Úřad vlády		-1 500
10	<i>usn.vl.č. 1112 /1999</i> výkup restituovaných obrazů ze sbírek „Waldes” a „Morawetz”	VPS	100 000
11	Souvztažné snížení příjmů a výdajů		-10 627
12	Účelová dotace pro Balet Praha		2 100
	c e l k e m		400 198

Na základě zákona č. 164/1998 Sb., o působnosti orgánů ČR ve věcech převodu vlastnictví státu k některým věcem na jiné právnické nebo fyzické osoby, bylo z Fondu národního majetku převedeno na zvláštní účet státních aktiv ke krytí nezbytných výdajů vyvolaných zánikem věcných břemen váznoucích na majetku vydaném oprávněným osobám 5,48 mld. Kč. Pro Ministerstvo kultury byla z tohoto účtu vyčleněna částka ve výši 324 mil. Kč, z toho pro rok 1998 byla do rozpočtu kapitoly Kultura převedena částka ve výši 99 000 tis. Kč a zbývající část ve výši 225 032 tis. Kč (včetně nevyužitých 32 000 Kč z roku 1998) byla převedena do roku 1999. Tyto prostředky byly čerpány na pořízení a technickou obnovu investičního majetku knihoven, muzeí, galerií a divadel v působnosti Ministerstva kultury, kterých se dotkly restituce.

Usnesením vlády České republiky ze dne 1. září 1999 č. 900 bylo schváleno vázání výdajů státního rozpočtu v roce 1999 pro kapitolu Ministerstvo kultury ve výši 47 051 tis. Kč (tj. 3 % celkových výdajů kapitoly – schváleného rozpočtu na rok 1999), které se následně promítlo do těchto ukazatelů:

v tis. Kč

Název ukazatele	Schválený rozpočet 1999	Upravený rozpočet před změnou (vázáním)	Změna snížení (vázání)	Rozpočet po vázání ke dni 23.9.99
Vázání výdajů c e l k e m	2 295 272	2 408 498	-47 051	2 361 447
Výdaje na cirkve	643 000	676 710	-4 850	671 860
Podpora regionálních divadel	48 000	48 000	-3 442	44 558
Programy zachrany architektonického dědictví	335 000	335 000	-8 828	326 172
Církevní kulturní památky	34 000	34 000	-4 087	29 913
Havarijní - střešní fond	33 000	36 304	-1 400	34 904
Program restaurování movitých kulturních památek	28 000	28 000	-1 413	26 587
Výkup předmětů kulturní hodnoty	23 000	23 000	-1 264	21 736
Prev.ochrana mov.kult.dědictví zabezpeč.techn. (EVS,EPS,ISO)	83 000	83 000	-275	82 725
Program regenerace městských památkových rezervací a zón	320 000	326 418	-17 581	308 837
Program péče o vesnické pam.rezerv.a zóny a krajinné pam. zóny	18 000	18 000	-989	17 011
Archeologický výzkum	11 000	10 000	-500	9 500
Program na podporu rozvoje informační sítě veřejných knihoven	32 000	31 720	-659	31 061
Program na podporu stálých symf.orchestrů a pěveckých sborů	12 000	12 000	-861	11 139
Kulturní aktivity	126 536	148 401	-4 752	143 649
Výdaje na financ.programů reprodukce inv.majetku	1 191 736	1 274 655	-1 000	1 273 655

Vzhledem k tomu, že bylo nutné zabezpečit priority resortu Ministerstvo kultury, tj. zajištění činnosti příspěvkových organizací jim zřízených, výdaje na platy duchovních a ostatních plateb za provedenou práci, výdaje na vědu a výzkum, investiční výdaje na rozestavěné, smluvně zajištěné akce, promítlo se vázání výdajů státního rozpočtu zejména v účelově vázaných prostředcích na programy a programové okruhy. Částkou ve výši 1 000 tis. Kč se promítlo do investičních výdajů.

Ukazatel	Schválený rozpočet 1999 v tis. Kč	Upravený rozpočet 1999 v tis. Kč	Rozdíl v tis. Kč	Čerpání k 31.12.1999 v tis. Kč	Plnění v %
1	2	3	sl.3-sl.2	4	sl.4/sl.3
Běžné výdaje	3 660 500,00	4 064 442,00	403 942,00	4 056 110,13	99,80
Kapitálové výdaje	1 191 736,00	1 187 992,00	-3 744,00	1 187 968,37	100,00
MK c e l k e m	4 852 236,00	5 252 434,00	400 198,00	5 244 078,50	99,84
příjmy	51 014,00	40 387,00	-10 627,00	53 846,36	133,33

Upravený rozpočet Ministerstva kultury ve výši **5 252 434 tis. Kč** byl k 31.12.1999 vyčerpán v částce **5 244 078,50 tis. Kč**, tj. na **99,84 %**. Běžné výdaje byly vyčerpány na 99,80 % a kapitálové výdaje na 100,00 %. Plnění závazných ukazatelů je uvedeno v následující tabulce (v tis. Kč).

Ukazatele	Schválený rozpočet	Rozpočet po změnách	Skutečnost	% plnění 3:2
	1	2	3	4
PŘÍJMY CELKEM	51 014	40 387,00	53 846,36	133,33
VÝDAJE CELKEM	4 852 236	5 252 434,00	5 244 078,50	99,84
Dílčí ukazatele výdajů <i>Jednotné dílčí ukazatele</i>				
Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci	47 410	48 675,00	47 983,01	98,58
Výdaje účelově určené na financování reprodukce investičního majetku celkem	1 191 736	1 187 992,00	1 187 968,37	100,00
<i>Specifické dílčí ukazatele</i>				
Běžné výdaje na výzkum a vývoj	94 418	99 978,00	99 954,10	99,98
Výdaje na cirkve	643 000	672 814,00	672 807,02	100,00
z toho: prostředky na platy duchovních a ostatní platby za provedenou práci	539 000	549 000,00	549 000,24	100,00
Výdaje na konzultační, poradenské a právní služby	930	980,00	883,60	90,16
Výdaje na programy a programové okruhy	1 103 536	1 193 812	1 186 205	99,36
Podpora regionálních divadel	48 000	44 558,00	44 558,00	100,00
Program záchrany architekt. dědictví	335 000	325 172,00	325 172,00	100,00
Církevní kulturní památky	34 000	20 913,00	20 913,00	100,00
Havarijní - střešní fond	33 000	34 904,00	34 871,28	99,91
Program restaurování movitých kulturních památek	28 000	26 587,00	26 579,00	99,97
Výkup předmětů kulturní hodnoty	23 000	123 808,00	123 808,00	100,00
Preventivní ochrana movitého kulturního dědictví zabezpečovací technikou (EVS, EPS, ISO)	83 000	80 645,00	80 645,00	100,00
Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón	320 000	308 837,00	307 219,70	99,48
Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny	18 000	16 811,00	16 811,00	100,00
Archeologický výzkum	11 000	9 500,00	9 500,00	100,00
Program na podporu rozvoje informační sítě veřejných knihoven	32 000	31 061,00	31 057,07	99,99
Program na podporu stálých symfonických orchestrů a pěveckých sborů	12 000	11 139,00	11 139,00	100,00
Kulturní aktivity	126 536	159 877,00	153 931,57	96,28

Komentář k rozpočtu na rok 2000

Celkové výdaje kapitoly Kultura pro rok 2000 byly zákonem č. 58/2000 Sb., o státním rozpočtu České republiky, schváleny ve výši **5 059 556 tis. Kč**. V tom běžné výdaje ve výši 3 902 481 tis. Kč a kapitálové výdaje ve výši 1 157 075 tis. Kč. Příjmy byly schváleny ve výši 54 687 tis. Kč.

V průběhu roku došlo k navýšení výdajů kapitoly Kultura o 315 596 tis. Kč, jednalo se o výdaje účelově určené prostředky (např. Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary 20 000 tis. Kč, Veřejná informační síť knihoven 30 000 tis. Kč, převod ve výši 1 238 tis. Kč ze Všeobecné pokladní správy na integraci romské komunity, převod z Grantové agentury pro vědu a výzkum ve výši 8 534 tis. Kč, zvýšeny byly výdaje převedením prostředků z jiných kapitol na zabezpečení akce Praha - Evropské město kultury roku 2000 ve výši 6 000 tis. Kč, v souladu se zákonem č. 246/2000 Sb. byly převedeny ze státních finančních aktiv prostředky ve výši 185 602 tis. Kč.

Usnesení vlády číslo	účel	částka v tis. Kč	převod z kapitoly
1240/2000	Webová aplikace zveřejnění uměleckých děl pocházejících z majetku obětí holocaustu	800	Úřad vlády
1172/2000	Kampaň proti rasismu-převod	449	Úřad vlády
	Podpora projektů „Integrace romské komunity“	1 238	VPS
	Filmový festival Karlovy Vary	20 000	VPS
	Věda a výzkum	8 534	GA
527/2000	VISK	30 000	VPS
619/1998	Praha EMK 2000	6 000	Mzahr.
	oprava a údržba objektů Národního divadla	2 000	
	oprava střechy a dřevěných konstrukcí záměčku Lužany u Přestic	2 500	VPS
zák. č.148/1998 Sb.	zřízení funkce bezpečnostního ředitele	1 895	
Zák.č. 260/00	Restituční náhrady	185 602	VPS
	převody do jiných kapitol	- 572	
	převody z jiných kapitol	16 579	
	souvztažné zvýšení (snížení) příjmů a výdajů	44 571	
	c e l k e m	319 596	

Celkové stanovené výdaje státního rozpočtu na rok 2000 byly úpravami zvýšeny o částku ve výši **319 596 tis. Kč** a dosáhly **5 375 152 tis. Kč**.

Nejvyšší podíl na změně kapitálových výdajů v průběhu roku měl Program záchrany architektonického dědictví, kde se převáděla částka ve výši 23 000 tis. Kč do programu Podpora reprodukce majetku ve vlastnictví církví (jednalo se o prostředky na akci Katedrála sv. Václava v Olomouci); zvýšily se výdaje na program Náhrada objektů vydaných v restitucích o 185 602 tis. Kč; o 4 800 tis. Kč byl snížen program Obnova nemovitých kulturních památek z důvodů převedení prostředků do kapitoly Všeobecná pokladní správa určených na akci Muzeum T.G.M. v Lánech; program Rehabilitace památníků bojů za svobodu, nezávislost a demokracii byl z VPS navýšen o 2 800 tis. Kč, prostředky účelově určené na tábor „Vojna“ u Příbrami.

V průběhu roku ve výdajích na programy a programové okruhy zaznamenal největší změnu závazný ukazatel program Kulturní aktivity, který se snížil oproti schválenému rozpočtu o 26 679 tis. Kč, Program na podporu rozvoje informační sítě veřejných knihoven byl navýšen o 30 000 tis. Kč, účelově určených na program VISK (Veřejnou informační síť knihoven), který nahradil program RISK.

Ukazatel	Schválený rozpočet 2000 v tis. Kč	Upravený rozpočet 2000 v tis. Kč	Rozdíl v tis. Kč	Čerpání k 31.12.2000 v tis. Kč	Plnění v %
			sl.3-sl.2		sl.4/sl.3
1	2	3	4	5	6
Běžné výdaje	3 902 481	4 026 243	123 762	4 022 904,45	99,92
Kapitálové výdaje	1 157 075	1 348 909	191 834	1 348 825,88	99,99
MK c e l k e m	5 059 556	5 375 152	315 596	5 371 730,33	99,94
příjmy	54 687	99 258	44 571	107 587,05	108,39

Upravený rozpočet Ministerstva kultury ve výši **5 375 152 tis. Kč** byl k 31. 12. 2000 vyčerpán v částce **5 371 730,33 tis. Kč**, tj. na **99,94 %**. Běžné výdaje byly vyčerpány na 99,92 % a kapitálové výdaje na 99,99 %. Plnění závazných ukazatelů je uvedeno v následující tabulce (v tis. Kč).

Ukazatel	Schválený rozpočet 1	Rozpočet po změnách 2	skutečnost 3	% plnění 4
PŘÍJMY CELKEM	54 687	99 258	107 587,05	108,39
VÝDAJE CELKEM	5 059 556	5 375 152	5 371 730,33	99,94
Dílčí ukazatele výdajů				
<i>Jednotné dílčí ukazatele</i>				
Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci	49 194	51 103	50 757,74	99,32
Výdaje účelově určené na financování reprodukce investičního majetku	1 496 655	1 760 749	1 760 093,95	99,96
<i>Specifické dílčí ukazatele</i>				
Výdaje na výzkum a vývoj celkem	107 926	129 614	129 151,60	99,64
Výdaje na cirkve celkem	732 788	789 568	789 567,14	100,00
z toho: prostředky na platy a pojistné duchovních a administrativy	617 653	614 431	614 431,00	100,00
v tom: platy duchovních	424 187	422 825	422 825,00	100,00
pojistné duchovních	148 465	148 465	148 465,00	100,00
platy administrativy	33 334	31 813	31 813,00	100,00
pojistné administrativy	11 667	11 328	11 328,00	100,00
Výdaje na konzultační, poradenské a právní služby	1 387	1 126	843,00	74,87
Výdaje na programy a programové okruhy	1 076 409	1 062 524	1 061 157	99,87
Podpora regionálních divadel	40 000	50 000	50 000,00	100,00
Program zachrany architektonického dědictví	276 500	253 195	252 728,33	99,82
Církevní kulturní památky	11 192	12 029	12 029,00	100,00
Havarijní střešní program	30 000	32 500	32 314,95	99,43
Program restaurování movitých kulturních památek	15 000	15 185	15 185	100,00
Výkup předmětů kulturní hodnoty	37 571	36 664	36 664	100,00
Preventivní ochrana movitého kulturního dědictví	75 677	77 323,00	77 322,95	100,00
Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zon	247 000	247 000	246 873,75	99,95

Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny	15 000	15 000	14 950,00	99,67
Program podpory záchranných archeologických výzkumů	5 000	9 663	9 663,00	100,00
Program na podporu rozvoje informační sítě veřejných knihoven	10 034	39 709	39 637,35	99,82
Program na podporu stálých symfonických orchestrů a pěveckých sborů	12 000	15 000	15 000,00	100,00
Programy v rámci EU	15 500	0	0,00	
Kulturní aktivity	285 935	259 256	258 788,34	99,82

Komentář k rozpočtu na rok 2001

Celkové výdaje kapitoly Kultura pro rok 2001 byly zákonem č. 491/2000 Sb., o státním rozpočtu České republiky, schváleny ve výši **5 157 053 tis. Kč**. V tom běžné výdaje ve výši 4 340 558 tis. Kč a kapitálové výdaje ve výši 816 495 tis. Kč. Příjmy byly schváleny ve výši 149 959 Kč. V průběhu roku byly výdaje upraveny převodem prostředků do jiných kapitol a z jiných kapitol, zejména navýšením kapitoly Prostředky ze Všeobecné pokladní správy a transferem do kapitoly 380-Okresní úřady.

Převod	Účel	Částka v tis. Kč celkem
z GA ČR,MŠMT,MZV	Výzkum a vývoj	21 982
na GA ČR,AV ČR, OkÚ	Výzkum a vývoj	-5 247
z MŠMT	Rekonstrukce památkově chráněného objektu Jízdárna Tachov - Světce	5 000
z MŠMT	Spolupořádání kol celostátních přehlídek dětských estetických aktivit	370
z kap.398 - VPS	Mezinárodní festival filmů Karlovy Vary	20 000
z kap.398 - VPS	Mezinárodní filmový festival pro děti a mládež - Zlín 2001	7 000
z kap.398 - VPS	Podpora česko-slovenského týdeníku MOSTY	500
z kap.398/VPS	Podpora projektů Integrace romské komunity	3 808
na OkÚ	Podpora projektů Integrace romské komunity	-45
z kap.398/VPS	Podpora integrace cizinců na území České republiky	1 330
z kap.398/VPS	Veřejná informační služba knihoven	115 900
na AV ČR, MŠMT a ost.	Veřejná informační služba knihoven	-17 278
ze SFA	Zánik věcných břemen dle zák. č. 246/2000	376 504
na SFA	Zánik věcných břemen dle zák. č. 246/2000	-261 393
z MPaO ČR	Státní program na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie pro rok 2001	875
z kap.398 - VPS	Zvýšení mezd příspěvkové organizace - Národní muzeum	1 305
na AV ČR, MZV	Kulturní aktivity	-5 658
na OkÚ	Kulturní aktivity, ochrana památek	-414 159
na OkÚ	Rekonstrukce bývalého pracovního tábora Vojna na Příbramsku	-3 930
na vyšší územní samospráv. celky	Reforma veřejné správy - převod příspěvkových organizací na kraje	-127 443
	Souvztažné snížení příjmů a výdajů u příspěvkových organizací - zákon č. 187/2001 Sb. - odvod příjmů z prodeje a pronájmu nemovitého dlouhodobého majetku státu	-101 334
	C e l k e m	-381 913

V roce 2001 v souladu s § 47 zákona č. 218/2000 Sb. , o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, byly nevyužité prostředky v roce 2001 převedeny do roku 2002 ve výši 90 889,12 tis. Kč k využití v dalších letech.

Vznikem kapitoly **380-Okresní úřady** došlo ke změně poskytování dotací organizacím v působnosti okresních úřadů. Dotace se poskytovaly rozpočtovým opatřením přes kapitolu Okresní úřady. Z tohoto důvodu došlo ke snížení upraveného rozpočtu v kapitole 334-Ministerstvo kultury u příslušného závazného (specifického) ukazatele, ale ne ke snížení výdajů na programy a programové okruhy. Přehled výdajů (transferů) do kapitoly Okresní úřady je uveden v následující tabulce.

Převod do kapitoly 380-Okresní úřady dle programů (specifických dílčích ukazatelů)

číslo programu	název programu	SR 2001	UR 2001	transfer do kap. 380-OkÚ
7030	Výdaje na výzkum a vývoj	116 106	132 841	-6 321
7220	Podpora českých divadel	0	13 609	-16 391
7230	Program záchrany architekt.dědictví	464 800	390 264	-34 000
7250	Havarijní - střešní fond	50 000	8 203	-41 797
7260	Program restaur.movitých kult.pam.	25 000	22 943	-2 057
7261	Integr.syst. ochrany mov.kult.dědictví	7 525	56 273	-5 949
7280	Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zon	300 000	17 327	-282 673
7290	Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny	25 000	2 961	-22 039
7311	Program podpory aktivit národnostních a etnických menšin	7 000	11 983	-45
7320	Veřejné informační služby knihoven		98 622	-11 790
7330	Program na podporu stálých symfonických orchestrů a pěv.sborů	5 000	8 222	-2 778
7350	Kulturní aktivity	186 233	208 304	-6 475
334120	Rehabilitace památníků bojů za svobodu, nezávislost a demokracii	24 930	27 667	-3 930
334010	Jablonec n.Nis. Muzeum skla		10 000	- 10 000
	C e l k e m transferů na OkÚ	1 186 664	971 552	- 446 245

Příjmy kapitoly 334-Ministerstvo kultury. Schválený rozpočet závazného ukazatele příjmy celkem ve výši 149 959 tis. Kč byl rozepsán do nedaňových příjmů a zahrnoval odvody příspěvkových organizací příjmů z pronájmu a prodeje nemovitého státního majetku. Ke dni 31.12.2001 byl rozpočet nedaňových příjmů upraven na 48 625 tis. Kč.

Ukazatel	Schválený rozpočet 2001 v tis. Kč	Upravený rozpočet 2001 v tis. Kč	Rozdíl v tis. Kč	Čerpání k 31.12.2001 v tis. Kč	Plnění v %
			sl.3-sl.2		sl.5/sl.3
1	2	3	4	5	6
Běžné výdaje	4 340 558	3 916 164	- 424 394	3 976 638,62	101,54
Kapitálové výdaje	816 495	858 976	+ 42 481	783 652,71	91,23
MK c e l k e m	5 157 053	4 775 140	- 381 913	4 760 291,33	99,69
příjmy	149 959	48 625	- 101 334	50 066,05	102,96

Ve skutečnosti byly výdaje čerpány v částce **4 760 291,33 tis. Kč**, tj. plnění na **99,69%** upraveného rozpočtu. Celkem byly nedočerpány prostředky ve výši 14 848,67 tis. Kč. Plnění závazných ukazatelů je uvedeno v následujícím přehledu.

Ukazatele	Schválený rozpočet	Rozpočet po změnách	Skutečnost	% plnění 3:2
	1	2	3	4
PŘÍJMY CELKEM	149 959	48 625,00	50 066,06	102,96
VÝDAJE CELKEM	5 157 053	4 775 140,00	4 760 291,33	99,69
Dílčí ukazatele výdajů				
<i>Jednotné dílčí ukazatele</i>				
Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci	53 200	53 773,00	53 193,79	98,92
Výdaje na financování programů ^{x)}	1 281 275	1 411 126,00	1 323 673,89	93,80
<i>Specifické dílčí ukazatele</i>				
Výdaje na výzkum a vývoj celkem	116 106	132 841,00	132 579,98	99,80
Výdaje na církve a náboženské společnosti (CNS) celkem	916 963	952 785,00	947 921,06	99,49
z toho: výdaje na činnost registrovaných CNS	739 943	739 943,00	737 680,00	99,69
v tom: platy duchovních	470 323	464 751,00	464 618,00	99,97
pojistné duchovních	165 123	164 746,00	162 616,00	98,71
platy administrativy	33 334	33 334,00	33 334,00	100,00
pojistné administrativy	11 667	11 667,00	11 667,00	100,00
prostředky na věcné náklady CNS	37 000	40 700,00	40 700,00	100,00
prostředky na údržbu církevního majetku	22 496	24 745,00	24 745,00	100,00
Výdaje na konzultační, poradenské a právní služby	1 972	1 810,00	1 667,38	92,12
Vybrané okruhy výdajů	1 138 958,00	874 711,00	853 591,10	97,59
Podpora českých divadel		13 609,00	13 609,00	100,00
Program zachrany architekt. dědictví	464 800	390 264,00	385 751,01	98,84
Havarijní - střešní program	50 000	8 203,00	7 961,00	97,05
Program restaurování movitých kulturních památek	25 000	22 943,00	22 912,60	99,87
Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví	7 525	56 273,00	54 979,95	97,70
Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón	300 000	17 327,00	17 327,00	100,00
Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny	25 000	2 961,00	2 861,00	96,62
Program podpory záchranných archeologických výzkumů	10 000	10 000,00	10 000,00	100,00
Program podpory aktivit národnostních a etnických menšin	7 000	11 983,00	11 982,76	100,00
Veřejné informační služby knihoven		98 622,00	98 407,15	99,78
Program na podporu stálých symfonických orchestrů a pěveckých sborů	5 000	8 222,00	8 222,00	100,00
Výdaje na realizaci Národního programu přípravy ČR na členství v EU	58 300	25 900,00	24 249,26	93,63
Kulturní aktivity	186 233	208 304,00	195 228,47	93,72
Zajištění přípravy na krizové situace podle § 25 krizového zákona (z. č. 240/2000 Sb.)	100	100,00	99,90	99,90

Komentář k výdajům na rok 2002

Celkové výdaje kapitoly Kultura pro rok 2002 byly zákonem č. 490/2001 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2002, schváleny ve výši **4 879 882 tis. Kč**. V tom běžné výdaje ve výši 4 203 428 tis. Kč a kapitálové výdaje ve výši 676 454 tis. Kč. Příjmy byly schváleny ve výši 76 977 tis. Kč. V průběhu roku došlo ke změnám schváleného rozpočtu. Změny jsou uvedeny v následující tabulce.

Navýšení rozpočtu ze Všeobecné pokladní správy a transfery z jiných kapitol a do jiných kapitol

Převod	Účel	Částka v tis. Kč celkem
z GA ČR, MŠMT, MZe	Výzkum a vývoj	25 569
z kap. 398 – VPS	Na činnost příspěvkových organizací	2 347
na AV ČR, MŠMT, MZdr	Veřejná informační služba knihoven	-1 252
z kap. 398 – VPS	Platy duchovních (usn. vlády č. 142/2002)	68 912
z kap. 398 – VPS	Katalog nemov. památek v okolí JE Temelín	400
z kap. 398 – VPS	Usn. Rady vlády ČR – Meziressort. protidrog. komise z 13. 3. 2002	5 762
z kap. 398 – VPS	Závěry Komise MV – integrace cizinců	1 900
z kap. 398 – VPS	Vydání publ. k otázce česko-něm. vztahů (usn. vlády č. 364 z 3. 4. 2002)	2 500
z kap. 398 – VPS	Usn. Rady vlády pro zálež. rom. komun. – z 19. 2. 2002	1 450
z kap. 398 – VPS	Zabezpečení relikviáře sv. Maura – státní hrad Bečov nad Teplou	375
z kap. 398 – VPS	Usn. vlády č. 708 – vydání publikace Rozumět dějinám ... v jazyce něm., angl., francouz.	3 000
z kap. 398 – VPS	Archeologický výzkum Nerudova 249, Praha 1	4 900
z kap. 398 – VPS	Usn. vlády č. 808 – pokrytí prvotních nákladů na záchr. práce a odstranění následků povodňových škod	10 000
z kap. 398 – VPS	Rada vlády pro zálež. rom. komunity – 13. 11. 2002	1 200
ze SFA	Zánik věcných břemen dle zák. č. 246/2000	415 075
do SFA	Zánik věcných břemen dle zák. č. 246/2001	-176 736
z OkÚ	Kulturní aktivity, ochrana památek	5 444
na OkÚ	Kulturní aktivity, ochrana památek	-468 776
z MŽP, MV, PS PČR	Ochrana nemovitých památek (Státní projektové ústavy)	2 137
na MŠMT, AV ČR, MZV	Kulturní aktivity	-380
	C e l k e m	-96 173

Vznikem kapitoly **380-Okresní úřady** v roce 2001 došlo ke změně poskytování dotací organizacím v působnosti okresních úřadů. Dotace se poskytovaly rozpočtovým opatřením přes kapitolu Okresní úřady. Proto dochází ke snížení upraveného rozpočtu v kapitole 334-Ministerstvo kultury u příslušného závazného (specifického) ukazatele. Přehled výdajů (transferů) do kapitoly Okresní úřady je uveden v následující tabulce.

Převod do kapitoly 380-Okresní úřady dle programů (specifických dílčích ukazatelů)

číslo programu	název programu	SR 2002	UR 2002	transfer do kap. 380-OkÚ
7030	Výdaje na výzkum a vývoj	95 106	112 718	543
7220	Podpora českých divadel	44 000	20 360	23 640
7230	Program záchrany architekt. dědictví	390 915	359 270	6 300
7250	Havárie střech památek	40 000	11 005	32 495
7261	Integr. syst. ochrany mov. kult. dědictví	50 000	49 017	3 058
7280	Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón	240 000	19 309	220 691
7290	Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny	15 000	1 474	13 526
7320	Veřejné informační služby knihoven	50 000	27 004	22 269
7330	Program na podporu stálých symfonických orchestrů a pěveckých sborů	13 000	9 715	3 285
7350	Kulturní aktivity	262 868	262 373	4 312
7343	Zajištění regionálních funkcí veřejných knihoven	92 000	25 117	66 883
334120	Rehabilitace památníků bojů za svobodu, nezávislost a demokracii	66 879	43 619	20 460
334010	Muzeum skla, Muzeum T.G.M., st. zámek Zákupy	x	x	41 097
	St. pam. ústav Ostrava a Ústí n. Labem (delimitace)	x	x	4 773
	C e l k e m transfery na OkÚ			463 332

Příjmy kapitoly 334-Ministerstvo kultury

Schválený rozpočet závazného ukazatele příjmy celkem ve výši 76 977 tis. Kč byl rozepsán do nedaňových příjmů a zahrnoval odvody příspěvkových organizací z odpisů (69 137 tis. Kč) a z prodeje hmotného nemovitého státního majetku (7 840 tis. Kč).

Ukazatel	Schválený rozpočet 2002 v tis. Kč	Upravený rozpočet 2002 v tis. Kč	Rozdíl v tis. Kč sl.3-sl.2	Čerpání k 31. 12. 2002 v tis. Kč	Plnění v % sl.5/sl.3
1	2	3	4	5	6
Běžné výdaje	4 203 428	4 032 300	-171 128	4 097 691,81	101,62
Kapitálové výdaje	676 454	751 409	74 955	711 641,77	94,71
MK c e l k e m	4 879 882	4 783 709	-96 173	4 809 333,58	100,54
příjmy	76 977	76 977	0	141 374,32	183,66
Čerpání prostředků rezervního fondu					
Běžné výdaje				20 241,35	
Kapitálové výdaje				50 511,68	
MK celkem				70 753,03	
Čerpání prostředků bez rezervního fondu					
Běžné výdaje	4 203 428	4 032 300	-171 128	4 077 450,46	101,12
Kapitálové výdaje	676 454	751 409	74 955	661 130,09	87,99
MK celkem	4 879 882	4 783 709	-96 173	4 738 580,55	99,06

V roce 2002 v souladu s ustanovením § 47 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, byly prostředky nevyčerpané na plnění úkolů v roce 2002 převedeny do rezervního fondu ve výši 95 672 149,12 Kč k využití v následujících letech.

V roce 2002 byly čerpány prostředky z rezervního fondu ve výši 70 753,02 tis. Kč. O tyto mimorozpočtové prostředky byly překročeny výdaje u jednotlivých programů. V následující tabulce je uveden přehled programů, kde byly použity prostředky rezervního fondu. Ve sloupci 2 je vyčísleno čerpání finančních prostředků včetně mimorozpočtových, ve sl. 4 čerpání prostředků upraveného rozpočtu na rok 2002 (bez mimorozpočtových).

	UR	skut. k 31.12.02	mimorozp. prostředky ze sl. 2	čerpání bez RF sl.2-sl.3	plnění sl.4/sl.1
	1	2	3	4	5
Rehabilitace památníků bojů za svobodu, nezávislost a demokracii	43 619	41 774,75	2 900,00	38 874,75	89,12
Výdaje na realizaci Národního programu přípravy ČR na členství v EU	78 435	68 173,90	715,00	67 458,90	86,10
Kulturní aktivity	262 373	262 734,87	11 557,32	251 177,55	95,73
Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví	49 017	49 862,11	1 262,49	48 599,62	99,15
Veřejné informační služby knihoven	27 004	27 193,00	189,00	27 004,00	100,00
Program záchrany architektonického dědictví	359 270	364 087,04	4 941,00	359 146,04	99,97
Havárie střech památek	11 005	11 180,00	200,00	10 980,00	99,77
Reprodukce investičního majetku v působnosti MK	418 247	414 190,27	47 493,21	366 697,06	87,67
Výzkum a vývoj	112 718	112 735,11	200,00	112 535,11	99,84
Na činnost PO	x	x	1 295,00	x	
C e l k e m použití rezervního fondu			70 753,02		

Ve skutečnosti byly výdaje čerpány v částce **4 809 333,58 tis. Kč**, tj. plnění na 100,54 % upraveného rozpočtu. K překročení čerpání rozpočtu ve srovnání s upraveným rozpočtem došlo z důvodů použití prostředků z rezervního fondu Ministerstva kultury ve výši 70 753,02 tis. Kč. Plnění závazných ukazatelů je uvedeno v následujícím přehledu (v tis. Kč).

Ukazatele	Schválený rozpočet	Rozpočet po změnách	Skutečnost	% plnění 3:2
	1	2	3	4
PŘÍJMY CELKEM	76 977	76 977,00	141 374,32	183,66
VÝDAJE CELKEM	4 879 882	4 783 709,00	4 809 333,58	100,54
Dílčí ukazatele výdajů				
<i>Jednotné dílčí ukazatele</i>				
Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci	57 192	59 530,00	59 279,19	99,58
Výdaje na financování programů ^{x)}	1 036 622	1 213 459,00	1 174 671,36	96,80
<i>Specifické dílčí ukazatele</i>				
Výdaje na výzkum a vývoj celkem	95 106	112 718,00	112 735,11	100,02
Výdaje na církve a náboženské společnosti (CNS) celkem	971 097	1 050 748,00	1 010 908,59	96,21
z toho: výdaje na činnost registrovaných CNS	811 617	851 069,00	838 472,09	98,52

v tom: platy duchovních	523 420	539 006,00	539 006,00	100,00
pojistné duchovních	183 196	201 062,00	188 656,00	93,83
platy administrativy	33 334	33 334,00	33 193,22	99,58
pojistné administrativy	11 667	11 667,00	11 616,87	99,57
prostředky na věcné náklady CNS	37 000	40 700,00	40 700,00	100,00
prostředky na údržbu církevního majetku	23 000	25 300,00	25 300,00	100,00
Výdaje na konzultační, poradenské a právní služby	1 842	3 162,00	2 885,13	91,24
Vybrané okruhy výdajů	1 413 912,00	972 148,00	966 117,46	99,38
Podpora českých divadel	44 000	20 360,00	20 360,00	100,00
Program záchrany architekt. dědictví	390 915	359 270,00	364 087,04	101,34
Havárie střech památek	40 000	11 005,00	11 180,00	101,59
Program restaurování movitých kulturních památek	15 000	15 000,00	14 992,70	99,95
Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví	50 000	49 017,00	49 862,11	101,72
Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón	240 000	19 309,00	19 308,52	100,00
Péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny	15 000	1 474,00	1 422,00	96,47
Podpora záchranných archeologických výzkumů	10 000	10 000,00	10 000,00	100,00
Podpora aktivit národnostních a etnických menšin	7 000	10 350,00	10 295,00	99,47
Veřejné informační služby knihoven	50 000	27 004,00	27 193,00	100,70
Podpora stálých symfonických orchestrů a pěveckých sborů	13 000	9 715,00	9 715,00	100,00
Výdaje na realizaci Národního programu přípravy ČR na členství v EU	87 150	78 435,00	68 173,90	86,92
Tisk národnostních menšin	30 000	30 000,00	29 809,75	99,37
Rehabilitace památníků bojů za svobodu, nezávislost a demokracii	66 879	43 619,00	41 774,75	95,77
Zajištění regionálních funkcí veřejných knihoven	92 000	25 117,00	25 117,00	100,00
Kulturní aktivity	262 868	262 373,00	262 734,87	100,14
Zajištění přípravy na krizové situace podle zákona č. 240/2000 Sb. (krizový zákon)	100	100,00	91,82	91,82

Komentář k rozpočtu na rok 2003

Vztah kapitoly Ministerstva kultury ČR ke státnímu rozpočtu, stanovený zákonem č. 579/2002 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2003, byl v průběhu roku upraven rozpočtovými opatřeními Ministerstva financí ČR. V rámci těchto úprav došlo k navýšení výdajů kapitoly Kultura o 57 456 tis. Kč.

Navýšení rozpočtu ze Všeobecné pokladní správy a transfery z jiných kapitol a do jiných kapitol (v tis. Kč)

Převod	Účel	Částka v tis. Kč celkem
z VPS	usnesení vlády č.1027/2002 - KIIVS	1 516
z VPS	pozměňovací návrhy k vládnímu návrhu zákona o SR 2003	108 000
z VPS	Kulturní aktivity - MFF Karlovy Vary, Anifest Třeboň	15 000
z VPS	Platy duchovních (usn.vlády č.586/2002	51 000
z VPS	usnesení vlády č.316/2003 - prostředky na platy a zákonné odvody	1 600
z VPS	Kulturní aktivity-usnesení vlády č.347/2003 - Světový romský festival KHAMORO	1 379
z VPS	Kulturní aktivity - integrace cizinců a rozvoj vztahů mezi komunitami	2 932
z VPS	usnesení vlády č. 551/2002 bod III.2. - Knihovna v Pardubicích	8 100
z VPS	Rozpočtový výbor PSP ČR - Městské divadlo Brno, církevní objekty	19 000
z VPS	usnesení vlády č. 811/2003 - evidence církevních právnických osob	4 771
z OSFA	zánik věcných břemen dle zák.č.246/2000	441 356
do OSFA	zánik věcných břemen dle zák.č.246/2000	-222 864
z MŠMT	Kulturní aktivity - PO MK IPOS	520
z MŠMT	Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin - projekt KEREKA	1 000
z MŠMT	na činnost PO MK - Národní památkový ústav - územní odborné pracoviště v Brně	263
z MŠMT	výdaje na aktivity nář.menšin	1 100
do MŠMT	Veřejné informační služby knihoven	-40
do MŠMT	Kulturní aktivity	-13
do AV ČR	VaV - účelové prostředky	-2 754
do AV ČR	Kulturní aktivity	-30
do AV ČR	z výdajů na odstranění škod způsobených povodněmi v roce 2002	-621
ČÚZaK	VaV - účelové prostředky	-145
z MZdr	na činnost PO MK - Technické muzeum Brně	70
z Mze	na činnost PO MK - Národní zemědělské muzeum	8 000
ze Senátu PČR	na činnost PO MK - Národní památkový ústav v Praze - archeologický průzkum	5 960
z MZV	na činnost PO MK - Národní filmový archiv	40
z MZV	na činnost PO MK - Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi	9
do MZV	Kulturní aktivity	-440
z MŽP	na činnost PO MK - Národní památkový ústav v Plzni	572
z MŽP	na činnost PO MK - Národní památkový ústav v Plzni	600
do MMR	z výdajů na odstranění škod způsobených povodněmi v roce 2002	-384 000
z MPO	Energetický audit - PO MK	1 575
do MI	Veřejné informační služby knihoven	-6 000
c e l k e m		57 456

Výše uvedenými úpravami rozpočtu kapitoly 334 došlo k následujícím změnám závazných souhrnných ukazatelů stanovených zákonem o státním rozpočtu ČR na rok 2003.

Ukazatel	Schválený rozpočet 2003 v tis. Kč	Upravený rozpočet 2003 v tis. Kč	Rozdíl v tis. Kč sl.3-sl.2	Čerpání k 31.12.2003 v tis. Kč	Plnění v % sl.5/sl.3	Rozdíl sl.5-sl.3
1	2	3	4	5	6	7
Běžné výdaje	5 433 190	5 194 082	-239 108	5 192 961,83	99,98	-1 120,17
Kapitálové výdaje	726 715	1 023 279	296 564	1 040 515,62	101,68	17 236,62
MK c e l k e m	6 159 905	6 217 361	57 456	6 233 477,45	100,26	16 116,45
příjmy celkem	84 756	84 756	0	147 407,75	173,92	62 651,75
z toho : odvody PO MK	84 756	84 756	0	78 486,25	92,60	-6 269,75
převody z RF OSS				41 870,88		
FSEU neinvestiční				16 942,24		
FSEU investiční				7 092,92		
Použití prostředků rezervního fondu (mimorozpočtový zdroj)						
Běžné výdaje				7 559,82		7 559,82
Kapitálové výdaje				34 311,06		34 311,06
MK celkem	0,00	0,00	0,00	41 870,88		41 870,88
Použití prostředků Fondu solidarity Evropské unie (mimorozpočtový zdroj)						
Běžné výdaje				16 942,24		16 942,24
Kapitálové výdaje				7 092,92		7 092,92
MK celkem	0,00	0,00	0,00	24 035,16		24 035,16
Čerpání prostředků bez použití prostředků rezervního fondu a Fondu solidarity Evropské unie						
Běžné výdaje	5 433 190	5 194 082	-239 108	5 168 459,77	99,51	-25 622,23
Kapitálové výdaje	726 715	1 023 279	296 564	999 111,64	97,64	-24 167,36
MK celkem bez RF a FSEU	6 159 905	6 217 361	57 456	6 167 571,41	99,20	-49 789,59

V roce 2003 v souladu s ustanovením § 47 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, byly prostředky nevyčerpané na plnění úkolů v roce 2003 převedeny do rezervního fondu ve výši 124 338,22 tis. Kč k využití v následujících letech. Překročení čerpání výdajů ve vztahu k upravenému rozpočtu je způsobeno použitím mimorozpočtových prostředků v roce 2003 (tj. prostředků rezervního fondu ve výši 41 870,88 tis. Kč a použitím prostředků z Fondu solidarity EU ve výši 24 035,16 tis. Kč).

V roce 2003 byly použity prostředky z rezervního fondu ve výši 41 870,88 tis. Kč. O tyto mimorozpočtové prostředky byly překročeny výdaje u jednotlivých programů. V následující tabulce je uveden přehled programů, kde byly použity prostředky rezervního fondu. Ve sloupci 2 je vyčísleno čerpání finančních prostředků včetně mimorozpočtových, ve sl. 4 čerpání prostředků upraveného rozpočtu na rok 2003 (bez mimorozpočtových) v tis. Kč.

	UR	skut. k 31.12.03	použití RF k 31.12.2003	čerpání bez RF	plnění
				sl.2-sl.3	sl.4/ sl.1
	1	2	3	4	5
Podpora reprodukce majetku státních kulturních zařízení	145 898,00	154 736,25	8 929,46	145 806,79	94,23
Rehabilitace památníků bojů za svobodu, nezávislost a demokracii	13 423,00	14 172,25	2 718,25	11 454,00	80,82
Reprodukce investičního majetku v působnosti MK	185 637,00	212 726,42	28 066,54	184 659,88	86,81
Reprodukce majetku ve vlastnictví církví	38 708,00	39 230,57	522,56	38 708,01	98,67
Na provoz PO MK (arch.výzkum)			800,00		92,00
Dar TELECOM			834,07		
c e l k e m použití rezervního fondu			41 870,88		

Ve skutečnosti byly výdaje čerpány v částce 6 233 477,45 tis. Kč, tj. plnění na 100,26% upraveného rozpočtu. Celkové čerpání kapitoly proti upravenému rozpočtu je překročeno z toho důvodu, že byly použity mimorozpočtové prostředky ve výši 65 906,04 tis. Kč. Jedná se o nevyčerpané prostředky z minulých let ve výši 41 870,88 tis. Kč, které byly převedeny v souladu s § 47 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, do rezervního fondu k využití v dalších letech a o prostředky ve výši 24 035,16 tis. Kč z Fondu solidarity Evropské unie na odstraňování povodňových škod z roku 2002. Bez mimorozpočtových prostředků nebyly vyčerpany výdaje ve výši 49 789,59 tis. Kč, tj. čerpání výdajů činí 99,20 % k upravenému rozpočtu. Běžné výdaje nebyly vyčerpany v objemu 25 622,23 tis. Kč a kapitálové výdaje v objemu 24 167,36 tis. Kč.

Mimorozpočtové prostředky z **Fondu solidarity Evropské unie** byly určeny pro příspěvkové organizace v působnosti Ministerstva kultury a pro církve a náboženské společnosti na odstraňování povodňových škod vzniklých v roce 2002. Na odstraňování škod způsobených na majetku PO MK bylo použito celkem 16 591,91 tis. Kč a na odstraňování škod způsobených na majetku církví a náboženských společností 5 500,88 tis. Kč. Z Fondu solidarity Evropské unie byly použity prostředky celkem v objemu 24 035,16 tis. Kč.

Přehled plnění rozpočtu (v tis. Kč)

Ukazatel	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutečnost k 31.12.2003	Plnění %
PŘÍJMY CELKEM	84 756	84 756	147 407,76	173,92
VÝDAJE CELKEM	6 159 905	6 217 361	6 233 477,45	100,26

Dílčí ukazatele výdajů				
<i>Jednotné dílčí ukazatele</i>				
Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci	66 827	67 720	67 557,69	99,76
Výdaje na financování programů	1 894 816	1 318 045	1 211 721,40	91,93
<i>Specifické dílčí ukazatele</i>				
Výdaje na výzkum a vývoj celkem	82 556	79 512	79 409,71	99,87
v tom: institucionální prostředky	49 048	48 973	48 900,20	99,85
úcelové prostředky	33 508	30 539	30 509,51	99,90
Výdaje na církve a náboženské společnosti celkem	1 130 844	1 234 672	1 199 872,84	97,18
z toho: výdaje na činnost reg.CNS	880 000	931 000	929 051,00	99,79
v tom: platy duchovních	574 000	606 000	606 000,00	100,00
pojistné duchovních	200 000	214 000	212 101,00	99,11
platy administrativy	34 000	34 000	34 000,00	100,00
pojistné administrativy	12 000	12 000	11 950,00	99,58
prostředky na věcné náklady CNS	37 000	39 700	39 700,00	100,00
prostředky na údržbu církev.majetku	23 000	25 300	25 300,00	100,00
Vybrané okruhy výdajů	2 144 451	1 800 789	1 798 233,91	99,86
Podpora českých divadel	24 203	24 203	24 203,00	100,00
Program záchrany architektonického dědictví	344 695	384 695	382 009,34	99,30
Havárie střech památek	50 000	50 200	49 788,19	99,18
Program restaurování movitých kulturních památek	25 000	25 000	25 000,00	100,00
Integrovaný systém ochrany mov.kultur.dědictví	93 012	90 512	89 829,33	99,25
Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón	175 000	175 000	175 000,00	100,00
Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny	20 000	20 000	20 000,00	100,00
Podpora záchranných archeologických výzkumů	10 000	10 000	9 879,00	98,79
Podpora aktivit národnostních a etnických menšin	8 000	11 129	11 082,19	99,58
Podpora projektů integrace příslušníků romské komunity	2 000	2 000	1 985,00	99,25
Veřejné informační služby knihoven	20 903	14 863	14 863,00	100,00
Podpora stálých symfonických orchestrů a pěveckých sborů	7 151	7 151	7 151,00	100,00

Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin	30 000	31 000	30 587,00	98,67
Rehabilitace památníků bojů za svobodu, nezávislost a demokracii	73 423	79 423	69 661,71	87,71
Zajištění regionálních funkcí veřejných knihoven	129 607	129 607	129 607,00	100,00
Kulturní aktivity	233 452	248 286	245 813,56	99,00
Zajištění přípravy na kriz.situace podle zákona č.240/2000 Sb. (krizový zákon)	250	250	234,00	93,60
Výdaje na financování komunitárních programů	32 755	32 091	29 726,24	92,63
Výdaje na odstraňování škod způsobených povodněmi v roce 2002	865 000	465 379	457 779,18	98,37
Poskyt. INV dotace konečným příj. z Fondu solidarity EU			7 092,93	
Poskyt. NIV dotace konečným příj. z Fondu solidarity EU			16 942,24	

Financování příspěvkových organizací v působnosti Ministerstva kultury

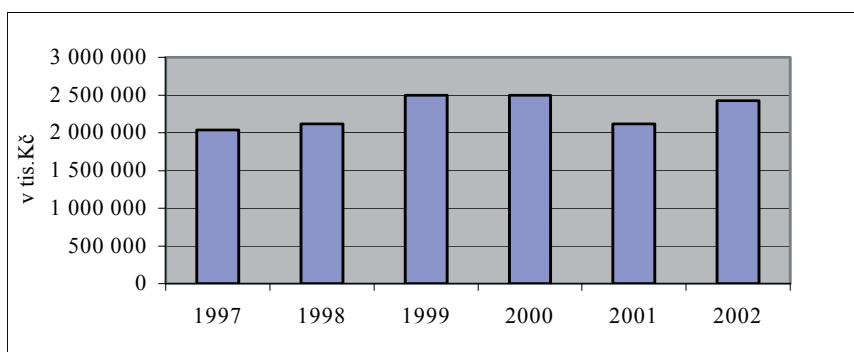
Příspěvkové organizace, zřízené k plnění úkolů v oboru působnosti Ministerstva kultury, jsou finančně závislé na zřizovateli. Finanční vztahy stanovené zřizovatelem /na základě zákona č. 218/2000 Sb./ jsou:

- příspěvek na provoz ze státního rozpočtu nebo odvod z provozu do státního rozpočtu
- individuální a systémové dotace na financování programů a akcí
- návratná finanční výpomoc
- odvod z odpisů

Vývoj poskytnutých dotací a příspěvků na provoz (v tis. Kč)

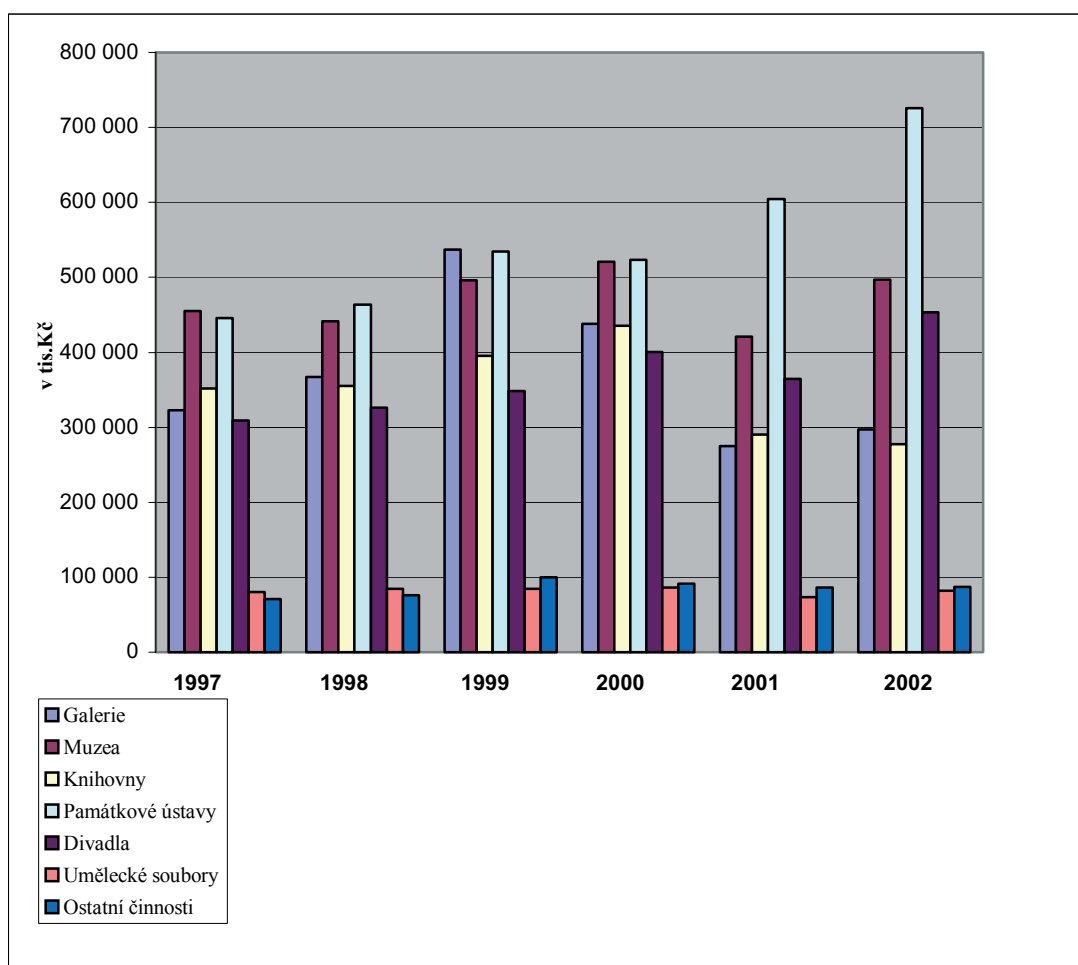
PO podle odvětví	1997	1998	1999	2000	2001	2002
	1	2	3	4	5	6
Galerie	322 498	367 045	536 808	438 062	274 984	296 933
Muzea	455 057	441 716	495 858	520 684	420 591	497 287
Knihovny	351 785	355 558	395 339	435 138	290 679	277 289
Památkové ústavy	445 283	463 465	534 175	523 222	604 563	726 010
Divadla	309 230	325 879	348 210	400 682	364 385	452 935
Umělecké soubory	80 167	84 706	84 531	86 351	73 266	81 713
Ostatní činnosti	71 264	75 789	99 612	91 088	86 294	87 467
Celkem	2 035 284	2 114 158	2 494 533	2 495 227	2 114 762	2 419 634
Počet PO v působnosti MK celkem	82	82	81	79	39	39

Vývoj poskytnutých dotací a příspěvků na provoz příspěvkovým organizacím celkem

Z uvedeného vývoje poskytnutých příspěvků na provoz a dotací v letech 1997-2002 je patrný nejvyšší nárůst finančních prostředků u památkových ústavů, a to o 63,04 % v roce 2002 oproti roku 1997, který je způsoben zejména převodem vybraných národních kulturních památek do působnosti státních památkových ústavů v roce 2002 a vyššími dotacemi v rámci programu Záchranu architektonického dědictví.

Vývoj poskytnutých provozních dotací jednotlivým skupinám příspěvkových organizací

Přehled ukazatelů skutečného čerpání provozní dotace ze státního rozpočtu, dosažených výnosů z hlavní činnosti, nákladů vynaložených na hlavní činnost a hospodářských výsledků dosažených v letech 1997-2000 a 2001-2002 (v tis. Kč)

	Ukazatel	Skutečnost			
		1997	1998	1999	2000
1.	Provozní dotace	2 035 284	2 114 158	2 494 533	2 495 227
2.	Výnosy PO (bez příspěvku)	996 129	1 056 446	1 132 639	1 176 441
3.	Výnosy celkem (ř. 1+2)	3 031 413	3 170 604	3 627 172	3 671 668
4.	Náklady celkem	3 036 595	3 244 598	3 765 115	3 705 714
5.	Hospodářský výsledek	-5 182	-73 994	-137 943	-34 046
6.	Počet organizací	82	82	81	79
7.	Počet PO s vykázanou ztrátou	15	16	18	16
8.	Podíl provozní dotace na krytí celkových nákladů	67 %	65 %	66 %	67 %

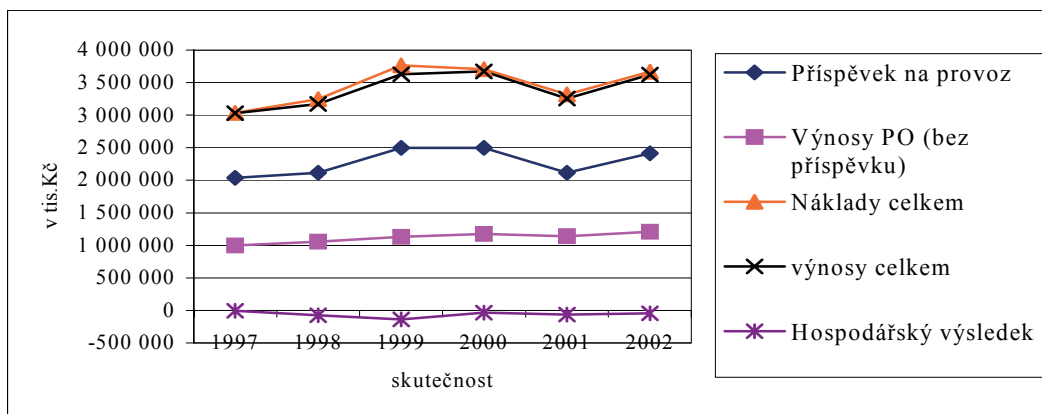
	Ukazatel	Skutečnost	
		2001	2002
1.	Provozní dotace	2 114 762	* 2 412 826
2.	Výnosy PO (bez příspěvku)	1 141 489	1 208 023
3.	Výnosy celkem (ř. 1+2)	3 256 251	3 620 849
4.	Náklady celkem	3 318 661	3 667 440
5.	Hospodářský výsledek	-62 410	-46 591
6.	Počet organizací	39	39
7.	Počet PO s vykázanou ztrátou	10	9
8.	Podíl provozní dotace na krytí celkových nákladů	64 %	66 %

*) v roce 2002 převedeno 6 808 tis. Kč do rezervního fondu MK /§ 47 zák. 218/2000 Sb.

/k využití pro rok 2003 (PO)

Náklady příspěvkových organizací jsou kryty především z poskytnuté provozní dotace. Vlastní výnosy a doplňkové finanční zdroje (použití finančních fondů organizace, sponzoři, příspěvky ze zahraničí) pokrývají cca 35 % nákladů souvisejících s předmětem jejich hlavní činnosti.

Vývoj provozních dotací, vlastních výnosů příspěvkových organizací, nákladů celkem, výnosů celkem a hospodářského výsledku v letech 1997-2002

Nepříznivý vývoj byl započat restriktivními opatřeními vyplývajícími z realizace usnesení vlády ČR č. 229/1997 a č. 356/1997, kdy činnost příspěvkových organizací byla výrazně omezena, plánované úkoly byly rušeny a realizovány pouze ty, které byly v poslední fázi rozpracovanosti. Z celkového počtu 82 příspěvkových organizací vykázalo ztrátu 15 organizací, sumární hospodářský výsledek za rok 1997 byl vykázán jako ztráta ve finančním objemu 5 182 tis. Kč. Tento nepříznivý vývoj se dále prohloubil v roce 1998, kdy zhoršený sumární hospodářský výsledek za příspěvkové organizace byl vykázán již ve výši 73 994 tis. Kč, přičemž ztrátou hospodaření skončilo 16 organizací. Kumulovaná ztráta k 31.12.1998 představovala finanční objem 154 584 tis. Kč. Zhoršený hospodářský výsledek roku 1999 ve finančním objemu 137 943 tis. Kč byl ovlivněn zejména zúčtováním zůstatkové hodnoty budovy Themosu do účetnictví Národního divadla. Rok 2000 byl zakončen rovněž ztrátou ve výši 34 046 tis. Kč.

V průběhu roku 2001 přešlo celkem 40 příspěvkových organizací do zřizovatelské působnosti krajů. Hospodářský výsledek z hlavní činnosti zbývajících 39 příspěvkových organizací k 31.12.2001 byl vykázán jako zhoršený hospodářský výsledek v částce 62 410 tis. Kč. V roce 2002 příspěvkové organizace zakončily své finanční hospodaření z hlavní činnosti ztrátou v objemu 46 591 tis. Kč. Kumulovaná ztráta minulých let určená k úhradě činila k 31.12.2002 celkem 539 541 tis. Kč.

Zhoršené výsledky hospodaření byly v minulých letech zásadně ovlivněny nedostatkem prostředků na krytí odpisů ve vazbě na roční odpisové plány organizací, přestože do hospodaření příspěvkových organizací byly v maximální možné míře zapojeny i mimorozpočtové zdroje, tj. fond rezervní, fond reprodukce majetku i prostředky ze zlepšených výsledků hospodaření dosažených v jiné činnosti.

V porovnání s rokem 2001 je skutečnost poskytnuté provozní dotace v roce 2002 o 304 872 tis. Kč vyšší. Navýšení provozní dotace v roce 2002 /oproti roku 2001/ v důsledku převedení národních kulturních památek z působnosti okresních úřadů do působnosti státních památkových ústavů, nárůstu účelového financování a nárůstu osobních nákladů představovalo objem ve výši 362 068 tis. Kč.

Vývoj růstu provozní dotace, vlastních výnosů, celkových výnosů a celkových nákladů

Ukazatel	Index 02/01	Index 01/00	Index 00/99	Index 99/98	Index 98/97
Provozní dotace	1,144	0,848	1,000	1,180	1,039
Výnosy PO (bez příspěvku)	1,052	0,970	1,039	1,072	1,061
Výnosy celkem (ř. 1+2)	1,112	0,887	1,012	1,144	1,046
Náklady celkem	1,105	0,896	0,984	1,160	1,068

Z údajů uvedených v těchto tabulkách je patrný nárůst provozní dotace v roce 1998 oproti roku 1997 o 3,9 %, v roce 1999 oproti předcházejícímu roku o 18 %, v roce 2000 stagnuje výše provozní dotace na úrovni roku 1999. V roce 2001 je pokles provozní dotace oproti předcházejícímu roku o 15,2 %. Zde je nutné uvést, že tato skutečnost je ovlivněna převedením čtyřiceti státních příspěvkových organizací v průběhu roku 2001 do působnosti krajů.

**Podíl osobních nákladů a věcných nákladů v provozní dotaci
v letech 1997-2002 (v tis. Kč)**

rok	příspěvek na provoz	mzdové náklady	osobní náklady	věcné náklady
1997	2 035 284	911 411	1 276 142	759 142
1998	2 114 158	942 449	1 297 690	816 468
1999	2 494 533	1 056 595	1 463 768	1 030 765
2000	2 495 227	1 077 180	1 484 364	1 010 863
2001	2 114 762	955 838	1 304 170	810 592
2002	2 412 826	1 083 875	1 477 763	935 063

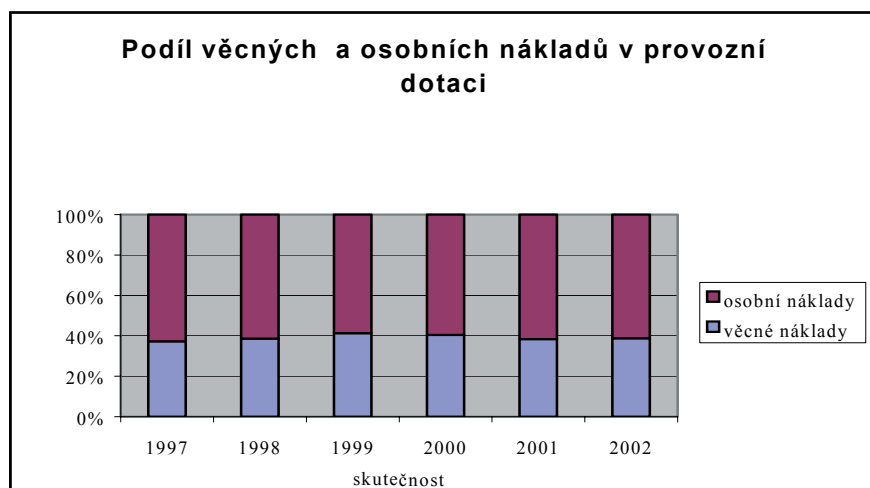
**Vývoj řetězových indexů ukazatelů – osobních nákladů,
věcných nákladů, příspěvku na provoz v letech 1997-2002**

ukazatel	příspěvek na provoz	mzdové náklady	osobní náklady	věcné náklady
Index 98/97	1,039	1,034	1,017	1,076
Index 99/98	1,180	1,121	1,128	1,262
Index 00/99	1,000	1,019	1,014	0,981
Index 21/00	0,848	0,887	0,879	0,802
Index 02/01	1,141	1,134	1,133	1,154

Mzdové náklady představují úhrady mzdových prostředků vynakládaných na platy zaměstnanců a na ostatní osobní náklady /dohody o provedení práce dle § 236 zákoníku práce, dohody o činnosti dle § 237 zákoníku práce (zákon 65/1965 Sb., v platném znění), autorské honoráře ve smyslu autorského zákona, odměny z veřejných soutěží, za využití vynálezů, zlepšovacích návrhů apod. ve smyslu vyhlášky č. 58/1991 Sb./.

Osobní náklady zahrnují úhrady za mzdové náklady a dále pak zákonné sociální pojištění a zákonné sociální náklady (odvody do fondu kulturních a sociálních potřeb ve výši 2 %).

Do věcných nákladů patří mimo jiné nákup služeb (opravy a udržování, cestovné, náklady na reprezentaci a ostatní služby), odpisy, spotřeba materiálu, energií, ostatních neskladovatelných dodávek, daně a poplatky.

Z grafu je patrné, že provozní dotace pokrývá cca 60 % osobních nákladů a cca 40 % věcných nákladů. Výše věcných nákladů hrazených z příspěvku na provoz má od roku 1997 do roku 2001 konkávní průběh, kdy do roku 1999 podíl věcných nákladů roste a od roku 2000 postupně klesá. V roce 1997 představuje podíl věcných nákladů 37,3 %, v roce 1999 41,3 %. V roce 2002 je tento podíl ve výši 38,75 % na celkové provozní dotaci.

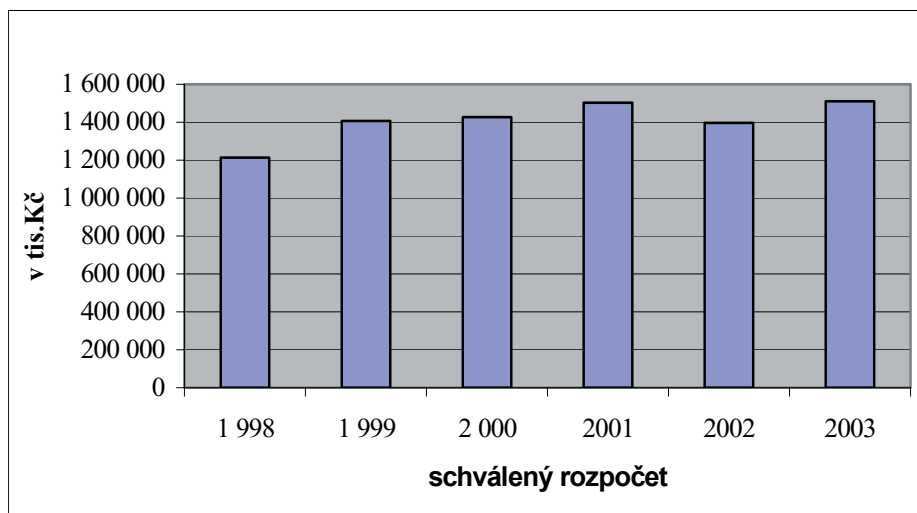
Osobní náklady v rozpisu schváleného rozpočtu (v tis. Kč)

Příspěvkové organizace	ON 1998	ON 1999	ON 2000
Divadla	296 639	335 819	335 906
Hudební soubory	62 754	70 682	69 393
Ostatní činnosti	44 154	50 875	50 935
Knihovny	194 169	228 240	228 642
Galerie	160 875	184 300	186 623
Muzea	252 951	297 654	305 404
Památkové ústavy	201 728	240 663	251 398
celkem	1 213 270	1 408 233	1 428 301

Příspěvkové organizace	ON 2001	ON 2002	ON 2003
Divadla	351 021	375 048	408 202
Hudební soubory	72 515	77 477	82 526
Ostatní činnosti	53 229	56 871	60 462
Knihovny	238 862	141 811	151 558
Galerie	196 080	132 738	142 284
Muzea	322 429	267 325	293 160
Památkové ústavy *	270 519	345 558	371 170
celkem	1 504 655	1 396 828	1 509 362

*od roku 2003 Národní památkový ústav

Vývoj osobních nákladů

**Vývoj růstu osobních nákladů schváleného rozpočtu
příspěvkových organizací v letech 1998-2003**

Příspěvkové organizace	Index 03/02	Index 02/01	Index 01/00	Index 00/99	Index 99/98
Divadla	1,088	1,068	1,045	1,000	1,132
Hudební soubory	1,065	1,068	1,026	0,982	1,126
Ostatní činnosti	1,063	1,068	1,046	1,001	1,152
Knihovny	1,069	0,594	1,047	1,002	1,175
Galerie	1,072	0,677	1,064	1,013	1,146
Muzea	1,097	0,829	1,083	1,026	1,177
Památkové ústavy *	1,074	1,277	1,124	1,045	1,193
celkem	1,081	0,928	1,068	1,014	1,161

Z těchto údajů je patrný nárůst osobních nákladů o 16,1 % v roce 1999 oproti roku 1998 (zde je nutné uvést, že rok 1998 byl ještě ovlivněn zavedenými úspornými opatřeními v roce 1997, tzv. „balíčky“). V roce 2000 došlo k nárůstu osobních nákladů pouze o 1,4 % oproti roku 1999, v roce 2001 byl nárůst zaznamenán ve výši 6,8 % oproti roku předcházejícímu. V roce 2002 došlo k poklesu osobních nákladů o 7,2 % proti roku předchozímu, což bylo způsobeno již výše zmíněným převodem státních příspěvkových organizací (celkem 40) do zřizovatelské působnosti krajů. V roce 2003 je pak zaznamenán nárůst osobních nákladů o 8,1 % oproti úrovni roku 2002.

Výdaje na církve a náboženské společnosti (CNS)

Dle zákona č. 218/1949 Sb., o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem, stát poskytuje CNS stanovenou úhradu osobních požitků duchovních, působících jako zaměstnanci církví a náboženských společností v duchovní správě, v církevní administrativě nebo v ústavech pro výchovu duchovních, jestliže o to církev nebo náboženská společnost požádá. Stát hradí registrovaným církvím a náboženským společnostem, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštních práv, podle jejich schváleného rozpočtu řádné věcné náklady spojené s výkonem bohoslužeb a jiných náboženských úkonů i s církevní administrativou. V následující tabulce je uveden vývoj výdajů na činnost církví od roku 1998 do roku 2003. Výdaje na činnost církví v roce 2003 oproti roku 1998 vzrostly o 82,99 %. Kromě výdajů na činnost církví a náboženských společností stát přispívá i na reprodukci církevního majetku a jsou jim poskytovány dotace i z programů a programových okruhů, viz následující přehled.

Ukazatel	1998 skut.	1999 skut.	2000 skut.	2001 skut.	2002 skut.	2003 skut.
	v tis. Kč	v tis. Kč	v tis. Kč	v tis. Kč	v tis. Kč	v tis. Kč
Výdaje na činnost CNS	507 719,00	585 919,24	653 264,00	737 680,00	838 472,09	929 051,00
<i>v tom: platy a pojistné duchovních a administrativy</i>	470 000,00	549 000,24	603 103,00	672 235,00	772 472,09	864 051,00
v tom: platy duchovních	470 000,00	549 000,24	422 825,00	464 618,00	539 006,00	606 000,00
pojistné duchovních			148 465,00	162 616,00	188 656,00	212 101,00
platy administrativy			31 813,00	33 334,00	33 193,22	34 000,00
pojistné administrativy			11 328,00	11 667,00	11 616,87	11 950,00
<i>Prostř. na věcné nákl. CNS</i>	37 719,00	36 919,00		40 700,00	40 700,00	39 700,00
<i>Prostř. na údržbu církv. maj.</i>			38 833,00	24 745,00	25 300,00	25 300,00
Výdaje na CNS z programů	199 648,12	86 887,78	136 303,00	210 241,00	172 437,00	270 821,83
Kulturní aktivity	3 081,00	2 415,00	1 014,00	3 261,00	1 852,00	2 449,00
Církevní kulturní památky	36 000,00	20 913,00	12 029,00			
Havarijní - střešní program	22 622,74	18 216,28	14 264,00	1 211,00	1 360,00	22 109,18
Restaurování movitých kult.památek	20 558,60	15 080,50	9 718,00	17 568,00	10 210,00	18 310,00
Program záchrany architekt. dědictví			67 149,00	114 169,00	104 337,00	103 423,48
Integrovaný systém ochrany	650,00	745,00	9 129,00	7 882,00	9 417,00	11 669,82
Podpora reprodukce maj.ve vl. církví	59 576,00		23 000,00	64 987,00	44 400,00	101 078,48
Povodně 1997,1998	57 159,78	29 518,00				
Péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny						1 421,00
Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón						4 785,00
Výdaje na odstraňování škod způsobených povodněmi v roce 2002						0,00
Podpora projektů integrace příslušníků romské komunity						15,00
Veřejné informační služby knihoven				1 163,00	861,00	60,00
Fond solidarity Evropské unie neinvestiční						5 323,76
Fond solidarity Evropské unie investiční						177,11
C e l k e m výdaje na CNS	707 367,12	672 807,02	789 567,00	947 921,00	1 010 909,09	1 199 872,83

Podíl výdajů na církve a náboženské společnosti dle ukazatelů k výdajům kapitoly celkem je uveden v následujícím přehledu.

	Ukazatel	1998 skut. v tis. Kč	1999 skut. v tis. Kč	2000 skut. v tis. Kč	2001 skut. v tis. Kč	2002 skut. v tis. Kč	2003 skut. v tis. Kč
		1	2	3	4	5	6
1	Výdaje na činnost CNS	507 719,00	585 919,24	653 264,00	737 680,00	838 472,09	929 051,00
2	v tom: platy a pojistné duch. a adm.	470 000,00	549 000,24	603 103,00	672 235,00	772 472,09	864 051,00
3	v tom: platy duchovních	470 000,00	549 000,24	422 825,00	464 618,00	539 006,00	606 000,00
4	pojistné duchovních			148 465,00	162 616,00	188 656,00	212 101,00
5	platy administrativy			31 813,00	33 334,00	33 193,22	34 000,00
6	pojistné administr.			11 328,00	11 667,00	11 616,87	11 950,00
7	Prostř. na věcné nákl. CNS	37 719,00	36 919,00	38 833,00	40 700,00	40 700,00	39 700,00
8	Prostř. na údržbu círč. maj.				24 745,00	25 300,00	25 300,00
9	Výdaje na CNS z programů	199 648,12	86 887,78	136 303,00	210 241,00	172 437,00	270 851,83
10	C e l k e m výdaje na církve a CNS	707 367,12	672 807,02	789 567,00	947 921,00	1 010 909,09	1 199 872,83
11	Výdaje MK celkem	4 397 464,99	5 244 078,50	5 371 730,33	4 760 291,33	4 809 333,58	6 233 477,44
1:11	výdaje na činn. CNS k MK celkem	11,55	11,17	12,16	15,50	17,43	14,90
2:11	platy a pojistné k výd. MK celkem	10,69	10,47	11,23	14,12	16,06	13,86
9:11	výdaje na CNS z progr.k MK celkem	4,54	1,66	2,54	4,42	3,59	4,35
10:11	výdaje na CNS celkem k MK celkem	16,09	12,83	14,70	19,91	21,02	19,25

Plnění kulturní politiky (v tis. Kč)

rok	celkové výdaje státního rozpočtu	výdaje kap.334 - MK	výdaje na CNS	výdaje kap.334 - MK bez CNS	podíl MK v % sl.5/ sl.2*100	údaje jsou za:
1	2	3	4	5	6	7
1998	566 741 126	4 397 466	707 367	3 690 099	0,65	skutečnost
1999	596 909 065	5 244 078	672 807	4 571 271	0,77	skutečnost
2000	632 268 248	5 371 730	789 567	4 582 163	0,72	skutečnost
2001	693 920 279	4 760 291	947 921	3 812 370	0,55	skutečnost
2002	750 682 697	4 809 334	1 010 909	3 798 425	0,51	skutečnost
2003	795 362 391	6 159 905	1 130 844	5 029 061	0,63	schválený rozpočet

Z uvedeného přehledu Podíl výdajů kapitoly 334-Ministerstvo kultury na celkových výdajích státního rozpočtu v letech 1998-2003 vyplývá, že se nepodařilo naplnit Článek 4, Kulturní politiky dané usnesením vlády č. 401/1999, zvýšit objem kapitoly Ministerstvo kultury (mimo výdaje na církve a náboženské společnosti) na 1 % výdajů státního rozpočtu.

V létech 1999 až 2003 kulminovaly aktivity České republiky zacílené na zapojení do mezinárodních struktur. To platilo i pro oblast kultury, ale tyto snahy nelze redukovat jen na úsilí spojené se vstupem do EU.

Mezivládní organizace se sice liší svým geografickým záběrem, popřípadě svou specializací, ale nechovají se vzájemně protikladně. Naopak – vždyť ti, kdo v nich mají rozhodující slovo, jsou stále titíž – členské státy, a tak nemůžeme čekat, že například v oblasti autorských práv by se EU chovala zásadně protikladně snahám Světové organizace pro duševní vlastnictví nebo v oblasti nelegálního dovozu a vývozu starožitností by šla proti snahám UNESCO. Činnost těchto organizací je často komplementární, popřípadě specifikující, protože regionální organizace mohou brát větší zřetel na „místní“ podmínky své geografické působnosti než organizace – dejme tomu – světové. Ty zase mohou ale lépe reagovat na globální trendy, na problémy prostupující celý svět a přesahující rámec jen jedné oblasti a vyžadující ještě širší spolupráci, jako je tomu například v případě zmíněného nelegálního vývozu kulturních statků.

Proto Česká republika v rámci svých snah prosadit se mezi státy EU nijak nepustila ze zřetele pozice, které si vydobyla v jiných mezinárodních organizacích, mimo jiné i v Organizaci spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO).

Rok 1999 znamenal na půdě této organizace vyvrcholení čtyřletého mandátu naší země v jejím řídicím orgánu – Výkonné radě. Naše působení bylo natolik úspěšné, že jsme se stali členy pracovní skupiny pro reformu tohoto orgánu a zástupkyně České republiky (senátorka doc. MUDr. Jaroslava Moserová, DrSc.) byla na následující období (1999-2001) dokonce zvolena předsedkyní Generální konference UNESCO a ujala se tedy nejreprezentativnější funkce na světě v oblasti mezinárodní spolupráce na poli vědy, vzdělávání a kultury.

Zkušenosti s námi mělo mezinárodní společenství natolik dobré, že naše republika byla na podzim roku 2003 opakovaně zvolena do Výkonné rady UNESCO s mandátem až do r. 2007. To nám umožní aktivněji a těsněji participovat na hledání „globálních řešení globálních problémů“ týkajících se kultury a samozřejmě i vědy a výchovy.

Ministerstvo kultury trvale těží z poznatků a materiálů UNESCO při přípravě koncepčních materiálů. Nejdůležitějším z nich byla Strategie účinnější státní podpory kultury (kulturní politika) přijatá usnesením vlády ze dne 28.4.1999 č. 401 a ve svém aktualizovaném znění usnesením vlády ze dne 10.1.2001 č. 401. Tento dokument zcela zásadní povahy se v řadě svých ustanovení odvolává na konkrétní dokumenty především UNESCO a EU (v menší míře též WIPO a RE) různé právní síly a zařazuje tak navrhovaná opatření do širokého mezinárodního proudu.

Česká republika v porovnání s jinými zeměmi je stát malý a kulturní dějiny našeho území jsou ve srovnání např. s Čínou, Indií, Egyptem, Řeckem, Itálií aj. relativně krátké. Je tedy obdivuhodné, že se nám podařilo do roku 1998 v těžké mezinárodní konkurenci prosadit na prestižní Seznam světového kulturního a přírodního dědictví, který podle Úmluvy o ochraně světového dědictví UNESCO spravuje, osm našich památek. V roce 1999 k nim přibyl zámek v Litomyšli, v roce 2000 Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci, v roce 2001 vila Tugendhat v Brně a v roce 2003 Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči. Česká republika se tak s celkem dvanácti

světovými památkami na svém území zařadila mezi země, jejichž dědictví svět považuje za velmi reprezentativní.

Na přelomu tisíciletí jsme rovněž připravili výhledový plán pro předložení dalších našich návrhů k zápisu do Seznamu světového dědictví. Ministerstvo kultury přitom vycházelo ze základního politického, ale zároveň i odborného rozhodnutí mezinárodního společenství, a to, že Seznam světového dědictví musí být reprezentativní nejen co do zastoupení různých kulturně geografických okruhů, ale též co do druhovosti památek. V dalším období čeká Českou republiku intenzivnější práce také na implementaci uvedené úmluvy.

Zapojení České republiky do agendy světového dědictví využívá naše země a dotčené obce a regiony nejen ke své propagaci a k rozvoji turistického ruchu. Pomohlo nám i po tragických povodních v roce 2002. Způsobilo totiž, že se celosvětová výzva generálního ředitele UNESCO k bilaterální pomoci Praze a Českému Krumlovu setkala s mimořádným ohlasem a že ve prospěch povodněmi poškozeného Anežského kláštera v Praze a Staronové synagogy v Praze byl poskytnut příspěvek z Fondu světového dědictví a byla přislíbena i částka ve prospěch Kulturního centra E. Schieleho v Českém Krumlově.

Pod tlakem moderní doby je ohrožena i jiná část kulturního dědictví různých národů a etnik, a sice dědictví tradiční lidové kultury. Nejinak je tomu i u nás. Navzdory tomuto ohrožení se ve světě zdvihl zájem o tuto součást kulturního dědictví a o možné způsoby její záchrany a do čela tohoto proudu se postavilo UNESCO, i když podobné snahy lze sledovat i na půdě jiných mezivládních organizací, jako je např. WIPO.

České Ministerstvo kultury nezůstalo stranou těchto snah a přiměřeně svým podmínkám vytvořilo národní variantu systému UNESCO „Žijící lidské poklady“ s názvem „Nositelé tradic lidového řemesla“, která je zaměřena na tu část tradiční lidové kultury, která je u nás nejvíce ohrožena nevratným zánikem. Navržení této národní varianty a její první vyhodnocení bylo předmětem mezinárodní porady, kterou UNESCO podpořilo svým grantem v r. 2001.

Bylo tím navázáno na určitou tradici, protože UNESCO grantem podpořilo i jinou mezinárodní poradou věnovanou otázkám etiky a tradiční lidové kultury, která byla uspořádána ve dvou etapách v r. 1998 a 1999.

Na Doporučení UNESCO o ochraně tradiční a lidové kultury z r. 1989, což je dosud jediný platný mezinárodně právní dokument věnovaný této oblasti, na analýzy jeho aplikace v České republice a na věcný obsah jednání k budoucí Úmluvě o zachování nemateriálního dědictví, jakož i na Kulturní politiku, o níž již byla řeč, navazuje dokument Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu, který byl zpracováván v průběhu let 2001 až 2003 a přijat vládou jejím usnesením z 11. června 2003 č. 571.

Země, která nedbá o památku svých velkých osobností, nedbá o svou paměť, kdo nedbá o svou paměť, jako by nebyl. Je poctou pro každou zemi a uznáním jejího přínosu do společné pokladnice dějin, jsou-li výročí spojená s její pamětí, výročí z ní pocházejících tvůrců a vynálezů uznána za světová výročí UNESCO. Prosadit prohlášení výročí našich umělců a významných událostí v kultuře za světová výročí se opakovaně dařilo i nám. Jen namátkou připomeňme 150. výročí narození a 100. výročí úmrtí hudebního skladatele Zdeňka Fibicha, 150. výročí narození T. G. Masaryka, 250. výročí narození Josefa Dobrovského či 150. výročí narození houslisty a pedagoga Josefa Ševčíka nebo 100. výročí narození zakladatele populárně naučného filmu Jana Calábka. V roce 2003 se nám podařilo dosáhnout toho, aby za světové výročí bylo prohlášeno 150. výročí narození Leoše Janáčka a 100. výročí světové premiéry jeho opery Její pastorkyňa, jakož i 100. výročí úmrtí Antonína Dvořáka.

Nelegální obchod s movitým kulturním dědictvím je příkladem jevu, jehož řešení je úměrné jeho geografickému rozprostranění – zasahuje doslova celý svět. UNESCO je proto v této oblasti mimořádně angažováno a Ministerstvo kultury bylo po celé období od roku 1999 členem jeho odborného subsidiárního orgánu – Mezivládního výboru pro podporu návratu kulturních statků do země původu a jejich restituci v případě jejich nelegálního přisvojení. V jeho rámci jsme byli také spolu s Francií a Švýcarskem jednou ze zemí, které iniciovaly, aby od r. 2004 byla postupně budována elektronická databáze předpisů týkajících se tohoto problému.

Návrhy právních předpisů, které se týkají oblasti nelegálního přeshraničního pohybu kulturních statků, připravované ministerstvem v období 1999 až 2003, implicitně vycházely z mezinárodních zkušeností, z ustanovení Úmluvy o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků, jejímž depozitářem je generální ředitel UNESCO, a z předpisů EU, které jsou svou funkcí i obsahem v mnohém prohloubením principů této Úmluvy.

Postupně s tím, jak se naše země zapojuje do světového dění a vzrůstá bohatství některých našich občanů i firem, je však třeba, aby se naše země intenzivněji zapojila i do řešení nelegálního dovozu kulturních statků na své území a dostála tak nejen svým mezinárodním závazkům, ale chránila i své poctivé občany před podlouhými dovozci kulturních statků.

V návaznosti na jeden z nejúspěšnějších programů UNESCO „Paměť světa“, jehož cílem je zachovat a především zpřístupnit veřejnosti, a to i mezinárodní, dokumentární dědictví díky moderní výpočetní technice, byl v České republice dále rozvíjen v letech 1999 až 2003 program „Memoria Mundi Series Bohemica“ a naše Národní knihovna je dokonce pilotním pracovištěm UNESCO pro cíle jeho střešního programu. V rámci jeho realizace se Národní knihovna neomezila jen na dědictví naší provenience, ale digitalizovala za sponzorské pomoci například vzácné arabské rukopisy, které jsou uloženy v jejích fondech, a tím je de facto nejen poprvé zpřístupnila, ale vlastně i vědecky vyhodnotila. Podobně zaměřeno bylo i pokračování národního programu KRAMERIUS, zaměřeného na fondy postižené degradací kyselého papíru. Tento program implicitně navazuje na zvláštní rezoluci č. 33 přijatou v roce 1997 na 29. zasedání Generální konference UNESCO na základě iniciativ IFLA.

Oblasti knihovnictví, zejména veřejného a školního, věnuje UNESCO od svého vzniku pozornost, neboť spatřuje v knihovnách faktor intelektuálního, a tím i ekonomického, rozvoje a činitele umožňujícího občanovi realizovat jeho základní právo – právo na svobodný přístup k informacím. Proto UNESCO vydalo, podobně jako Rada Evropy, několik zásadních dokumentů, jako je např. Manifest UNESCO o veřejných knihovnách aj. MK na ně reagovalo v r. 2000 svoláním mezinárodní pracovní porady za participace UNESCO k přípravě nového zákona o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, který byl přijat v r. 2001.

Pomoc UNESCO českým knihovnám se však realizovala ještě jinak – po tragických povodních v roce 2002 poskytlo UNESCO mimořádný grant, který byl využit především Národní knihovnou a knihovnami vysokých škol a výzkumných ústavů pro obnovu jejich zničených fondů.

V oblasti tzv. živého umění se UNESCO koncentrovalo především na problém důležitý zejména pro méně rozvinuté země – na budování národních kulturních průmyslů a na postavení umělce, především mladého, zatímco problémy mezinárodní spolupráce v oblasti autorských práv a práv jim příbuzných z valné části přenechalo WIPO.

Jakou máš velikost hrudníku? Zapojili jsme se především do snahy využít stipendijního programu Aschberg/UNESCO a v korelaci s programem UNESCO zaměřeným na budování vazeb mezi vyspělým světem a začínajícím podnikáním v oblasti kultury v rozvojových zemích bylo i zaměření

mezinárodního knižního veletrhu Svět knihy v roce 2003 na africkou literaturu a tato akce byla předmětem grantu ze strany UNESCO.

Velmi významným přínosem snahám UNESCO v oblasti pomoci mladým umělcům cestou mezinárodní komparace a v oblasti současného umění a participace rozvojových zemí na něm bylo i Pražské quadriennale. Jak jeho ročník v roce 1999, tak jeho ročník v roce 2003 byly předmětem grantu UNESCO určeného především na usnadnění účasti rozvojových zemí a v roce 1999 si na základě návrhu Ministerstva kultury UNESCO dokonce výjimečně zvolilo Pražské quadriennale pro udělení své Ceny na podporu umění.

Cíl podpořit umění, zejména v méně frekventovaných oborech, mělo i uspořádání Mezinárodní soutěže interpretace moderního hudebního melodramu organizované v rámci oslav 150. výročí narození Z. Fibicha (výročí UNESCO). Právě zaměření soutěže na rozvoj umělecké interpretace v méně frekventovaném, avšak významném a náročném oboru bylo důvodem, proč i tato akce byla předmětem grantu UNESCO.

Do mezinárodní pomoci kulturním institucím na území bývalé Jugoslávie, kterou organizovalo UNESCO, jsme se zapojili prostřednictvím Národního filmového archivu, který pomohl své partnerské instituci v Bělehradě, poškozené bombardováním, při restaurování nejceněnějších částí jugoslávského národního filmového dědictví. K této pomoci směřoval i grant UNESCO přiznaný ve prospěch našeho archivu v r. 2002, což je třeba hodnotit také jako vyjádření mimořádné důvěry v tuto instituci.

Trvale se instituce české kultury zapojují do postupného budování různých specializovaných databází, jako je například budování světové databáze filmového dědictví, pro niž za Českou republiku vypracoval podklady za celou historii hraného, dokumentárního i animovaného filmu právě Národní filmový archiv. Podobně jsem se zapojili do budování jiných specializovaných databází, jako je databáze věnovaná poezii nebo nejnověji databáze věnovaná nejreprezentativnějším dílům národních literatur. Velkou tradici má pak databáze, na které naše země trvale spolupracuje, a to Index Translationum (Světový přehled překladů), pro nějž jsou dodávány každoročně podklady z pověření ministerstva Národní knihovnou v Praze.

Není účinného řešení ani globálních, ani mikroregionálních problémů v oblasti kultury, není účinných opatření v rámci světové kulturní politiky či kulturních politik národních, nejsou-li k dispozici solidní statistické údaje o této sféře života. Patří mezi jedinečnou a přitom ne zcela docenovanou aktivitu UNESCO to, že zpracovává a vydává světové statistické přehledy týkající se mj. i kulturního života. Do nich přispívá i Česká republika a v okruhu působnosti Ministerstva kultury zpracovává údaje z jeho pověření IPOS ve spolupráci s dalšími specializovanými institucemi. Překotný vývoj, zejména ve sféře soukromého kulturního průmyslu a podnikání, si však žádá – má-li náš obraz ve světě být pravdivý, máme-li dostát své pověsti kulturního státu a mají-li být opatření naší kulturní politiky aktuální – aby výsledky byly všestrannější a reprezentativnější. Tím bude i náš přínos mezinárodním statistikám, ať světovým sestavovaným Mezinárodním statistickým institutem UNESCO, nebo realizovaným aparátem EU, informačně hodnotnější.

Fond byl zřízen zákonem ČNR č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky, který nabyl účinnosti dnem 1. července 1992. Účelem Fondu je podpora všech oblastí kultury mimo kinematografie. Fond je samostatnou právnickou osobou a zapisuje se do obchodního rejstříku. Fond spravuje Ministerstvo kultury ČR. V jeho čele je ministr kultury, který odpovídá za hospodaření s prostředky Fondu. Orgánem rozhodujícím o způsobu a výši čerpání prostředků Fondu je Rada Fondu volená Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR.

Základním problémem Fondu byla od počátku jeho existence skutečnost, že platný zákon č. 239/1992 Sb. nezajišťuje dostatečné a pravidelné zdroje pro plnění jeho poslání. Zřízením Fondu se tedy nepodařilo realizovat záměr zákonodárce, tj. vytvořit stabilní mimorozpočtový zdroj pro financování kulturních aktivit. Fond má v současné době pouze minimální zdroje – příjmy z nájemného od MK ČR, nahodilé příjmy podle autorského zákona (tzv. odúmrť) a příjmy z úroků z prostředků na běžném účtu. Fond má dále příjmy z pronájmu domu „U Černé Matky Boží“, které však po odpočtu vynaložených nákladů odvádí do státního rozpočtu. Naproti tomu ale musí hradit řadu výdajů na zajištění správy.

Za období od svého vzniku Fond pouze jednou podpořil kulturní projekty, a to v roce 2002 z výnosů číselné loterie EuroLotto a loterie stíracích losů Meloun, provozovaných společností EuroLotto, a.s. Celkově bylo podpořeno 87 projektů v celkové částce 5,5 mil. Kč. V důsledku komerční neúspěšnosti této loterie však bylo její provozování ukončeno. Jde tak po loterii Česká lotynka o druhý neúspěšný pokus vybudovat v České republice celostátní číselnou loterii, jejíž výtěžek by plynul do sféry kultury prostřednictvím Státního fondu kultury.

V současné době má SFK příslušnost hospodařit se dvěma nemovitostmi v majetku státu. Jedná se o dům „U Hybernů“ a dům „U Černé Matky Boží“.

Dům „U Hybernů“ byl pronajat společnosti Hybernia, a. s., která dle smlouvy má zajistit rekonstrukci objektu na muzikálové divadlo a následně je provozovat. Průběh rekonstrukce byl poznamenán značnými problémy s financováním ze strany nájemce. V současné době byl uzavřen dodatek k nájemní smlouvě, který předpokládá termín dokončení rekonstrukce do 30.9.2005 pod smluvní pokutou. Doba nájmu byla stanovena na 50 let od data dokončení rekonstrukce, tj. do 30.9.2055. V současné době probíhá přehodnocování původního projektu s tím, že stavební práce by měly být obnoveny v průběhu 1. čtvrtletí 2004.

V domě „U Černé Matky Boží“ je od prosince 2003 provozována Národní galerie v Praze stálá expozice českého kubismu. Za komerční nájemné jsou pronajaty prostory v přízemí a suterénu tohoto objektu, v prvním podlaží se připravuje obnovení původní kubistické kavárny.

V plánu legislativních prací vlády na rok 2004 je stanoven úkol vypracovat návrh novely zákona č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury ČR. Souhrnně lze konstatovat, že právě od novely tohoto zákona, zejména pak zajištění dostatečných, pravidelných a zákonem garantovaných zdrojů, se bude odvíjet další perspektiva tohoto Fondu.

Souhrnně lze konstatovat, že Fond představuje žádoucí nástroj podpory kultury, což se projevilo i při zatím jediné uzavřené žádosti o podporu z roku 2001, kdy bylo podáno celkem 159 žádostí o podporu kulturních projektů a požadavky na poskytnutí prostředků Fondu mnohonásobně převyšovaly jeho finanční možnosti.

Ministerstvo kultury
Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie

Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie je jediným nástrojem veřejné finanční podpory nezávislé kinematografické tvorby v ČR.

Fond byl zřízen zákonem ČNR č. 241/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, který nabyl účinnosti dnem 1. července 1992. Účelem tohoto zákona bylo vytvoření institucionálního základu pro tvorbu zdrojů, z nichž lze financovat vybrané projekty v oblasti české kinematografie (tvorbu, výrobu, distribuci, propagaci a technický rozvoj kin). Fond je samostatnou právní osobou zapsanou do obchodního rejstříku. Správu Fondu vykonává Ministerstvo kultury ČR a v jeho čele je ministr kultury, který odpovídá za hospodaření s prostředky Fondu. O poskytování prostředků Fondu na jednotlivé projekty rozhoduje Rada Fondu, která je nezávislým kolektivním orgánem, jehož členové jsou voleni Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky, a které je Rada odpovědná.

Fond má v současné době dva základní zdroje příjmů. Nejvýznamnějším zdrojem jsou příjmy z obchodního využití filmů, k nimž Fond vykonává právo výrobce (tj. filmů vyrobených ve Filmovém studiu Barrandov a Filmovém studiu Gottwaldov, resp. Zlín v letech 1965 až 1990). Tento zdroj však má tendenci k postupnému slábnutí (i přes výkyvy v jednotlivých letech) zřejmě i vzhledem k menšímu zájmu ze strany hlavních odběratelů, tuzemských televizních vysílatelů. V zásadě lze konstatovat, že čistý příjem Fondu z obchodního využití výše uvedených filmů činí 55,6 % celkové částky inkasované obchodním zástupcem, tj. společností Ateliéry Bonton Zlín.

Dalším významným příjmem Fondu je příplatek 1,- Kč ke vstupnému do kin. Tento příplatek nebyl od roku 1992 valorizován, přestože se průměrná cena vstupenky zvýšila z 13,80 Kč v roce 1992 na 88,50 Kč v roce 2002.

Příjmy Fondu dále představují splátky poskytnutých návratných finančních výpomocí na realizaci projektů, tento způsob poskytování prostředků se využívá zejména u výroby filmů, kde lze návratnost očekávat (např. z poslední doby to je film Pupendo, Želary či Jak básníci neztrácejí naději).

Další příjmy tvoří výtěžky z podpořených projektů (např. film Kolja či Knoflíkáři), příjmy z pronájmu majetku, úroky a převody mezi účty, přijaté sankční platby a žadatelské poplatky, které lze ovšem použít výhradně na náklady spojené s posouzením žádosti, žadateli musí být jejich použití vyúčtováno a případný zůstatek vrácen zpět.

Přestože platný zákon č. 241/1992 Sb. předpokládá možnost poskytnutí dotace ze státního rozpočtu, poskytnutí této dotace není nárokové a Fond ji dosud od doby svého vzniku obdržel pouze jednou, a to 10 mil. Kč v roce 2001.

Největší položku ve výdajích Fondu představují neinvestiční dotace a návratné finanční výpomoci žadatelům o podpory, investiční dotace. V letech 1998-2003 bylo poskytnuto 388 382 500,- Kč. Fond vyhlašuje ročně dvě uzávěrky žádostí o podporu kinematografických projektů (k 31.3. a 31.10.).

Menší část výdajů představují přímé náklady na činnost Rady, náklady na konzultační, poradenské a právní služby, náklady na zpracování dat, poštovné, bankovní poplatky a náklady na ostatní služby.

V plánu legislativních prací vlády na rok 2004 je stanoven úkol vypracovat návrh novely zákona č. 241/1992 Sb., o Státním fondu ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie. Je zřejmé, že právě

od novely tohoto zákona, zejména uzákonění nových zdrojů pro podporu české kinematografie, se bude odvíjet další perspektiva tohoto Fondu. Novelou by se zdroje Fondu zvýšily cca o 300 mil. Kč v ročním objemu, čímž by se Česká republika alespoň přiblížila úrovni státní podpory kinematografické tvorby v kulturně vyspělých zemích Evropy:

Neprofesionální umění, regionální a národnostní kultura

Stěžejní úkoly odboru regionální a národnostní kultury

Odbor se podílel na zpracování dokumentu zásadního významu tzv. kulturní politiky, který vyjadřuje postoj vlády ke kultuře a směřuje stát, samosprávu i nejrůznější občanské iniciativy k aktivitě ve prospěch rozvoje kultury. Strategie účinnější státní podpory kultury, k níž bylo dne 28. dubna 1999 přijato usnesení vlády č. 401, vznikla v úzké součinnosti s ostatními ministerstvy, dalšími ústředními orgány státní správy, přednosty okresních úřadů, primátory statutárních měst, starosty obcí, státními a obecními příspěvkovými organizacemi, občanskými sdruženími a významnými osobnostmi ze světa kultury. Jak v roce 2001 konstatovala Zpráva o postupu realizace a plnění Strategie, dokument je dobrým vodítkem pro praktické řešení problémů a posiluje význam kultury pro občanskou společnost. Usnesení vlády ČR č. 40 z 10. ledna 2001 stanovuje cíle státu v oblasti kultury do r. 2005.

Význam tohoto dokumentu vzrostl v souvislosti se zřízením krajů a při přesunu odpovědnosti za kvalitu kulturního prostředí ze státní správy na samosprávu. V roce 2000 byl přijat zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), který nabyl účinnosti k 1.1.2001. Tento zákon zakázal okresním úřadům poskytovat dotace na kulturní aktivity a hrozilo tak, že se v roce 2001 nebude moci konat několik stovek kulturních akcí, které byly dosud z části financovány okresními úřady. Obava z útlumu kulturního života v zemi vedla MK ČR a MF ČR k hledání způsobu, jak klíčové vytipované akce podpořit přímo ze státního rozpočtu. ORNK ve spolupráci s odborem umění a knihoven vypracoval pro vládu ČR materiál Zajištění regionálních funkcí veřejných knihoven a podpory regionálních kulturních aktivit, k němuž bylo dne 26. února 2001 přijato usnesení vlády č. 195. Odbor oslovil všechny okresní úřady a zpracoval pro MF ČR podrobný rozdělovník, na jehož základě se podařilo zaslat finanční prostředky na místo určení. Peníze ze státního rozpočtu byly však zajištěny pouze pro rok 2001, v dalších letech musely krajské úřady hledat finanční prostředky na podporu regionálních kulturních akcí ve vlastních rozpočtech.

V souvislosti se zánikem okresních úřadů také přestalo platit usnesení vlády č. 549 z prosince 1991 o kulturních službách, které bylo tehdy jakousi náhradou za zrušený osvětový zákon č. 52/1959 a vyzývalo okresní úřady k podpoře kulturních služeb a aktivit. Proto ORNK zpracoval a předložil vládě ke schválení další morální apel jako doporučení pro hejtmany, krajská zastupitelstva a krajské úřady. Dne 7. dubna 2003 přijala vláda ČR usnesení č. 344 k Prohlášení vlády o podpoře kultury. Kromě doporučení k vícezdrojovému financování kultury bylo v usnesení doporučeno hejtmanům krajů, primátorům statutárních měst, starostům obcí a dalším členům zastupitelských orgánů krajů a obcí, aby se při zpracování vlastních kulturně politických dokumentů inspirovali rovněž Strategií účinnější státní podpory kultury.

Až do konce roku 2002 se uskutečňovala úzká spolupráce s referáty kultury okresních úřadů. Každoročně se konaly dvě pracovní porady vedení MK ČR se zástupci okresních úřadů a magistrátů Brna, Ostravy, Plzně a hlavního města Prahy. Po zrušení okresních úřadů k 31.12.2002

a vzniku krajských úřadů pokračuje spolupráce na bázi odborných školení a pracovních porad pro pracovníky odborů kultury a památkové péče krajských úřadů a Magistrátu hl. m. Prahy.

ORNK je zastoupen v meziresortní pracovní skupině, ustavené v r. 2001 na Ministerstvu vnitra ČR, která se podílí na tvorbě nové koncepce Systému vzdělávání zaměstnanců zabezpečujících výkon státní správy, přípravy na ověřování a ověřování zvláštní odborné způsobilosti (ZOZ). Koordinace spolupráce v oblasti ZOZ na pracovní úrovni pokračuje s Institutem pro místní správu Praha, který systém ověřování a ověřování ZOZ zabezpečuje ve vlastním školicím zařízení za aktivního přispění pracovníků MK ČR ve funkcích lektorů a zkušebních komisařů. Tito odborníci zabezpečují přípravu na ověřování a ověřování ZOZ na úseku památkové péče a správy sbírek muzejní povahy.

Ve spolupráci s odborem automatizace a modernizace veřejné správy MV ČR byla dlouhodobě řešena problematika veřejných služeb a byly zpracovány podklady pro souhrnný materiál MV ČR Analýza veřejných služeb, který analyzuje možnosti standardizace vybraných veřejných služeb. V oblasti regionální a národnostní kultury nebyly žádné veřejné služby doporučeny ke standardizaci.

Na základě usnesení vlády č. 401/1999 ke Strategii účinnější státní podpory kultury byla koncem roku 1999 ustavena Meziresortní komise MK ČR a MŠMT ČR pro mimoškolní dětské a mládežnické umělecké aktivity, výchovu uměním a k umění a kulturnímu dědictví a umělecké školství. Komise je poradním, koordinačním a konzultačním orgánem obou resortů a jejím sekretariátem je ORNK. Komise pracuje ve třech subkomisích, do nichž byli oběma ministerstvy delegováni odborníci. Náměty vzešlémi z jednotlivých subkomisí se zabývá řídicí výbor v čele s prvním náměstkem ministra kultury ČR. První tříleté funkční období Meziresortní komise prokázalo její funkčnost. Komise se např. věnovala otázce soutěží a přehlídek z oblasti kultury a umění vyhlašovaných MŠMT, podařilo se vrátit Celostátní přehlídku dětské recitace a recitačních kolektivů do první skupiny soutěží, v níž MŠMT ČR poskytuje příspěvky na úhradu nákladů spojených s realizací jejich oblastních, krajských kol a ústřední přehlídky. Připomínkovala nové znění vyhlášky MŠMT o organizaci a financování soutěží a přehlídek a zabývala se ekonomickou podporou krajů krajským přehlídkám dětských uměleckých soutěží. Přispěla k zařazení dramatického odboru do připravovaného Rámcového vzdělávacího programu.

Průběžně byla koordinována interní spolupráce s jednotlivými odbory MK ČR v souvislosti s řešením problematiky v oblasti lidských práv v ČR na poli kultury podle požadavků a zadání zmocněnce vlády ČR pro lidská práva a předsedy Rady vlády pro lidská práva. Každoročně byla např. koordinována příprava podkladů MK ČR pro Zprávu o stavu lidských práv v České republice, kterou připravuje a předkládá vládě ČR Úřad vlády ČR.

Odbor je zastoupen v meziresortních pracovních skupinách týkajících se dobrovolnické služby. Jde o poradní orgány MV ČR – Akreditační komisi pro oblast dobrovolnické služby a Komisi pro poskytování dotací akreditovaným vysílajícím organizacím v oblasti dobrovolnické služby – ustavené v r. 2003. Rovněž se podílí na práci Komise MV ČR pro boj s extremismem, rasismem a xenofobií, která od r. 2002 koordinuje aktivitu resortů v boji s těmito negativními jevy.

Zpráva o stavu jednotlivých oblastí v působnosti odboru regionální a národnostní kultury Ministerstva kultury včetně podpůrných programů

Tradiční lidová kultura

Koncem devadesátých let 20. století se zintenzivnilo v působnosti MK ČR úsilí směřující k účinnější ochraně nehmotného kulturního dědictví. Jako prioritní úkol je tato ochrana zahrnuta do Strategie účinnější státní podpory kultury.

První kroky intenzivní ochrany směřovaly k nejohroženějším lidovým řemeslům. Projekt „Nositel tradice lidových řemesel“ vyhlásil ministr kultury v roce 2000 a jeho cílem je podpořit uchovávání tradičních řemeslných technologií, jejich dokumentaci a předávání dovedností následovníkům. Udělování tohoto titulu je českou verzí projektu UNESCO, nazvaného „Žijící lidské poklady“. Titul je udělován u příležitosti Národního zahájení Dnů evropského dědictví. Od roku 2003 upravuje udělování titulu nařízení vlády č. 5/2003 Sb., o oceněních v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury. Tímto právním předpisem naplnilo MK ustanovení § 49 odst. 6 rozpočtových pravidel (zákon č. 218/2000 Sb.), podle něhož mohou být vynakládány peněžní prostředky státního rozpočtu pouze v případě, pokud to stanoví právní předpis. Ocenění titulem se skládá z diplomu a odměny ve výši 30 000,- Kč.

Tituly lidovým řemeslníkům udělil ministr kultury ČR.

Nositelé tradice lidových řemesel roku 2001

- Jiří D r h o v s k ý , Týn nad Vltavou - obor hotovení dřevěných hraček
- Antonín M o š t ě k , Vlčnov - obor lidová fajáns
- Ladislav R e j e n t , Proseč u Skutče - obor zdobení dřeva vybíjením
- Stanislav Š t ě p á n e k , Morkovice - obor pletení z proutí
- Rudolf V o l f , Koloveč - obor lidová hrnčína

Olomouc 31. srpna a 1. září 2001 - Národní zahájení Dnů evropského dědictví a zapsání sloupu Nejsvětější Trojice do Seznamu památek UNESCO

Nositelé tradice lidových řemesel roku 2002

- Zdeněk B u k á č e k , Krouna - obor soustružené hračky
- Jiří D a n z i n g e r , Olešnice na Moravě - obor tradiční modrotisk
- Jana J u ř i c o v á , Vigantice - obor bílé vyšívání
- Ivo N i m r i c h t e r , Kyjov - obor černá hrnčína
- Miloslav T r e f a n e c , Klatovy – Čínov - obor tradiční kovářství

Praha 14. prosince 2002 - druhá část Národního zahájení Dnů evropského dědictví - Ledeburské zahrady v Praze

Nositel tradice lidových řemesel roku 2003

- Josef K o p č a n z Valašské Bystřice - v oboru tesařské a sekernické zpracování dřeva
- Zdeněk K u b á k ze Strmilova - v oboru tradiční tkaní látek
- Oldřich K v a p i l z Hořic - v oboru řezbář reliéfních forem na perník
- Milan M a c h o z e Suchdola nad Lužnicí - v oboru pletení z loubku
- Petr S t o k l a s z Velkých Karlovic - v oboru hotovení štípaných holubiček

Prachatice 5. a 6. září 2003 Národní zahájení Dnů evropského dědictví

Jeden rok po tragické povodni

Od roku 2000 vyhlašuje MK každoročně konkurz na ochranu tradičních lidových řemesel, v roce 2003 již na ochranu širší oblasti tradiční lidové kultury. Konkurz je ročně dotován částkou cca

2 mil. Kč pro 30 až 40 projektů. Jsou zaměřeny na popularizaci lidových řemesel vůči veřejnosti, prezentaci výrobků lidových řemeslníků, předávání zkušeností a dovedností následovníkům, tvůrčí dílny v řemeslných oborech, záznamy technologií a dokumentace, vydávání výjimečných publikací zaměřených na lidová řemesla. Je určen právníckým a fyzickým osobám.

Několikaleté úsilí o zohlednění světového trendu posílení ochrany nehmotného kulturního dědictví v českých podmínkách vyústilo do nového a cenného vládního dokumentu Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu, kterou dne 11. června 2003 projednala a schválila vláda usnesením č. 571. Tato koncepce přispívá k naplňování nedávno přijatého Prohlášení vlády o podpoře kultury i k naplňování úkolu z Programového prohlášení vlády pečovat o národní kulturní poklad. Navazuje také na nedávno vládou schválenou (usnesením č. 87/2003) koncepci rozvoje muzejnictví.

Pro obor etnologie je tento fakt významným mezníkem. Vláda vzala za svůj zájem odborné veřejnosti i obavy před zánikem některých jevů a vyjádřila konkrétními opatřeními povinnosti státu, doporučení samosprávě a výzvu ostatním nestátním organizacím ke spolupráci na ochraně důležité části nehmotného kulturního dědictví. Společné úsilí bude směřovat k ochraně hodnot vytvářených po celá staletí, v nichž je zobrazen život předků (bydlení, práce, víra a zvyky, zábava a umění), a jsou proto základem kulturní identity, zdrojem kulturní rozmanitosti a vzdělanosti. V souboru opatření jsou vyjádřeny konkrétní kroky směřující k efektivnější identifikaci tradiční lidové kultury, její systematické dokumentaci, uchování a předávání dalším generacím, prezentaci vůči veřejnosti u nás i v zahraničí.

K naplňování přijatých opatření se nebudou vytvářet nové instituce, je třeba lépe využít již existující instituce a finančně je podpořit. Spoléháme v mnohém na osvědčenou síť dobrovolných zpravodajců a také souborů, v jejichž repertoáru jsou mnohé jevy po léta uchovávány a prezentovány veřejnosti na přehlídkách a festivalech.

Naplňování koncepce je v této první etapě rozloženo do roku 2010. Půjde o to, aby dosud existující projevy lidové kultury byly srozumitelně a jednotně popsány, aby byly v dostatečném rozsahu zaznamenány, aby informace o nich byly přístupné odborné i laické veřejnosti.

Projevů lidové kultury se v ČR doposud zachovalo mnoho. Zahrnují se do nich hudební, taneční a slovesný folklor, hry, mytologie, obřady, obyčeje a zvyky, způsob obživy a tradiční zemědělské postupy, řemeslnické výrobky a technologie, architektura a další druhy lidové umělecké tvorby. Je dobrým znamením, že v naší zemi existuje dosud obecně velké bohatství živé a dochované tradiční lidové kultury, včetně objektů lidového stavitelství, a že ve vybraných regionech je dosud tradiční lidová kultura součástí každodenního života. Koncepce směřuje k tomu, abychom toto bohatství mohli a uměli i v budoucnu využít k prokázání vlastní kulturní identity. Při vstupu do Evropy to bude důkaz nadmíru aktuální.

Neprofesionální umělecké aktivity (zpracoval NIPOS-Artama)

Vymezení pojmu

Neprofesionální umělecké aktivity (amatérské, neprofesionální umění, zájmová umělecká činnost – termín vzniklý v 70. letech 20. stol.) se v historickém prostoru Čech, Moravy a Slezska doložitelně kontinuálně rozvíjejí od konce 18. stol. Byť platná legislativní norma (tzv. autorský zákon o tvorbě a užití autorských děl) nerozlišuje mezi tvorbou amatérskou a profesionální, odlišují se obě skupiny tvůrců motivací a organizačním zakotvením. Amatérské umělecké obory představují vnitřně diferencovaný celek, jehož jednotlivé vrstvy se liší mírou uměleckých ambicí, tvořivosti a motivací. Poměrně úzkou skupinou jsou špičkové soubory a úspěšní jednotlivci. Nejpočetnější

skupinou jsou soubory a jednotlivci, v jejichž motivaci převažuje potřeba komunikace uvnitř skupiny. Každý obor si našel vlastní klíč k praktickému vymezení pojmu amatér. Např. technické obory video a fotografie rozlišují tvorbu nekomerční od tvorby vzniklé na komerční zakázku. V divadelních a hudebních oborech je možné hostování profesionálních hráčů, herců, dirigentů, režisérů apod. Důležité je, že se tvůrce ztotožňuje s příslušným oborem neprofesionálního umění a naopak žádný význam nemá skutečnost, zda jsou např. jednotlivá vystoupení honorována. V neprofesionálním umění se prostupují čtyři dimenze života jednotlivce a společnosti: kultury a umění, výchovy a vzdělávání, zdravotní a sociální a osobnostní. Tato oblast je zakotvena v místní a regionální kultuře, je zásobárnou talentů, vytváří celoživotní potřebu kontaktu s uměním, pozitivně působí jako socializační faktor, má prokazatelné terapeutické účinky, rozvíjí osobnost člověka, jehož vybavuje pro život kulturním kapitálem.

Kvantitativní územní a organizační rozvrstvení

Neprofesionální umělecké aktivity nelze přesně kvantifikovat, a to z řady důvodů. Od r. 1990 je resortní statistika nesleduje. Lze pouze hovořit o tom, kolik těles a jednotlivců se zúčastnilo krajských kol celostátních přehlídek a soutěží (tento systém však nemají všechny obory), další počty odhadnout podle struktury jednotlivých oborů (např. oborů základních uměleckých škol), případně se opřít o údaje některých občanských sdružení. Kvalifikované odhady počtu souborů a jednotlivců jsou limitovány i dalšími faktory, např. tím, že významná část oboru se na veřejnosti neprezentuje (chrámové sbory), či nestabilitou dětských uměleckých aktivit.

Mezi dětskými aktivitami jsou nejsilněji zastoupeny pěvecké sbory. Na základě Celostátní přehlídky školních dětských pěveckých sborů a jejich krajských kol a také podle koncertní činnosti výběrových sborů lze odhadnout počet sborů na 450-500 s více než 20 000 dětí. Silným oborem jsou také dětské výtvarné aktivity. Na 30 % základních a středních škol pracuje zájmový výtvarný kroužek, dále je v ČR zaregistrováno 371 veřejných a 15 soukromých základních uměleckých škol s výtvarným oborem. Počty dětí však nelze odhadnout.

Mezi dospělými a mladistvými je v současné době rozhodně nejsilnějším oborem amatérské divadlo. V cca 300 souborech tzv. studentského divadla (16-25 let) pracuje cca 4 500 mladých lidí. V 1 200 souborech dospělých, z nichž nejméně čtvrtina je vícegeneračních, je pak v široké věkové škále (od dětí po seniory) cca 18 000 divadelních amatérů.

Na současném územním rozvrstvení neprofesionálního umění se výrazně podepisuje řada faktorů objektivní a subjektivní povahy. Mezi objektivní lze řadit např. počet obyvatel a charakter sídel, tradici jednotlivých oborů, existenci vysokoškolského pracoviště či existenci odborného a informačního servisu. Mezi subjektivní pak zájem místních samospráv o tuto oblast a její podporu z veřejných zdrojů, existenci aktivních osobností se zájmem o obor, který přesahuje horizont jednoho souboru. Z dlouhodobého sledování vývoje neprofesionálních uměleckých aktivit vyplývá, že největší počet těles i jednotlivců je v Praze, Královéhradeckém a Jihomoravském kraji.

Základní jednotkou je u kolektivních oborů soubor. V cca 60 % má podobu občanského sdružení registrovaného Ministerstvem vnitra. Ostatní působí jako organizační jednotka kulturního zařízení (příjmy a výdaje procházejí rozpočtem zařízení), jako zájmový kroužek např. domu dětí a mládeže (centra volného času) či existují jako školní tělesa (ZUŠ, základní školy, střední školy, vysoké školy, soukromé taneční školy), jako tělesa tělovýchovných organizací Sokol a Orel (divadla, sbory, folklorní soubory) apod. Městská hudba Františka Kmocha je v Kolíně organizační jednotkou městského úřadu. Část těles není organizována a schází se v soukromých prostorách členů (např. komorní sdružení).

Ve většině oborů působí regionální a celostátní občanská sdružení, která až na výjimky (Folklorní sdružení ČR, Českomoravská taneční organizace, Sdružení pro tvořivou dramaturgii) nejsou většinovými organizacemi a zastupují jen malé spektrum souborů a jednotlivců. V některých případech je takových sdružení dokonce několik a jejich aktivity se nezbytně prolínají. Např. v oblasti amatérského divadla působí 7 subjektů. Stejný počet zastřešujících sdružení s ještě nižšími počty členů působí ve videotvorbě, kde jako koordinační platforma funguje Český výbor UNICA.

Odbornou pomoc těmto aktivitám poskytuje IPOS (ve většině oborů), v oblasti folkloru a lidové kultury Národní ústav lidové kultury ve Strážnici. Dílčím způsobem zde působí pořadatelé stěžejních akcí (např. Muzeum Lidice jako pořadatel Mezinárodní soutěže dětské výtvarné tvorby Lidice). Význam pro základní umělecké školství má Asociace ZUŠ a Ústřední umělecká rada ZUŠ. Na krajské úrovni působí zatím pouze dvě odborná zařízení: Impuls v Hradci Králové jako zařízení Královéhradeckého kraje a oddělení kulturních služeb Krajské vědecké knihovny v Pardubicích. Obě regionální zařízení jsou pořadateli krajských přehlídek a festivalů, seminářů a dílen a poskytují odborný servis v rámci kraje.

Ekonomické fungování

Je postaveno na vícezdrojovém financování. Každý soubor či jednotlivec vkládá do své aktivity především vlastní prostředky. Členské příspěvky v často nezanedbatelné výši jsou běžné i u dětských souborů. Činnost souborů i jednotlivců podporuje obecní i krajská samospráva. Většinou formou přihlášky do grantového řízení mohou požádat o prostředky na nastudování díla, na zahraniční reprezentaci, na soustředění jako formu vzdělávání. Města i kraje podporují rovněž festivaly a přehlídky, které se konají na jejich území. Kraje mají často seznamy prioritních akcí, které podporují (např. Pardubický kraj má program Tvář krajiny), popř. je tato podpora zakotvena v krajském strategickém dokumentu.

Ministerstvo kultury ČR vyhláší několik grantových řad (v pěti skupinách oborů neprofesionálních uměleckých aktivit, dále na podporu zahraničních styků). Ekonomicky podporuje rovněž vybrané celostátní přehlídky a festivaly. Při porovnání rozdělených státních finančních prostředků za léta 1998-2003 můžeme konstatovat, že částky pro tuto oblast stouply téměř 2,5 krát (v roce 1998 bylo rozděleno 5 938 900,- Kč a v roce 2003 pak 12 290 989,- Kč).

Problémem je stále minimální sponzoring této oblasti. Průmyslové podniky, peněžní ústavy a další podnikatelské subjekty ji nejspíš nepovažují za příliš atraktivní a nejeví v tomto směru velkou ochotu. Jen výjimečně se najde generální sponzor.

Výchova a další vzdělávání

Klíčovým faktorem pro rozvoj neprofesionálních uměleckých aktivit je umělecká výchova a další vzdělávání. Zajišťuje je jednak umělecké školství, jednak ve formě mimoškolního vzdělávání kulturní instituce, zařízení, občanská sdružení a podobné subjekty. Unikátním systémem jsou základní umělecké školy, které byly v průběhu 90. let zakotveny jako článek školské soustavy (nejedná se tedy o pouhé zájmové vzdělávání jako např. ve Slovenské republice). Zřizovatelem těchto škol jsou zčásti krajské úřady, zčásti města, Působí i soukromé školy. V současné době existuje tendence (takové usnesení přijala řada krajských zastupitelstev) převést všechny veřejné školy do kompetence měst a obcí. Asociace ZUŠ upozorňuje na nebezpečí, že mnohá města spojí základní umělecké školy se základními školami, které by pro nedostatek dětí zanikly, aniž by zvážila odlišné materiálně technické a prostorové potřeby uměleckého školství. Základní umělecké školy navštěvuje 4 až 6 % dětské populace s prokazatelným uměleckým talentem. Patrně nejvyšší úroveň mají v současné době hudební obory. Díky součinnosti MK ČR a MŠMT ČR (Meziresortní

komise) se patrně podaří vyřešit otázku odlišných osnov pro koncertní dětské pěvecké sbory při základních uměleckých školách. Další články uměleckého školství (střední konzervatoře, soukromé střední školy a vysoké umělecké školství) připravují své absolventy především na profesionální dráhu, tj. mimo oblast neprofesionálního umění. Vychovávají však také dirigenty pro pěvecké sbory, choreografy a na specializovaných katedrách výchovné dramatiky vedoucí dětských divadelních a recitačních kolektivů. Zájmové vzdělávání ve formě jednorázových i cyklických seminářů a dílen uspokojuje potřebu odborné přípravy uměleckých vedoucích, choreografů, sbormistrů, režisérů, scénografů apod. i jednotlivců a dále inovace, inspirace jako rozvojového faktoru. Některé z nich mají i kvalifikační oprávnění MŠMT ČR a jsou součástí dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Tento statut získala Škola folklorních tradic, distanční čtyřsemestrální vzdělávání jako společný projekt NULK ve Strážnici, IPOS a FoS ČR. Zatím realizované dva běhy školy absolvovalo 120 posluchačů z dětských i dospělých folklorních souborů v ČR.

Základní vývojové tendence

Období let 1998-2003 lze charakterizovat růstem zájmu o většinu oborů neprofesionálních uměleckých aktivit i rozvojem některých mladých disciplín (např. parketového tance dětí i juniorů). Nebývalý je zájem především mezi dětmi a mladými lidmi, byť např. v divadle nevede přímočaře k umělecké tvorbě (mladí lidé, středoškoláci a vysokoškoláci, si chtějí vyzkoušet možnosti divadla jako komunikačního prostředku). Pro dětské divadlo a dětské pěvecké sbory je typickým jevem tohoto období nárůst počtu kolektivů na základních školách. Zatímco v dramatické výchově (školní dramatice) rychle stoupá počet školených pedagogů v souvislosti se zaváděním dramatické výchovy do systému školní výuky a lze konstatovat, že se posunula od nezávazné dětské hry k propracovanějšímu osobnostně-sociálnímu modelu výchovy, celková kvalita dětského divadla v ČR spíše stagnuje. Výrazný vliv na kvalitu má úroveň základního uměleckého školství a počet mladých vysokoškolsky vzdělaných vedoucích kolektivů. Příznivé prostředí např. pro pěvecké sbory spoluvytvářejí příslušné katedry hudební vědy a hudební výchovy univerzit vychovávající sbormistry. Kvantitativní růst (cca 5 % ročně) v oboru scénického tance dětí i dospělých je připisován rovněž příchodu mladých kvalifikovaných pedagogů, kteří nepodléhají módním trendům a usilují o kultivovaný taneční projev. Rovněž skutečnost, že většina velkých dechových orchestrů dosáhla na Mezinárodní soutěži Ostrava 2003 zlatého pásma, souvisí s dobrou kvalitou výuky na základních uměleckých školách a konzervatořích. Na druhé straně upadají střední dechové orchestry, jež nenacházejí dostatek příležitostí pro prezentaci. Český rozhlas i Česká televize věnují pozornost pouze malým dechovým orchestrům a v oblasti taneční hudby je nahradily klávesové elektronické nástroje. Byla dokončena proměna struktury symfonické a komorní hudby. Ubylo velkých symfonických těles, z některých z nich vznikla menší komorní tělesa s převahou smyčců. Podobně jako pěveckým sborům (duchovní hudba) otevřely se i této oblasti další repertoárové možnosti. Národní festival komorní a symfonické hudby se stal každoroční pobídkou ke studiu soudobé hudby. Problémem je však vysoké půjčovní a další náklady vyplývající z provozovacích práv. V hudebních tělesech všech žánrů přibývá mladých hráčů. Typickým jevem je stratifikace většiny oborů. Lze to dokumentovat např. na amatérském činoherním divadle, v němž vedle sebe působí řada stylů, inscenačních postupů. Vedle mnoha souborů tzv. sousedského divadla, rezignujících na estetická hlediska své tvorby a spokojujících se s fungováním souboru jako společenství, existují soubory experimentující v oblasti obsahové i formální. Dvě tři špičkové inscenace v jedné divadelní sezóně jsou srovnatelné s profesionálním divadlem i s amatérským divadlem v zahraničí. Stále se mezi amatérskými divadelníky objevují dramatictí autoři, kteří se posléze prosazují i na profesionálních scénách (např. hra Samuela Königgratze *Ještě žiju s plácatkou*, *věšákem* a *čepicí*). Stagnuje pantomima, jejím jediným reprezentantem je stále pantomima neslyšících a ani loutkovému divadlu se až na výjimky nedaří navázat na úspěchy předcházejícího období. Mírný vzestup zaznamenává umělecký přednes a divadlo poezie. Stále však zůstávají minoritním

žánrem. Poměrně velká generační výměna, s níž souvisí i nový pohled na tvůrčí činnost, nastala ve folklorních souborech. Rozšiřuje se autorská umělecká tvorba inspirovaná folklorem se snahou o filozofickou výpověď. Nová generace se vrací k tradiční lidové kultuře, vnímá ji a interpretuje po svém. Folklorní soubory jsou podobně stratifikovaným jevem jako divadlo. Nové technologie se uplatňují v individuálních oborech fotografie, video (zcela již nahradilo film) a výtvarnictví. Právě videotvorba prošla v posledních letech díky dostupnosti techniky demokratickou revolucí. Oboru se může věnovat každý, avšak, podobně jako u fotografie, nelze každého, kdo vlastní potřebnou techniku, považovat za tvůrce. Pozitivním rysem je zájem mladých lidí, především o hranou a experimentální tvorbu, méně už o kdysi silný dokument. Ve fotografii zaznamenáváme návrat k černobílému snímku a ve výtvarnictví téma komunikace prostřednictvím obrazu a využití nových technologií. V užitém umění trvá zájem o keramiku a další tradiční techniky.

Přehlídky a festivaly

Toto období prověřilo životnost celostátních přehlídek, festivalů a soutěží a jejich v některých oborech poměrně složitou strukturu postupových přehlídek, která s výjimkou oblasti amatérského divadla na Slovensku neexistuje v žádné jiné zemi. Obory lze přitom rozčlenit do několika skupin. První skupinou jsou obory s celostátní přehlídkou, již předchází výběr v krajských kolech. Jde o tyto obory: videotvorba, dětský scénický tanec, scénický tanec dospělých, dětský folklor, školní dětské pěvecké sbory, dětský parketový tanec, juniorský parketový tanec, hudební country skupiny, zpěváci lidových písní, umělecký přednes dětí a mladých lidí, divadlo poezie, dětské divadlo, loutkové divadlo, činoherní a hudební divadlo dospělých, činoherní divadlo dospělých pro děti, venkovské divadlo, netradiční divadlo, studentské divadlo. Vedle celostátních přehlídek existují další festivaly tematizované a volné.

Druhou skupinou jsou obory s hlavním festivalem, jemuž nepředcházejí krajská kola. Výběr uskutečňuje skupina odborníků. Např. u pěveckých souborů je to Festival sborového umění Jihlava s bienálovou Mezinárodní skladatelskou soutěží. I když vedle FSU existuje řada dalších sborových festivalů, Jihlava si získala prestižní postavení. Podobně prestižní akcí je ve folkloru MFF Strážnice, mezi komorními a symfonickými tělesy Národní festival komorní a symfonické hudby. Jinou skupinu představuje dechová hudba, kde je prestižních akcí několik. Pro velké orchestry to je soutěž v Ostravě, pro malé Zlatá křídlovka v Hodoníně (obě akce se střídají). Každoročně se koná Kmochův Kolín.

Všechny celostátní přehlídky fungují na občanském principu, tj. jsou otevřené pro všechny soubory, které mají zájem projít výběrem dle předem daných propozic. MK ČR ekonomicky podporuje vybrané prestižní celostátní přehlídky.

Ceny MK

V souladu se Strategií účinnější státní podpory kultury přistoupilo Ministerstvo kultury v roce 2000 k ocenění nejlepších výsledků v oblasti amatérského pěstování umění. V roce 2003 bylo schváleno nařízení vlády č. 5/2003 Sb., o oceněních v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury, podle kterého se udělují ceny i v oborech zájmových uměleckých aktivit. V letech 2000-2003 bylo v této oblasti za celoživotní přínos v jednotlivých oborech uděleno celkem 16 cen a mimořádných grantů. Mimořádné granty byly udělovány zvoleným osobnostem do r. 2003, dokud neexistovalo nařízení vlády č. 5/03 Sb. Cena je doprovázena finanční odměnou ve výši 30 000,- Kč.

V roce 2001 ocenění obdrželi:

MUDr. Karel Šefrna	– Cena za neprofesionální divadelní a slovesné aktivity
PhDr. Milan Krejčí	– Cena za neprofesionální audiovizuální a výtvarné aktivity
prof. Lumír Pivovarský	– Cena za neprofesionální hudební aktivity

prof. Milan Uherek	– Cena za dětské umělecké aktivity
Jiří Rebec	– Cena za neprofesionální taneční aktivity
PhDr. Karel Pavlišťík, CSc.	– Cena za rozvoj tradiční lidové kultury a folkloru

V roce 2002 ocenění obdrželi:

Josef Brůček	– Cena za neprofesionální divadelní a slovesné obory
Mgr. Jiří Beneš	– Cena za neprofesionální audiovizuální a výtvarné aktivity
Eva Veverková	– Cena za neprofesionální taneční obory
doc. Eva Machková	– Cena za dětské umělecké aktivity
Jindřich Roubíček	– Cena za neprofesionální hudební obory

V roce 2003 ocenění obdrželi:

Mgr. Alexandr Gregar	– Cena za neprofesionální divadelní a slovesné aktivity
RNDr. Jiří Rentz	– Cena za neprofesionální audiovizuální a výtvarné aktivity
PhDr. Hannah Laudová, CSc.	– Cena za tradiční lidovou kulturu a folklor
Libuše Kurková	– Cena za dětské umělecké aktivity
Karel Dospiva	– Cena za neprofesionální hudební aktivity

Zahraniční kontakty

Česká republika je plnoprávným členem řady nevládních nebo neprofitních organizací UNESCO. V letech 1998 až 2003 pokračovaly tendence předcházejícího období. Republika chtěla prokázat, že umí uspořádat významné akce, její umělecká tělesa se v zahraniční konkurenci neztratí a může nabídnout vyškolené odborníky jako experty, porotce, lektory, pedagogy. V r. 1999 se v Praze konal kongres CISM (nevládní organizace pro dechovou hudbu), v r. 2000 II. Festival Středoevropské sekce AITA/IATA (neprofitní organizace pro amatérské divadlo) spojený s valnou hromadou sekce, opakovaně se Středoevropský festival konal v rámci MFF Strážnice. Republika má zastoupení v orgánech těchto organizací (post prezidenta Středoevropské sekce AITA/IATA, člena světového výboru UNICA – nevládní organizace pro videofilm, post prezidenta Mezinárodní organizace lovců zvuku a další). ČR bude mít zastoupení v řídicí ediční radě britského periodika Journal for Drama in Education. Počet vyslaných odborníků zahrnuje několik desítek jmen prakticky ve všech oborech.

Řada prestižních festivalů získala nebo potvrdila svou mezinárodní dimenzi. Jiráskova Hronova (české mezidruhové divadelní přehlídky s mezinárodní účastí) se v r. 2003 účastnily soubory ze Slovenska, Litvy, Německa a Maďarska. Ve stejném roce na Festivalu sborového umění Jihlava zpívaly sbory z Filipín, Chorvatska, Japonska a Slovenska. Mezinárodní skladatelskou soutěž na skladby vokálního charakteru (pořadatel IPOS) obeslalo 140 autorů z 35 zemí. Jako mezinárodní akce vznikly Festival hudebního romantismu ve Vlachově Březí, divadelní MB apostrof v Praze, Česko-slovenská srovnávací soutěž amatérských videosnímků a další. Pokud jde o úspěchy v zahraničí, lze kromě cen v hudebních oborech a video mezi úspěchy zařadit i přijetí českých souborů na prestižní nesoutěžní akce v zahraničí, koncertní turné apod. Výčet úspěchů je obrovský. Česká republika získala za svou národní kolekci videosnímků ve Světové soutěži UNICA v r. 2001 v Tallinu zlatou medaili, každoročně přiváží i individuální medaile za jednotlivé snímky (např. v r. 2003 ve Varšavě zlatou medaili za snímek mladého autora, cenu za hlavní ženský herecký výkon, stříbrnou a bronzovou medaili za snímky a zařadila se tak mezi absolutně nejúspěšnější státy). Z četných úspěchů pěveckých sborů na soutěžích můžeme u dětských pěveckých sborů uvést zahraniční turné mimo Evropu, např.: USA (Kühnův dětský sbor – včetně koncertu v Carnegie Hall, Jitro Hradec Králové, Boni Pueri Hradec Králové, Pardubický dětský sbor), Kanada (Primavera Brno, Domino Opava) Japonsko (Permoník Karviná, Pueri Gaudentes

Praha, Ostravský dětský sbor, Bambini di Praga, Kühnův dětský sbor), Jihoafrická republika (Pražský dětský sbor, Ondrášek Nový Jičín, Tachovský dětský sbor) a další.

Z četných zahraničních úspěchů z posledních let jmenujme festivaly: Cantonigros (Domino Opava, Rolnička Praha, Severáček Liberec), Celje (Radost Praha), Jersey (Severáček Liberec), Llangollen (Radost Praha, Ondrášek Nový Jičín a Kulihrášek Nový Jičín, Severáček Liberec), Montreux (Rolnička Praha, Milevský dětský sbor), Neerpelt (Ostravský dětský sbor, Svítání Praha, Radost Praha), Preveza (Severáček Liberec, Pueri Gaudentes Praha), Riva del Garda (Zvoneček Praha, Milevský dětský sbor), Sligo (Milevský dětský sbor) a další. Řada dospělých sborů se zúčastnila také zahraničních sborových soutěží. Z velmi dobrých výkonů uvádíme např.: Arezzo, Itálie: Dívčí pěvecký sbor SPgŠ v Kroměříži; Azzano Decimo, Itálie: Iuventus Svitavy; Cabo Frio, Brazílie: VUS Ostrava; Cantonigros, Španělsko: Iuventus Svitavy, Jihočeský vysokoškolský sbor JU ČB; Choirolympics Linz, Rakousko: Iuventus Svitavy; Jersey, UK: Pražští pěvci; Klaipeda, Litva: Foerstrovo komorní pěvecké sdružení; Limburg, Německo: Gaudeamus Brno; Lindenholzhausen, Německo: Iuventus Svitavy, Foerstrovo komorní pěvecké sdružení; Osaka, Japonsko: Moravský komorní sbor; Randers, Dánsko: Vox Iuvenalis; Sligo, Irsko: VUS Ostrava; Spittal an der Drau, Rakousko: Brněnský akademický sbor; Tours, Francie: Dívčí pěvecký sbor SPgŠ v Kroměříži, Iuventus paedagogika, Jihočeský vysokoškolský sbor JU ČB; Vatikán, Itálie: PSMU.

Prvá místa či absolutní vítězství s cenou pro dirigenta si odvezly dechové orchestry DOM Krnov - Riva del Garda, ZUŠ Čáslav - Kerkrade, ZUŠ Jeseník - Lešno, Trenčín, MDO Štramperk - Bösel, MDO Kopřivnice - Achafenburk, VDO Zlín - Cistercino, VDO Kolín - Alsfeld a mnoho dalších.

Dětský divadelní soubor DdDd Děčín byl v r. 2003 vybrán na Světový festival dětského divadla (2004 Kuba), na významných mezinárodních festivalech v zahraničí s úspěchem vystoupily divadelní soubory Rádobydivadlo Klapý, Pantomima SI Brno (Světový festival v USA), C Svitavy (Světový festival v Maroku), D3 Karlovy Vary, PIKI Volyně, Studio Dům Brno, dětský soubor HOP-HOP Ostrov a další.

Do roku 2001 se podporou zahraničních kontaktů zabývala přímo řízená organizace Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, které ve svém rozpočtu vždy rezervovalo částku ve výši 250 tis. Kč na tyto účely. V souvislosti s přijetím zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých zákonů, muselo Ministerstvo kultury převzít oblast zahraničních styků do svých činností. V souvislosti s touto změnou byly přijaty nové „Zásady MK ČR pro podporu zahraničních kontaktů v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit“. Na základě toho byl v r. 2001 nově vyhlášen konkurz na podporu zahraničních kontaktů v oblasti amatérského divadla všech druhů včetně tanečního a dětských divadelních aktivit, dechových orchestrů, dětských i dospělých folklorních souborů, dětských a dospělých pěveckých sborů.

V tomto konkurzu v r. 2001 byla podpořena účast 24 špičkových těles na prestižních zahraničních festivalech, přehlídkách a dílnách částkou 250 tis. Kč.

V roce 2002 v tomto konkurzu bylo podpořeno 31 těles celkovou částkou ve výši 901 tisíc Kč a v roce 2003 bylo podpořeno již 35 špičkových těles částkou ve výši 1 116 000,- Kč.

Účast lidí se zdravotním postižením na kulturních aktivitách a kulturních službách

Dlouhodobým cílem programu podpory kulturních aktivit zdravotně postižených občanů, kterým MK naplňuje „Národní plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením“ (usnesení vlády ČR č. 256/1998), je podpořit kulturní akce, jimiž zdravotně postižení lidé prezentují své umělecké aktivity pro sebe a pro veřejnost, podpořit dlouhodobou systematickou kulturní práci v zařízeních, kde zdravotně postižení lidé jsou umístěni trvale nebo do nich docházejí

k dennímu pobytu, tj. různé formy arteterapie, činnosti výtvarné, keramiku, divadelní a literární tvorbu, dále ediční činnost apod., podpořit odstraňování architektonických a komunikačních bariér. Většina dotací v rámci tohoto programu je určena občanským sdružením, v menší míře byla podpora poskytnuta také jiným neziskovým organizacím. Jde o sdružení, jejichž poslání a náplň směřuje z větší části do oblasti sociální, zdravotní a pro něž kultura tvoří dílčí část jejich aktivit. Pouze malá část sdružení se věnuje výhradně či převážně kulturním (uměleckým) aktivitám. Jsou to např. občanské sdružení NEDOMYSLENO, Praha, proslavené festivalem Mezi ploty a zaměřené hlavně na integraci zdravých a nemocných, PRO ANIMAS neboli Bohnická divadelní společnost s projektem CITADELA – Centrum terapie divadlem, FOTOINVAKLUB ČR v Plzni, sdružující zdravotně postižené fotografy, SORDOS – sdružení pro kulturu neslyšících. Aby tato sdružení zajistila potřebnou odbornou úroveň kulturních projektů, spolupracují s profesionálními odborníky – umělci, pedagogy, architekty, techniky apod. Taková spolupráce a odborná záruka přináší preciznost projektům a dobrou úroveň uměleckým aktivitám.

V některých oborech dosahují handicapovaní amatérští umělci vysoké úrovně. Za zmínku stojí především pantomima a pohybové divadlo sluchově postižených. Zejména ústřední soubor pantomimy neslyšících (Pantomima SI z Brna), ale také některé regionální soubory (např. pražské Nepanto) jsou vlastně až na nepatrné výjimky jedinými zástupci oboru v ČR a o vysoké úrovni svědčí i každoroční úspěchy v zahraničí (např. v r. 2003 na Světovém festivalu pantomimy neslyšících v USA). Inscenace Sny o létání se v r. 2002 představila na prestižní české amatérské divadelní žatvě Jiráskovu Hronovu. Pantomima neslyšících v r. 1996 iniciovala vznik Celostátního festivalu pantomimy a pohybového divadla Otevřeno v Kolíně, který je důsledně integrovanou akcí, jež ve všech svých odborných částech respektuje neslyšící. Spojením pantomimy a pohybového divadla je od roku 2001 existující první český profesionální divadelní soubor neslyšících herců Divadlo Neslyším v Brně, které od roku 2003 působí zcela samostatně jako občanské sdružení. Jeho vznik MK podpořilo formálně i finančně, jako specifickou variantu chráněné dílny v oblasti umění a kultury.

Tradičním programem podpory kulturních aktivit zdravotně postižených občanů se MK přihlásilo k Evropskému roku osob se zdravotním postižením 2003 (dále EROZP). MK vycházelo z faktu, že kultura je pro skupinu lidí se zdravotním postižením záležitostí doplňkovou. Proto MK využilo k propagaci EROZP existující ověřené a velmi cenné iniciativy nevládních neziskových organizací, které jsou převážně již po několik let zapojeny do uvedeného státního programu a jako takové dostávají podporu ze státního rozpočtu.

Za zvláště hodné podpory na národní i mezinárodní úrovni v kulturní oblasti MK vyhlásilo projekty v oborech výroba a šíření zvukových knih pro zrakově postižené, výroba skrytých titulků pro sluchově postižené, pantomima a pohybové divadlo neslyšících, využití výtvarných schopností zdravotně postižených, zejména dětí a mládeže.

Objem programu je cca 90 projektů dotovaných celkovou částkou cca 5,5-6 mil. Kč. Zaměření programu vychází z ověřené praxe a osvědčených zkušeností, tedy ze skutečných potřeb lidí, pro které je určen program (viz příložená tabulka). V roce 2003 bylo podpořeno 93 projektů částkou 6 185 000,- Kč, z toho 84 projektů občanských sdružení částkou 5 705 000,- Kč, 9 projektů jiných neziskových organizací (s.r.o., o.p.s., příspěvkové organizace, fyzická osoba) částkou 480 000,- Kč.

Úkol odstraňovat architektonické a informační bariéry v kulturních zařízeních se týká zatím především organizací přímo řízených MK. Je limitován výší rozpočtu, tedy státního příspěvku příspěvkovým organizacím. Architektonické bariéry se odstraňují zpravidla při velkých rekonstrukcích objektů, jejich značná část jsou objekty památkově chráněné. Vzhledem

k nákladnosti rekonstrukcí většinou památkově chráněných objektů vynaložené prostředky převyšují částku 10 mil. Kč, kterou pro tento úkol orientačně doporučuje „Národní plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením“. Pokus MK zřídit malý investiční program Odstraňování architektonických, komunikačních a informačních bariér v kulturních zařízeních, v objemu 10 mil. Kč se MK nepodařilo s navýšením kapitoly prosadit. Zatím MK podporuje alespoň mapování zpřístupněných projektů, které provádějí zpravidla nestátní neziskové organizace za účasti měst.

Přehled dotací na kulturní aktivity zdravotně postižených občanů v působnosti MK (součást hodnocení NPV roku 2002)

rok	celkem dotace	z toho občanská sdružení	ostatní práv. osoby
1993	6 224 000	6 075 000	149 200
1994	5 795 000	5 795 000	0
1995	6 097 000	5 547 000	550 000
1996	6 147 000	6 102 000	45 000
1997	5 556 000	5 436 000	120 000
1998	5 294 000	5 124 000	170 000
1999	5 048 500	4 928 500	120 000
2000	6 601 000	4 999 000	1 602 000
2001	5 676 215	5 032 000	644 215
2002	6 426 620	5 660 000	766 620
2003 <i>předběžně</i>	6 185 000	5 705 000	480 000

Poznámka k tabulce: rok 2003 uvádí předběžnou sumu pouze v působnosti ORNK, předchozí roky obsahují souhrn dotací ze všech útvarů MK.

Kulturní aktivity příslušníků národnostních menšin

Základním principem přístupu MK ČR k národnostním menšinám je vytvořit prostor, v němž by příslušníci národnostních menšin, zastupovaní většinou občanskými sdruženími, sami uplatnili své kulturní zájmy a potřeby. Podpora jejich kulturních aktivit se opírá o dokument Strategie účinnější státní podpory kultury a je jednou z priorit resortu. Poskytování dotací ze státního rozpočtu příslušníkům národnostních menšin bylo upraveno nařízením vlády č. 98 ze dne 20. února 2002.

Na MK ČR byla v roce 2002 ustavena Komise pro kulturní aktivity příslušníků národnostních menšin, která je, podobně jako dosavadní poradní sbor pro otázky národnostní kultury, poradním orgánem prvního náměstka ministra. Úkolem tohoto grémia je sledovat a vyhodnocovat kulturní potřeby příslušníků národnostních menšin, zejména pak posuzovat projekty přihlášené do výběrového řízení příslušného grantového programu. Na rozdíl od poradního sboru byla komise rozšířena o zástupce dalších národnostních menšin, takže její jednotliví členové zastupují vedle národnostní menšiny maďarské, německé, polské, romské, slovenské a ukrajinské také české občany bulharské, rusínské, ruské a řecké menšiny.

K nejvýznamnějším akcím realizovaným v rámci grantového programu patřil festival Slezské dny, který v Dolní Lomné pořádala Matice slezská. Pořadatelem velkého mezinárodního dětského festivalu v Jablunkově je Sdružení folklorního souboru Jackové dětem. V rámci MFF ve Strážnici se jako bienále konal pořad národnostních menšin v ČR pod názvem Domovina. Jeho organizátorem byl Slováký krúžek v Brně. V souvislosti s multietnickými akcemi je třeba také

připomenout festival Praha – srdce národů, pořádaný folklorním sdružením Limbora. Příznivý ohlas měly Dny slovenské kultury v ČR, které se konaly na několika místech, podobně jako Dny maďarské kultury (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň). Příslušníci německé menšiny se každoročně setkávali na tzv. Velkém setkání lidového umění a kultury německé menšiny a přátel Němců ze všech regionů. Největší akcí polské menšiny je festival Gorolski Sviento, který se již přes padesát let koná v Mostech u Jablunkova. Značný ohlas měl rovněž Světový romský festival KHAMORO v Praze.

Do roku 2001 byly dotace poskytovány všem národnostním menšinám včetně romské. Od roku 2002, kdy je vyhlášen samostatný program na podporu integrace romské komunity, byly v programu na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin oceňovány projekty romské menšiny s nadregionální působností, projekty s menší působností pak v rámci programu integrace.

Přehled dotací na kulturní aktivity příslušníků národnostních menšin (v tis. Kč)

1998	1999	2000	2001	2002	2003
10 056	8 977	9 620	11 905	10 295	11 082

(poznámka: v tabulce jsou v letech 2002 a 2003 uvedeny dotace národnostním menšinám bez programu integrace romské komunity)

Integrace příslušníků romské komunity

Stejně jako kultura příslušníků národnostních menšin je kultura romské menšiny chápána jako neoddělitelná součást národní kultury. Postupně vzhledem k odlišnosti tohoto etnika a specifických forem řešení integrace romské komunity byla tato problematika definována jako samostatný obor. Při Úřadu vlády ČR vznikla samostatná komise pro integraci romské komunity a ta iniciovala přijetí několika základních dokumentů, jimiž se MK ČR v této oblasti řídí. Jedná se zejména o usnesení vlády ze dne 29. října 1997 ke Zprávě o situaci romské komunity v ČR, usnesení vlády č. 279 ze dne 7. dubna 1999 o koncepci politiky vlády vůči příslušníkům romské komunity, usnesení vlády č. 599 ze dne 14. 6. 2000 ke Koncepci politiky vlády vůči příslušníkům romské komunity, napomáhající jejich integraci do společnosti, usnesení vlády č. 994 ze dne 11. 10. 2000 o opatřeních vedoucích k uspořádání celospolečenské a parlamentní diskuse o nápravě vztahů mezi většinovou společností a romskou menšinou a konečně o nařízení vlády č. 98/2002 Sb. ze dne 20. února 2002, jímž se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity. Na realizaci samostatného programu na podporu integrace příslušníků romské komunity, který MK ČR vyhláší od roku 2002, spolupracuje s Meziresortní komisí pro záležitosti romské komunity při Úřadu vlády ČR.

Právníkové osoby (s výjimkou nadací a nadačních fondů), které prokazatelně vykonávají činnost ve prospěch příslušníků národnostních menšin (zejména romské komunity) nejméně jeden rok, přičemž tuto činnost mohou prokázat výroční zprávou, referencemi odborníků, vyjádřením představitelů státní správy nebo samosprávy, recenzemi, výstřižky z tisku apod., mohou předkládat projekty na následující aktivity:

- umělecké aktivity (divadla, muzea, galerie, knihovny, koncerty, přehlídky, festivaly)
- kulturně vzdělávací a výchovné aktivity (např. semináře, besedy, přednášky)
- dokumentace romské kultury
- ediční činnost (neperiodické tiskoviny, audio, video)

- televizní a rozhlasové pořady a cykly veřejně prospěšného charakteru věnované Romům
- tvorba a distribuce umělecky hodnotných filmů (přispívajících k integraci romské komunity)
- multietnické kulturní akce (směřující mj. např. k potírání negativních projevů extremismu, rasové a národnostní nesnášenlivosti a xenofobie)

V letech 2002 a 2003 bylo v tomto programu předloženo celkem 179 projektů, státní dotace byla poskytnuta 74 z nich v celkové výši 4 635 tis. Kč.

Integrace cizinců žijících v ČR

V naplňování programu integrace podpory cizinců žijících v ČR vychází MK ČR z usnesení vlády č. 1266 ze dne 11. prosince 2000 o realizaci Zásad koncepce integrace cizinců na území ČR a o návrhu Koncepce integrace cizinců na území ČR a ze Strategie účinnější státní podpory kultury.

Úspěšná integrace dlouhodobě usídlených cizinců představuje nejlepší prevenci vzniku etnických, národnostních, náboženských či kulturních konfliktů jako následku migračních procesů. Vytváření podmínek pro dosažení společenského konsensu při soužití domácí a přistěhované populace je velmi důležité. Cestou k tomu je informování veřejnosti o problematice migrace, o tom, jaká pozitiva či negativa to s sebou přináší, výchova k mezikulturní komunikaci, k pochopení odlišnosti jiných kultur, k vědomí, že kultura každé komunity žijící na našem území je obohacením celého občanského společenství. Tyto znalosti mohou napomáhat k vytváření pozitivního či alespoň neutrálního postoje k cizincům, k odstraňování předsudků, rasistických a xenofobních vzorců chování. Na druhé straně možnost uchovávat a rozvíjet vlastní kulturu zvyšuje kvalitu života cizinců u nás a urychluje jejich adaptaci na nové prostředí a životní podmínky.

K naplnění uvedených cílů vyhláší MK ČR od roku 2001 samostatný grantový program na podporu integrace cizinců žijících v ČR. Zaměřuje se na kulturní, nábožensko-kulturní aktivity cizinců a jejich prezentaci majoritní společností jako formu osvěty a dále na vytváření reálného mediálního obrazu vztahů mezi kulturně a nábožensky odlišnými komunitami v ČR. Granty byly určeny na podporu veřejně prospěšných projektů výrazně přispívajících k šíření kulturních hodnot, ochraně lidských práv, rozvoji demokracie a humanismu, toleranci a harmonickému soužití v multikulturní společnosti. Obsahem projektů mohla být mj. publikační a dokumentační činnost, výroba kinematografických děl, rozhlasových a televizních pořadů a také multietnické kulturní akce. Předložené projekty byly nejprve vyhodnoceny grantovou komisí MK ČR a poté Meziresortní komisí Ministerstva vnitra ČR pro integraci cizinců (MV ČR je koordinátorem realizace Koncepce integrace cizinců). V letech 2002 a 2003 bylo předloženo celkem 149 projektů, dotace byla poskytnuta 59 z nich v celkové výši 6 162 tis. Kč.

Zájmové kulturní mimoumělecké aktivity

V samostatném grantu podporuje ORNK zájmové mimoumělecké aktivity. Jeho záměrem je podpořit a rozšířit aktivní formy zájmového vzdělávání a mimouměleckých kulturních aktivit všech věkových vrstev. Přednost mají projekty s dlouhodobějším zaměřením určené třetím osobám. Grant se týká vzdělávání prostřednictvím kulturních aktivit, rozvoje nových a inspirativních forem mimoškolního vzdělávání, celoživotního vzdělávání, komponovaných kulturně-vzdělávacích aktivit, zvláště s tematikou etiky, přípravy na partnerské vztahy a rodinný život, prevence proti alkoholismu, toxikomanii, kouření, gamblerství, AIDS, dále kulturně vzdělávacích aktivit pro rizikové skupiny obyvatel a nezaměstnané. MK ČR poskytuje podporu především občanským sdružením a v minimální míře s ohledem na nedostatek finančních prostředků i jiným subjektům.

Přehled dotací na zájmové kulturní mimoumělecké aktivity (v tis. Kč)

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Celkem	503,15	460,5	343	439	479	671

V rámci péče o nehmotné kulturní dědictví, o identitu a paměť občanského společenství jsou v souladu se Strategií účinnější státní podpory kultury podporovány rovněž kulturní aktivity spojené s významnými výročími obcí a měst, kulturně historických událostí a osobností působících v kultuře. V návaznosti na vyhlášení událostí či osobností pocházejících z českých zemí za světová výročí UNESCO byly podporovány i kulturní aktivity s tímto významem. K tomu slouží program Podpora lokálních kulturních tradic. V tomto programu bylo ve sledovaném období neinvestiční dotací podpořeno celkem 128 projektů částkou 6 711,266 tis. Kč. Ve srovnání s rokem 1999 vzrostla dotace za rok 2003 téměř o 100 % (v roce 1999 bylo poskytnuto 909 tis. Kč, v roce 2003 1 786 tis. Kč). Za nejprestižnější podpořené projekty lze považovat především aktivity související se světovými výročími UNESCO. V roce 1999 to byly oslavy 200. výročí narození Vincenze Priessnitze, pořádané v Jeseníku, v roce 2000 oslavy 700. výročí vydání královského horního zákoníku IUS REGALE MONTANORUM v Kutné Hoře, v roce 2001 oslavy 200. výročí narození Františka Škroupa v Osicích. Setkaly se s velkým ohlasem veřejnosti i českých a zahraničních médií a přispěly tak k větší propagaci české kultury.

Přílohy

Přehled prestižních celostátních přehlídek

Přehled existence amatérských divadelních souborů

Dětské divadlo, dramatická výchova

Statistika sólových recitátorů a divadel poezie

Zastoupení neprofesionálních komorních a symfonických těles

Dechové hudby v krajích ČR

Stabilně pracující dětské sbory a školní sbory

Pěvecké sbory mladých a dospělých

Neprofesionální filmová tvorba v období 1999-2003

Scénický tanec dětí a dospělých

Folklorní soubory, skupiny, muziky - dětské a dospělé

Dětské folklorní soubory – účast na Celostátní přehlídce a regionálních kolech

PŘEHLED PRESTIŽNÍCH CELOSTÁTNÍCH PŘEHLÍDEK

Název	obor	místo a termín	každý rok	jiná periodicita	pořadatel	postup. kola
Tanec, tanec	scénický tanec dospělí	Jablonec n. N. říjen	ano		IPOS	ano
Festival sborového umění	sborový zpěv	Jihlava červen	ano		IPOS	ne
Národní festival komorní a symf. tvorby	komorní a symf. hudba	festiv. koncerty, každý rok v jiných místech	ano		IPOS	ne
Mezinárodní soutěž velkých dech. orchestrů	dechová hudba	Ostrava říjen		bienále	IPOS	ne
Loutkářská Chrudim	lout. divadlo	Chrudim červenec	ano		IPOS	ano
Jiráskův Hronov	divadlo	Hronov srpen	ano		IPOS	ne
FEMAD/Divadelní Třebíč	divadlo	Poděbrady Třebíč, květen	ano		IPOS	ano
Popelka Rakovník	divadlo	Rakovník listopad	ano		IPOS	ano
Krakonošův divadelní podzim	divadlo	Vysoké n. J. říjen	ano		IPOS	ano
NP seniorského divadla	divadlo	Znojmo listopad		bienále	Znojem. beseda	ne
Otevřeno	pantomima	Kolín duben	ano		ECPN Brno	ne
Kandrásek	dět. divadlo	Čelákovice duben	ano		SČDO	ano
Pohárek	monolog a dialog	Velká Bystřice			SČDO	ano
Jednoaktovky	divadlo	Holice květen	ano		SČDO	ano
Dětská scéna	dětské divadlo	Trutnov květen	ano		IPOS	ano
Wolkrův Prostějov	umělecký přednes	Prostějov červen	ano		IPOS	ano
Šrámkův Písek	divadlo	Písek květen	ano		Svět a divadlo	ano
Náchodská prima sezóna	divadlo	Náchod květen	ano		Občanské sdružení	ano
Zlatá křídlovka	dech. hudba	Hodonín květen		bienále	SDO ČR	ne
CP dětského scénického tance	dět. tanec	Hradec Králové květen	ano		ČMTO	ano
Discodrom	parketový tanec	Prostějov květen	ano		ČMTO	ano
CP dětských folklorních souborů	dět. tanec	Jihlava červen		bienále	IPOS	ano
FF Strážnice	folklor	Strážnice červen	ano		ÚLK	ne

Název	obor	místo a termín	každý rok	jiná periodicita	pořadatel	postup. kola
FF Pardubice Hradec Králové	folklor	Pardubice Hradec Králové červen	ano		IPOS	ne
Český lvíček	videotvorba	Ústí n. O. červen	ano		IPOS	ano
CP fotografie	fotografie	Svitavy květen	ano		IPOS	ne
CP škol. dětských pěveckých sborů	sborový zpěv	místa se střídají	ano		IPOS	ano
CP výběr. dětských sborů	sborový zpěv	Nový Jičín listopad		bienále	IPOS	ne
CP dětského scénického tance	dětský tanec	Kutná Hora květen	ano		IPOS	ano
Mistrovství ČR v country tancích	tanec	místa se střídají	ano		Asociace dět. skupin	ano
Banjo Jamboree	bluegrassová hudba	místa se střídají	ano		Bluegrassová asociace	ano
Gymnasia Cantat	sborový zpěv	místa se střídají	ano		UČPS	ne
Festival ARS Poetica	umělecký přednes	místa se střídají	ano		Asociace rusistů	ano
Nár. přehlídky sokolských divadel, sborů, folklorních souborů a lout. divadla	různé obory	místa se střídají	ano		ČOS	ne
Trampeká porta	country hudba	místa se střídají	ano		Česká tábor. unie	ano
Zpěváčci	dětský zpěv	Velké Losiny listopad	ano		FOS	ano
MR v clogingu	country tanec	Ostrava říjen	ano		Občanské sdružení	ne
Divadlo v trávě	divadlo	Bechyně červen	ano		Tatrmán	ne
Národní šampionát mažorettek	tanec	Hranice květen	ano		OS Mažoretky	ano
Přelet nad loutkářským hnízdem	lout. divadlo	Praha listopad	ano		Občanské sdružení	ne
Moravský festival poezie	umělecký přednes	Valašské Meziříčí listopad	ano		Valašské Athény	ne
Festival hudebních nástrojů	hudba	Uherské Hradiště září	ano		Klub kultury	ne
Mezinárodní výstava dětského výtvarného umění	dět. výtvarné aktivity	Lidice červen	ano		Muzeum Lidice	ne
CP projektů dětských výtvarných kolektivů	dět. výtvarné aktivity	Jihlava listopad		bienále	IPOS	ne

**PŘEHLEDOVÁ TABULKA PŮSOBNÍ NEPROFESIONÁLNÍCH
SOUBORŮ VE VYBRANÝCH OBORECH UMĚNÍ**

Kraj	% z celku ČR	počet souborů
Praha	7,20	144
Středočeský	10,25	205
Jihočeský	9,40	188
Plzeň	7,70	154
Karlovarský	2,25	45
Ústecký	4,90	98
Liberecký	6,25	125
Královéhradecký	7,00	140
Pardubický	7,80	156
Vysočina	7,20	144
Jihomoravský	11,30	226
Olomoucký	4,90	98
Moravskoslezský	8,50	170
Zlínský	5,40	107

DĚTSKÉ DIVADLO, DRAMATICKÁ VÝCHOVA

Teritoriální rozložení

KRAJ	POČET SOUBORŮ NA KRAJ. PŘEHLÍDCE	POČET DĚTÍ NA KRAJ. PŘEHLÍDCE
Praha	6	55
Stochov	16	200
Bechyně	11	103
Chotěšov	7	66
Ústí nad Labem	5	70
Liberec	8	67
Hradec Králové	20	190
Brno	7	110
Třebíč	10	200
Zábřeh	3	34
Ostrava	23	250
Uherské Hradiště	11	120

SÓLOVÍ RECITÁTOŘI A DIVADLA POEZIE V KRAJSKÝCH PŘEHLÍDKÁCH WOLKEROVA PROSTĚJOVA

KRAJ <i>Místo konání</i>	2001					2002					2003									
	sól. recit.	I. kat.	II. kat.	III. kat.	soubory	sól. recit.	I. kat.	II. kat.	III. kat.	Soubory	Sól. recit.		I. kat.		II. kat.		III. kat.		Soubory	
											WP	K	WP	K	WP	K	WP	K	WP	K
Středočeský <i>Mělník</i>	31	14	13	4	3	32	10	19	3	3	3	42	0	20	2	18	1	4	0	3
Praha	24	8	12	4	2	16	7	6	3	0	7	24	3	8	2	11	2	5	2	2
Českoobudějovický <i>České Budějovice</i>	8	4	3	1	1	45	21	21	3	3	5	26	2	11	2	13	1	2	0	3
Plzeňský a Karlovarský <i>Nečtiny, Stříbro 2003</i>	28	12	13	3	3	22	10	9	3	5	6	42	0	20	3	18	3	4	0	3
Ústecký <i>Teplice, Ústí n. L. (od 2002)</i>	23	8	11	4	0	45	21	22	2	1	4	23	2	13	1	10	1	2	0	0
Královéhradecký Pardubický <i>Hradec Králové</i>	35	12	21	2	9	32	15	15	2	5	11	42	4	20	5	20	2	3	2	2
Vysočina <i>Jihlava</i>						18	9	9	0	1	4	18	2	9	2	9	0	0	1	1
Pardubický <i>Pardubice</i>											6	29	2	11	4	18	0	0	0	1
Jihomoravský <i>Brno</i>	41	15	23	3	4	19	7	9	3	2	7	21	1	6	1	7	5	8	0	3
Olomoucký <i>Prostějov</i>	30	12	16	2	6	16	7	8	1	3	3	18	1	10	2	8	0	0	1	2
Moravskoslezský <i>Karviná</i>	24	11	12	1	3	28	11	14	3	1	5	20	2	11	2	8	1	1	0	0
Liberecký <i>Liberec</i>						13	7	6	0	2	2	9	0	4	1	4	1	1	0	0
Zlínský <i>Zlín (od r. 2002) Uher. Hrad. (od r. 2003)</i>						30	16	14	0	1	4	32	2	17	2	15	0	0	2	4
Celkem	244	96	124	24	30	316	141	152	23	27	67	307	21	140	29	141	17	26	8	21

NEPROFESIONÁLNÍ KOMORNÍ A SYMFONICKÁ TĚLESA

KRAJ	POČET TĚLES	Z TOHO POČET SYMF. ORCHESTRŮ
PRAHA	36	3
Středočeský	25	3
Jihočeský	15	1
Karlovarský	3	0
Ústecký	13	2
Liberecký	6	0
Královéhradecký	18	1
Pardubický	13	1
Vysočina	16	1
Jihomoravský	20	3
Olomoucký	8	0
Moravskoslezský	15	1
Zlínský	9	0

DECHOVÉ ORCHESTRY V KRAJÍCH ČESKÉ REPUBLIKY

KRAJ	VDO DOSPĚLÍ	MALÉ DECHOVÉ ORCHESTRY	MLÁDEŽNICKÉ ORCHESTRY
Hlavní město Praha	1	15	1
Středočeský	5	8	3
Jihočeský	1	24	5
Plzeňský	1	6	5
Karlovarský	1	5	4
Ústecký	2	7	1
Liberecký		2	
Královéhradecký	2	4	8
Pardubický	2	4	9
Vysočina		7	2
Jihomoravský	2	73	4
Olomoucký	2	8	5
Moravskoslezský	8	11	5
Zlínský	2	4	1

STABILNĚ PRACUJÍCÍ DĚTSKÉ SBORY A ŠKOLNÍ SBORY

Od úrovně odpovídající požadavkům krajského kola celostátní přehlídky. Stav podle roku 2003. Mimo to lze počítat s dalšími školními dětskými sbory, které do krajských kol zatím nejdou, případně jsou vyřazeny v předcházejících okresních kolech.

KRAJ	% Z CELKU ČR	POČET SOUBORŮ
Praha	8,3	25
Středočeský	6,0	18
Jihočeský	6,0	18
Plzeň	9,6	29
Karlovarský	4,3	13
Ústecký	7,0	21
Liberecký	7,0	21
Královéhradecký	6,6	20
Pardubický	8,0	24
Vysočina	4,0	12
Jihomoravský	8,3	25
Olomoucký	6,3	19
Moravskoslezský	14,0	42
Zlínský	4,6	14

PĚVECKÉ SBORY MLADÝCH A DOSPĚLÝCH

Sbory gymnaziální, středních pedagogických škol, smíšené komorní a velké sbory, ženské, mužské sbory, které se zúčastňují krajských a celostátních přehlídek v rámci různých festivalů. Další sbory pracují při církvích a jiných zřizovatelích, soutěží se většinou nezúčastňují, jejich počet je nejasný.

Stav podle roku 2003

KRAJ	% Z CELKU ČR	POČET SOUBORŮ
Praha	14,3	37
Středočeský	8,5	22
Jihočeský	7,7	20
Plzeň	6,9	18
Karlovarský	4,2	11
Ústecký	8,1	21
Liberecký	7,0	21
Královéhradecký	5,5	14
Pardubický	5,8	15
Vysočina	4,2	11
Jihomoravský	8,9	23
Olomoucký	5,0	13
Moravskoslezský	10,8	28
Zlínský	5,5	14
	celkem	259

NEPROFESIONÁLNÍ FILMOVÁ TVORBA V OBDOBÍ 1999-2000 V ČR

KRAJ	DOKUMENT		HRANÝ FILM		OSTATNÍ		CELKEM	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Hlavní město Praha	10	14	7	5	9	10	26	29
Středočeský	8	7	6	3	3	4	17	14
Jihočeský	3	5	3	1	1	2	7	8
Plzeňský	3	4		2	4	3	7	9
Karlovarský	2	1			1	1	3	2
Ústecký	5	7	3	1	4	4	12	12
Liberecký	2	3		1	2	1	4	5
Královéhradecký	8	10	6	7	10	9	24	26
Pardubický	2	3	2	1	3	2	7	6
Vysočina	2	3			1	2	3	5
Jihomoravský	6	5	2	2	2	2	10	9
Olomoucký	8	10	3	3	2	5	13	18
Moravskoslezský	4	5	1	3	3	4	8	12
Zlínský	7	8	6	3	4	5	17	16
CELKEM V ČR	70	85	39	32	49	54	158	171

NEPROFESIONÁLNÍ FILMOVÁ TVORBA V OBDOBÍ 2001-2003 V ČR

KRAJ	DOKUMENT			HRANÝ FILM			OSTATNÍ			CELKEM		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2001	2002	2003	2001	2002	2003
Hlavní město Praha	13	10	11	10	17	9	10	10	6	33	37	26
Středočeský	7	4	6	5	3	4	3	1	5	15	8	15
Jihočeský	4	4	4	2	2	2	2	1	1	8	5	7
Plzeňský	3	6	6		1		1	4	3	4	11	9
Karlovarský	1	2	1				1	1	1	2	3	2
Ústecký	9	7	9	2	2	3	3	4	4	14	13	16
Liberecký	2	2	3			1	2	1	1	4	3	5
Královéhradecký	16	15	13	9	15	10	10	9	8	35	39	31
Pardubický	4	5	7	1	2	2	3	3	4	8	10	13
Vysočina	3	3	4	2	1	5	1	1	2	6	5	11
Jihomoravský	7	7	7	3	6	2	4	4	6	14	17	15
Olomoucký	8	7	6	2	5	1	5	7	3	15	19	10
Moravsko-slezský	3	4	4	3	4	2	1	3	2	7	11	8
Zlínský	7	3	13	4	3	5	4	5	8	15	11	26
CELKEM V ČR	87	75	94	43	62	46	50	54	54	180	192	194

DĚTSKÝ SCÉNICKÝ TANEC

Stav vychází z krajských přehlídek v roce 2002 a 2003.

KRAJ	POČET SKUPIN	% Z CELKU V ČR	POČET DĚTÍ
Hlavní město Praha	15	10,6	246
Středočeský	10	7,0	180
Jihočeský	14	10,0	156
Plzeňský	6	4,3	97
Karlovarský	5	3,5	85
Ústecký	14	10,0	157
Liberecký	8	5,6	180
Královéhradecký	9	6,4	208
Pardubický	17	12,0	350
Vysočina	8	5,6	55
Jihomoravský	11	7,8	160
Olomoucký	4	2,9	110
Moravskoslezský	14	10,0	229
Zlínský	6	4,3	220
CELKEM	141	100,0	2433

SCÉNICKÝ TANEC MLÁDEŽE A DOSPĚLÝCH

Stav vychází z krajských přehlídek v roce 2002 a 2003.

KRAJ	POČET SKUPIN	% Z CELKU V ČR	POČET ČLENŮ
Hlavní město Praha	7	10,7	92
Středočeský	5	7,7	46
Jihočeský	7	10,7	102
Plzeňský	3	4,7	42
Karlovarský	2	3,1	24
Ústecký	2	3,1	28
Liberecký	4	6,1	52
Královéhradecký	6	9,2	58
Pardubický	9	13,9	67
Vysočina	5	7,7	49
Jihomoravský	6	9,2	64
Olomoucký	3	4,7	28
Moravskoslezský	4	6,1	37
Zlínský	2	3,1	26
CELKEM	65	100,0	615

FOLKLORNÍ SOUBORY, SKUPINY A MUZIKY DĚTSKÉ A DOSPĚLÉ

(zastoupení v jednotlivých krajích) odhady na základě členství v FoS (380 souborů, skupin a muzik) a našeho odborného odhadu, na základě spolupráce (celkem 613 souborů a skupin)

KRAJ	% Z CELKU	POČET SOUBORŮ
Praha, Středočeský	4,6	28
Jihočeský, Plzeň	11,4	50-70
Karlovarský, Ústecký, Liberecký	2,4	10-15
Královéhradecký, Pardubický	4,9	30
Vysočina	8,2	35-50
Jihomoravský	32,6	100-200
Olomoucký	3,3	15-20
Moravskoslezský	16,3	50-100
Zlínský	16,3	50-100

DĚTSKÉ FOLKLORNÍ SOUBORY

Účast na Celostátní přehlídce a předcházejících regionálních kolech, přehlídka se koná vždy jednou za dva roky. V roce 2001 se konalo celkem 12 krajských přehlídek (zúčastnilo se 157 souborů, cca 5 495 dětí). V roce 2003 se konalo celkem 13 krajských přehlídek (zúčastnilo se 171 souborů, cca 5 985 dětí)

KRAJ	2001		2003	
	% Z CELKU	POČET SOUBORŮ	% Z CELKU	POČET SOUBORŮ
Praha, Středočeský	6,4	10	5,8	10
Jihočeský	10,2	16	7,6	13
Plzeň	9,5	15	7,0	12
Karlovarský, Ústecký, Liberecký	6,4	10	9,4	16
Pardubický	8,2	13	3,5	6
Královéhradecký	X	X	5,3	9
Vysočina	10,8	17	11,2	19
Jihomoravský	18,5	29	14,6	25
Olomoucký	7,0	11	10,5	18
Moravskoslezský	14,7	23	17,5	30
Zlínský	8,3	13	7,6	13

K vymezení obsahu pojmu místní a regionální kultura

Výsledkem historického vývoje v prostoru ČR je skutečnost, že jako „kultura“ není obecně vnímána pouze umělecká činnost nebo její výsledky, ale i poznávací, osvětové, zájmové a vzdělávací aktivity, stejně tak i spolková činnost, tradice a zvyky, dokonce i přírodní a urbanizované prostředí individuálního života. V námi používaném pojmu kultura jsou proto obsaženy (mj.) i činnosti knihoven, muzeí, galerií a divadel (včetně tzv. stagion); nabídka kulturních, společenských, vzdělávacích programů různých typů kulturních domů a středisek, činnosti dobrovolných občanských aktivit (zájmových či amatérských sdružení), ale i městské slavnosti, festivaly atd.

Takto vnímaná kultura je velmi strukturovanou oblastí různorodých individuálních, skupinových i společenských zájmů, aktivit a činností, která podle našeho přesvědčení podstatnou měrou napomáhá identifikaci a rozvoji jednotlivce a zároveň integraci občanské společnosti. Nezanedbatelný vliv na deklarované potřeby a zájmy lidí v oblasti kultury má samozřejmě i obecnější charakter (demografický, geografický, historický) sídla či regionu – tzn. mj. i úroveň zaměstnanosti (pracovních příležitostí), ekonomická úroveň domácností a struktura jejich výdajů, stav technické infrastruktury v území, dopravní dostupnost kulturních příležitostí apod. Z hlediska rozvoje obcí i krajů lze za významnou považovat (mj.) i sociální a komunikační funkci kultury. Lze se dokonce domnívat, že s postupem doby budou právě posledně jmenované funkce kultury nabývat na důležitosti.

Takto vymezená oblast kultury ovšem značně překračuje rámec zákonem stanovených kompetencí a odpovědnosti ministerstev či jiných správních úřadů nebo územní samosprávy; rovněž ji lze obtížně redukovat na odvětví ekonomiky nebo hospodářství. S ohledem na vývoj v oblasti veřejných rozpočtů i v oblasti legislativy (tzv. reforma veřejné správy a reforma veřejných rozpočtů) používáme pro označení místní či regionální kultury, resp. jejích užitných efektů určených občanům a zajišťovaných za finanční účasti veřejných rozpočtů, termín **veřejné služby kultury**.

Reforma veřejné správy a reforma veřejných rozpočtů

Reforma veřejné správy a reforma veřejných rozpočtů od roku 2000 radikálním způsobem mění odpovědnost jednotlivých složek veřejné správy za oblast kultury, stejně jako mění systém financování kultury z veřejných rozpočtů. Přijímáním nových zákonů postupně dochází k zásadnímu oddělení finančních prostředků státního rozpočtu a finančních prostředků rozpočtů územní samosprávy. Odlišuje se i systém rozhodování o výdajích rozpočtu státu a rozpočtů územní samosprávy.

Přechod odpovědnosti za poskytování a financování veřejných služeb kultury na obce a města započal ovšem již zákonem č. 367/1990 Sb., zákonem o obcích, resp. v souvislosti s dalšími

zákony, kterými se konstituovala nová podoba veřejné správy v Československu, později v ČR. Obce a města měly možnost se s touto odpovědností v průběhu uplynulých let vyrovnat a nalézt vlastní cestu k financování a podpoře kultury – podle svých specifických podmínek a samozřejmě i podle možností svých rozpočtů.

Nutno poznamenat, že v udržení materiálních a finančních podmínek pro poskytování veřejných služeb (místní) kultury v období po roce 1990 do jisté míry sehrála pozitivní úlohu i organizace rozhodování o části rozpočtů okresních úřadů, tj. institut okresního shromáždění. Na referátech kultury okresních úřadů většinou působili lidé vybavení detailní znalostí reálných podmínek kultury v území okresu. Byli proto způsobilí k poměrně účinnému nasměrování (alokaci) vlastních prostředků rozpočtů OkÚ při podpoře místní kultury – zejména při podpoře kulturních aktivit občanských sdružení nebo při spolufinancování nákladů na regionální přehlídky, soutěže, festivaly (apod.) neprofesionálních uměleckých aktivit. Jaký význam měly v tomto směru rozpočty okresních úřadů se ostatně prokázalo v roce 2001 i v roce 2002, kdy již OkÚ neměly možnost finanční podporu poskytovat; k 31.12.2002 okresní úřady zanikly.

Nezanedbatelný samozřejmě byl i objem finančních prostředků, kterými stát (prostřednictvím OkÚ jako zřizovatelů) přispíval na zachování činnosti státem zřizovaných organizací – zejména okresních muzeí a knihoven.

(V roce 2001 to bylo cca 900 mil. Kč, v roce 2002 téměř 800 mil. Kč z výdajů rozpočtů OkÚ na náklady provozu a činnosti jimi zřizovaných příspěvkových organizací a organizačních složek.)

Reforma veřejné správy znamenala i změnu systému a pojetí úlohy státu a územní samosprávy v organizaci odpovědnosti za veřejné služby kultury. V průběhu roku 2001 byly ze zřizovatelské působnosti MK zákonem č. 157/2000 Sb. převedeny na kraje některé organizace (viz příloha zákona) – např. státní vědecké knihovny, galerie a některá muzea. V roce 2002 byl přijat další zákon (č. 290/2002 Sb.), na jehož základě byla s účinností k 1.1.2003 převedena na obce a na kraje většina příspěvkových organizací a organizačních složek zřizovaných okresními úřady. Lze říci, že rok 2002 byl obdobím, kdy se dokončilo zcela zásadní a definitivní přesunutí odpovědnosti za poskytování veřejných služeb kultury na územní samosprávu.

Od roku 2001 se postupně začínala vytvářet koncepce organizačního i finančního zabezpečení působení krajů v oblasti kultury. (Nutno poznamenat, že z našeho pohledu jsou postoje krajů v této oblasti kompetentní a odpovědné.) Přitom se kraje vyrovnávaly a vyrovnávají se svojí zřizovatelskou odpovědností vůči organizacím, které na ně byly převedeny nejprve z MK (v roce 2001), později (od 1.1.2003) z OkÚ. Vlastní příjmy rozpočtů krajů nejsou (zatím) v přímé úměře k rozsahu kompetencí a odpovědnosti, jaké byly na kraje převedeny.

Účast státu na financování místní a regionální kultury je od roku 2001 limitována možnostmi danými zákonem. Okresní úřady v roce 2002 již prakticky nemohly poskytovat přímé finanční příspěvky místní (regionální) kultuře z vlastních rozpočtů, výdaje byly v tomto směru omezeny pouze na financování provozu a činnosti organizací okresním úřadem zřizovaných. Ministerstvo kultury, jako správce kapitoly 334 státního rozpočtu, je ve výdajích na podporu místní (regionální) kultury vázáno jednak zákonem č. 218/2000 Sb., jednak zákonem schváleným objemem (rozpočtem) kapitoly.

Ministerstvo kultury hradí z rozpočtu kap. 334 (mimo jiné) i náklady na provoz a činnosti organizací ministerstvem zřizovaných. V současné době se jedná např. o financování činnosti a funkce klíčových národních kulturních institucí, případně institucí, jejichž činnost lze označit jako nepřímou podporu (místní a regionální) kultury financovanou ze státního rozpočtu. Nemalou částkou kap. 334 přispívá i na oblast památkové péče – a to nejen prostředky, které jsou vyčleněny

do samostatných programů, ale i financováním odborných organizací památkové péče – nyní Národního památkového ústavu. Část rozpočtu kap. 334 je věnována i na podporu kulturních činností a aktivit v různých oblastech místní kultury – od podpory regionálních funkcí knihoven až po granty vypisované na podporu kulturních aktivit občanských sdružení. Nezanedbatelnou částí výdajů kap. 334 jsou i výdaje určené církvím a náboženským společnostem.

K interpretaci ekonomických údajů

Na základě znalostí reálií můžeme předpokládat, že faktické výdaje územních rozpočtů „na kulturu“ jsou o něco vyšší, než jak ukazují čísla v tabulkách. V mnoha případech (a z ekonomických důvodů popsaných jinde) obce a města vedou nemovitý a dlouhodobý hmotný majetek (který slouží k zabezpečení veřejných služeb kultury) ve své majetkové a účetní evidenci. Výdaje na pořízení, opravy a technické zhodnocení tohoto majetku se tedy většinou do výdajů vykázaných v kap. 700 nepromítnou. Pokud obce samy či prostřednictvím svých organizačních složek zajišťují veřejné služby kultury (např. činnost knihoven), je tomu obdobně.

Značnou část výdajů „na kulturu“ představují prostředky na platy a odvody z mezd (v průměru cca 40-50 % z celkových výdajů) v příspěvkových organizacích (státních i zřizovaných obcemi a kraji), přičemž reálná výše (průměrných) platů v kultuře zdaleka nedosahuje průměru vykazovaného v národním hospodářství. Nutno podotknout, že většina činností v kultuře je vytvářena zejména kvalitou odborné práce zaměstnanců a jejich osobním nasazením.

Ve „výdajích na kulturu“ jsou samozřejmě zahrnuty finanční prostředky, které je nutno vynaložit na pořízení výrobků a služeb, bez nichž nelze veřejné služby kultury uskutečnit – náklady na pronájem či provoz nebytových prostor a objektů (včetně nákladů na energie); náklady na pořízení, zpracování a uchování sbírkových předmětů; náklady na pořízení technického vybavení a náklady spojené s jeho provozem (např. PC, SW, služby připojení na internet apod.). Subjekty činné v kultuře si většinu z těchto produktů nemohou opatřit jinak než nákupem; objem disponibilních prostředků v rozpočtech je tedy zásadně ovlivněn i úrovní cen nakupovaného zboží a služeb.

Na základě našich dlouholetých zkušeností s vypovídací hodnotou údajů vykazovaných ve statistických šetřeních i údajů o výdajích veřejných rozpočtů jsme si vědomi jejich limitů. Veškeré souhrny a hry s těmito čísly by měly být vnímány spíše jako informace o trendech než jako přesný popis reality. Nicméně z některých porovnání vyplývají celkem zajímavé souvislosti – např.:

- Pokud vycházíme z oficiálních statistik, pak v součtu navštívilo např. knihovny, muzea a galerie v roce 2002 celkem téměř 30 mil. lidí, což znamená, že veřejné rozpočty dotovaly veřejné služby kultury poskytnuté jednomu každému návštěvníkovi uvedených institucí částkou cca 100,- Kč.
- Porovnáním počtu obyvatel na území jednotlivých krajů a výdajů rozpočtů územní samosprávy na kulturu dospějeme ke zjištění, že rozpočty obcí a krajů v ČR vydávají na veřejné služby kultury cca 965,- Kč na obyvatele.
- V celé ČR (údaje statistiky za rok 2001) je vykázáno celkem 6 091 (veřejných) knihoven, ovšem pouze v 744 z nich jsou (veřejné) knihovnické a informační služby zajišťovány profesionálními pracovníky – celkem 3 602,5 (přepočtený počet zaměstnanců). Přitom ve státě zřizovaných 37 knihovnách služby poskytovalo cca 1 500 odborných pracovníků. (stav roku 2002). Při dalších propočtech je pak zřejmé, že tzv. regionální funkce krajských knihoven (resp. odborný servis pro základní knihovny v území kraje, který je jejich obsahem) je pro zachování odborné úrovně a kvality služeb poskytovaných knihovnami zcela nezbytná. V celkovém pohledu na oblast veřejných služeb kultury, kterou zajišťují

činnosti knihoven, je zapotřebí vzít v úvahu i ekonomické důsledky zákona č. 257/2001 Sb., knihovního zákona (např. povinnost poskytnout službu připojení na internet do 31.12.2006 či poskytovat zdarma služby v zákoně výslovně uvedené).

- Strukturou obdobné výsledky přináší i pohled na oblast muzeí (opět údaje ze statistiky za rok 2001). Celkový počet muzeí je uváděn číslem 266, z toho je zřizováno obcemi a městy 182, tj. 2/3 z celkového počtu. Ovšem z celkového počtu odborných pracovníků, tj. z 2 130, pouhých 397 pracovalo v oněch 182 muzeích, ve kterých bylo umístěno pouze cca 4 mil. sbírkových předmětů (evidovaných čísel sbírkových předmětů a jejich souborů) z celkových cca 38 milionů. Po přechodu některých muzeí a galerií z MK a většiny okresních muzeí na kraje (v roce 2003) je tedy v pravomoci krajů poměrně závažný rozsah oblasti péče o hmotné i nehmotné kulturní dědictví, jehož nositeli jsou samozřejmě i sbírky a odborné činnosti muzeí.

Na okraj úvah o financování kultury z veřejných rozpočtů považujeme za vhodné poznamenat:

- Oblast financování kultury je samozřejmě ovlivněna obecnou situací ekonomiky, což znamená, že většina právnických osob či aktivit v oblasti kultury se neobejde bez příspěvku či dotace z veřejných rozpočtů nebo bez jiného příspěvu veřejné správy (poskytnutí nebytových prostor či organizační a provozní podpory).
- Činnosti v kultuře jsou prokazatelně (až na výjimky) svojí povahou ekonomicky ztrátové, a to ať je provozuje jakýkoliv typ právnické osoby. V této oblasti se téměř vždy jedná pouze o „minimalizaci ztráty“. Příjmy z jiných zdrojů, než jsou veřejné rozpočty, jsou možné, ale pokryjí (podle typů činností) náklady v rozmezí cca 5-40 % (maximálně), a to podle typu činností, resp. nabídky služeb kultury. Dary (dotace) z neveřejných prostředků pokrývají pouze malou část nákladů činností kultury.
- Je tradováno tvrzení, že příspěvkové organizace blokují účast jiných typů právnických osob na užití zdrojů veřejných rozpočtů určených na financování kultury. Zjištěné údaje toto tvrzení vyvracejí, protože příspěvek příspěvkovým organizacím činí v posledních letech pouze cca 43 % z celkových výdajů na kulturu vykazovaných v kap. 700. Z toho vyplývá, že 57 % výdajů na kulturu (kap. 700) je použito na jiné účely než na příspěvek příspěvkovým organizacím zřizovaným obcemi a (v roce 2002 stále ještě) okresními úřady. Výjimku (prozatím) tvoří výdaje rozpočtů krajů, protože ty se musí přednostně vyrovnat s finančními závazky souvisejícími s převzetím (bývalých) státních organizací.

Ať již je náš názor jakýkoliv, je zapotřebí respektovat, že v současných podmínkách ČR a v některých oblastech kultury je stále ještě (ekonomicky i jinak) výhodné realizovat podporu místní a regionální kultury zřízením a financováním na zřizovateli závislých právnických osob, tj. příspěvkových organizací. Oprávnění a logiku má tento způsob především pro účely uchovávání a zpřístupňování kulturních hodnot – jsou to např. veřejné knihovny, muzea, divadla, galerie a další typy organizací zaměřených na (dlouhodobé a kontinuální) odborné zpracování, uchování a prezentaci (např.) kulturního dědictví a kulturních hodnot.

Samozřejmě že v jiných oblastech kultury (zejména v oblasti tvorby a šíření autorských děl) je nutno především respektovat svobodu tvůrce, a proto je z veřejných rozpočtů poskytována podpora obvykle jednotlivým projektům nebo kontinuální činnosti občanských aktivit a také veřejné prezentaci autorských děl.

Obraz financování kultury z veřejných rozpočtů v roce 2002a 2003 byl nepochybně ovlivněn popsánymi důsledky jednotlivých fází reformy veřejné správy. Zdá se však, že působení krajů by mohlo pro oblast kultury (veřejných služeb kultury) znamenat nové impulsy, zejména ve spojení s nově založenou koncepcí podpory regionálního rozvoje (zákon č. 248/2000 Sb.) a při využití možností daných fondy EU. Z dostupných informací lze usuzovat, že kraje koncipují svoji úlohu v podpoře kultury uvážlivě a v souvislostech s vytvářením koncepcí ostatních složek regionálního rozvoje. Podstatné však bude, nakolik budou vlastní příjmy krajů – a ostatně i obcí – umožňovat realizaci pro kulturu dobrých záměrů a úmyslů.

v mld., zaokrouhleno

rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003
výdaje státního rozpočtu celkem	566,72	596,91	632,27	693,92	750,68	807,96
* z toho kap. 334 (MK)	4,4	5,2	5,4	4,8	4,8	6,2
% kap. 334 z výdajů státního rozpočtu	0,70 %	0,87 %	0,85 %	0,69 %	0,64 %	0,77%
výdaje územních rozpočtů na kulturu	8,0	8,5	9,0	10,4	11,4	11,1
z toho :						
*OkÚ	1,4	1,5	1,4	1,6	1,5	x
obce a DSO (vč. hl.m.Prahy)	6,6	7,0	7,7	8,3	9,0	9,3
kraje	x	x	x	0,4	0,8	1,8
výdaje veřejných rozpočtů na kulturu celkem	12,4	13,7	14,4	15,1	16,2	17,3

* OkÚ v letech 2001 a 2002 jako výdaje kap. 380

Celkové výdaje veřejných rozpočtů vykazované jako výdaje na kulturu (v tis. Kč)

rok	kap. 334	kap. 700 obce a OkÚ	celkem
1991	2 490 419	3 324 899	5 815 318
1992	1 844 068	3 380 571	5 224 639
1993	2 405 635	3 955 984	6 361 619
1994	2 971 808	5 187 325	8 159 133
1995	3 320 429	6 400 000	9 720 429
1996	3 529 776	7 500 000	11 029 776
1997	3 776 307	7 648 087	11 424 394
1998	4 397 465	8 018 091	12 415 556
1999	5 244 078	8 576 663	13 820 741
2000	5 371 730	9 098 697	14 470 427

rok	kap. 334	kap. 700 obce a DSO	kap. 700 kraje	kap. 380 OkÚ	celkem
2001	4 760 291	8 380 189	376 814	1 679 343	15 196 637
2002	4 809 334	9 068 510	877 216	1 497 392	16 252 452

rok	kap. 334	kap. 700 obce a DSO	kap. 700 kraje	celkem
2003	6 233 477	9 348 358	1 831 738	17 413 572

technická poznámka:

V důsledku nové právní úpravy je od roku 2001 pozměněn systém vykazování výdajů veřejných rozpočtů na kulturu. Výdaje okresních úřadů jsou sledovány v rámci kapitoly 380 státního rozpočtu (správcem kapitoly je MF) a dohledání výdajů jednotlivých okresů na kulturu by bylo nutno speciálně zadat. OkÚ zanikly k 31.12.2002.

Údaje uváděné po roce 2001 (včetně) je třeba vnímat především ve výše uvedených souvislostech, které (pro názornost) lze stručně popsat takto:

➤ kapitola 334 (MK):

v průběhu druhé poloviny roku 2001 jsou převáděny organizace ze zřizovatelské pravomoci MK ČR (a to s nedočerpaným příspěvkem roku 2001) do zřizovatelské pravomoci krajů; výdaje kapitoly na kulturu jsou uváděny včetně výdajů na církve a náboženské společnosti; v roce 2003 byl nárůst výdajů zejména z důvodu úhrady nákladů vzniklých povodněmi a nárůstem platů

➤ kapitola 700 (obce, dobrovolné svazky obcí a kraje):

v průběhu roku 2001 jsou ve výdajích krajů vykázány i výdaje organizací kultury převedených v průběhu roku 2001 z MK, resp. z výdajů kap. 334;
jsou zde vykazovány výdaje hl. m. Prahy, které tvoří cca 1/6 z celkových výdajů kap. 700

➤ kapitola 380 (okresní úřady)

v průběhu roku jsou vykázány výdaje v obvyklé struktuře, převaha výdajů je příspěvkem státním příspěvkovým organizacím a organizačním složkám OkÚ (výjimku tvoří výdaje podle § 16 zákona č. 20/1987 Sb., dále výdaje na podporu regionální funkce knihoven a některé akce regionální kultury – ve smyslu výjimky schválené vládou); s ohledem na změnu správce kapitoly nejsou dosažitelné údaje podle jednotlivých okresů, ale pouze jako součet za ČR, OkÚ zanikly k 31.12.2002.

Výdaje veřejných (územních) rozpočtů v oblasti kultury v letech 1998 – 2003 v tis. Kč (kapitola 700 – druhové členění, Okresní úřady do roku 2000, Krajské úřady od roku 2001)																		
Kraj	Rok 1998			Rok 1999			Rok 2000			Rok 2001			Rok 2002			Rok 2003		
	Obce a DSO	OkÚ	Obce a DSO	Obce a DSO	OkÚ	Obce a DSO	Obce a DSO	OkÚ	Obce a DSO	Obce a DSO	KÚ	KÚ	Obce a DSO	Obce a DSO	KÚ	Obce a DSO	KÚ	
Středočeský	465 807	146 387	553 008	182 634	621 069	157 560	618 994	28 805	601 506	611 570	108 642	108 642	601 506	611 570	108 642	611 570	278 098	
Jihočeský	314 510	164 710	371 243	175 150	423 555	139 166	452 714	27 464	464 877	524 418	84 823	84 823	464 877	524 418	84 823	524 418	191 822	
Plzeňský	362 702	68 924	374 508	68 497	416 951	67 363	468 671	70 088	515 836	526 334	118 028	118 028	515 836	526 334	118 028	526 334	160 144	
Karlovarský	311 908	53 950	240 214	49 102	257 033	46 495	276 060	9 775	307 142	334 416	30 952	30 952	307 142	334 416	30 952	334 416	75 921	
Ústecký	553 697	136 772	457 890	132 120	506 138	119 412	586 400	34 305	578 976	744 963	71 972	71 972	578 976	744 963	71 972	744 963	196 089	
Liberecký	287 500	47 825	233 027	58 547	246 456	54 156	299 645	27 826	316 188	329 189	92 799	92 799	316 188	329 189	92 799	329 189	94 151	
Královéhradecký	350 077	63 709	329 322	69 491	367 387	71 695	422 822	29 746	454 038	422 965	65 978	65 978	454 038	422 965	65 978	422 965	118 343	
Pardubický	363 337	72 905	369 119	109 212	333 089	89 821	363 353	16 596	468 114	386 256	71 701	71 701	468 114	386 256	71 701	386 256	96 941	
Vysočina	222 379	107 517	269 308	128 064	307 979	110 275	321 688	15 790	366 888	414 592	39 775	39 775	366 888	414 592	39 775	414 592	110 863	
Jihomoravský	733 506	124 952	917 233	131 713	1 064 025	129 377	1 241 928	9 210	1 355 095	1 352 063	23 320	23 320	1 355 095	1 352 063	23 320	1 352 063	88 039	
Olomoucký	414 440	106 828	423 637	110 756	457 518	94 928	478 654	85 012	471 677	566 362	100 135	100 135	471 677	566 362	100 135	566 362	168 113	
Zlínský	392 869	171 386	392 373	160 546	392 992	159 741	413 365	8 607	396 078	445 720	36 834	36 834	396 078	445 720	36 834	445 720	99 212	
Moravskoslezský	708 743	137 185	870 443	144 499	1 035 229	149 887	1 003 432	13 590	1 208 606	1 140 303	32 257	32 257	1 208 606	1 140 303	32 257	1 140 303	154 002	
Praha	1 133 564	0	1 255 005	0	1 279 398	0	1 432 463	0	1 563 489	1 549 207	0	0	1 563 489	1 549 207	0	1 549 207	0	
ČR celkem	6 615 039	1 403 050	7 056 330	1 520 331	7 708 819	1 389 876	8 380 189	376 814	9 068 510	9 348 358	877 216	877 216	9 068 510	9 348 358	877 216	9 348 358	1 831 738	

Pozn.:

- Výdaje kapitoly 380-Okresní úřady (OkÚ) na kulturu činily v roce 2001: 1 679 343 Kč
v roce 2002: 1 497 392 Kč
- Podle platné metodiky jsou MF uváděny výdaje rozpočtů krajů na kulturu jako výdaje krajských úřadů

veřejné knihovny	počet knihoven celkem	1998	1999	2000	2001	2002	poznámka
	počet registrovaných čtenářů	6 141	6 077	6 019	6 091	6 057	veřejné knihovny = knihovny, které jsou zřizovány nebo provozovány státem nebo jednotlivými územními samosprávami, od účinnosti zákona č. 257/2001 Sb., knihovny evidované
	počet knihovních jednotek	1 478 567	1 497 327	1 523 005	1 512 717	1 533 135	
	počet výpůjček	59 998 746	59 760 990	60 179 653	60 191 490	60 669 380	
	počet zaměstnanců (přepočtený stav)	62 573 821	70 105 856	70 400 600	69 864 356	70 825 448	
	počet počítačů pro uživatele	4 788	4 764	4 774	4 844	4 971	
	z toho napojených na internet	nesledováno	1 353	1 977	3 218	4 237	
		nesledováno	621	1 111	2 146	3 081	
galerie, muzea, památníky		1998	1999	2000	2001	2002	poznámka
	počet muzeí	201	231	233	234	234	muzea a galerie zřizované
	počet galerií	41	45	46	47	47	MK nebo jednotlivými územními
	počet návštěvníků	8 212 979	8 004 895	8 346 867	8 204 652	7 862 628	samosprávy,sbírky evidovány
	počet zaměstnanců (přepočtený stav)	5 210	5 255	5 232	5 391	5 343	dle zákona č. 122/2000 Sb.
divadla		1998	1999	2000	2001	2002	poznámka
	státem zřizovaná a městská divadla	52	53	52	52	51	divadla s vlastním souborem
	počet titulů v repertoáru	1 214	1 189	1 215	1 250	1 235	
	počet představení	14 609	14 454	14 196	14 198	13 837	na domácí scéně i při hostování
	počet návštěvníků	4 540 916	4 443 124	4 288 718	4 105 416	3 989 210	celkem
	počet zaměstnanců divadel (přepočtený stav)	7 379	7 496	7 419	7 341	7 162	
neperiodické publikace (dle zákona č. 37/1995 Sb.)		1998	1999	2000	2001	2002	poznámka
		11 738	12 551	11 965	14 321	14 278	sledováno Národní knihovnou
periodický tisk – počet titulů		1998	1999	2000	2001	2002	poznámka
	deníků	103	104	103	105	93	sledováno Národní knihovnou
	ostatních novin	1 169	675	712	697	730	dle povinných výtisků zasílaných
	časopisů	4 168	2 336	2 480	2 667	2 813	podle zákona č. 46/2000 Sb.
památkové objekty přístupné veřejnosti		1998	1999	2000	2001	2002	poznámka
	počet celkem	138	148	153	163	174	památkové objekty zřizované
	počet kulturních akcí uskutečněných v pam. objektech	5 590	11 769	10 564	10 630	13 456	MK (spravovány Národním
	počet návštěvníků celkem	6 388 832	6 497 169	6 678 717	6 671 368	6 566 138	památkovým ústavem),
	počet stálých zaměstnanců (přepočtený stav)	nesledováno	1 406	1 060	1 128	1 074	jednotkami územní samosprávy

Poznámka k údajům ze statistických šetření

Statistická šetření jsou zabezpečována v souladu se zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě. Obsahem resortní statistiky jsou především údaje tzv. výkonové, sledující výkony v oblasti veřejných služeb kultury poskytovaných jednotlivými statistickými jednotkami.

V připojené tabulce jsou uvedeny pouze vybrané údaje z rozsáhlých statistických šetření. Kompletní výsledky a komentáře jsou k dispozici na www.ipos-mk.cz.

Písemné materiály, komentáře ke statistickým šetřením a další informace si zájemci mohou vyžádat u odborného útvaru NIPOS – Centrum informací o kultuře na adrese:

Blanická 4, 120 21 Praha 2, tel.: 221 507 920

Kraje České republiky

Hejtmani krajů

MUDr. Pavel B é m

Primátor hl.m.Prahy
Magistrátní úřad hl.m.Prahy
Mariánské nám.2
110 01 Praha 1

Ing. Petr B e n d l

Krajský úřad Středočeského kraje
Zborovská 11
150 21 Praha 5

RNDr. Jan Z a h r a d n í k

Krajský úřad Jihočeského kraje
U Zimního stadionu 1952/2
370 76 České Budějovice

MUDr. Petr Z i m m e r m a n n

Krajský úřad Plzeňského kraje
Škroupova 18
301 36 Plzeň

JUDr. Josef P a v e l

Krajský úřad Karlovarského kraje
Závodní 88/353
360 21 Karlovy Vary

Ing. Jiří Š u l c

Krajský úřad Ústeckého kraje
Velká Hradební 48
400 01 Ústí nad Labem

RNDr. Pavel P a v l í k

Krajský úřad Libereckého kraje
U Jezu 642/2a
460 01 Liberec

Ing. Pavel B r a d í k

Krajský úřad Královéhradeckého kraje
Wonkova 1142
502 06 Hradec Králové

Ing. Roman L i n e k

Krajský úřad Pardubického kraje
Komenského nám.125
532 11 Pardubice

Ing. František D o h n a l

Krajský úřad kraje Vysočina
Žižkova 57
586 01 Jihlava

Ing. Stanislav J u r á n e k

Krajský úřad Jihomoravského kraje
Žerotínovo nám. 3/5
602 00 Brno

František S l a v í k

Krajský úřad Zlínského kraje
Tř. Tomáše Bati 3792
760 01 Zlín

Ing. Jan B ř e z i n a

Krajský úřad Olomouckého kraje
Jeremenkova 40a
779 11 Olomouc

Ing. Evžen T o š e n o v s k ý

Krajský úřad Moravskoslezského kraje
28. října 117
702 18 Ostrava

Otázky položené vedení krajů:

1.

Jak by bylo možno z Vašeho pohledu charakterizovat kladné a záporné stránky vývoje v oblasti kultury?

2.

V čem, podle Vašeho názoru, spočívá v oblasti kultury hlavní funkce krajů (v rámci samostatné působnosti krajů)?

3.

Co v kultuře považujete za prioritu nebo za problém vyžadující naléhavé řešení?

4.

Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč ?

Jaké podpůrné programy pro oblast kultury váš kraj realizuje?

Kvantifikujte je prosím.

5.

Popište strukturu významných kulturních subjektů působících v kraji včetně všech těch, jež kraj v oblasti kultury zřizuje.

Odpovědi jsou uspořádány podle krajů, nikoli podle otázek.

1.

Hlavní město Praha vstoupilo do období po nabytí účinnosti zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), především jako zřizovatel 23 příspěvkových kulturních organizací. Je pozitivní, že po rozsáhlé diskusi a na základě analýzy provedené Divadelním ústavem zahájilo v roce 2002 a uskutečnilo 1. etapu transformace příspěvkových organizací – divadel (byla ukončena činnost divadel Semafor Praha, Činoherní klub Praha a Archa Praha, v divadelní činnosti pokračují nové právní subjekty). Další soukromý subjekt působí na bývalé scéně Městských divadel pražských – v Divadle komedie. Dvě příspěvkové organizace (Filmový podnik hl. m. Prahy a Výstaviště Praha) ukončily činnost. V současné době je hl. m. Praha zřizovatelem 18 příspěvkových organizací.

Hlavní město Praha pravidelně podporuje granty a při spolupřátelství nemalý počet projektů, které pořádají soukromé subjekty a které lze charakterizovat jako významné festivaly, přehlídky, soutěže a výstavy (některé z akcí se staly tradičními). Zabývá se ale také podporou nově vznikajících nezávislých kulturních a uměleckých projektů v oblasti profesionální i neprofesionální umělecké činnosti. Vyhlašovaná grantová témata jsou každoročně upřesňována podle aktuálních potřeb a také se záměrem zapojení subjektů působících v oblasti kultury do některých celoměstských a celonárodních projektů. Hlavní město Praha v hodnoceném období přistoupilo k přidělení čtyřletých grantů některým rozhodujícím nezávislým subjektům a transformovaným organizacím – divadlům.

Hlavní město Praha uděluje Pražské kulturní a umělecké ceny. Jsou to: Cena Zlatá Praha, Cena Czech Press Photo, Cena Vladimíra Boudníka, Cena Jarmily Jeřábkové, Cena Františka Langera, Cena Jiřího Ortena a Cena Franze Kafky. V roce 2001 byla udělena formou daru Evropskou Nadací Margherita Ravano Ollivero a hl. m. Prahou Cena Jany Rybářové v oborech dramatické umění, malířství a sochařství.

Hlavní město Praha, jeho příspěvkové organizace i subjekty podpořené grantem či formou spolupřátelství byly úspěšnými při prezentaci města, jeho kultury a památek v zahraničí a naopak umožnily prezentaci zahraničních měst, uměleckých kolektivů i jednotlivých umělců v Praze. Z nejvýznamnějších a zároveň velmi úspěšných akcí lze uvést v roce 2001 Kulturní dny Prahy v Sarajevu, v roce 2002 pražskou účast na České kulturní sezoně ve Francii „Bohemia Magica“. V hl. m. Praze se uskutečnily v roce 2001 Dny Rigy v Praze, vystoupil zde Komorní sbor města Nižnij Novgorod, dále se uskutečnily Berlínské dny v Praze. V roce 2002 byly recipročně uspořádány Kulturní dny Sarajeva v Praze a největší prezentací zahraniční kultury se stal Japonský týden v Praze. V roce 2003 proběhly Dny Prahy v Rize.

Hl. m. Praha a jeho městské části vložily nemálo úsilí a finančních prostředků do rekonstrukcí objektů s kulturním využitím. V souvislosti s ničivou povodní v roce 2002, která postihla řadu kulturních subjektů včetně městských kulturních organizací, byla přijata mimořádná opatření k odstranění povodňových škod.

2.

Postavení hl. m. Prahy se nezměnilo. Reforma veřejné správy se úkolů a postavení hl. m. Prahy v oblasti kultury nedotkla.

3.

Hl. m. Praha v současné době připravuje vyhodnocení 1. etapy transformace příspěvkových organizací – divadel a bude se rozhodovat o dalším postupu v oblasti transformací svých příspěvkových organizací.

V grantovém systému v oblasti kultury a umění se město rozhodlo na základě získaných zkušeností a s přihlédnutím k doporučením odborné veřejnosti zabývat se vedle vyhlašovaných grantových témat kritérii pro přidělování grantů a v roce 2004 nově stanovit podmínky pro přidělování víceletých (čtyřletých) grantů.

Průběžně je zajišťována příprava akcí v oblasti zahraniční kulturní politiky města. V těchto dnech jsou např. zajišťovány program a informace pro zasedání Culture Committee Eurocities v Praze, byla zahájena příprava Dnů Prahy v Bruselu a zejména příprava na prezentaci hl. m. Prahy na Světové výstavě EXPO, která se uskuteční v prefektuře Aichi v Japonsku v roce 2005.

Hlavní město Praha rozhodlo o tom, že budou vytvořeny podmínky pro provozování Pražského domu fotografie, který chyběl v dosavadní struktuře kulturních institucí v Praze.

4.

K náročné problematice, jakou je financování kultury, byla v závěru roku 2003 uspořádána ve spolupráci s Ministerstvem kultury ČR otevřená diskuse o financování dramatického, hudebního, tanečního a výtvarného umění „Stát – město – kultura“. Hlavní město Praha promítne náměty z tohoto jednání do svých rozhodovacích procesů. Spolu se závěry z uskutečněné diskuse rozeslalo výzvu, aby kulturní veřejnost zasílala návrhy a témata k příští diskusi.

Městské kulturní organizace samy usilují o získání sponzorů své činnosti a ucházejí se o granty a účast na financování své činnosti i ze zahraničních zdrojů. Městským organizacím postiženým v roce 2002 povodní kromě hl. m. Prahy jako zřizovatele pomáhali občané, domácí i zahraniční sponzoři.

Při posuzování žádostí o přidělení grantů hl. m. Prahy či přijetí spolupořadatelství hl. m. Prahy se přihlíží k tomu, zda žadatelé hledají další finanční zdroje. Hlavní město Praha nepřiděluje finanční částky, které by pokrývaly veškeré náklady při realizaci kulturních projektů. Je skutečností, že někteří pořadatelé kulturních akcí nejsou při hledání sponzorů úspěšní, získání sponzorských příspěvků se stává obtížnějším. Městská rada pomáhala například překlenout složitou situaci, kdy od pořádání tradičního významného festivalu s mezinárodní účastí odstoupil hlavní sponzor.

Hlavní město Praha podporuje oblast kultury:

- a) formou zřizovatelství příspěvkových kulturních organizací
- b) formou grantů v oblasti kultury a umění, památkové péče a na opravy církevních objektů
- c) formou spolupořadatelství kulturních akcí
- d) formou darů v oblasti kultury a umění a darů na Celoměstské programy podpory kulturních aktivit národnostních menšin
- e) poskytováním účelových finančních prostředků městským částem

- f) bezplatným pronajímáním reklamních ploch JCDecaux schváleným pořadatelům kulturních akcí
- g) propagací pražské kultury a památek v oblasti cestovního ruchu
- h) rekonstrukcemi objektů s kulturním využitím

Hlavní město Praha poskytlo ze svého rozpočtu na kulturu včetně oprav památek a všech investic celkem

v roce 2001	1 210 724 tis. Kč
v roce 2002	1 338 375 tis. Kč
v roce 2003	bude upřesněno po finančním vypořádání

Rozpis

	2001 v tis. Kč	2002 v tis. Kč
Neinvestiční příspěvek příspěvkovým organizacím	692 472	769 878
Investiční příspěvek příspěvkovým organizacím	122 760	73 481
Spolupořadatelství hl. m. Prahy v oblasti kultury a umění	40 919	46 524
Granty hl. m. Prahy v oblasti kultury a umění	51 309	65 446
Dotace uměleckému školství – neinvestiční prostředky	27 820	30 468
Dotace uměleckému školství – investiční prostředky	5 458	10 169
Granty na kulturní aktivity domů dětí a mládeže	112	488
Dary na Celoměstské programy podpory aktivit národnostních menšin	3 000	3 100
Dary v oblasti kultury	3 481	300
Granty na obnovu nemovitých kulturních památek	65 793	61 567
Finanční prostředky na obnovu církevních objektů v majetku hl. m. Prahy	16 227	34 161
Granty na opravy církevních objektů v majetku církví a náboženských společností	46 427	46 260
Cestovní ruch – propagace pražské kultury a památek	26 986	28 840
Služby	11 279	343
EMK 2000, o. p. s.	4 088	0
Účelové prostředky poskytnuté městským částem	7 268	11 892
Rekonstrukce divadel – investiční prostředky	85 221	144 288
Rekonstrukce divadel – neinvestiční prostředky	104	0
Výkup depozitáře Vojtěchov – investiční prostředky	0	7 000
Rekonstrukce Karlova mostu – investiční prostředky	0	4 170

Srovnání financování jednotlivých oblastí kultury a umění v hl. m. Praze (v mil. Kč)

	2001	2002	2003
DIVADLO	451,4	569,3	bude možno uvést až po finančním vypořádání
TANEC	9,4	8,0	
HUDBA	85,7	93,3	
VÝTVARNÉ UMĚNÍ	69,9	95,9	
LITERATURA A KNIHOVNICTVÍ	182,6	181,5	
FILM	7,9	3,4	
OSTATNÍ ^{/1/}	196,5	167,4	

Vysvětlivka:

/1/ zahrnuje granty a příspěvky na spolupořádané akce, které nelze zařadit do jednotlivých oblastí, neinvestiční a investiční příspěvky pro Muzeum hl. m. Prahy, Pražskou informační službu, NKP Vyšehrad a Hvězdárnu a planetárium hl. m. Prahy, dále některé dary a investiční a neinvestiční prostředky poskytnuté městským částem.

5.

Přehled příspěvkových organizací zřizovaných hl. m. Prahou

	DIVADLO	HUDBA	FILM	VÝTVARNÉ UMĚNÍ	OSTATNÍ
2001 (23 přísp. org.)	13 divadel (15 scén)	1	1 (3 kina)*	1	7**
2002 (21 přísp. org.)	13 divadel*** (15 scén)	1	0	1	6
2003 (19 přísp. org.)	11 divadel*** (12 scén)	1	0	1	6
2004 (18 přísp. org.)	10 divadel*** (11 scén)	1	0	1	6

Vysvětlivky:

* Filmový podnik hl. m. Prahy po privatizaci

- provoz kin ukončen k 30.6.2001
- FP hl. m. Prahy zrušen k 31.12.2001

** V roce 2001 ukončila činnost příspěvková organizace Výstaviště Praha

*** 1. etapa transformace divadel (Divadlo komedie – scéna MDP, Semafor Praha, Činoherní klub Praha, Divadlo Archa Praha):

- k 1. 8. 2002 byla z Městských divadel pražských vyňata scéna – Divadlo komedie – a působí zde Pražské komorní divadlo, s. r. o.
- k 31.10.2002 byla zrušena přísp. organizace Semafor Praha (Semafor, spol. s r. o.)
- od 1.12.2002 provozuje uměleckou činnost Činoherní klub, o. p. s.
- od 1.12.2003 provozuje uměleckou činnost obecně prospěšná společnost Divadlo Archa

Hlavní město Praha v současné době zřizuje 18 příspěvkových organizací v oblasti kultury

10 divadel (11 scén):

Divadlo na Vinohradech, Hudební divadlo v Karlíně, Divadlo Na zábradlí, Divadlo pod Palmovkou, Švandovo divadlo na Smíchově, Minor, Divadlo Spejbla a Hurvínka, Divadlo v Dlouhé, Studio Ypsilon, Městská divadla pražská (ABC, divadlo ROKOKO)

v oblasti hudby - Symfonický orchestr hlavního města Prahy FOK

v oblasti výtvarného umění - Galerie hlavního města Prahy

ostatní příspěvkové organizace:

Muzeum hlavního města Prahy, Národní kulturní památka Vyšehrad, Městská knihovna v Praze, Hvězdárna a planetárium hlavního města Prahy, Pražská informační služba, Obecní dům

Financování příspěvkových organizací hl. m. Prahy

Z hlediska rozpočtu se nerozlišuje, zda hl. m. Praha zřizuje příspěvkové organizace jako kraj, nebo obec

	2001	2002	2003 (předpoklad)
	tis. Kč	tis. Kč	tis. Kč
Kapitálové výdaje	207 981	217 769	60 560
Neinvestiční příspěvek	692 472	769 878	866 672

Významné investiční akce

Po ukončení rekonstrukcí Obecního domu (v letech 1993-1997) a budovy Ústřední knihovny Městské knihovny v Praze (v letech 1995-1998) se pokračovalo v postupných rekonstrukcích ostatních knihoven – poboček Městské knihovny v Praze – a hl. m. Praha si stanovilo další úkoly pro rok 2001-2003. K nejvýznamnějším investičním akcím v oblasti kultury v roce 2001 patřila rekonstrukce divadla Minor. V roce 2002 bylo po rekonstrukci otevřeno Švandovo divadlo na Smíchově.

Zahájení sezony 2002/2003 bylo poznamenáno ničivou povodní, jejíž následky v oblasti kultury byly odstraňovány po celou zbývající část období charakterizovaného touto informací. Povodní bylo zasaženo 11 příspěvkových organizací hl. m. Prahy a rozsah povodňových škod byl tak velký, že si vyžádal rekonstrukce objektů a zabezpečení nového vybavení organizací (převážně v neinvestiční oblasti). Hl. m. Praha se rozhodlo vedle přijetí mimořádných rozpočtových opatření ve vztahu k městským organizacím vypsát také povodňový grant, aby pomohlo rovněž ostatním postiženým kulturním institucím. Lze konstatovat, že k 31.12.2003 byly městské kulturní organizace s výjimkou Hudebního divadla v Karlíně v provozu (povodní postižená divadla na vlastních scénách).

Formy podpory ostatních subjektů působících v oblasti pražské kultury

Část městských finančních prostředků každoročně získávají soukromé subjekty (podrobné údaje lze získat z publikací Kultura v Praze, které jsou vydávány jako výroční zprávy od roku 2000). Jednou z forem podpory města těmto subjektům je **spolupřátelství** hl. m. Prahy k projektům, které tyto subjekty pořádají. Další formu podpory představuje **grantový systém v oblasti kultury a umění**. Oba systémy jsou každoročně otevřeny novým žadatelům o podporu nezávislých kulturních a uměleckých projektů, projektů z oblasti neprofesionální umělecké činnosti apod.

Spolupřátelství

	Počet schválených příjemců finanční podpory	Finanční prostředky v mil. Kč
2001	90	40, 9
2002	71	46, 5
2003	61	42,2

Vysvětlivka:

Počínaje rokem 2001 hl. m. Praha přijímá spolupřátelství k časově ohraničeným kulturním akcím celoměstského významu, které mají charakter uměleckého či kulturního festivalu nebo přehlídky.

Do roku 2002 byly formou spolupořadatelství podporovány i projekty v oblasti neprofesionální umělecké činnosti, v letech 2002 a 2003 tyto projekty hl. m. Praha podporovalo v grantovém systému.

Granty v oblasti kultury a umění

	Počet nových uzavřených smluv	Finanční prostředky v mil. Kč
2001	254	51,3
2002	245	65,4*
2003	258**	90,3***

Vysvětlivka:

- * včetně finanční částky na 14 projektů z předchozích let, na které byly poskytnuty čtyřleté granty
- ** včetně 19 grantů na technické a materiální vybavení kulturních institucí na území hl. m. Prahy, které byly postiženy srpnovými povodněmi
- *** včetně grantů transformovaným divadlům (35,2 mil. Kč), finanční částky na čtyřleté granty udělené v letech 2000-2002 (22,3 mil. Kč) a částky na povodňové granty (5,5 mil. Kč)

Dary hl. m. Prahy v oblasti kultury a umění

	Počet schválených příjemců darů	Finanční prostředky v tis. Kč
2001	10	3 481
2002	2	300
2003	3	650

Vysvětlivka:

Dary jsou poskytovány např. na realizaci pomníků, pamětních desek, osazení bust, na vydání publikací apod.

Příspěvky městským částem hl. m. Prahy v oblasti kultury a umění

	2001 tis. Kč	2002 tis. Kč	2003 tis. Kč (předpoklad)
DIVADLO	30	1 250	11 111
TANEC			
HUDBA	570		
VÝTVARNÉ UMĚNÍ	3 299	1 040	
LITERATURA A KNIHOVNICTVÍ	668	2 197	
FILM			
OSTATNÍ	2 700	7 403	

Vysvětlivka:

Hlavní město Praha každoročně poskytuje příspěvek městským částem, např. pro místní veřejné knihovny na nákup knih, na údržbu soch a plastik, na rekonstrukce kulturních středisek apod.

Ve specifických podmínkách hl. m. Prahy působí vedle organizací zřizovaných Ministerstvem kultury ČR, uvedených příspěvkových organizací hl. m. Prahy a kulturních středisek městských částí divadla, výstavní síně a galerie, knihovny, literární kavárny, občanská sdružení v oblasti amatérského umění a další soukromé subjekty a instituce. Struktura a počet těchto institucí i jednotlivců, kteří vytvářejí celkovou bohatou kulturní nabídku v hl. m. Praze, je proměnlivá. Každým rokem např. vznikají nová divadla a jiná zanikají. Některá bývalá kina se mění na několik večerů v měsíci ve stagionu s pestrou nabídkou umělců a uměleckých žánrů. Přibyly další literární kavárny. I v relativně stabilní infrastruktuře výtvarné oblasti hl. m. Prahy vzniklo několik nových významnějších soukromých galerií, které se rozhodly sledovat nejaktuálnější výtvarné trendy. Pro velkou četnost nelze rovněž vyčíslit množství hudebních aktivit ani místa, na kterých jsou v hl. m. Praze realizovány.

1.

Středočeský kraj považuje proces deetatizace kultury, tj. převedení velké části odpovědnosti za veřejnou službu v oblasti kultury na obce a kraje za pozitivum (dokonce považuje daný proces v některých směrech za nedokončený, viz původní požadavek krajů na převedení památkových ústavů). Za jednoznačné negativum je nutno označit nedořešené přerozdělení zdrojů financování kultury (rozpočtové určení daní), jinak řečeno nedořešenou bilanci mezi reformou nově nastavenými odpovědnostmi státu, krajů a obcí a mezi finančními zdroji.

Nový systém veřejné správy v oblasti kultury vyžaduje novou komunikaci mezi všemi, kdo do systému vstupují. Nejde jen o lineární posun v četnosti komunikační vazeb, ale o jejich kvalitativní proměnu, již bude dominovat klima ochoty ke spolupráci a vědomí si faktu, že občan z pohledu triády stát-kraj-obec nerozlišuje, kdo a jak se podílí na kvalitním uspokojování jeho kulturních potřeb.

2.

Středočeský kraj chápe svoji hlavní funkci v oblasti kultury v rámci samostatné působnosti jako jednoznačnou službu občanům Středočeského kraje. Středočeský kraj disponuje nesmírně bohatým a silným kulturním potenciálem. Kulturní „infrastruktura“ nesmírné hodnoty, která v sobě zahrnuje jak statky hmotné (nemovité a movité kulturní dědictví, divadla, kina atd.), tak nehmotné (kulturní paměť, tradice atd.), je zde k dispozici kultivovanému, vzdělanému a tvůrčímu lidskému potenciálu. Poznání kulturního potenciálu svěřeného území je předpokladem vyváženého, moudrého a efektivního vztahu kraje ke kultuře.

Středočeský kraj se proto prakticky od doby svého vzniku systematicky věnuje postupnému vytváření „kulturní mapy“ Středočeského kraje. Očekává, že velkou pomocí pro její dobudování a postupnou aktualizaci budou nové webové stránky Středočeského kraje. Na proces poznání navazuje snaha přistupovat k naplňování rolí kraje v oblasti kultury systematicky a koncepčně.

Příkladem systematickosti je nastartování a stále zdokonalování dotačních programů pro podporu kultury a péče o kulturní dědictví (mimo jiné vede k dlouhodobějšímu plánování aktivit participujících subjektů, k jejich větší odpovědnosti, k lepšímu zacházení se získanými finančními prostředky), příkladem koncepčnosti je zpracování Koncepce muzeí a galerií Středočeského kraje na léta 2004-2008. Tento dokument by měl kraji pomáhat při péči o svěřené movité kulturní dědictví a při optimálním využití tohoto dědictví pro veřejnost (zejména zapojení do turistického průmyslu a určité zapojení do systému celoživotního vzdělávání).

3.

Středočeský kraj ve své kulturní politice vychází ze dvou základních priorit: Konání a rozhodování v oblasti kultury musí být vedeno snahou maximálně dostát „zadání“, které v sobě pro oblast kultury nese zákon o krajích, a musí být zcela v souladu s platnými speciálními zákony (např. zákonem 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů). Vznik krajů, resp. obě fáze reformy veřejné správy přinesly mnoho zásadních změn do podmínek fungování kultury v České

republice. Změna tohoto významu vyžaduje nyní, poté co byla v roce 2003 dokončena druhá fáze reformy, důkladnou reflexi. Podrobné, odborně fundované a poctivé vyhodnocení dopadu reformy veřejné správy na oblast kultury by se mělo stát prioritou nejbližšího období, a to jak na úrovni státu, tak na úrovni krajů a obcí. Po něm by, samozřejmě, měla následovat série opatření, která postupně povedou k odstranění zjištěných negativ a k optimalizaci nově zavedeného systému.

4.

Kultura v moderní demokratické společnosti založené na principech tržní ekonomiky je záležitostí celospolečenskou – svoboda produkce kulturních statků i svoboda ve volbě participace na jejich „spotřebovávání“ omezená platným legislativním prostředím zakládá princip vícezdrojového financování. V případě jasně definované veřejné služby v oblasti kultury je financování těchto služeb záležitostí veřejných rozpočtů. Stát, kraje a obce by měly co nejdříve najít cestu, jak (s jakou odpovědností) a s jakým podílem svých rozpočtových prostředků se budou na zajištění jednotlivých veřejných služeb podílet. Dosavadní praxe více připomíná stav živelného hledání než promyšlený systém. Odstátnění kultury by v žádném případě nemělo směřovat k tomu, aby stát financoval v drtivé většině pouze „svoji“ kulturu.

Středočeský kraj přistoupil k modelování své praktické kulturní politiky od samého počátku velice zodpovědně, s respektem k výše uvedenému principu s tím, že se kraj vlastní praxí snaží přispět k nalezení onoho optimálního modelu financování kultury z veřejných rozpočtů.

§ 14 zákona 129/2000 Sb., o krajích, uložil krajům povinnost pečovat o vytváření podmínek pro uspokojování potřeby celkového kulturního rozvoje svých občanů, a to prostřednictvím sledování profesionálních a neprofesionálních aktivit občanů a systematickou finanční podporou. Významnou úlohu kraje v oblasti samostatné působnosti svěřil krajům i zákon č. 20/1987, o státní památkové péči, a to v oblasti financování péče o kulturní památky. Od samotného vzniku krajů se předpokládalo nastartování krajských dotačních programů pro péči o památky, které by byly vhodným doplňkem dotačních programů MK ČR na obnovu památek (Program regenerace, Program záchrany architektonického dědictví atp.).

Obce, dotčené instituce a občané podle průzkumu zpracovaného Odborem kultury a památkové péče očekávali od samého vzniku krajů od Středočeského kraje systematickou dotační politiku jak v oblasti péče o památky, tak v oblasti podpory „živé“ kultury.

Středočeský kraj přistoupil jako jeden z prvních krajů k zavedení dotačních programů v oblasti kultury. Zásady dvou programů pro kulturu byly vytvořeny na základě několika analytických materiálů, které postihovaly způsob financování kultury a památkové péče ve Středočeském kraji (viz Analýza grantových systémů obcí uplatňovaných ve Středočeském kraji, Rozbor financování péče o kulturní památky prostřednictvím okresních úřadů, Financování kultury ve Středočeském kraji obcemi), a dále na základě vyhodnocení praktických zkušeností s dotační politikou státu a obcí. Orgány Středočeského kraje na přelomu let 2001-2002 postupně projednaly a schválily základní dokumenty pro fungování dotačních programů. Byly to jednak Zásady pro poskytování dotací z Fondu kultury a Fondu obnovy památek a dále Statuty Fondu kultury a Fondu obnovy památek. Tím byly vytvořeny potřebné nástroje pro nastartování dotační politiky. Základní obraz o dotačních programech poskytují níže uvedené tabulky.

	Fond kultury		
Rok	2002	2003	2004*
Finanční vybavení fondů	7 000 000,- Kč	10 000 000,- Kč	10 200 000,- Kč
Celkový počet došlých žádostí v obou kolech dotačního řízení	123	265	225
Celkový počet platných žádostí	86	243	222
Celkový objem požadovaných prostředků (platné žádosti)	18 360 220,- Kč	24 042 459,- Kč	33 543 272,- Kč
Počet uspokojených žadatelů	58	148	175

	Fond obnovy památek		
Rok	2002	2003	2004*
Finanční vybavení fondů	11 000 000,- Kč	20 000 000,- Kč	20 400 000,- Kč
Celkový počet došlých žádostí v obou kolech dotačního řízení	83	220	240
Celkový počet platných žádostí	54	220	228
Celkový objem požadovaných prostředků (platné žádosti)	32 763 000,- Kč	181 464 115,- Kč	171 497 280,- Kč
Počet uspokojených žadatelů	48	142	147

*V době odevzdání textu předkládán orgánům kraje návrh na přidělení dotací z obou fondů pro rok 2004

5.

Středočeský kraj je v současnosti zřizovatelem celkem 19 příspěvkových organizací z oblasti kultury. Výkonu zřizovatelské role ke svým kulturním organizacím se kraj ujal velice zodpovědně. Pro prvou fázi výkonu své zřizovatelské funkce si Středočeský kraj vytkl, zvláště pak v oblasti muzeí a galerií, kam spadá drtivá většina kulturních organizací kraje (z 19 jich je 17), tři priority:

- zabezpečení procesu převzetí, zajištění bezchybného chodu převzatých institucí v přechodném období,
- příprava na odstranění nejzávažnějších disparit ve fungování převzatých institucí na základě vyhodnocení zmapování některých základních charakteristik těchto PO
- zadání a zpracování Koncepce muzeí a galerií Středočeského kraje na léta 2004-2008

Základní údaje o PO z oblasti kultury Středočeského kraje či cestu k nim nabízí následující tabulka:

Príspevková organizace	Převzato od/Zřizováno Středočeským krajem od	Financování z rozpočtu kraje v r. 2002 v tis. Kč	Financování z rozpočtu kraje v r. 2003 v tis. Kč
Ústav archeologické památkové péče středních Čech Nad Olšinami 3/448 100 00 Praha 10 http://www.uappsc.cz	MK ČR 1.4.2001	NEINV 3 933 INV 2 768	NEINV 4 445 INV 1 419
Středočeská vědecká knihovna Kladno Gen. Klapálka 1641 272 80 Kladno http://www.svkkk.cz	MK ČR 1.7.2001	NEINV 22 139 INV 1 697	NEINV 20 987 INV 1 220
České muzeum výtvarných umění Husova 19-21 110 01 Praha 1 http://www.cmvu.cz	MK ČR 1.10.2001	NEINV 18 305 INV 2 500	NEINV 20 880 INV 0
Středočeské muzeum Rožtoky u Prahy Zámek č.p.1 252 63 Rožtoky u Prahy http://www.muzeum-roztoky.cz	MK ČR 1.10.2001	NEINV 20 294 INV 2 520	NEINV 20 769 INV 8 305
Muzeum Podblanicka Zámek 1 258 01 Vlašim http://www.muzeumpodblanicka.cz	OkÚ Benešov 1.1.2003	NEINV INV	NEINV 5 437 INV 0
Muzeum Mladoboleslavska Staroměstské nám.1, 293 80 Mladá Boleslav http://www.muzeum-mb.cz	OkÚ Mladá Boleslav 1.1.2003	NEINV INV	NEINV 8 458 INV 0
Regionální muzeum Mělník Náměstí Míru 54 276 01 Mělník http://www.muzeum-melnik.cz	OkÚ Mělník 1.1.2003	NEINV INV	NEINV 6 796 INV 1 199
České muzeum stříbra Barborská 28 284 80 Kutná Hora http://muzeum.kutnohorsko.cz	OkÚ Kutná Hora 1.1.2003	NEINV INV	NEINV 5 504 INV 500
Muzeum Českého krasu Husovo náměstí č.p. 87 266 01 Beroun 1 http://www.ceskykras.cz/muzeum	OkÚ Beroun 1.1.2003	NEINV INV	NEINV 4 771 INV 0
Oblastní muzeum Praha-východ Masarykovo nám. 97 250 01 Brandýs nad Labem-Stará Boleslav http://www.brandysnlab.cz	OkÚ Praha-východ 1.1.2003	NEINV INV	NEINV 5 888 INV 250
Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně Zádušní 1841 272 80 Kladno http://www.omk.cz	OkÚ Kladno 1.1.2003	NEINV INV	NEINV 2 490 INV 0

Regionální muzeum v Jílovém u Prahy Masarykovo nám. 16 254 01 Jílové u Prahy http://www.muzeumjilove.cz	OkÚ Praha-západ 1.1.2003	NEINV INV	NEINV 3 887 INV 0
Muzeum T.G.M. Rakovník Vysoká ulice č.p. 95 269 01 Rakovník http://www.muzeumtgm.cz	OkÚ Rakovník 1.1.2003	NEINV INV	NEINV 8 178 INV 1 000
Památník Antonína Dvořáka ve Vysoké u Příbrami Vysoká u Příbrami p. Rožmitál p. Třemšínem 262 42 http://www.antonindvorak.cz	OkÚ Příbram 1.1.2003	NEINV INV	NEINV 2 304 INV 0
Regionální muzeum v Kolíně Brandlova 35 280 02 Kolín http://www.kolin.cz/muzeum	OkÚ Kolín 1.1.2003	NEINV INV	NEINV 8 530 INV 450
Památník Karla Čapka ve Staré Huti u Dobříše, 262 02 Stará Huť, č.p. 120 a 125. Stará Huť č.p. 125 262 02 http://www.capek-karel-pamatnik.cz	OkÚ Příbram 1.1.2003	NEINV INV	NEINV 1 928 INV 0
Hornické muzeum Příbram Nám. H. Kličky 293 261 01 Příbram VI – Březové Hory http://www.muzeum-pribram.cz	OkÚ Příbram 1.1.2003	NEINV INV	NEINV 14 103 INV 4 125
Polabské muzeum Palackého 68 290 55 Poděbrady http://www.polabskemuzeum.cz	OkÚ Nymburk 1.1.2003	NEINV INV	NEINV 8 973 INV 0
Rabasova galerie Rakovník Vysoká ul. 232 269 01 Rakovník http://www.rabasgallery.cz	OkÚ Rakovník 1.1.2003	NEINV INV	NEINV 2 519 INV 4 900
Celkem		NEINV 64 671 IVN 9 485	NEINV 156 847 IVN 23 368

Středočeský kraj se snaží rozpoznávat a využívat synergické vazby nejen ve vztahu ke svým organizacím, ale ke všem subjektům působícím v kraji na poli kultury.

1.

Kladné stránky:

Jihočeský kraj je unikátní tím, že disponuje jednak zachovalou, ekologicky hodnotnou přírodní krajinou, jednak množstvím historických a kulturních památek, z nichž některé mají mezinárodní význam a jsou zařazeny na seznamu UNESCO. V oblasti kultury působí řada subjektů, jejichž význam přesahuje hranice regionu i republiky.

Nezanedbatelná je též tradice místního folkloru a lidových řemesel. Geografická poloha umožňuje přeshraniční spolupráci s Rakouskem a Německem, která se v posledních letech zdárně rozvíjí. Toto vše umožňuje vytvoření atraktivního prostředí, vhodného pro aktivní odpočinek, kulturní vyžití a vzdělávací akce, co nejvíce otevřeného všestranné spolupráci se zahraničím, se sousedními regiony a integrovaného do evropských struktur.

Záporné stránky:

Stále ještě jsou rezervy v aktivaci výše uvedeného potenciálu, v propojení kultury s cestovním ruchem, ve využívání kulturních, technických a historických památek, tradiční místní kultury a folkloru, v účinné propagaci všeho kulturního bohatství, které jihočeský region nabízí.

2.

Jihočeský kraj v rámci své samostatné působnosti vytváří podmínky pro kulturní rozvoj regionu a pro uspokojování kulturních potřeb obyvatel kraje. Sleduje a v rámci svých možností podporuje profesionální i neprofesionální kulturní aktivity a vykonává poradenskou a metodickou činnost pro města a obce v oblasti kultury.

3.

Priority v oblasti kultury:

- 1) Všestrannou podporou udržet subjekty působící v oblasti kultury na současné vysoké úrovni, případně přispět k jejímu zvýšení, napomáhat ke vzniku dalších kulturních subjektů a k rozvoji jejich aktivit.
- 2) Nadále pečovat o architektonické dědictví jihočeského regionu.
- 3) Usilovat o těsné propojení kultury s cestovním ruchem, o lepší využívání kulturních, technických a historických památek, tradiční místní kultury a folkloru a o kvalitnější a širší propagaci, zainteresovat soukromý sektor na rozvoji kultury.

4.

Kultura by měla být podporována částečně ze státního rozpočtu a částečně z rozpočtu krajů i z rozpočtu obcí a měst. Část financování by mohly pokrýt příspěvky od podnikatelských subjektů, avšak finance z těchto zdrojů by měly být pouze nadstavbou, neboť se s nimi nedá počítat v pravidelné výši. Naopak finance ze státního rozpočtu a rozpočtu krajů, měst a obcí by měly být stanoveny ve fixní výši pro každý rok na základě důkladného zmapování situace a následného stanovení kulturní politiky.

Finance ze státního rozpočtu by v celostátním měřítku měly zajišťovat především ochranu kulturního dědictví a obecně právo na svobodu tvorby, vyjadřování a šíření díla, právo na svobodný přístup k uměleckým projevům. Faktické zajištění výkonu kultury by mělo spočívat především na samosprávách krajů, měst a obcí – z důvodu znalosti místa, ovšem za předpokladu, že rozpočty těchto samosprávných subjektů budou posíleny právě ze státního rozpočtu, neboť nyní se jeví jako nedostačující pro kvalitní péči o rozvoj kultury.

Jihočeský kraj, kromě péče o svých 12 zřizovaných organizací, podporuje oblast kultury každoročně poskytovanými příspěvky a granty. Odbor kultury a cestovního ruchu též propaguje kulturní akce a kulturní zařízení na domácích i zahraničních veletrzích cestovního ruchu.

Přehled příspěvků od roku 2001 a grantů od roku 2002:

Příspěvky – r. 2001, 2002, 2003 a celkem

Rok	Počet žadatelů	Z toho uspokojeno	V %	Vyplacená částka (v Kč)
2001	22	22	100 %	1 040 000,--
2002	165	83	50,3 %	3 665 000,--
2003	217	113	52 %	3 220 000,--
Celkem	403	218	54,1 %	7 925 000,--
Adalbert Stifter – příprava oslav 150. výročí narození				627 000,--

Granty

r. 2002

Z grantu „Nemovitě kulturní památky“, vypsaneho Jihočeským krajem, byla v roce 2002 podpořena obnova osmi nemovitých kulturních památek celkovou částkou **460 000,- Kč** a z grantu „Movité kulturní dědictví“ byla podpořena obnova devíti movitých historických předmětů celkovou částkou **Kč 540 000,-**. V září 2002 vypsál Jihočeský kraj grant „Záchrana historických památek poškozených povodněmi“, ze kterého byla podpořena záchrana šestnácti památek celkovou částkou **Kč 3 850 000,-**.

Celkem za rok 2002 **Kč 4 850 000,-**.

r. 2003

- grantový program na podporu kultury a vnějších vztahů, opatření č. 1 - Rozvoj a obnova tradičních kulturních aktivit, rozvoj nových kulturních aktivit neziskového charakteru
- grantový program na podporu kultury a vnějších vztahů, opatření č. 2 - Podpora vnějších vztahů a spolupráce Jihočeského kraje se sousedními regiony a zeměmi EU

Výsledky grantových programů 2003

Schválené granty	Realizované granty	Dosud vyplaceno
4 000 000,--	3 780 000,--	3 355 000,--

5.

V Jihočeském kraji působí řada kulturních subjektů, jejich význam v mnoha případech překračuje hranice kraje. Kulturní subjekty působící v kraji můžeme rozdělit z několika hledisek:

- 1) Z hlediska oblasti kultury, ve které jednotlivé subjekty působí: divadla, muzea, kulturní domy, galerie, knihovny, hvězdárna a planetárium, tanec, folklor.
- 2) Z hlediska územního rozmístění: nejvíce kulturních zařízení a subjektů je v krajském městě České Budějovice, dále ve větších, okresních městech. V malých městech a obcích jsou nositeli kultury kulturní domy a knihovny.
- 3) Z hlediska právní subjektivity: jedná se o soukromé agentury, organizace zřizované krajem, městy, obcemi a v neposlední řadě jsou to neziskové organizace, jichž působí v oblasti kultury stále více, v Jihočeském kraji je jich více než 100.

Zde uvádíme pouze nejznámější kulturní subjekty v Jihočeském kraji:

Jihočeské divadlo České Budějovice, třísouborové profesionální divadlo, organizace zřizovaná městem České Budějovice

Jihočeská komorní filharmonie v Českých Budějovicích – organizace zřizovaná Jihočeským krajem

Hvězdárna a planetárium České Budějovice s pobočkou na Kleti – organizace zřizovaná Jihočeským krajem

Festivalová kancelář Emy Destinnové, koncertní agentura s.r.o. v Českých Budějovicích

Brass Collegium, Ledenice – nezisková organizace

Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích – organizace zřizovaná Jihočeským krajem

Alšova jihočeská galerie Hluboká nad Vltavou – organizace zřizovaná Jihočeským krajem

ZOO Ohrada Hluboká nad Vltavou – organizace zřizovaná Jihočeským krajem

Studio dell'arte České Budějovice – nezisková organizace

Egon Schiele Art Centrum v Českém Krumlově – nezisková organizace

Regionální muzeum v Českém Krumlově – příspěvková organizace Jihočeského kraje

Nadační fond Festivalu komorní hudby v Českém Krumlově – nezisková organizace

Městské divadlo Český Krumlov, o.p.s. – nezisková organizace

Muzeum Jindřichohradecka, Jindřichův Hradec – organizace zřizovaná Jihočeským krajem

Národní muzeum fotografie, Jindřichův Hradec – nezisková organizace

Jindřichohradecký symfonický orchestr Jindřichův Hradec – nezisková organizace

Slavonická renesanční společnost Slavonice – nezisková organizace

Třeboňští pištcí, Třeboň – nezisková organizace

Muzeum Středního Pootaví, Strakonice – organizace zřizovaná Jihočeským krajem

Prachatické muzeum, Prachatice – organizace zřizovaná Jihočeským krajem

Kulturní a informační středisko Prachatice – organizace zřizovaná městem Prachatice

Divadlo Continuo, Malovice (Prachatice) – nezisková organizace

Prácheňské muzeum v Písku – organizace zřizovaná Jihočeským krajem

Jihočeské folklorní sdružení Kovářov – sdružení 14 jihočeských folklorních souborů Jihočeského kraje – nezisková organizace

Divadlo Fráni Šrámka Písek – organizace zřizovaná městem Písek

Městská knihovna Písek – organizace zřizovaná městem Písek

Městské muzeum a galerie Vodňany – organizace zřizovaná městem Vodňany

Městský kulturní dům Strakonice – organizace zřizovaná městem Strakonice

Šmidingerova knihovna Strakonice – organizace zřizovaná městem Strakonice

Městská knihovna Tábor – organizace zřizovaná městem Tábor

Divadlo Oskara Nedbala v Táboře – organizace zřizovaná Jihočeským krajem

Kulturní dům Bechyně – organizace zřizovaná městem Bechyně

1.

Vývoj v oblasti kultury zaznamenal obrovský posun. Kultura se stala – a ne vždy si to uvědomujeme – synonymem pro pojem kultivovanosti, a to ve všech oblastech našeho života, počínaje životním stylem, přes péči o životní prostředí, bydlení... Nivelizaci kulturních hodnot v totalitním režimu vystřídal svoboda a v důsledku toho i bohatství různorodosti. Otevřel se prostor pro přirozené a spontánní kulturní činnosti v daném území dle jeho reálných možností a potřeb. Obnovila se spolková činnost. To samozřejmě s sebou přináší i problémy: větší konkurenci, drobení finančních prostředků, jejichž výše neroste, spíše naopak.

2.

Kraje mají dobrý přehled o kulturních hodnotách na svém teritoriu a mohou více usilovat o jejich zachování a rozvíjení, nejlépe tím, že budou iniciovat sdružování prostředků a úsilí. Dobře to objasní konkrétní případ – Pivoň byla celostátně zapomenutá, chátrající, padající památka, tak jako tolik jiných. Teprve když kraj s pomocí obcí a médií upozornil na stav, dala se dohromady skupina nadšených lidí, kteří našli pro klášter využití a dokázali vyvinout výrazný tlak a získat finanční prostředky.

Kraje umí najít konkrétní strategii, stanovit priority podpory z hlediska jejich významu pro region v návaznosti na celostátní kulturní politiku prostřednictvím svých programů rozvoje.

Kraje se také mnohem účinněji mohou podílet na přibližování památkové péče zájmům občanů díky pružnější a produktivnější spolupráci se zájmovými a společenskými organizacemi neziskové a podnikatelské sféry. Jako velmi pozitivní vidíme zejména navázání spolupráce se Západočeskou univerzitou v Plzni, s Plzeňským biskupstvím, s ateliéry významných architektů zabývajících se památkovým fondem a s občanskými sdruženími v oblasti památkové péče. Tato skutečnost se velmi pozitivně projevila v našem kraji při veřejném projednávání „Koncepce památkové péče Plzeňského kraje“.

V rámci připomínkování koncepce odbornou veřejností a diskusí s politickými představiteli regionu zazněla řada námětů, které byly do koncepce zapracovány a staly se východiskem pro další spolupráci v oblasti památkové péče.

V posledních letech došlo v Plzeňském kraji k významnému nárůstu počtu občanských sdružení a obecně prospěšných společností, které svoji činnost zaměřují jak na pořádání konkrétních kulturních akcí (např. Johan centrum), tak na záchranu památek (např. sdružení Pomozme si sami, Za obnovu staré Kanice, Sdružení Pajrek, Spolek pro záchranu historických památek Přešticka, Svaz ochránců památek - Klub Ladislava Lábka, Nadační fond Mariánská Týnice, Sdružení obnovy památek v Rokycanech, Spolek pro záchranu hradu Volfštejna, Spolek hradu Švamberk, Sdružení Jízdárna - Světce) a udržování tradic (např. Folklorní sdružení Plzeňsko. Klub přátel Klatovska, Pětatřicátníci). Zajímavý je počín obyvatel Ptenína a Újezdce (jižní Plzeňsko), kteří založili zkrášlovací spolek. Právě kraj by měl podporovat a prohlubovat toto participativní pojetí přístupu ke kulturním hodnotám.

3.

Možná by bylo lépe položit otázku jinak: co pro kulturu považujeme za prioritu? Odpověď by zněla: dobrý stav veřejných financí, dobrou legislativu a co nejméně regulací. V návaznosti na to úpravu a aplikaci daňového systému ve prospěch rozpočtů jak veřejných, tak soukromých, aby orgány veřejné správy měly možnost soustavně vytvářet podmínky pro všechny, kteří cítí potřebu rozvíjet svoji aktivitu v oblasti kultury. Stávající daňový systém omezuje vytváření vlastních příjmů rozpočtů územní samosprávy. Soukromé subjekty financují kulturu jen jako okrajovou záležitost, která jim nepřináší alespoň tolik prestiže, kolik by si tato podpora zasloužila.

4.

Kultura by neměla být chápána jako služba, ale jako aktivita a tuto aktivitu je třeba podporovat, např. formou základních uměleckých škol apod. Současné zdroje financování kultury jsou jasné: veřejné (stát, kraj, obce) a soukromé. Otázkou je, v jakém poměru a jakým způsobem by měly vzájemně působit. Hledání odpovědi není jednoduché, je závislé na řadě sociálně-politických faktorů a určitě se názorově bude dále vyvíjet. Především by to však měli být občané, kteří by měli rozhodovat přímo, jakou kulturní činnost podpoří například formou vstupného, sponzorským příspěvkem ap. To je zatím bohužel jen vize, neboť výše vstupného, tak aby byla určitým způsobem přiměřená, může být v dnešním daňovém systému jen a jen výsledkem přerozdělování. Bez zásadních příspěvků státu, krajů a obcí by většina současných kulturních institucí nemohla existovat a řada kulturních akcí by se neuskutečnila.

Plzeňský kraj v oblasti kultury podporuje zachování stávajících kulturních aktivit, částečně dle finančních možností i rozšíření o nové. Podporuje iniciativu a rozvoj svobodné tvůrčí činnosti organizací i jednotlivců, profesionálů a amatérů s cílem obohatit kulturní a společenský život občanů všech věkových, sociálních a vzdělanostních skupin žijících nebo působících v kraji. Důraz klade i na prohloubení kulturně historických tradic, na vzájemnou provázanost kultury a cestovního ruchu.

Tomu odpovídají každoročně vyhlašované programy:

- podpora realizace kulturně-společenských aktivit regionálního a nadregionálního významu (festivally, přehlídky, soutěže) se zřetelem na děti a mládež, seniory, handicapované občany a národnostní menšiny
- podpora realizace kulturně-společenských aktivit regionálního a nadregionálního významu (festivally, přehlídky, soutěže)
- podpora kulturně-společenských aktivit vytvářejících vztah ke kulturnímu dědictví regionu, zejména folklornímu
- podpora amatérského divadla, symfonických orchestrů a pěveckých sdružení
- podpora informační koordinačně-dokumentační činnosti vztahující se k regionu v oblasti kultury a cestovního ruchu
- podpora ediční, publikační a filmové činnosti vztahující se k regionu v oblasti kultury a cestovního ruchu

Pro zajímavost je možno uvést, že v r. 2003 obdržel kraj celkem 163 žádostí o podporu kulturních akcí, přitom celkový součet jejich rozpočtů dosáhl 70 mil. Kč, příspěvek kraje činil 2,2 mil Kč.

Podpůrné programy v oblasti památkové péče:

- V rámci poznání a dokumentace památkového fondu PK jsou postupně zpracovávány pasportizace bývalých hospodářských dvorů, kostelů, far, kamenných soch v krajině, archeologické průzkumy významných lokalit. Dále je zpracováván historicko-stavební

fond památkově chráněných území a výstupy z tohoto paspartu budou prezentovány v publikacích (r. 2004). V r. 2002 a 2003 v částce cca 500 000,- ročně.

- V r. 2002 byl vyhlášen program pro památkové rezervace a zóny lidové architektury, městské PRZ a krajinné pam. zóny na podporu jejich obnovy a rehabilitace staveb, veřejných ploch, zeleně, drobných památek. Na tento projekt byly vyčleněny z prostředků kraje 2 mil. Kč.
- Pro r. 2004 jsou připraveny ke schválení programy na zachování a obnovu hodnot historicko-stavebního fondu na území památkových rezervací a zón a program na zachování a obnovu nemovitých kulturních památek na území Plzeňského kraje. Celková podpora bude ve výši 10 mil. Kč.

5.

Plzeňský kraj je zřizovatelem 12 příspěvkových organizací v oblasti kultury:

Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech
Muzeum Šumavy v Sušici
Muzeum Chodska v Domažlicích
Muzeum Dr. B. Horáka v Rokycanech
Muzeum Českého lesa v Tachově
Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici
Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích
Hvězdárna v Rokycanech
Západočeské muzeum v Plzni
Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje
Západočeská galerie v Plzni
Galerie Klatovy/Klenová
Stálá divadelní scéna – <i>dosud zřizuje stát, předpoklad přechodu na kraj v r. 2005</i>

K dalším organizacím zřizovaným krajem a majícím působnost v oblasti kultury určitě patří umělecké školy a Konzervatoř Plzeň.

V okamžiku převzetí zřizovatelských funkcí ke kulturním institucím si Plzeňský kraj vytýčil dva základní cíle: navýšení platů pracovníků těchto organizací, neboť v té době byly platy pod průměrem kraje, a pokrytí odpisů. Toto opatření vedlo k větší samostatnosti organizací při přípravě investičních akcí, ale také samozřejmě k větší odpovědnosti vedoucích pracovníků. Že se jednalo o zásadní systémovou změnu, dokazuje, že i po dvou letech fungování pod krajem se při pravidelné kontrolní činnosti objevují nedostatky. Bohužel zásahy státu do oblasti platů (zavedení nové platové stupnice) a zvyšování nákladů na provoz má v současné době přímý dopad na rozvoj konkrétní odborné činnosti.

Na území kraje činnost v oblasti kultury vyvíjí celá řada dalších subjektů:

- (1) města, obce, mikroregiony a organizace jimi zřizované
- (2) nevládní neziskové organizace a jejich instituce
- (3) fyzické a právnické osoby

takřka ve všech žánrech a oblastech: profesionální a amatérské divadlo, loutkové divadlo, poezie i přednes, dramatická výchova, pěvecké sbory, profesionální i amatérský tanec včetně scénického,

folklor, komorní a symfonická hudba, dechová hudba, rocková a populární hudba, profesionální i amatérský film a video, profesionální i amatérská fotografie.

K významným akcím patří festival Finále Plzeň (přehlídka českých filmů), Filmák (přehlídka dětských filmů), mezinárodní festival Divadlo, Skupova Plzeň, mezinárodní folklorní festivaly v Plzni, Domažlicích a Klatovech, hudební festivaly (Smetanovské dni v Plzni, Hudba v synagogách Plzeňského kraje, Haydnovy slavnosti, Barokní perly Gabriely Demeterové), mezinárodní festival filmů o potápění, činnost 1. čsl. galerie dětského výtvarného projevu Paletka, sochařské sympozium v Nepomuku.

Přehled některých kulturních institucí:

ad 1) města a obce: divadla - Divadlo J. K. Tyla v Plzni, Divadlo Alfa v Plzni, Divadlo Miroslava Horníčka v Plzni, městská kulturní střediska a informační centra (např. Blovice, Klatovy, Horažďovice, Sušice, Tachov, Rokycany, Přeštice), městská a místní muzea, pamětní síně (Kasejovice, Měčín, Nepomuk, Přeštice, Starý Plzenec-Sedlec, Radnice, Zbiroh, Stříbro, Dražnov, Klenčí pod Čerchovem, Újezd u Domažlic, Horažďovice, Chanovice, Chudenice, Plánice, Hory Matky Boží u Velhartic, Kožlany), galerie (např. Galerie města Plzně), knihovny, umělecké školy

ad 2) nevládní neziskové organizace: Diecézní muzeum v Plzni, Plzeňská filharmonie, o.p.s.,

ad 3) fyzické a právnické osoby: muzea - Pivovarské muzeum v Plzni, Muzeum techniky a řemesel v Kolovči, Pivovarské muzeum Chodovaru v Chodové Plané, Muzeum Škoda v Plzni, Muzeum motocyklů a expozice české hračky v Kašperských Horách, Vodní elektrárna Čenková Pila u Srní, Muzeum Horní Bříza, Vojenské muzeum v Rokycanech. V kraji působí řada soukromých galerií, Soukromá střední uměleckoprůmyslová škola Zámeček, s.r.o.

Právě v rozmanitosti a stále se zvyšujícím počtu uvedených spolků, stabilitě existujících institucí, v rozměru a významu jejich činnosti spatřujeme perspektivu životaschopnosti a dalšího rozvoje kultury v Plzeňském kraji.

1.

Nehmotné kulturní dědictví:

Kladnou stránkou je bohatá letní kulturní nabídka programů pro všechny vrstvy místních obyvatel i návštěvníky regionu s výjimkou mládeže. Konání kulturních akcí v historicky významných objektech obohacuje život občanů a přispívá k sepětí s místem, kde žijí.

Pro kulturu v kraji je specifická stávající vysoká návštěvnost kulturních akcí turisty a lázeňskými hosty. Další zpestření a rozšíření kulturní nabídky může příznivě ovlivnit ještě větší využití tohoto potenciálu a přilákat další návštěvníky, kteří svou přítomností napomohou ekonomickému rozvoji regionu.

Zápornou stránkou je nedostatek financí. Chybí prostředky na rekonstrukce zastaralých a zchátralých kulturních stánek (např. Národní dům a Lázně I v Karlových Varech), rovněž současné technické vybavení kulturních zařízení je nevyhovující. Činnost kulturních subjektů je nedostatkem financí přímo ohrožena, mnohým hrozí transformace nebo zánik (Karlovarský symfonický orchestr, Západočeský symfonický orchestr). Nedostatkem je rovněž výrazně nerovnoměrné rozložení kulturní nabídky v roce. Tuto nevýhodu samozřejmě pocítují především místní občané. Další zápornou stránkou je nedostatečná informovanost občanů o kulturní nabídce v kraji a nevýrazné propojení s oblastí cestovního ruchu při prezentaci kraje jako lázeňského a kulturního regionu.

Dlouhodobým nedostatkem je absence víceúčelového výstavního, kongresového a kulturního centra s kapacitou přes 3 000 návštěvníků, které by odpovídalo významu a potřebám nejen lázeňského města Karlovy Vary, ale i celého kraje.

Tyto nedostatky by mohly způsobit brzký zánik některých kulturních subjektů a mezinárodně uznávaných kulturních akcí, popř. jejich přemístění z regionu. Výsledkem může být pokles atraktivity regionu, ztráta turistické a lázeňské klientely, a tedy i ztráta významných finančních příjmů kraje.

Hmotné kulturní dědictví:

Ochrana hmotného kulturního dědictví, kterým jsou především kulturní památky, je nezpochybnitelným veřejným zájmem. Ze strany státu je tato ochrana deklarována příslušnými legislativními předpisy a vytvořením struktury orgánů a organizací památkové péče, jejichž opatření a rozhodnutí by měla zabezpečovat ochranu, obnovu a zachování rozsáhlého fondu kulturních památek. Ale neustále přetrvává až schizofrenický rozpor mezi deklaracemi a zdůrazňováním významu kulturních památek na straně jedné a mezi skutečnou účinností péče o ně a zájmem veřejnosti, který stále není dostatečný, na straně druhé.

Klady:

Kladnou stránkou je zvyšující se zájem obcí a jednotlivců nejen o zachování, ale hlavně o využívání hmotného kulturního dědictví. Míra tohoto zájmu je sice různá – je ovlivněna přístupem obecních zastupitelstev a limitována možnostmi jednotlivých obcí – ale existuje a zvyšuje se, což je důležité

pro další rozvoj péče o kulturní dědictví. Právě orgány obcí a lidé (reprezentanti politických stran) v nich působící mají bezprostřední vliv na své spoluobčany, kteří zase zpětně mohou ovlivnit a ovlivňují postoje vedení obce.

Zápory:

1. Nedostatečný objem finančních prostředků vyčleněných ve státním rozpočtu na pomoc vlastníkům památek při obnově kulturních památek, a to zejména těch, které jsou v jiném než státním vlastnictví. Vážným nedostatkem, který má největší dopad právě na vlastníky kulturních památek, je stále nedořešená problematika poskytování finančních prostředků na obnovu kulturních památek, tak jak předpokládá zákon o státní památkové péči. Stát ani obce nejsou povinny přispívat na obnovu kulturních památek. Záleží na postoji, resp. osvědčení, dané obce. Jsme v situaci, kdy o finanční příspěvky ze státního rozpočtu lze zažádat jen v rámci běžících programů vyhlášených Ministerstvem kultury, které však zdaleka nepokryjí potřeby (to nepokryly nikdy), ale hlavně široké spektrum kulturních památek. Vlastník kulturní památky, která se nenachází na území památkové rezervace nebo zóny a jejíž hodnota není nadregionální, může požádat o poskytnutí příspěvku pouze z jednoho titulu (Havarijní program), který je však úzce zaměřen pouze na řešení havarijního stavu objektů a ne na zvýšené náklady spojené s obnovou památky, tak jak předpokládá zákon o státní památkové péči. Některé kraje sice vyčlenily v tomto roce prostředky na obnovu památek, ale jejich objem nemůže pokrýt požadavky. Tato situace prohlubuje negativní postoje části veřejnosti k památkové péči.

2. Stále se plně nedaří rozšířit do povědomí obyvatel (ať již města, regionu, kraje atd.), že péče o kulturní dědictví je věcí nás všech a že jeho ztráta je definitivní a nenahraditelná. Bez tohoto povědomí zůstane péče o památky záležitostí jejich vlastníků a několika dalších subjektů. Je nutno vzbudit opravdový veřejný zájem o péči o kulturní dědictví. Tento zájem může mít různé podoby – od přímé finanční podpory až po upozornění jednotlivce, že dochází k poškození památky.

3. Dalším základním nedostatkem je absence systému pravidelné spolupráce při péči o kulturní památky po linii: vlastníci památek–obec–kraj–stát, včetně širšího zavedení vícezdrojového financování obnovy památek. Není v silách jednoho subjektu – ani státu – zabezpečit péči o památky.

2.

Nehmotné kulturní dědictví:

- vytvářet a dále rozvíjet koncepci kulturní politiky kraje s vazbou na lázeňství a CR,
- podporovat rozvoj kultury a umění v kraji, a to zejména výkonem zřizovatelské funkce k vybraným kulturním organizacím (muzea, knihovna, galerie),
- aktivně spolupracovat i s jinými organizacemi zřizovanými k tomu účelu včetně neziskových a nestátních organizací,
- podporovat významné kulturně-společenské události v kraji, regionální a nadregionální akce (festivaly, kongresy, sympozia, workshopy atd.) a na základě monitoringu sestavovat regionální kulturní kalendář, který je podkladem pro dotační politiku kraje,
- zpracovávat návrhy projektů na účast kraje v regionálních, nadregionálních a mezinárodních kulturních projektech a zastoupení kraje v jednotlivých regionálních, nadregionálních a mezinárodních kulturních institucích,
- spolupracovat s městy a obcemi kraje při zajišťování optimálního rozvoje kulturních služeb v kraji (např. organizování společných kulturních projektů),

- v návaznosti na celostátní finále vyhlašovat krajské přehlídky, festivaly, soutěže a workshopy a navrhnout jejich ekonomickou podporu,
- spolupracovat s kulturními organizacemi, které nezřizuje Karlovarský kraj, a podporovat je,
- ve spolupráci s odborem školství připravovat koncepci a plán rozvoje mimoškolního využívání volného času dětí a mládeže Karlovarského kraje v oblasti kultury,
- vyhledávat možnosti dotací a grantů – informovat o nich vhodné subjekty, spolupracovat při zpracování projektů – a tím podpořit kulturu v kraji.

Hmotné kulturní dědictví:

Hlavní funkce krajů spočívá dle našeho názoru v jejich aktivní roli v péči o hmotné kulturní dědictví. Tato role by se měla projevovat nejen přímou finanční podporou obnovy kulturních památek, ale kraje by se měly stát iniciátory a koordinátory spolupráce popsané výše v bodě 4.1., tj. spolupráce vlastníků památek, obcí, krajů a státu. Mají nejlepší předpoklady stát se prostředníky mezi obcemi na jedné straně a mezi státem a vlastníky památek na straně druhé. Kraje si uvědomují význam kulturních památek nacházejících se na jejich území. Toto hmotné kulturní dědictví berou nejen jako významnou součást evropského kulturního dědictví, ale i jako nezbytný předpoklad rozvoje cestovního ruchu v kraji a jako prostředek, který přispívá k identifikaci obyvatel kraje s jeho územím. Tyto názory se pak promítají do přístupu krajů ke kulturním památkám, k vlastníkům památek a do základních programových dokumentů, které kraj přijímá v samostatné působnosti (Program rozvoje kraje, Koncepce rozvoje cestovního ruchu v Karlovarském kraji).

Karlovarský kraj poskytl ze svého rozpočtu v roce 2003 finanční příspěvky na obnovu, zachování a využití kulturních památek a památkově hodnotných objektů na území kraje ve výši 1,6 mil. Kč. Pravidelně jednou za tři měsíce pořádá setkání s vlastníky nejvýznamnějších kulturních památek na území kraje (cca 25 subjektů). Od roku 2002 buduje Karlovarský kraj tzv. informační systém – osazování naváděcích dopravních značek a informačních tabulí v památkových rezervacích a zónách a v blízkosti kulturních památek. Velký význam má i propagace kulturního dědictví včetně vydávání propagačních materiálů a pořádání pravidelných akcí upozorňujících na význam kulturního dědictví (v Karlovarském kraji u příležitosti Dnů evropského kulturního dědictví vždy v září).

Pro obě složky kulturního dědictví by měly kraje plnit úlohu informátora o možnostech čerpání finančních prostředků z fondů EU, nositele vybraných projektů a iniciátora zpracování projektů (vytipování vhodného příjemce a uživatele projektu, jeho kontaktování a iniciování zpracování projektu). Kraj by měl plnit důležitou úlohu i v procesu stanovení priorit v oblasti podpory a rozvoje kultury, např. měl by mít možnost stanovit priority jako vyhlašovatel grantových schémat.

3.

Nehmotné kulturní dědictví:

Prioritou je udržení a zvýšení kulturní úrovně obyvatel kraje a zachování kulturní kontinuity národního kulturního dědictví. V zájmu zlepšení kulturní vzdělanosti je důležité věnovat velkou pozornost dětem a mládeži a pozitivně tak ovlivňovat vytváření jejich vztahu ke kultuře. Vytvoření systému pravidelných návštěv kulturních zařízení umožní studentům všech typů škol zhlédnout divadelní a koncertní představení, rovněž pak expozice sbírek muzeí a galerií v kraji. Kulturní vzdělanost místních obyvatel a neustálé zkvalitňování kulturní nabídky pro místní obyvatele i návštěvníky kraje vytváří nejen alternativu ke slabé kulturní úrovni pořadů komerčních televizí, ale kulturní vzdělanost místních obyvatel rovněž vytváří předpoklady pro vnímání regionu

jako tradičního lázeňského a kulturního centra republiky. Toto vnímání je nezbytné pro další rozvoj kraje a podmiňuje lepší využití potenciálu návštěvníků lázeňského regionu, kteří během lázeňského pobytu vyžadují doprovodný kulturně-relaxační program (viz bod 4.1.). Další významnou současnou prioritou Karlovarského kraje je výstavba víceúčelového kulturního, výstavního a kongresového centra a moderní krajské knihovny.

Hmotné kulturní dědictví:

Za prioritu považujeme řešení nedostatků uvedených v bodě 4.1. a zahájení celospolečenské diskuse, zda zachování a péče o kulturní dědictví je skutečným veřejným zájmem nás všech, nebo jen deklarovaným veřejným zájmem několika skupin a zda se péče o kulturní dědictví neomezí pouze na konstatování jeho významu, ale promítne se do aktivního přístupu každého jednotlivce k péči o toto dědictví (dle jeho možností). Pod pojmem „celospolečenská diskuse“ rozumíme zahájení skutečně širokého dialogu mezi různými skupinami veřejnosti (odborníky v oblasti památkové péče, zástupci orgánů státní správy, samosprávy, politické reprezentace a samozřejmě širokou veřejností), na různých úrovních (v obcích, v krajích, v rámci celé republiky) a různými formami (např. formou ankety na téma „Chcete zachovat kulturní památky?“ v jednotlivých obcích, formou pravidelných diskusí – nejen popularizačních a naučných – pořadů v televizi, formou pravidelných statí v odborném i denním tisku apod.). Jedním z výsledků takovéto diskuse by měl být soustředěný tlak na kompetentní orgány státu (parlament a příslušná ministerstva – zejména kultury a financí – aby došlo k dlouho proklamovaným změnám v oblasti péče o naše kulturní dědictví).

4.

Nehmotné kulturní dědictví:

Financování uměleckých subjektů a organizací ze státního rozpočtu je dlouhodobě problematické. Nasměrování výrazné části daňových příjmů přímo do rozpočtů obcí a krajů a minimalizace jejich přerozdělování z centra by přispělo k průhlednosti soustavy veřejných rozpočtů a posílení důvěry občanů v jejich spravedlnost ve smyslu pravidla: „Tam, kde jsou zdroje vytvářeny, tam jsou i zdaňovány. Tam, kde jsou zdaňovány, tam jsou i užívány“.

Karlovarský kraj v současnosti podporuje uměleckou činnost souborů krajského významu formou finančních příspěvků z rozpočtu kraje. Rovněž podporuje kulturní akce nejen krajského, ale i národního a nadnárodního významu, např.:

- Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary
- Loketské kulturní léto
- Tourfilm Karlovy Vary
- Festival Mitte Europa
- Mezinárodní jazzový festival Karlovy Vary
- Mezinárodní pěveckou soutěž A. Dvořáka Karlovy Vary
- FIJO Cheb
- Dětský filmový a televizní festival Oty Hofmana Ostrov
- Chopinův festival v Mariánských Lázních
- Dvořákův karlovarský podzim
- Mezinárodní folklorní festival Karlovy Vary
- Chebské dvorky
- a další

Stávající podpora kultury ze strany státu je nedostatečná a neodpovídá standardům zemí Evropské unie. Alespoň dílčím krokem a pomocí státu by mohla být výhodnější legislativní opatření, která by více motivovala k přímému sponzoringu kultury (např. opatření zvýhodňující podnikatelské subjekty sponzorující kulturu).

Zde je nutno podotknout, že schválení v současnosti vládou navrhovaných daňových opatření (zvýšení daně z přidané hodnoty) týkající se soukromých divadel, kin, koncertních či pěveckých souborů způsobí rozpad této pracně budované kulturní infrastruktury.

Karlovarský kraj poskytl příspěvky na podporu profesionálního umění:

v roce 2002	Kč 3 360 000,-
v roce 2003	Kč 4 880 000,-

na neprofesionální umění:

v roce 2002	Kč 593 000,-
v roce 2003	Kč 830 000,-

Hmotné kulturní dědictví:

Péče o hmotné kulturní dědictví by měla být financována z více zdrojů, kombinací prostředků vlastníků kulturních památek a prostředků veřejných rozpočtů. Jediným možným řešením je dle našeho názoru systematické vícezdrojové financování: vlastník – stát – kraj - obec. Stát nemůže být jediným, kdo financuje obnovu památek. Zde je nutno si uvědomit, že podpora státu nemusí být pouze přímá ve formě finanční podpory, ale i nepřímá ve formě systému daňových a jiných zvýhodnění pro vlastníky památek (jak se o tom již dlouhá léta mluví). Systém financování obnovy památek bude příznivě působit i na povědomí veřejnosti. Je důležité si uvědomit, že kde se zvyšuje financování památek z veřejných rozpočtů, zvyšuje se i zájem občanů o tyto památky.

Jak bylo již výše uvedeno, Karlovarský kraj poskytuje vlastníkům kulturních památek a památkově hodnotných objektů (které nemusí být prohlášenými kulturními památkami) finanční příspěvky na jejich obnovu, zachování a využití.

v roce 2002	1,6 mil. Kč
v roce 2003	5 mil. Kč

Rozvoj obou složek kulturního dědictví by mohl být po vstupu do EU významně financován ze Strukturálních fondů EU prostřednictvím Společného regionálního operačního programu:

Priority 4: Rozvoj cestovního ruchu

Priority 2: Regionální rozvoj infrastruktury, Opatření 2.3 Regenerace a revitalizace vybraných měst

Priority 3: Rozvoj lidských zdrojů v regionech

Nadále z programů Iniciativ společenství, konkrétně Interreg IIIA a Interreg IIIC.

5.

V Karlovarském kraji působí mnoho významných uměleckých souborů a kulturních organizací: Městské divadlo v Karlových Varech a Západočeské divadlo v Chebu jako divadla se stálou scénou, Karlovarský symfonický orchestr, hvězdárna v Karlových Varech (tyto subjekty jsou zřizovány městy Karlovy Vary a Cheb), Galerie umění v Karlových Varech s pobočkou v Letohrádku v Ostrově, Galerie výtvarného umění v Chebu, Krajské muzeum Cheb, Krajské muzeum Karlovy

Vary s pobočkami v Nejdku, Horní Blatné, ve Žluticích a Jáchymově, Krajské muzeum Sokolov s pobočkami v Krásně a Horním Slavkově, Galerie 4 – galerie fotografie a krajská knihovna (tyto organizace jsou zřizovány Karlovarským krajem).

Dále v kraji působí řada kulturních domů, soukromých divadel nebo divadel bez stálé scény (Sokolov, Františkovy Lázně, Mariánské Lázně), orchestrů (např. Západočeský symfonický orchestr, o. p. s.), soukromých muzeí (např. Muzeum Jana Bechera, Sklářské muzeum Moser, Muzeum hudebních nástrojů v Lubech) nebo muzeí zřizovaných městy (např. Městské muzeum v Mariánských Lázních, které spravuje rovněž Anglikánský kostel a Geologický park), dále Muzeum v Aši, Bečově nad Teplou a Františkových Lázních, které spravuje Hrad Ostroh. V Karlovarském kraji působí rovněž řada soukromých galerií a mnoho dalších významných uměleckých subjektů.

Pro expozice sbírek muzeí a galerií zřizovaných krajem je v současnosti specifické:

- **Galerie umění v Karlových Varech** plní funkci galerie jako muzeum výtvarného umění, shromažďuje sbírku výtvarného umění české i zahraniční provenience, zejména však české umění 20. a 21. století a spravuje odbornou knihovnu.
- **Galerie výtvarného umění v Chebu** plní funkci jako muzeum výtvarného umění, shromažďuje sbírku výtvarného umění české i zahraniční provenience, zejména však gotického sochařství západočeského regionu a historického Chebska, středoevropského umění a uměleckého řemesla 17. a 18. století a českého moderního a současného umění. Spravuje historický knižní fond (sbírkový) a odbornou knihovnu.
- **Krajská knihovna Karlovy Vary** poskytuje veřejné knihovnické a informační služby, plní a koordinuje plnění regionálních funkcí vybraných základních knihoven v Karlovarském kraji a plní rovněž funkci základní knihovny na území města Karlovy Vary. Spravuje uspořádaný, soustavně doplňovaný knihovní fond a zprostředkovává informace z vnějších informačních zdrojů, zejména informace státní správy a samosprávy.
- **Krajské muzeum Cheb** plní funkci muzea, plánovitě shromažďuje a vytváří sbírky muzejní povahy a průvodní dokumentace, přírodnin a lidských výtvorů, včetně děl výtvarného umění, zejména z území Karlovarského kraje – regionu Chebska s přesahem do sousedních oblastí. Odborně je spravuje a eviduje. Shromažďuje sbírky především z těchto oborů: archeologie, historie, architektura a lidová architektura, etnografie, dějiny umění, průmysl, geobotanika; specializuje se zejména na dějiny středověku Chebska a vývoj etnických česko-německých vztahů.
- **Krajské muzeum Karlovy Vary** plní funkci muzea vytvářením sbírek muzejní povahy, přírodnin a lidských výtvorů, včetně děl výtvarných umění, zejména z území Karlovarského kraje – regionu Karlovarska s přesahem do sousedních oblastí. Sbírkou odborně spravuje a eviduje. Muzeum se specializuje na dějiny a současnost lázeňství, shromažďuje a dokumentuje výtvarné a umělecko-řemeslné památky a shromažďuje sbírky především v oborech: typické regionální průmyslové výroby zahrnující cínařství, výrobu porcelánu, sklářství, puškařství, krajkářství. Dokumentuje regionální archeologii regionu.
- **Krajské muzeum Sokolov** plní funkci muzea vytvářením sbírek muzejní povahy, přírodnin a lidských výtvorů, včetně děl výtvarných umění, zejména z území Karlovarského kraje – regionu Sokolovska s přesahem do sousedních oblastí. Sbírkou odborně spravuje a eviduje. Shromažďuje sbírky především z těchto oborů: paleontologie, botanika, zoologie, mineralogie, geologie, entomologie, ekologie, hornictví a návazné průmyslové a řemeslné zpracovatelské obory, městská a venkovská etnografie Karlovarského kraje, regionální, historické i současné umění, archeologie, průmyslové výroby, zejména pak typické pro region jako: cínařství, výroba porcelánu, sklářství, krajkářství, výroba

hudebních nástrojů apod. Specializuje se především na hornictví, montánní památky a historii, geologii a mineralogii, historické osídlení, zaniklé obce regionu, studium rostlin a starých památných stromů především na území ČR.

- **Galerie G 4 – galerie fotografie** v Chebu je kulturní organizací veřejně prospěšného charakteru vyvíjející především výstavní činnost v oblasti fotografie a výtvarného umění. Pořádá a organizuje i mimovýstavní program, jako jsou kulturní, výchovné, vzdělávací a společenské akce a pořady. Vede dokumentační archiv fotografií, který slouží ke studijním a výukovým potřebám.

Další nepostradatelnou funkcí těchto příspěvkových organizací je cílevědomá kulturně-výchovná činnost a pořádání akcí pro děti a mládež, především v Galerii výtvarného umění v Chebu, v Krajském muzeu Cheb, v Krajské knihovně Karlovy Vary a v Galerii umění v Karlových Varech.

1.

Kultura je jedním z nástrojů, kterým lze čelit negativním stránkám všeobecné globalizace a unifikace. Ústecký kraj se potýká s vysokou nezaměstnaností a s tím spojenými sociálními problémy, které se promítají také v přístupu občanů ke kultuře. Nesmírně pozitivním faktorem je kultura v oblasti boje proti xenofobii a rasismu. Jako významný prvek vystupuje v prevenci proti sociálně patologickým jevům. V přístupu k handicapovaným občanům má často terapeutickou funkci. Sociálně slabí občané však ztrácejí pod vlivem hrozby nezaměstnanosti a tím nedostatku finančních prostředků zájem o kulturní život ve svém okolí. Je zde tak narušen základní předpoklad role občana jako tvůrce, příjemce, ochránce, představitele a nositele kultury.

2.

Kraje, jakožto nové samosprávné celky, převzaly řadu kulturních institucí. Většinou se jedná o nejvýznamnější kulturní organizace bývalých okresů. Tuto síť je nutno zachovat a podporovat, popř. rozšiřovat. Dotační politika by pak měla směřovat k projektům ostatních organizací. Prioritou by měly být projekty regionálního, nadregionálního a mezinárodního charakteru, které dostatečným způsobem reprezentují kulturní dění v kraji. Menší lokální a místní akce by měly být v zájmu především jednotlivých obcí. Kraje by pak měly pokrývat nejvýznamnější kulturní akce v regionech, aktivně se podílet na projektech a vytvářet podmínky pro činnost kulturních subjektů.

3.

Kultura má mnohostrannou působnost v rozličných oblastech lidského konání. Její životaschopnost je bezprostředně provázána se společností, která je jejím autorem i konzumentem. Vůle člověka vytvářet kulturní hodnoty je v dnešní době podmíněna několika zásadními faktory. Jedná se především o vůli chtít kvalitně zúročit snahu a touhu po kulturním vyžití a vytvořit podmínky k jeho dalšímu rozvoji. Proto je velmi důležitá koordinace místních samospráv, neziskových organizací a jedinců, kteří chtějí tuto platformu uvést v život. Neméně významný je dialog s politickými představiteli. Kultura je veřejná služba, a je tudíž veřejným statkem. Orgány veřejné správy by měly soustavně mapovat kulturní potenciál a kulturní potřeby a prostřednictvím této činnosti také ověřovat efekty dříve přijatých opatření.

Rozporuplný pohled je na kulturu v tom ohledu, že v desátém roce samostatné České republiky byla kultura téměř odstátněna. Samosprávné celky, tedy kraje a města, často samy nepokryjí veškeré oblasti potřeby. Momentálně se problematizuje systém příspěvkových a rozpočtových organizací, který prý neodpovídá současným nárokům. Z hlediska fungování však žádné zásadní nedostatky neprojevuje, a pokud se nenajde optimálnější a především dostatečně transparentní alternativa, není důvod zavedený systém rušit.

V současné době je nutné definovat veřejný zájem v kultuře a veřejné služby k jejímu naplnění. Proto je zapotřebí zformulovat strategii kultury – kulturní politiky za účasti odborné veřejnosti na úrovni státu, krajů a obcí. V návaznosti na to pak opakovaně diskutovat o systému veřejné podpory kultury.

4.

Systém financování z veřejných rozpočtů musí v každé oblasti podléhat nejen veřejné kontrole, ale také reflexi i případnému revidování či aktualizaci. V programech financování by měly být uplatňovány principy plurality, kvality, decentralizace a diverzity. Je nutné posílit příspěvky z veřejnoprávních fondů na podporu živého umění a podporu začínajících umělců. Zcela jednoznačně se jeví vícezdrojové financování jednotlivých akcí. Na politické reprezentaci je pak prosadit úpravu a aplikaci daňového systému ve prospěch podpory kultury a vytvořit tak podmínky k rozmanitému, ale účinnému sponzoringu firem a podniků. Nezastupitelné je rovněž drobné podnikání v kultuře.

Ústecký kraj si je vědom své odpovědnosti za rozvoj tohoto regionu, a proto realizuje vlastní dotační politiku, která je zaměřena na podporu veřejně prospěšných činností. Dotační programy se řídí Zásadami poskytování finančních prostředků z rozpočtu Ústeckého kraje fyzickým nebo právnickým osobám. Odbor kultury a památkové péče Krajského úřadu Ústeckého kraje vyhlásil na rok 2003 Program podpory místní kulturní a divadelní činnosti, do kterého se přihlásilo 115 projektů. Program probíhal ve dvou kolech. Celkem byla přidělena dotace 54 kulturním projektům v částce 1 600 000 Kč a 9 projektům se spolupořadatelstvím Ústeckého kraje v objemu 650 000 Kč. Samostatně kraj podpořil trvalé aktivity 4 nejvýznamnějších kulturních zařízení, Městského divadla v Ústí nad Labem a Mostě, Severočeské filharmonie v Teplicích a Činoherního studia v Ústí nad Labem, částkou 750 000 Kč.

5.

Ústecký kraj má poměrně dobrou muzejní síť. Tvoří ji příspěvkové organizace kraje, Oblastní muzea v Děčíně, Chomutově, Mostě, Litoměřicích, Lounech, metodicky usměrňovaná Regionálním muzeem v Teplicích, a muzea zřizovaná obcemi v Ústí nad Labem a v Žatci. Kromě těchto velkých institucí se v kraji nachází celá řada místních a soukromých muzeí a expozic, které jsou zaměřeny lokálně nebo na specializované obory.

Mezi muzea výtvarného umění náleží galerie, které jsou důležitým článkem v kulturní skladbě Ústeckého kraje a neodmyslitelně patří k institucím formujícím estetické cítění občanů. V porovnání s jinými kraji je situace přibližně srovnatelná. Ústecký kraj zřizuje v současnosti čtyři galerie: Severočeskou galerii výtvarného umění v Litoměřicích, Galerii moderního umění v Roudnici nad Labem, Galerii výtvarného umění v Mostě a Galerii Benedikta Rejta v Lounech. Jejich specificky budované sbírky se vhodným způsobem doplňují a jsou schopné nabídnout návštěvníkům výtvarná díla od nejstarších pozdně románských po zcela moderní. Také v oblasti galerií působí řada soukromých subjektů, které v jednotlivých regionech podporují výtvarnou tvorbu nejen na komerční bázi.

Pro budoucí rozvoj výtvarné oblasti je velmi důležitá výchova mladé generace. Vedle základních, středních a uměleckých škol, které zprostředkovávají první kontakt mládeže s výtvarnou tvorbou, sehrávají v Ústeckém kraji významnou úlohu Fakulta užitého umění a designu UJEP v Ústí nad Labem, Středoevropská kolonie současného umění v Terezíně (M.E.C.C.A.) a Výstavní síň Emila Filly v Ústí nad Labem. Tyto organizace se dlouhodobě snaží poskytovat ve svém výstavním programu prostor studentům a mladým začínajícím autorům. Nezanedbatelnou roli hrají také aktivity různých skupin a sdružení výtvarníků, které se snaží zásadním způsobem ovlivnit kulturní platformu v regionu. Mezi nejvýznamnější patří Mezinárodní umělecká společnost, o.p.s., při Galerii H ve Vejprtech.

V Ústeckém kraji působí přes osmdesát divadelních souborů, institucí a pořadatelů. Významné místo zaujímají především tzv. kamenná divadla se stálým souborem profesionálních umělců, která tak zajišťují plynulou uměleckou produkci. K předním scénám v kraji náleží Městské divadlo v Ústí nad Labem, Městské divadlo v Mostě a Činoherní studio v Ústí nad Labem. Loutkářská činnost se soustředila na loutkovou scénu Městského divadla v Mostě do Divadla rozmanitostí a do města Loun, kde má dlouholetou tradici.

Hudební a taneční folklor v současnosti prezentuje šest souborů s jistou koncentrací v Krásné Lípě ve Šluknovském mikroregionu. Zde se koná jediný mezinárodní folklorní festival v Ústeckém kraji. Rozsáhlejší architektonická a řemeslná expozice je pak soustředěna v Muzeu lidové architektury (skanzenu) v Zubrnicih.

Knihovny v mnoha případech suplují postavení místních kulturních institucí, výstavních prostor, dokumentačních a vzdělávacích center. Ve své činnosti jsou metodicky a odborně vedené prostřednictvím knihoven s regionální funkcí, které jsou zase dále usměrňovány v rámci Ústeckého kraje Severočeskou vědeckou knihovnou v Ústí nad Labem. K 1.1.2003 působilo v kraji 315 knihoven, z toho 32 profesionálních se 49 pobočkami a 275 knihoven neprofesionálních.

Filmová tvorba má v Ústeckém kraji dlouholetou tradici. V současné době se produkce prezentuje především prostřednictvím videotechniky. Vedle přehlídek komerčních či studijních snímků se postupně buduje i silná amatérská základna. Těžiště amatérského filmu v regionu se soustředilo do Ústí nad Labem, kde se každoročně konají dvě krajské soutěže. Krajská přehlídka neprofesionální filmové tvorby Ústí nad Labem plní úkol postupové soutěže amatérských videoprogramů pro autory ze severních Čech, Střekovská kamera s podobnou koncepcí pojímá i celostátní a mezinárodní účast. Velmi atraktivním projektem pro veřejnost je mezinárodní festival mladých tvůrců a studentů Fort film v Terezíně se soutěžní a nesoutěžní sekcí snímků.

V regionu působí mnoho menších, většinou amatérských hudebních a pěveckých těles. Malé umělecké soubory se staly závislými především na drobných finančních dotacích z městských pokladen a sponzorských příspěvcích. Nejvýznamnějším profesionálním hudebním tělesem v kraji je Severočeská filharmonie Teplice, která produkuje program se širokou mezinárodní účastí. Další profesionální hudebníci tvoří orchestry Městských divadel v Ústí nad Labem a Děčíně. Vedle základních uměleckých škol a konzervatoře v Teplicích je velkým příslibem do budoucnosti katedra hudební výchovy PF UJEP v Ústí nad Labem. Její studenti jsou často členy hudebních a pěveckých těles. Mnohdy se z nich etablují budoucí sbormistři. Samo město Ústí nad Labem je považováno za město sborového zpěvu, což potvrzuje větší koncentrace souborů a řada akcí s mezinárodní účastí.

1.

Liberecký kraj je krajem s bohatou kulturní historií a tradicí a kulturní aktivity obcí, institucí, spolků a sdružení i jednotlivců jsou rozmanité a četné.

Se vznikem kraje vyvstala potřeba získat především dostatek informací a dat o stavu kultury v kraji. To bylo zpočátku téměř nereálné, neboť souhrnné informace a určitá data z této oblasti neměla mnohdy ani větší města. Odbor kultury navázal proto spoluprací s útvarem Regis Informačního a poradenského centra pro místní kulturu v Praze, který navrhl východiska pro formulování strategie podpory kultury v kraji. V závěru loňského roku byla orgány kraje schválena Koncepce kultury Libereckého kraje 2004-2008, která stanovila základní okruhy problémů rozvoje kultury v kraji. Patří mezi ně např. nízká priorita kultury v rozvojových dokumentech měst, obcí a mikroregionů, mizivá nabídka kulturních služeb v periferních oblastech kraje a mimo kulturní centra, zánik kin, omezené finanční prostředky na akvizice knihoven a muzeí, neodpovídající platové ohodnocení kvalifikovaných pracovníků v odvětví kultury apod. Z koncepce vyplynula rovněž řada opatření týkající se zajištění podpory a rozvoje sítě kulturních zařízení, která nabízejí odborné, kulturní, informační a vzdělávací služby, podpory realizace významných kulturních projektů v kraji, podpory rozvoje místní kultury a zajištění poskytování kvalitních informací o kultuře.

Na Liberecký kraj přešly ze zákona zřizovatelské funkce k původně státním příspěvkovým organizacím. V současné době Liberecký kraj zřizuje Krajskou vědeckou knihovnu v Liberci, Severočeské muzeum v Liberci, Oblastní galerii v Liberci, Vlastivědné muzeum a galerii v České Lípě a Muzeum Českého ráje v Turnově. Některé tyto organizace byly na kraj převedeny s nevyřešenými majetkovými spory, dluhy, nevyhovujícími depozitáři apod. Dodnes Krajská vědecká knihovna řeší úhradu několikamilionového penále vzniklého v souvislosti s výstavbou nové budovy knihovny.

Od roku 2002 funguje v kraji systém postupových přehlídek v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit. Odboru kultury se podařilo navázat spoluprací s pořadajícími subjekty a kraj tak každoročně prioritně finančně podpoří 30 přehlídek a vzdělávacích seminářů. Výsledkem této spolupráce je i vydání publikace Průvodce kulturou Libereckého kraje, prvního souhrnného přehledu a databáze kulturních institucí, občanských sdružení a kulturních aktivit v kraji.

Lze konstatovat rostoucí zájem veřejnosti o tradiční obyčejové akce a tradiční řemesla. Dokládá to vysoká návštěvnost takto zaměřených akcí, které pořádají většinou muzea.

Pozitivně lze hodnotit i výkon regionálních funkcí Krajskou vědeckou knihovnou a spoluprací pověřených knihoven.

Kladné a záporné stránky vývoje v oblasti památkové péče

kladné:

- podařilo se zajistit finanční prostředky na obnovu kulturních památek z rozpočtu kraje
- proběhla dvě pracovní setkání se zástupci obecních úřadů obcí s rozšířenou působností
- zvyšuje se kvalita vydávaných správních rozhodnutí na úseku státní památkové péče prvoinstančními orgány
- trvale dobrá spolupráce s ústředním i územním odborným pracovištěm organizace státní památkové péče

- přijata Koncepce účinnější podpory rozvoje památkové péče v Libereckém kraji
- LK se zapojil do Dnů evropského dědictví
- propagace památkového fondu LK (vydali jsme publikaci Památky Libereckého kraje v češtině a němčině)
- příprava textů pro publikaci Průvodce vlastníka kulturní památky z hlediska právního, památkového ad.
- zpracován a odeslán na MK návrh na prohlášení horského hotelu Ještěd za NKP

záporné:

- nedostatečné personální obsazení oddělení památkové péče KÚ LK
- nedostatečná výměna informací mezi jednotlivými orgány státní památkové péče
- počáteční nekvalitní výkon státní památkové péče v některých regionech po reorganizaci veřejné správy (po 1.1.2003)

2.

Liberecký kraj je zřizovatelem pěti příspěvkových organizací, podporuje a sleduje jejich regionální působení a poskytování odborných, kulturních, vzdělávacích a informačních služeb, vytváří vlastní kulturní politiku v kraji, vyhlašuje dotační programy na podporu kulturních aktivit v kraji, zpracovává a vede informační databáze z oblasti kultury, poskytuje informace, propaguje kulturní podobu kraje v rámci republiky i mimo ni.

Hlavní funkce krajů v oblasti památkové péče

- funkce krajů v PP je dána § 28a zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči; LK plánuje vytvoření systému financování obnovy kulturních památek, vč. financování vědeckých, badatelských a výzkumných projektů

3.

1. Posílení role knihoven jako kulturních, vzdělávacích a informačních center, posílení akvizice knihoven a muzeí, vyrovnaní rozdílů v přístupu ke kulturním, vzdělávacím a informačním službám, zachování a rozvoj místní kultury

2. Realizace některých investičních záměrů příspěvkových organizací

Priorita nebo problém vyžadující naléhavé řešení v oblasti památkové péče

- dopracování systému a pravidel financování obnovy kulturních památek z prostředků Libereckého kraje
- fungování samostatného územního odborného pracoviště organizace státní památkové péče s působností pro Liberecký kraj
- v dlouhodobém horizontu reorganizace orgánů státní památkové péče tak, aby výkonná pravomoc při rozhodování byla přenesena na současnou organizaci státní památkové péče

4.

1. ze státního rozpočtu, stát stanovuje státní kulturní politiku, strategii rozvoje a priority v oblasti kultury

2. z rozpočtu krajů, kraje podporují poskytování kulturních služeb a výkon regionálních funkcí svých příspěvkových organizací, v rámci kooperativního financování by se měly podílet na

financování činností institucí nadregionálního významu, jež nezřizují, vypisují dotační tituly na podporu kulturních aktivit v kraji

3. z rozpočtů obcí, které podporují kulturní aktivity v místech

Zdroje financování památkové péče:

- podporujeme vícezdrojové financování s tím, že hlavní zodpovědnost za financování má vlastník
- financování z rozpočtu LK by mělo probíhat např. z fondů pomoci dotace přidělované na více let
- LK realizuje podporu v rámci jednoletých neinvestičních příspěvků (z grantových programů a formou tzv. přímé podpory)
- 2003: 1 030 tisíc Kč, 2002: 200 tisíc Kč, 2001: 0 Kč

Jaké podpůrné programy pro oblast kultury kraj realizuje ?

- přímá podpora kulturních aktivit v kraji, v rámci tohoto programu jsou podporovány prioritně postupové přehlídky a festivaly, vzdělávací akce v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit, tradiční a významné kulturní akce krajského rozsahu, případně akce na zadané téma, zde si kraj stanovuje zaměření podpory (v roce **2002** byla tato oblast podpořena částkou cca 500 tis. Kč; v roce **2003** to již bylo 1 497 tis. Kč; pro rok **2004** je navržena stejná částka jako pro rok 2003)
- grantový program, je zaměřen obecněji, slouží především k podpoře místní kultury (v roce **2002** byla tato oblast podpořena částkou 1 600 tis. Kč – program byl společný s památkovou péčí; v roce **2003** to bylo 300 tis. Kč; pro rok **2004** je navržena stejná částka jako pro rok 2003)

5.

Příspěvkové organizace kraje

Krajská vědecká knihovna v Liberci
Rumjancevova 1362/1, 460 53 Liberec
knihovní fond 1 200 tis. svazků, 20 tis. uživatelů

Severočeské muzeum v Liberci
Masarykova 11, 460 01 Liberec
sbírkový program zaměřený na užité umění od antiky až po současnost, (gobelíny, textil, sklo, fotografie), regionální přírodověda, archeologie a historie

Oblastní galerie v Liberci
U Tiskárny 1, 460 01 Liberec 5
ve sbírkách soubor nizozemského malířství 16.-18. stol., rakouské, německé a francouzské malířství 19. stol., české umění 20. stol.

Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě
Náměstí Osvobození 297, 470 34 Česká Lípa
orientuje se na sbírky regionální vlastivědy, geologie, zoologie, sbírky přírodovědné a etnografické z Evropy, Afriky, Austrálie a Ameriky, sbírky výtvarného umění a starých tisků, map

Muzeum Českého ráje v Turnově
Skálova 71, 511 01 Turnov
sbírky mineralogie, geologie a kamenářské technologie, šperkařské tvorby

Další významné kulturní instituce v kraji

Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou – zřizovatel Ministerstvo kultury
U Muzea 398/4, 466 01 Jablonec nad Nisou
Dokumentace uměleckořemeslných produktů severních Čech a Jablonecka

Divadlo F. X. Šaldy v Liberci - zřizovatel Statutární město Liberec
Zhořelecká 344/5, 460 01 Liberec
Třísouborové repertoárové divadlo

Naivní divadlo Liberec – zřizovatel Statutární město Liberec
Moskevská 18, 460 31 Liberec 4
Profesionální loutkové divadlo se stálým uměleckým souborem

Městské divadlo Jablonec nad Nisou, o.p.s.
Liberecká 5/1900, 466 01 Jablonec nad Nisou
Divadlo stagionového typu

Městská knihovna v Jablonci nad Nisou – zřizovatel Město Jablonec nad Nisou
Dolní náměstí 1, 466 01 Jablonec nad Nisou
Pověřena plněním regionálních funkcí

Městská knihovna v České Lípě – zřizovatel Město Česká Lípa
Nám. T. G. Masaryka 170, 470 01 Česká Lípa
Pověřena plněním regionálních funkcí

Městská knihovna v Semilech – zřizovatel Město Semily
Ke Stadionu 238, 513 01 Semily
Pověřena plněním regionálních funkcí

Botanická zahrada Liberec – zřizovatel Statutární město Liberec
Purkyňova 1, 460 01 Liberec
Největší skleníkový komplex v ČR, nejrozsáhlejší sbírky rostlin, nejstarší a nejmoderněji vybavená zahrada v ČR

Zoologická zahrada Liberec – zřizovatel Statutární město Liberec
Masarykova 1347/31, 460 01 Liberec
Nejstarší zahrada v ČR, 154 druhů zvířat v 1000 kusech, specializace na chov vzácných a ve volné přírodě ohrožených druhů zvířat

Soukromé subjekty

Dům kultury Liberec
Soukenné nám. 613, 460 01 Liberec
Společenské moderní zařízení, kapacita 1 000 sedících, 2 500 stojících návštěvníků

Kulturní a společenské centrum Lidové sady
Lidové sady 425/1, 460 014 Liberec

Centrum Babylon - rodinný zábavní, společenský a nákupní komplex
Nitranská 1, 460 12 Liberec 1

1.

Za přínos lze považovat samotné obnovení krajské samosprávy. Umožňuje to krajský – tedy větší než pouze okresní – pohled na kulturu jako fenomén, který spoluvytváří či formuje charakter jednotlivých krajů. Kultura přispívá ke zdravému regionálnímu patriotismu. Proto je také ze strany kraje finančně a jinak podporována. Příkladem jsou grantové programy. Krajské příspěvkové organizace patří k nejvýznamnějším kulturním zařízením kraje a jejich nabídka je dostupná široké veřejnosti. Významná je i jejich odborná činnost. Vzhledem k nedostatečným rozpočtovým příjmům se v našem kraji nepodařilo vyřešit finanční spoluúčast na provozu některých organizací zřizovaných městem Hradec Králové – konkrétně Klicperova divadla, Filharmonie a Divadla Drak. Je však jen otázkou času, kdy i tento problém bude uspokojivě, to je koncepčně, vyřešen. Na druhou stranu by bylo žádoucí, aby města, ve kterých působí organizace zřizované krajem, považovala tyto instituce taky tak trochu za své, zajímala se o jejich problémy či úspěchy a občas i finančně pomohla.

2.

Hlavní funkce Královéhradeckého kraje spočívá jak ve zřizovatelské úloze k 11 organizacím kraje, tak v podpoře kulturních aktivit nejrozličnějších organizátorů. Nejvýznamnější kulturní akce dostaly trvalou záštitu rady kraje, a tudíž mohou počítat s pravidelným finančním příspěvkem. Opět lze zmínit grantové programy – jeden z nich je zaměřen i na přímou podporu publikační činnosti s vlastivědným zaměřením. Je třeba zmínit i podporu tradiční lidové kultury, i když zatím především ve společenské rovině udílením ceny rady kraje nazvané Zlatý kolovrat.

3.

Kultura potřebuje především liberální prostředí a co nejméně různých sebelépe míněných zásahů, intervencí a regulativů ze strany státu. Když už je nutný zákon, ať je alespoň stručný a jasný jako například knihovni. Čím méně byrokracie, tím více kultury. Nezbytnou podmínkou rozvoje kultury je i větší podíl krajů na rozpočtovém určení daní. Pak bude možné reálně plánovat i větší investiční akce.

4.

Kultura potřebuje – jak se asi všichni shodnou – vícezdrojové financování včetně peněz z neveřejných zdrojů. Na místní úrovni je pak nejdůležitější podpora místních radnic. Obec jako společenství občanů nejlépe posoudí, co zaslouží podporu, a také nejlépe zkontroluje účelnost vynaložených prostředků. Nemusí to vždy tak dobře fungovat, ale pak je na občanech, aby se zasadili o nápravu. Velkou roli prostě hraje spoluodpovědnost. Věcí získaných bez úsilí a vlastního přičinění si málokdo váží. Zastávám také názor, že nejdříve je nutno alespoň něco málo dokázat a pak teprve žádat o peníze.

Kraj podporuje kulturu od roku 2002 grantovým programem určeným na rozvoj profesionálních i neprofesionálních kulturních aktivit. V roce 2003 byl otevřen i program na podporu publikační činnosti. V roce 2004 jsou opět vyhlášeny oba programy, celkově bude letos možné rozdělit na tyto programy 3,7 milionů Kč, což je dosavadní maximum. Grantová podpora je zaměřena jak

na zavedené akce, z nichž 19 získalo trvalou záštitu rady kraje, tak na nové projekty, které svým pojetím a obsahem obohacují dosavadní kulturní nabídku. Příkladem může být nový festival barokní hudby a divadla Teatrum Kuks nebo svérázný multižánrový festival Milkovické kozy. Podporu dostávají nejen festivaly a přehlídky, ale také i jiné projekty – například nastudování divadelního představení, tvorba muzejní expozice apod.

5.

Královéhradecký kraj je zřizovatelem krajské knihovny, dvou galerií, dvou hvězdáren, pěti muzeí a střediska amatérské kultury, které zároveň poskytuje některé servisní služby krajskému úřadu. Město Hradec Králové zřizuje dvě profesionální divadla a filharmonii. Nejpočetnější jsou organizace zřizované městy a obcemi – jde o knihovny, muzea a kulturní střediska. Narůstá počet muzeí provozovaných občanskými sdruženími či jednotlivci. V některých obcích se obnovuje činnost ochotnických divadelních spolků. Vyrůstá počet akcí pořádaných romskými organizacemi. Žánrová pestrost kulturních aktivit je stále větší. Pokud jde o organizační strukturu – naprosto převažují příspěvkové organizace na straně jedné a občanská sdružení na straně druhé.

1.

Kladné stránky

- vznik mnoha právních subjektů v oblasti kultury (zejména formou občanských sdružení) a jejich zapojení do kulturního dění – pořádají samostatně nebo ve spolupráci s jinými subjekty celou řadu kulturních akcí, čímž významně rozšiřují možnosti prezentace vlastní tvorby i nabídku pro návštěvníky
- kulturní subjekty se naučily orientovat v množství nabídek na finanční příspěvky z nejrozličnějších zdrojů a dokáží na ně pružně reagovat předložením vhodných projektů
- zvyšující se podpora kultury ze strany krajů
- převod kulturních subjektů na kraje
- rozvoj a podpora regionálních funkcí knihoven
- Za nesporné klady v oblasti památkové péče lze považovat také skutečnost, že i po zrušení okresních úřadů se podařilo v rámci Pardubického kraje úspěšně realizovat Program regenerace městských památkových rezervací (MPR) a městských památkových zón (MPZ). V loňském roce v něm bylo rozděleno 16 625 tisíc korun na 63 akcí obnovy. Nejvíce prostředků obdržely obce (9 185 tisíc korun), dále církve (5 140 tisíc korun) a ostatní vlastníci (2 300 tisíc korun).
- V první polovině roku 2003 byly zahájeny práce na zpracování „Koncepce péče o památkový fond v Pardubickém kraji“, jehož vypracování si na základě výběrového řízení objednal Pardubický kraj. Cílem práce je shromáždění množství aktuálních informací z oblasti nemovitých památek a detailní zmapování dané problematiky v celé šíři regionu. Tento metodický materiál by se měl po svém dokončení (srpen 2004) stát pro další léta hlavním podkladem pro určování prioritních zájmů památkové péče v Pardubickém kraji. Souhrnné vyhodnocení získaných informací bude efektivním odrazovým můstkem strategických iniciativ PK v různých aspektech péče o památkový fond. Na výsledné podobě Koncepce se v různých etapách jejího vzniku podílejí – v rámci vnější oponentury materiálu – svými znalostmi a zkušenostmi i pracovníci památkové péče obecních úřadů obcí s rozšířenou působností.

Záporné stránky

- vliv médií, zejména komerčních televizních a rozhlasových stanic: některé druhy kultury a umění se z nich zcela vytratily (vážná hudba, folklor, mluvené slovo – poezie, divadelní inscenace apod.)
- pozvolna klesající kulturní úrovni diváků se přizpůsobují také tradiční formy kultury – v repertoáru mnoha divadel převažují jednoduché konverzační komedie a frašky, knižní vydavatelství se orientují na edice „bestsellerů“ a velmi upadá jazyková úroveň překladů, včetně gramatických korektur, řada nosičů vážné hudby se vydává ve vlastní režii umělců (oficiální vydavatelství o ně nejeví zájem) atd.
- stagnace financování kulturních organizací zřizovaných obecními samosprávami – ty po kulturních institucích požadují stále větší míru samofinancování; kulturní domy se tak uchylují k pronajímání sálů na nejrozličnější předváděcí a prodejní akce, vlastní kulturu vykonávají jen ve „zbývající kapacitě“ úměrně svým finančním možnostem

- klesá počet kvalitních programů zaměřených na děti a mládež – chybí nabídka kvalitních filmů, knih, divadelní představení jsou pro menší obce finančně nedostupná
- celkový objem finančních prostředků vyčleněných na nejrůznější grantová řízení spíše stagnuje, ale pořadatelé do nich předkládají stále větší množství kvalitních projektů
- nedostatečná informace o aktivitách ministerstva – připravovaných a schvalovaných dokumentech, vyhlašovaných grantech a projektech, prostředcích z těchto grantů, které putují subjektům v kraji, apod.
- velkým problémem byly a jsou poddimenzované rozpočty některých příspěvkových organizací při jejich převodu na kraje –v následujících letech jsou totiž poskytovány krajům na provoz těchto organizací právě prostředky ve výši těchto rozpočtů; tyto jsou však pro zajištění činností organizací krajského rozsahu zcela nedostatečné a kraje je musejí doplňovat z vlastních zdrojů
- v oblasti památkové péče: koordinace a provádění Programu regenerace nejsou zajištěny systémově, ale jeho realizace zůstává na libovůli samospráv

2.

- v podpoře kulturních subjektů – tato podpora by měla vyplývat z definované strategie rozvoje kultury kraje, a to jak všeobecně, tak v jednotlivých oblastech
- ve zřizování, případně spolufinancování, kulturních organizací s krajským rozsahem činnosti
- v systematické podpoře různých forem péče o památkový fond a kulturní památky

3.

- v Pardubickém kraji nejsou zajištěny dostatečné prostory pro plnění krajských funkcí knihovnou (řeší se současnou rekonstrukcí nově zakoupené budovy s přispěním státních prostředků)
- v Pardubickém kraji chybí odpovídající prostory pro činnost Východočeské galerie, připraveno řešení spoluúčastí státního rozpočtu na výstavbě nového sídla
- naléhavým problémem se jeví absence nového zákona o státní památkové péči; za problém vyžadující akutní systémové řešení lze považovat opakované prodlevy a pozdní termíny písemných vyjádření vydávaných ústředním i územními odbornými pracovišti Národního památkového ústavu

4.

- zdroje financování kultury jsou velmi závislé na celkovém systému financování veřejných služeb – pokud budou mít samosprávné celky dostatečný podíl na daňové výtěžnosti, měly by nést největší díl financování; pokud však bude přetrvávat stávající rozdělení daňových výnosů a na druhé straně direktivní příkazy centra ovlivňující náklady těchto služeb (např. nařízené zvyšování platových tarifů, uvažované standardy veřejných služeb apod.), musí stát přijmout rovněž odpovídající část financování
- stát by měl i po změně rozpočtového určení daní podporovat kulturní akce národního a mezinárodního rozsahu
- samozřejmostí se musí stát doplňkové spolufinancování kultury z nejrůznějších grantových a nadačních fondů apod.
- zlepšení péče o kulturní a památkový potenciál kraje, definovaný v rámci Programu rozvoje Pardubického kraje, se od roku 2002 realizuje prostřednictvím finanční podpory vlastníků kulturních památek. Tato podpora měla v pilotním roce 2002 formu účelových dotací na opravu památek. Po zhodnocení tohoto modelu nastavení krajských podmínek

a po souhrnném vyhodnocení zaváděcího roku dostala tato podpora od roku 2003 podobu dotačních a grantových programů s jasně definovanými parametry (pevně předepsaná finanční spoluúčast vlastníků, obcí a právnických osob). V loňském roce došlo v rámci dotačního programu 99 žádostí s nárokem na souhrnnou částku 85 milionů korun. Limitované finanční prostředky programu umožnily rozdělit mezi 64 akcí celkem 8 489 tisíc korun. V loňském roce bylo podpořeno i 5 památek místního historického významu, dosud nezapsaných v ústředním seznamu kulturních památek. Pevná báze osvědčených podmínek grantových programů je dále v detailech modifikována ve snaze efektivněji zapojit do výběru podporovaných akcí obecní úřady obcí s rozšířenou působností (a využít tak jejich místní znalosti jednotlivých regionů).

Podpůrné programy Pardubického kraje:

- Tvář kraje – dokument o podpoře nejvýznamnějších kulturních akcí a výročí – od r. 2001 (pravidelně se aktualizuje na příslušný rok) – ročně cca 1-1,5 mil. Kč
- Grantový program pro nekomerční a neprofesionální aktivity (výstavy, přehlídky, festivaly, soutěže, vydávání publikací apod.) – v PK od r. 2002 – 1,2 mil., 2003 – 1,5 mil., 2004 – 1,8 mil.
- Grantový program na podporu knihoven kraje – v PK od r. 2003 – 200 tis., 2004 – 300 tis.
- Grantový program na podporu muzeí v kraji – v PK od r. 2003 – 300 tis., 2004 - 1 mil.
- Podpora krajských postupových přehlídek (vyhlašuje ARTAMA) – prostřednictvím krajské knihovny (systém se postupně vytváří od r. 2003) – cca 350 tis. Kč
- Podpora kulturních subjektů krajského významu
 - Východočeské divadlo v Pardubicích (r. 2002 – 1,5 mil., 2003 – 2,6 mil., 2004 – 3 mil. Kč)
 - Komorní filharmonie Pardubice (r. 2002 – 1,0 mil., 2003 – 1,5 mil., 2004 – 2,0 mil. Kč)
 - Univerzitní knihovna Univerzity Pardubice (r. 2003 – 150 tis. Kč, 2004 – 150 tis. Kč)
- Granty na podporu vlastníků kulturních památek v Pardubickém kraji
 - Granty na podporu nejvýznamnějších kulturních památek v Pardubickém kraji
 - Další příspěvky na opravy památek v Pardubickém kraji

5.

Organizace zřizované Pardubickým krajem:

- Východočeské muzeum v Pardubicích – plní funkci krajské organizace, region Pardubicka
- Regionální muzeum v Chrudimi – region okresu Chrudim
- Regionální muzeum ve vysokém Mýtě – region okresu Ústí nad Orlicí
- Regionální muzeum v Litomyšli – od 1. 1. 2004 – region okresu Svitavy
- Východočeská galerie v Pardubicích
- Krajská knihovna v Pardubicích – plní současně funkci základní knihovny pro město Pardubice

Ostatní významné subjekty:

- příspěvkové organizace Ministerstva kultury
- Východočeské divadlo v Pardubicích – zřizovatelem je Statutární město Pardubice
- Komorní filharmonie v Pardubicích - zřizovatelem je Statutární město Pardubice
- Univerzitní knihovna Univerzity Pardubice – zřizovatelem je Univerzita Pardubice

1.

Kladné:

- zlepšily se podmínky pro realizaci kulturních aktivit občanů
- jsou poskytovány vyšší příspěvky na obnovu kulturních památek
- jsou vyhlašovány četné grantové programy podporující profesionální i neprofesionální umění
- snaha o zpřístupnění kultury co nejširším skupinám obyvatelstva
- v kraji existuje hustá síť muzeí, galerií a knihoven
- vysoký počet a rozmanitost kulturních památek v regionu
- zařazení tří památek v kraji do seznamu UNESCO
- každoroční zvyšování rozpočtu na provoz a činnost příspěvkových organizací zřizovaných krajem

Potřeby:

- zvýšit podíl státního rozpočtu na péči o kulturní dědictví v souvislosti s jeho příjmy z tzv. kulturního turismu
- zajistit lepší koordinaci mezi péčí o kulturní dědictví a péčí o rozvoj turistického ruchu
- zajistit větší informovanost o kulturním dědictví v ČR i zahraničí
- zajistit větší podporu výchovy a osvěty v systému tvorby i užívání kulturních statků
- podpora všech kulturních žánrů, všech druhů umění
- větší koordinace kulturních aktivit, provázanost aktivit
- tvorba ucelených programů, spolupráce kulturních institucí a organizací – získání finanční podpory ze strukturálních fondů EU
- podpora vlastníků ostatních objektů s památkovými hodnotami v památkově chráněných územích
- posílení a dovybavení archeologických pracovišť v kraji

Negativní:

- komercializace kultury
- nedostatek finančních prostředků na podporu kulturních aktivit občanů (i přes zlepšení)
- nedostatečná finanční podpora vlastníků při jejich obnově kulturních památek a chybějící podpora vlastníků ostatních objektů s památkovými hodnotami v památkově chráněných územích
- převod významných národních kulturních památek v kraji do gesce Národního památkového ústavu Praha a následná zhoršená koordinace kulturních aktivit kraje a NKP

2.

- vytváření finančních, koncepčních, legislativních a do určité míry i organizačně institucionálních předpokladů pro rozvoj kultury a památkové péče v kraji
- koordinace kulturních aktivit na území kraje, sledování profesionálních i neprofesionálních kulturních aktivit občanů, poskytování dotací
- metodické řízení kulturních institucí zřizovaných krajem

- koncepční záležitosti na úseku kultury a památkové péče, strategické materiály
- realizace grantových schémat na úseku kultury a památkové péče
- plnění úkolů vyplývajících z funkce zřizovatele muzeí, galerií, knihoven a divadel
- pomoc při získávání finančních prostředků ze strukturálních fondů EU

3.

Priorita pro kraj Vysočina

1) Výstavba sídla Krajské knihovny Vysočiny

Kraj Vysočina zřizuje od 1.1.2002 příspěvkovou organizaci Krajská knihovna Vysočiny (dále jen KKV). Organizace sídlí v Havlíčkově Brodě v budově Staré radnice na Havlíčkově náměstí, která je ve vlastnictví města Havlíčkův Brod. Rozsah využívaných prostor dlouhodobě nevyhovuje potřebám knihovny. Záměr výstavby nového sídla krajské knihovny s multifunkčním využitím byl schválen usnesením Zastupitelstva kraje Vysočina v prosinci 2003.

2) Zřízení územního pracoviště Národního památkového ústavu v kraji Vysočina a zajištění odpovídajícího odborného zastoupení pro kraj Vysočina.

3) Nedostatek depozitárních prostor pro uložení sbírek muzeí a galerií zřizovaných krajem Vysočina – řešením se jeví vybudování centrálního depozitáře pro sbírkotvorné organizace.

4.

- kooperativní model financování (stát, kraj, města, obce, grantové programy, fondy EU, nadace, sponzoři)
- uplatnění principu plurality
- prosazování podpory drobného podnikání v kultuře
- prosazování úprav a aplikace daňového systému ve prospěch podpory kultury
- vyhledávání nových mimorozpočtových zdrojů podpory kultury
- podpora financování víceletých projektů formou 2-4letých grantů (garance udržení kvalitních a významných kulturních a společenských akcí a aktivit)

Podpůrné programy kraje Vysočina pro oblast kultury

1) Kraj Vysočina zřídil v roce 2002 Fond Vysočiny – účelový fond na financování rozvojových aktivit formou grantových programů. Pro oblast kultury a památkové péče byly vyhlášeny z Fondu Vysočiny tyto grantové programy:

Rok 2002

Regionální kultura

grantový program na podporu kulturních akcí v oblasti neprofesionálního umění
finanční objem grantového programu: 2 mil. Kč

Nemovité památky

grantový program na podporu obnovy a zachování nemovitých kulturních památek
finanční objem grantového programu: 4 mil. Kč

Rok 2003

Regionální kultura II.

grantový program na podporu kulturních akcí v oblasti neprofesionálního umění
finanční objem grantového programu: 2,5 mil. Kč

Restaurování movitých památek

grantový program na podporu restaurování movitých kulturních památek
finanční objem grantového programu: 4 mil. Kč

Edice Vysočiny

grantový program na podporu edičních počínů s vazbou na kulturu, historii, přírodu a krajinu Vysočiny
finanční objem grantového programu: 2 mil. Kč

Rok 2004

Regionální kultura III.

grantový program na podporu kulturních akcí v oblasti neprofesionálního umění
finanční objem grantového programu: 2,5 mil. Kč

Klenotnice Vysočiny (fáze příprav)

grantový program na podporu kulturních aktivit v oblasti movitého kulturního dědictví muzeí a galerií kraje
finanční objem grantového programu: 2,5 mil. Kč

Edice Vysočiny II. (fáze příprav)

grantový program na podporu edičních počínů s vazbou na kulturu, historii, přírodu a krajinu Vysočiny
finanční objem grantového programu: 2 mil. Kč

Pamětihodnosti kraje Vysočina (fáze příprav)

grantový program určený na podporu projektů se zaměřením na uchování pamětihodností kraje Vysočina (nepamátkové objekty, pamětní desky, pomníky padlých apod.)
finanční objem grantového programu: 3 mil. Kč

2) Přímá podpora významných kulturních, společenských a sportovních akcí nadregionálního charakteru:

Kraj se od svého vzniku podílí na podpoře významných kulturních, společenských a sportovních akcí nadregionálního charakteru pořádaných na území kraje, např. v oblasti kultury Festival Vysočiny, Festival Petra Dvorského, Mezinárodní festival dokumentárních filmů. Celkový finanční objem prostředků z rozpočtu kraje Vysočina poskytovaných přímou podporou každoročně stoupá. V roce 2003 poskytl kraj Vysočina částku ve výši 3 mil. Kč, pro rok 2004 se počítá s částkou 4 mil. Kč.

3) Podpora soutěží, postupových přehlídek:

Kraj Vysočina rozděluje každoročně na základě usnesení rady kraje z roku 2002 finanční prostředky určené na podporu regionálních postupových a národních přehlídek v oblasti neprofesionálního umění. Každoročně se v kraji Vysočina uskuteční cca 10 přehlídek s celkovou výší podpory 400-500 tis. Kč.

5.

1) Síť muzeí a galerií

Muzea

Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod, příspěvková organizace kraje Vysočina

Expozice: Po stopách Karla Havlíčka v Německém Brodě

Muzeum Vysočiny Jihlava, příspěvková organizace kraje Vysočina

(pobočky Muzea Vysočiny Jihlava: Třešť, Telč, Polná a hrad Roštejn)

Expozice:

Dolování stříbra a mincování v Jihlavě

Středověká a renesanční Jihlava

Mobiliář zámku Plandry

Ochrana přírody a chráněných území Jihlavska, příroda Českomoravské vrchoviny

Geologie Českomoravské vrchoviny

Muzeum Vysočiny Pelhřimov, příspěvková organizace kraje Vysočina

Expozice:

Historie Pelhřimovska

Významné osobnosti města a regionu

Muzeum Vysočiny Třebíč, příspěvková organizace kraje Vysočina

(pobočky Muzea Vysočiny Třebíč: Moravské Budějovice, Jemnice)

Expozice:

Třebíčské betlemářství

Dýmky a kuřácké potřeby

Lidové umění Podhorácka

Pravěk, středověk a novověk regionu

Chráněná území Třebíčska

Moravské vltavíny, minerály a horniny

Galerie

Horácká galerie v Novém Městě na Moravě, příspěvková organizace kraje Vysočina

Expozice:

České sochařství - vývoj od klasicistní linie českého sochařství až k moderním tendencím 60. let 20. století

Sklo - hutně tvarované škrdlovické sklo 60. a 70. let 20. století

Galerie výtvarného umění v Havlíčkově Brodě, příspěvková organizace kraje Vysočina

Expozice:

České výtvarné umění 20. století

Knižní ilustrace a grafika

Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, příspěvková organizace kraje Vysočina

Expozice:

České umění 19. a 20. století,

Regionální umění z Českomoravské Vysočiny

2) Hrady

Hrad Kámen, příspěvková organizace kraje Vysočina

Expozice:

Jednostopá motorová vozidla české výroby

Hradní interiér 19. a začátku 20. století

3) Divadla

Horácké divadlo Jihlava, příspěvková organizace kraje Vysočina

Inscenování literárně dramatických, hudebně dramatických a jiných děl bez žánrového omezení

4) Knihovny

Krajská knihovna Vysočiny v Havlíčkově Brodě, příspěvková organizace kraje Vysočina

Shromažďování a trvalé uchovávání literatury, propagace a zpřístupnění knihovních fondů všem uživatelům jak půjčováním, tak prostřednictvím bibliografických a informačních činností, pořádání vzdělávacích akcí, přednášek, výstav, soutěží a přehlídek, zabezpečování regionálních funkcí v kraji Vysočina, v místě svého sídla plnění funkcí základní knihovny v Havlíčkově Brodě

5) Další významné kulturní objekty a pamětihodnosti na území kraje

PAMÁTKY UNESCO	
Jihlava	historické jádro města Telč
Třebíč	židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči
Žďár n.S.	poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře
NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKY	
Havlíčkův Brod	zřícenina hradu Lipnice nad Sázavou
	rodný dům Karla Havlíčka Borovského
Jihlava	zámek Telč
Třebíč	zámek Jaroměřice nad Rokytnou
	zámek Náměšť nad Oslavou
	klášter s kostelem sv. Prokopa v Třebíči
	židovský hřbitov v Třebíči
Žďár n.S.	poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře
	hrad Pernštejn

1.

Kultura k Jihomoravskému kraji neodmyslitelně patří. Jsme kolébkou křesťanské kultury pro Slováky a místem, kde se setkává Západ s Východem. Kulturní život byl u nás vždy bohatý, po změnách v roce 1989 přibýly kulturní aktivity z iniciativy nejširších vrstev. Národopisné společnosti, různé spolky, občanská sdružení i aktivní jedinci přispěli k novým impulsům, a protože se našly prostředky z veřejných rozpočtů i od soukromých subjektů, můžeme se za posledními léty směle ohlédnout.

Výstavní projekty Český exil a Mendel - génus genetiky patří k velkým překvapením, stejně jako každoroční hudební festivaly Moravský podzim a Concentus Moraviae.

Díky veřejným rozpočtům se podařila i řada investičních akcí: vyrostla nová budova Moravské zemské knihovny, Technické muzeum našlo nové prostory v Králově Poli, uskutečnily se rekonstrukce budov pro Moravské zemské muzeum, pro Moravskou galerii, Janáčkovu divadlo i pro Knihovnu Jiřího Mahena.

Mimo Brno se jedná především o otevření nového sídla Knihovny Karla Dvořáčka ve Vyškově, Památníku Alfonse Muchy v Ivančicích, opravu zámeckého skleníku v Boskovicích, který slouží jako kulturní a společenské zařízení města, zpřístupnění Ditrichštejnské hrobky v Mikulově s výstavními prostory a další.

Reforma veřejné správy kultuře neublížila ani nepomohla. Přejít zřizovatelských funkcí na kraje a obce nabízí lepší možnosti řešení a kultura byla vždy popelkou. Úspěšný rozvoj kultury je ovšem vázán nejen na finanční možnosti zřizovatelů, ale stále musí počítat s penězi státu. Velké rezervy také přetrvávají v možnostech hledání finančních zdrojů mimo veřejné rozpočty. S určitými problémy se v dnešní době potýkáme v oblasti řízení kulturních organizací. Způsobuje to zejména nedostatek kvalifikovaných osobností s odpovídajícími schopnostmi pro výběr řídicích pracovníků. Především finanční situace neumožňuje dostupnost kulturních produkcí významných zahraničních projektů, těles, výtvarných umělců, architektů a interpretů domácímu publiku. Ochrana kulturního dědictví v oblasti památkové péče musí rychle najít nový rozměr, aby byla srozumitelná, a současně musíme najít právní rámec péče o kulturní památky, který bude odpovídat stávající společenské situaci.

V obecné rovině je za základní problém možno považovat skutečnost, že se doposud nepodařilo zcela odstranit široce zakořeněnou představu o zbytném charakteru kultury. Dlouhodobou prioritou by měla být snaha o překonání tohoto přístupu. Zde je možné se odvolat na návrh věcného záměru zákona o podpoře kultury, který vychází z poznání, že kultura významně přispívá k civilizační konkurenceschopnosti každého společenství tím, že podporuje kreativitu společnosti, a její oprávněné požadavky proto nemohou být podřazovány oprávněným požadavkům jiných resortů. Takto chápány jsou investice do kultury zcela jednoznačně investicemi pro-růstovými, podobně jako investice do školství, vědy či životního prostředí. Kultura je důležitá hodnota při vstupu do EU.

2.

Vznik krajů významným způsobem přispívá k uchovávání kulturní identity oblastí a regionů v naší zemi. Funkci krajů v oblasti kultury lze spatřovat především ve vytváření rámce pro podporu

rozvoje všech druhů kulturních aktivit na daném území, pro podporu financování vzniku a obnovy potřebného materiálně technického zázemí pro kulturní život v kraji, v reflektování veřejného zájmu na poskytování veřejných kulturních služeb. Kraje tak významným způsobem přímo nebo nepřímo prostřednictvím jimi zřizovaných organizací ovlivňují kulturní nabídku na svém území.

Kulturní život kraje a síť kulturních zařízení spolu s regionálními kulturními tradicemi by měly být rozvíjeny v souladu se současnými potřebami společenského a kulturního života. Jde o oblast, kde se nejlépe projeví vztah občanů k jejich kraji a rovněž schopnost spolupráce veřejné správy, hospodářských subjektů, vysokých škol, vědeckých a vzdělávacích institucí, neziskových organizací a církví.

3.

Také pro oblast kultury je prioritou dokončení reformy veřejné správy, jednak finanční zajištění odpovídajících kompetencí krajů změnou zákona o rozpočtovém určení daní, ale i dotažení legislativních prací na úroveň nižších právních předpisů. Pro dovršení veřejnoprávní reformy je nezbytné přistoupit k reformě na nejvyšší úrovni, tzn. na úrovni centrálních státních úřadů a institucí. Ukončení centralistického modelu řízení kultury musí dále provázet právní úprava ve prospěch vícezdrojového a víceletého financování projektů bez ohledu na právní postavení vlastníka či žadatele. Této oblasti se dotýká i zcela neuspokojivé řešení financování činnosti vícesouborových divadel s nadregionální působností a potažmo divadelní činnosti vůbec. Naléhavá je taktéž potřeba přeměny některých příspěvkových organizací na veřejnoprávní subjekty a vyřešení jejich postavení ve vazbě na existenci krajů.

Za prioritu v oblasti kultury ve vlastní působnosti považuje Jihomoravský kraj vytvoření koncepce podpory kultury. Po převzetí zřizovatelských funkcí je dalším úkolem provedení analýzy sítě a obsahové náplně působnosti muzeí na daném území. Z hlediska další perspektivy je nezbytné, aby kraj v této oblasti spolupracoval s městy, která jsou zřizovateli městských muzeí a galerií, i s institucemi zřizovanými Ministerstvem kultury.

4.

Kulturu je třeba vnímat jako integrální součást každodenního života. Její financování proto musí být zajištěno ze zdrojů všech oblastí, kterých se dotýká. Nezbytné je dosažení co nejširší zainteresovanosti a spolupráce všech účastníků, kteří na ní participují, všech, kteří kulturní nabídky využívají. Uchování a další rozvoj kulturních hodnot si nepochybně zaslouží podporu ze strany státu, krajů i obcí. Kromě dosud zcela nedostatečných možností krajů je potřebné významným způsobem zvýšit podíl soukromé sféry v duchu veřejnoprávně soukromého partnerství. Tímto způsobem lze zajistit i financování investičních projektů, které jsou nad rámec možností veřejných rozpočtů. Působení státu by mělo být efektivnější, mimo jiné i v oblasti daňových předpisů. Změnou právních předpisů by se mělo podpořit zvýšení podílu samofinancování kulturních institucí z příjmů z vedlejších činností a účelného využívání svěřeného majetku. Na druhé straně je potřebné zakotvit odpovídající možnosti kompenzací v oblasti péče o kulturní památky jako náhradu za újmu na právech vlastníků.

Jihomoravský kraj má od roku 2002 schválený grantový program Poskytování a vyúčtování dotací v oblasti kultury a památkové péče. Kromě výdajů uvedených v *tab. 1* Jihomoravský kraj poskytl dotace ve výši 10 683 309,65 Kč z Programu regenerace městských památkových rezervací a zón v roce 2003 Ministerstva kultury.

Výše dotací poskytnutých Jihomoravským krajem z oddílu kultura v tis. Kč

rok	2002	2003
dotace a granty z prostředků JMK	8 754	17 073
z toho: oblast kultury	2 689	6 636
oblast památkové péče	6 065	10 437

5.

Jihomoravský kraj patří mezi regiony s největším počtem obyvatel i sídel, s rozvinutým průmyslem i zemědělstvím, významným postavením školství, vědy a výzkumu. Kulturní situace je nadále ovlivňována postavením města Brna jako druhého největšího města České republiky a kulturního centra nadregionálního a mezinárodního přesahu (to vedle nesporných výhod přináší i problém se značně rozdílnou intenzitou kulturních aktivit v různých částech kraje), bohatými folklorními a historickými tradicemi a kontinuitou větší části osídlení. Jako specifický fenomén se jeví historické zemské tradice Moravy jako místa mnohonárodnostního soužití Čechů, Němců a Židů. Nezanedbatelnou roli nejen v oblasti hospodářské, ale i kulturní sehraává vinohradnictví a vinařství v jižní části kraje. Podstatnou roli hraje i velké množství kulturních památek (asi 4,5 tisíce), z nich je 20 národních kulturních památek a dvě jsou zapsány na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Ke kulturním účelům jsou využívány zejména zámky, hrady a kostely.

Stálé profesionální divadelní soubory sídlí v krajském městě Brně, včetně stálé operní scény v rámci vícesouborového Národního divadla v Brně. Brno je také centrem autorské muzikálové tvorby, která slaví řadu let velké úspěchy na scéně Městského divadla Brno. Budoucnost tohoto žánru je spojena s výstavbou nové muzikálové scény tohoto divadla, která má být ukončena na podzim roku 2004. Tradiční významnou roli v brněnském divadelním životě zaujímá Centrum experimentálního divadla sdružující Divadlo na Provázku a HaDivadlo. Nové obohacení přináší Divadlo u stolu.

Nezastupitelnou roli mají muzea, která uchovávají a prezentují kulturní dědictví. Svým napojením na mezinárodní strukturu muzeí mohou zprostředkovávat důležité kulturní kontakty i zkušenosti s využíváním kulturních zařízení, historických a folklorních tradic. Moravské zemské muzeum v Brně je druhou největší a druhou nejstarší muzejní institucí v naší republice. Za velký úspěch je možné považovat také rekonstrukci a přestavbu nové budovy Technického muzea v Brně. Výtvarné a užité umění ze svých rozsáhlých sbírek veřejnosti zprostředkovává Moravská galerie. Rámec města Brna překračuje i Muzeum města Brna na Špilberku. Mezi významná městská muzea v kraji se řadí též muzeum a galerie v Břeclavi.

Jedinečným fenoménem v oblasti kultury a vzdělávání jsou knihovny s dlouhou tradicí a poměrně hustou sítí, zřizované městy a obcemi. Funkci krajské knihovny plní v Jihomoravském kraji Moravská zemská knihovna v Brně, zřizovaná Ministerstvem kultury, která se může pochlubit novou, moderně řešenou budovou, nabízející špičkovou úroveň poskytovaných služeb. Významné postavení má brněnská Knihovna Jiřího Mahena, Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově, městské knihovny ve Znojmu, Blansku, Břeclavi a Hodoníně. Síť knihoven v kraji doplňuje 72 knihoven s profesionálními pracovníky a 574 místních knihoven s neprofesionálními pracovníky.

Přehled veřejných knihoven Jihomoravského kraje v roce 2002

Okres	Počet obyvatel	Počet obcí a částí	Počet knihoven	Průměrný počet obyv./ obec a část	Průměrný počet obyv./ 1 knihovnu
Blansko	107 454	193	169	556,75	635,8
Brno-město	370 505	58	37	6 388	10 013,6
Brno-venkov	161 269	157	131	1 027,19	1 231,06
Břeclav	123 265	78	78	1 580,3	1 580,3
Hodonín	158 602	92	86	1 723,9	1 844,2
Vyškov	86 636	119	97	728	893,15
Znojmo	114 061	174	157	655,5	726,5
Celkem	1 121 792	871	755	1 287,9	1 485,8

Pramen: Moravská zemská knihovna v Brně – 27.1 2004 (Mgr. J. Nejezchlebová – ved. odd. knihovnictví)

Zásluhou zřizovatelů kulturních institucí, především Statutárního města Brna, ale i dalších subjektů, se daří udržovat tradici mezinárodních hudebních a folklorních festivalů (Mezinárodní hudební festival Brno zahrnující Velikonoční festival duchovní hudby, Moravský podzim; festival pořádaný v malých historických sídlech Concentus Moraviae, festival Špilberk, folklorní festival Strážnice, Slováký rok v Kyjově). Za zmínku také stojí působení významného filharmonického orchestru – Státní filharmonie Brno a Českého filharmonického sboru Brno. Ke kulturní tváři kraje významně přispívá činnost brněnského Domu umění a Design centra České republiky.

Kulturní zařízení v okresech Jihomoravského kraje ve druhé polovině 90. let 20. stol.

Ukazatel	Jed-notka	Rok	JM kraj	Blansko	Brno -město	Brno -venkov	Břeclav	Hodonín	Vyškov	Znojmo
Galerie vč. poboček	počet zařízení	1996	55	2	25	9	4	3	-	12
		1997	80	6	40	5	13	7	1	8
		1998	80	6	39	7	13	7	1	7
		1999	87	6	43	8	14	8	1	7
		2000	90	8	43	9	13	9	1	7
Muzea a památníky vč. poboček		1996	53	4	17	4	7	8	3	10
		1997	68	8	17	6	12	14	6	5
		1998	68	8	17	7	11	14	6	5
		1999	68	8	17	7	11	14	6	5
		2000	76	13	16	9	13	14	6	5
Divadla (budovy)		1996	14	-	13	-	-	-	-	1
		1997	14	-	13	-	-	-	-	1
		1998	15	-	14	-	-	-	-	1
		1999	15	-	14	-	-	-	-	1
		2000	16	-	14	-	1	-	-	1
Stálá kina		1996	90	10	13	9	25	12	13	8
		1997	70	10	14	8	15	10	10	3
		1998	70	11	14	8	14	9	10	4
		1999	70	11	14	8	14	9	10	4
		2000	69	10	16	9	13	8	10	3
Veřejné knihovny vč. poboček		1996	733	169	49	139	77	80	82	137
		1997	758	161	48	139	76	85	92	157
		1998	761	162	48	138	77	85	95	156
		1999	761	162	48	138	77	85	95	156
		2000	751	161	46	132	77	86	95	154

Pramen: Regionální statist. obzor za JM kraj

Jihomoravský kraj je zřizovatelem pěti muzeí, z nichž žádné nepůsobí v krajském městě, Galerie výtvarného umění v Hodoníně, Ústavu archeologické památkové péče Brno a Hvězdárny ve Veselí nad Moravou. Mezi krajská muzea patří Masarykovo muzeum v Hodoníně s pobočkami Městským muzeem ve Veselí nad Moravou, Vlastivědným muzeem Kyjov a archeologickým Národním kulturním památkovním Valy u Mikulčic, Regionální muzeum Mikulov s památkou bratří Mrštíků v Divákách a archeologickou expozicí v Dolních Věstonicích; Muzeum Vyškovska s pobočkou Muzeum Bučovice a pobočkou v Dědicích u Vyškova; Muzeum Brněnska tvořené Muzeem ve Šlapanicích, Památkou Mohyla míru, Podhoráckým muzeem v Předklášteří u Tišnova a Muzeem v Ivančicích; Jihomoravské muzeum ve Znojmě s Domem umění ve Znojmě, Památkou Prokopa Diviše v Přímětcích a hradem Cornštejn.

**Výdaje z rozpočtu Jihomoravského kraje na organizace zřizované
na úseku kultury a památkové péče (v tis. Kč)**

Rok	2002	2003
Příspěvkové organizace zřizované JMK celkem	7 900	61 994
z toho: muzea, galerie	3 500	56 447
hvězdárna		641
ÚAPP Brno	4 400	4 906

1.

Kladné stránky vývoje

- živá kulturní tradice včetně snahy udržovat tradice lidového umění a pořádání pravidelně se opakujících kulturních akcí
- existence přirozených kulturních center
- poměrně hustá síť knihoven, galerií, muzeí, kulturních domů
- různorodost subjektů působících v oblasti kultury, včetně různých forem občanských sdružení (např. spolky, amatérské soubory, kroužky atd.) a podnikatelských subjektů
- nadregionální význam některých pořádaných kulturních akcí
- propojenost a koordinace činnosti organizací s různými zřizovateli v oblasti muzejnictví a knihovnictví
- zlepšení fyzického stavu nemovitých kulturních památek zejména v plošně chráněných územích
- otevření trhu s kvalitnějšími stavebními materiály, používání klasických materiálů a tradičních technologií, znovuoobnovení řady již skoro zaniklých řemesel
- vytvoření konkurenčního prostředí – tím vším se otevřela cesta pro kvalitnější obnovu památek
- na zlepšení stavu památkového fondu má také vliv politická reprezentace v zemi, vznik občanských iniciativ a sledovanost veřejností
- zařazení jedné kulturní památky do seznamu UNESCO a vyhlášení dalších NKP zvýšilo prestiž kraje

Záporné stránky vývoje

- zmenšení finančních toků do kultury v souvislosti s reformou veřejné správy
- menší počet kulturních zařízení v okrajových částech kraje
- existence kulturních periferií
- špatný stavebně technický stav řady kulturních zařízení včetně jejich vybavení
- nepropojenost a nekoordinovanost činnosti subjektů a jimi zřizovaných organizací působících v oblasti kultury (s výjimkou oblasti knihovnictví a muzejnictví), včetně malého stupně partnerské spolupráce jednotlivých subjektů na společných projektech
- malý stupeň aktivity a malá zkušenost při získávání veřejných prostředků
- malý stupeň systematičnosti veřejné podpory realizace kulturních aktivit
- absence významnější tradice soukromého sponzorství v oblasti kultury
- neúplné, nepřesné či neexistující údaje a statistiky týkající se činností v oblasti kultury, včetně ekonomických aspektů kulturních aktivit
- nedorozumění majetkoprávní vztahy brzdí započaté opravy nebo není možné s opravami začít, a to přispívá k destrukci některých památkově chráněných objektů
- nedorozumění církevní restituční a nedorozumění financování církví ohrožují velké množství movitých i nemovitých památek
- nejednu pokračující devastaci také zapříčiňuje možnost finančních spekulací s nemovitým majetkem a poskytování tohoto jako zástav; technický stav památkově chráněných objektů, se kterými se spekuluje, je velmi špatný

- na zmenšeném počtu stavebních zásahů a rekonstrukcí památkově chráněných objektů i domů na plošně chráněných územích v kraji se odráží zejména nedostatek finančních prostředků, ale ve značné míře i nemožnost vhodného využití památek
- nejvíce ohrožena je i nadále část fondu lidového stavitelství
- zviditelnění a prezentace kulturních památek je další slabou stránkou
- všeobecné povědomí obyvatelstva o národních kulturních památkách, památkách UNESCO nebo jiných významných památkách není příliš vysoké
- vlastníci kulturní památky bývají nezdůvěryhodnější spíše zaskočení svým vlastnictvím, než aby byli na ně hrdí; spolupráce s odbornými organizacemi je spíše obtěžuje, zdržuje, a proto jejich vztah k institucím, které jim mají pomoci v rozhodování jak správně naložit s opravou památky, není mnohdy dobrý; ke zlepšení tohoto stavu mohou přispět jak legislativci zjednodušením některých postupů, tak samotní pracovníci úřadů svojí vstřícností, zlepšením komunikace s vlastníky a neustálou osvětou

2.

- zajistit odpovídající finanční prostředky pro oblast kultury – rozpočet KÚ, různé grantové systémy
- zajistit dostupnost veřejných služeb kultury a příležitosti k aktivní účasti na kultuře pro obyvatele malých obcí regionu
- podporovat neprofesionální umělecké aktivity, veřejnou prezentaci profesionální i neprofesionální divadelní, hudební, výtvarné a literární tvorby a tvorby v oblasti užitého umění a uměleckých řemesel
- podpora aktivit vedoucích k zachování a rozvoji tradiční lidové kultury
- zajistit podmínky pro činnost zřizovaných příspěvkových organizací
- prostřednictvím podpory regionálních funkcí krajské knihovny zajistit všeobecnou dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb
- zpracovat a prezentovat na internetových stránkách veřejně přístupnou databázi neprofesionálních uměleckých aktivit a kulturních akcí v rámci kraje
- spolupracovat s obecními úřady – metodická činnost v oblasti kultury
- nutnost rozvoje propagace památek, ve větší míře využívat památkově chráněné objekty ke kulturním akcím, zpřístupnění opravených prostor veřejnosti a prezentace těchto prostor; to se děje zejména v případě zpřístupněných hradů a zámků, ale jednotlivými obecními úřady jsou i velmi úspěšně oživovány památky lidového stavitelství pro působení vlastivědných a historických aktivit v obcích, jako drobná muzea s expozicí lidové kultury, historie místa, osobnosti, nebo pro činnost folklorních souborů a skupin; zde stojí za připomenutí např. památky v Komni, Hluku, Nivnici, Kudlovicích, Strání, Tupesích, Břestku, Dolním Němčí, Topolné a Vlčnově.
- pořádání kulturních akcí v blízkosti kulturních památek napomáhá rovněž k jejich aktivaci.
- vydávání malých stručných publikací, skládaček a letáčků, které by stručně přiblížily historii objektu, místa, obce, města či kraje až do současnosti; samozřejmě i s tím, jak byla oprava objektu, souboru či sídla financována a k jakým účelům by měla sloužit, případně co bylo objeveno při rekonstrukci, jak postupovalo poznání památek či jiné zajímavosti
- vydávání cizojazyčných publikací o nejvýznamnějších památkách kraje; přitažlivou a výstižnou formou seznámit turisty a jiné zájemce o kulturní památky s možnostmi jaké jim místní kulturní památky nabízejí

- vytvoření informačního systému o památkách kraje na internetových stránkách, včetně map a obrázků s odkazy na otevírací doby a zajímavosti, přehled akcí zde konaných, by se mělo stát již jakousi samozřejmostí
- zapojení školní mládeže vyhlášením soutěží pro školy i jednotlivce (např. kreslení, modelování, literární soutěž, znalosti historie regionu apod.), z toho vyplývá nutnost vytvoření fondu odměn pro vítěze, např. volné vstupenky, věcné odměny apod.
- neustálá práce s širokou veřejností a zejména pak mládeží – vysvětlit jí, kolik finančních prostředků je třeba vynaložit na záchranu památek a kolik stojí oprava fasád zničených sprejery. Nejlepší prevencí je osobní zkušenost – když si každý sám zkusí kousek něčeho opravit „zrestaurovat“ apod., jistě zjistí, že taková oprava nejen něco stojí, ale vyžaduje také určitou zručnost a kvalifikaci.
- trpělivá a dlouhodobá práce s veřejností a zejména pak s vlastníky památkových objektů
- ochrana, uchování a prezentace významných kulturních hodnot vytvořených v minulosti v jejich autentickém stavu, na původním místě a v dochovaném historickém prostředí pro další generace, přičemž se vychází z celoevropsky přijatého standardu, že na zachování kulturního dědictví je celospolečenský zájem
- uchování a prezentace památkového fondu závisí na možnostech rozpočtu kraje. Při uplatňování obecných zásad další podpory památkové péče v praxi příštích let, zejména pokud jde o možnosti a způsoby zajištění péče o jednotlivé památky, je nezbytné uskutečňování diferencovaných přístupů, které budou z hlediska kraje zvažovat jak kulturní hodnoty památek a společenský přínos jejich zachování a dalšího využití, tak i ekonomické nároky na jejich údržbu a obnovu.
- posilování hrdosti vlastníků na jejich památku (označení staveb, které jsou památkou, soutěž o citlivě obnovenou památku, poskytnutí finančního příspěvku, spoluúčast na prezentaci památky pro veřejnost
- intenzivní podpora pro zapojení zejména nevyužívaných a chátrajících památek do společenského života jejich vhodným využitím a prezentací. Zpracovaný výběrový seznam nejohroženějších a nevyužívaných památek Zlínského kraje není, a při proměnlivosti situace ani nemůže být, úplný a konečný. Zahrnuje jak památky ohrožené nedostatečnou údržbou, tak objekty v různém technickém stavu, které jsou trvale nevyužívané a opuštěné. Tento seznam bude průběžně doplňován a aktualizován v rámci střednědobých a prováděcích plánů.
- sledování a koordinace péče o památkový fond ve Zlínském kraji
- dohlížení nad pravidelnou a preventivní péčí o fond, neboť pravidelná údržba památek je nejenom nejekonomičtější, ale také nejméně poškozující formou obnovy a zachování památek
- všemi prostředky včetně ekonomických stimulovat a upřednostňovat údržbu před razantními rekonstrukcemi
- řešení způsobu a rozsahu prezentace památek, jejichž historická a architektonická důležitost je nesporná a které nenáleží k výše uváděným prioritám (památky lidového stavitelství, drobná sakrální architektura, tvrze, hradní zříceniny, archeologické lokality, chráněné parky aj.)
- zlepšení informačně komunikační roviny a roviny osvětové související s podporou památkové péče na území Zlínského kraje – koncepčně pojatá informovanost veřejnosti
- realizování informačních programů, které zvýší senzibilitu veřejnosti a zvláště mládeže v oblasti památkové péče, vzdělávací systémy
- podporování meziregionálních vazeb památkové péče s cílem výměny expertíz a zkušeností

- popularizace a výchovná činnost na úseku památek, navrhování a sestavování tras pro poznávání památek (veletrhy, internet)
- ediční činnost zaměřená ke společenské aktivaci a prezentaci památek, výstavy, filmy, CD, přednášky
- větší využívání hromadných sdělovacích prostředků k propagaci památek a k popularizaci památkové péče
- spolupráce s odbory KÚ, obcemi a jinými institucemi – programy péče o zeleň v urbanizovaném prostředí, územní plány, program obnovy venkova, cestovní ruch, programy Ministerstva kultury pro obnovu památek, program podpory památek místního významu, program podpory zapojení veřejnosti v oblasti památkové péče
- vedení pravidelného dialogu s koordinačními orgány zastřešujícími nevládní neziskové subjekty
- podpora realizace celostátního terénního systému označení nemovitých kulturních památek a památkově chráněných území, analogického podobným informačním systémům rozvinutým v členských zemích ES
- spolupráce s občany a občanskými iniciativami v systému péče o památkový fond
- zajištění aktivace a co nejširšího uplatnění místních zpravodajů památkové péče a jejich propojení s občanskými iniciativami vyvíjejícími svoji činnost v oblasti ochrany a uchování hmotného kulturního dědictví
- v souladu se Závěrečným dokumentem Mezinárodní konference o kulturních politikách pro rozvoj (Stockholm), přijatým dne 2.4.1998, vést pravidelný dialog s tuzemskými nevládními neziskovými subjekty
- posílit přitažlivost památkového fondu ve Zlínském kraji pro domácí i cizinecký cestovní ruch a umožnit zachování a společenské uplatnění zejména nevyužívaných a ohrožených památek, včetně využití jejich ekonomického potenciálu
- prezentování památkového fondu zpřístupněného veřejnosti včetně návštěvnických atraktivit regionu (Valašské muzeum v přírodě, jedinečná funkcionalistická architektura Zlína, MPR Kroměříž s areálem zámku, poutní místa Velehrad a Hostýn, historický odkaz Velké Moravy ve Starém Městě, rodný kraj J. A. Komenského na Uherskobrodsku aj.)
- prezentování historicky cenných a vzhledově atraktivních lokalit, které jsou opomíjeny z důvodu nedostatečné informovanosti, špatné dostupnosti nebo chybějícího zázemí pro cestovní ruch, hledání cest k rovnoměrnějšímu rozdělení návštěvnosti
- průběžné aktualizování zpracovaného Seznamu nejohroženějších a nevyužívaných kulturních památek ve Zlínském kraji jako strategického dokumentu pro stanovení priorit v poskytování přímé finanční podpory vlastníkům kulturních památek a pro znovuzачlenění těchto památek do rozvoje cestovního ruchu
- posílení operativnosti využívání finančních prostředků z existujících grantů na úseku památkové péče pro záchranu, přiměřené funkční využití a prezentaci nevyužitých a ohrožených památek
- podporování práce těch, kteří se zúčastňují zachování a gesce kulturního dědictví, aby bylo více přístupné turistickým obcím a návštěvníkům
- podporování dialogu mezi odpovědnými činiteli kulturního dědictví a průmyslového turismu, aby lépe pochopili význam kulturního dědictví při péči o jeho dlouhodobou záchranu
- podporování těch, kteří navrhuji programy a politiku, aby rozvíjeli přesné a věcné projekty a strategii týkající se prezentace a interpretace památkových souborů a kulturních aktivit v kontextu jejich ochrany a konzervace
- dohlížení na zachování autenticity památkových souborů, podpora pochopení a zhodnocení tohoto kulturního dědictví

- sledování vytváření programů ochrany a turismu, které musí představovat informace vysoké kvality, tak aby návštěvník pochopil význam a charakteristiky kulturního dědictví a nezbytnost je chránit
- sledování, aby při plánování turistických aktivit nabízených návštěvníkům v rámci nejlepších podmínek komfortu nedocházelo k poškozování významu a charakteristiky kulturního dědictví
- aktivně se podílet na vytvoření nové strategie státu na úseku památek a cestovního ruchu
- pro systémové řešení problematiky kulturních památek v souvislostech rozvoje domácího i cizineckého cestovního ruchu uplatňovat aktivní spolupráci odboru kultury a památkové péče s odborem cestovního ruchu KÚ ZK
- zhodnocení kulturně historického potenciálu území, vypracování sítě nabídkových regionálních okruhů, kdy těžištěm každého okruhu by byl známý památkový objekt nebo historické město, doplněné nabídkou objektů v blízkém okolí
- zkvalitňování kulturního a poznávacího cestovního ruchu s cílenými tematickými trasami a charakteristickým obsahem, např. historická řemesla, tradice a historie vinařství aj.

3.

- vícezdrojové financování kulturních institucí
- nastavení přijatelných daňových úlev pro sponzory kulturních aktivit
- péče o nemovité i movité kulturní památky je nejvíce ohrožena nedostatkem finančních prostředků ze strany vlastníků
- nedorozumění vlastnické vztahy
- nezájem některých vlastníků
- bezradnost vlastníků či špatné využívání památek
- vandalismus
- vlastníci by měli mít možnost seznámit se s podmínkami grantové politiky
- rezervy pracovníků památkové péče v terénní práci a v již vzpomínané komunikaci s jednotlivými vlastníky

4.

- Rozpočet odboru kultury a památkové péče: Kč 112 203 tis.
Z toho: - příspěvky na provoz příspěvkovým organizacím Kč 89 853 tis.
- příspěvky na investice příspěvkovým organizacím Kč 6 000 tis.
- Vícezdrojové financování kulturních zařízení (Slovácké divadlo, Městské divadlo Zlín, Filharmonie B. Martinů): Kč 1 600 tis.
- Podpora malého rozsahu: Kč 800 tis.
- Dotace jsou poskytovány na základě přihlášky do vyhlášeného podprogramu na:
- podporu filmové tvorby
- podporu uchování a rozvoje tradičních lidových řemesel
- podporu tradiční lidové kultury
- podporu národnostních kultur
- Zlínský kraj zřídil v roce 2001 Fond kultury na základě zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, a v souladu se zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů – viz Statut FK ZK a Pravidla pro přidělování a vyúčtování dotací z FK ZK na internetových stránkách www.kr-zlinsky.cz. Dotace z Fondu kultury ZK jsou poskytovány na základě žádosti podané do vyhlášeného výběrového řízení, které probíhá 4× ročně. Podmínky výběrového řízení jsou zveřejňovány na úřední desce KÚ ZK a na výše uvedených

internetových stránkách. Dotace z Fondu kultury Zlínského kraje lze použít zejména na tyto účely:

- estetická výchova dětí a mládeže
- mimořádné kulturní akce místního i nadregionálního významu
- rozvoj amatérské a místní kultury, zájmová umělecká činnost
- podpora profesionálních kulturních aktivit
- podpora uměleckých řemesel a lidových tradic
- výstavy a prezentační akce
- podpora vydavatelské činnosti
- obnova kulturních památek
- V roce 2003 bylo přiděleno do Fondu kultury ZK celkem 3 516 tis. Kč. Z toho 1 100 tis. Kč byl rozdělen na obnovu kulturních památek ve Zlínském kraji. Celkem bylo podáno 236 žádostí o dotaci z FK ZK, z toho 69 žádostí bylo zamítnuto z důvodu nesplnění podmínek Pravidel pro poskytování a vyúčtování dotací z FK ZK. Na podporu kulturních aktivit v kraji bylo poskytnuto celkem 2 139 tis. Kč.
- V letošním roce je do Fondu kultury Zlínského kraje přiděleno celkem 7 021 tis. Kč, z toho na podporu kulturních aktivit je určeno 3 000 tis. Kč a na obnovu a rekonstrukci památek 4 021 tis. Kč.
- V rámci možností rozpočtu Zlínského kraje je zajišťována finanční podpora vlastníků kulturních památek (obcí, právnických a fyzických osob) formou fakultativní přímé pomoci (účelové finanční prostředky a dotace) z veřejných rozpočtů, a to zejména v míře zvýšených nákladů spojených se zachováním a obnovou kulturní památky, resp. ve výši náhrady za případné nucené omezení vlastnických práv z důvodu celospolečenského zájmu na zachování kulturní památky. Jedná se o nadstandardní kompenzaci veřejného zájmu dle vlastních preferencí kraje. Samozřejmá je vzájemná kombinovatelnost všech příspěvků a určitá kompatibilita jejich pravidel (vlastní zdroje, příspěvek kraje, obce a státu). V odůvodněných případech se přispívá i na památky místního významu, které nejsou prohlášeny a zapsány v Ústředním seznamu kulturních památek ČR.
- provádění cílené osvětové práce ve věci informovanosti vlastníků v oblasti památkové péče v záležitosti možností získávání finančních příspěvků na obnovu památek
- na úseku památkové péče se i nadále důsledně uplatňuje princip vícezdrojového financování obnovy památek s cílem podpořit funkční zapojení kulturních památek do současného společenského života
- Jsou vytvořeny grantové programy v rámci Fondu kultury na úrovni kraje určené k obnově a zabezpečení kulturních památek. Z Fondu kultury je možno přispět na:
 - obnovu a využívání velkých architektonických památek a jejich areálů
 - záchranu a uchování památek nevyužívaných a ohrožených zejména jejich dlouhodobě zanedbávanou údržbou
 - zachování a údržbu památek lidové architektury
 - zachování, údržbu a záchranu sakrální architektury
 - zachování a údržbu drobné sakrální architektury
 - restaurování a konzervaci movitých památek
 - klasické zabezpečení a EZS movitých kulturních památek a mobiliárních fondů

5.

V současné době je Zlínský kraj zřizovatelem osmi kulturních institucí:

1. Krajské galerie výtvarného umění ve Zlíně, příspěvkové organizace
2. Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně, příspěvkové organizace

3. Muzea Kroměřížska v Kroměříži, příspěvkové organizace
4. Slováckého muzea v Uherském Hradišti, příspěvkové organizace
5. Muzea regionu Valašsko ve Vsetíně, příspěvkové organizace
6. Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně, příspěvkové organizace
7. Hvězdárny Valašské Meziříčí, příspěvkové organizace
8. Hvězdárny Vsetín, příspěvkové organizace

Současná struktura těchto institucí dobře pokrývá jednotlivé regiony Zlínského kraje, každá z institucí má svůj specifický profil a do jisté míry i nadregionální charakter. Všechna čtyři muzea i krajská galerie (stejně jako obě hvězdárny a krajská knihovna) dodržují tradiční muzeologickou zásadu, že sběratelská oblast a především badatelský zájem musí minimálně o stupeň přesahovat hranice regionu vymezeného názvem či zřizovací listinou. Pro zajištění veškeré činnosti – ať již obrácené k veřejnosti, či zaměřené zčásti dovnitř: k uchovávání hodnot a k vědecké práci – je ve většině případů nejen vhodné zachovat současný profil a strukturu, ale je třeba rovněž zvážit možnost rozšíření, nebo alespoň navrácení k někdejšímu stavu (převést národní kulturní památky do správy Zlínského kraje nebo subjektů působících na území kraje – města a obce, popř. jejich sdružení).

Charakteristika příspěvkových organizací zřizovaných Zlínským krajem

Čtyři muzea mají výrazně vyprofilovanou regionální působnost i své odborné zaměření nejen v příslušných okresech, ale v celých národopisných oblastech Haná, Slovácko a Valašsko. Jsou významnou součástí kulturního dědictví a jejich přínos kultuře celého státu je nesporný. Vytvářejí, uchovávají a zpřístupňují muzejní sbírky, které dokumentují vývoj přírody a společnosti v daném regionu; vytvářejí a zpřístupňují informační soustavy; dokumentují hmotné a duchovní projevy tradiční lidové kultury; jsou vědeckovýzkumnými pracovišti; podílejí se na výkonu státní správy a samosprávy (zejména přípravou odborných podkladů, posudků a rešerší); jsou důležitou součástí soustavy kulturních, osvětových a vzdělávacích institucí; významnou měrou reprezentují region, podporují a výrazně motivují rozvoj cestovního ruchu; jsou správci významných památkově chráněných objektů v kraji.

Muzeum Kroměřížska v Kroměříži je zaměřeno na archeologii, národopis Hané i přechodných oblastí na jižním a východním okraji okresu, na historii, kde se speciálně a dlouhodobě věnuje tematice Židů na Moravě, na kulturní historii i historii umění a na přírodu kroměřížského okresu. Mnohá badatelská témata přesahují nejen hranici okresu, ale i kraje, resp. celé ČR (Konference Židé a Morava, trienále umělecké knižní malby).

Slovácké muzeum v Uherském Hradišti zaujímá v síti českých a moravských muzeí významné postavení, a to nejen svým stářím či množstvím sbírkových předmětů, ale především zaměřením a pracovními výstupy upoutává zájem odborné i laické veřejnosti. Není typicky vlastivědným zařízením. Již od svého vzniku se profilovalo etnografií a archeologií, později výtvarným uměním a historií. Výzkumný a sběratelský záběr na celou národopisnou oblast Slovácka je řadí mezi instituce nadregionální. Muzeum je již tradičním pořadatelem řady mezinárodních etnografických, historických a archeologických konferencí. V souvislosti se zaměřením části sbírkového fondu umění a pořádáním mezinárodních sympozií je rovněž pokládáno za jedno z evropských center lité medaile a plastiky.

Muzeum regionu Valašsko ve Vsetíně je zaměřeno na komplexní dokumentaci vývoje přírody a společnosti, především Valašska, ovšem s nadregionálním rozměrem. Přesahuje hranice okresu v přírodovědných bádáních (část trvale zkoumaných lokalit je podél Bečvy v okrese Přerov), ale

přirozeně i ve společenskovedních disciplínách (např. trvalá pozornost fenoménu Thonet byla zúročena doplněním sbírky ohýbaného nábytku, která je nyní největší v muzeích ČR).

Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně je zaměřeno na komplexní dokumentaci vývoje přírody a společnosti, samozřejmě především v hranicích okresu. Zůstal zde ovšem jistý nadregionální zájem, který je jednak dán původní krajskou orientací (v rámci někdejšího kraje Gottwaldov), jednak přirozenými přesahy některých badatelských témat: obuvnictví, odboj za 2. svět. války, Hanzelka a Zikmund, v novější době ještě pozůstalost cestovatele a hudebního skladatele Eduarda Ingriše.

Hvězdárna Vsetín a Hvězdárna Valašské Meziříčí jsou vědeckovýzkumnými pracovišti a současně plní roli regionálních informačních center v oblasti svého vědeckého působení, vyvíjejí vzdělávací a kulturně výchovnou činnost mezi mládeží i dospělými. Jsou zapojeny do celostátního systému vědeckých pozorování i do mezinárodních výzkumných úkolů. Podílejí se i na shromažďování meteorologických informací (v rámci celostátního systému). Pravidelně pořádají pozorování pro veřejnost a organizují bohatou přednáškovou činnost, kterou zajišťují nejen prostřednictvím vlastních lektorů, ale i pomocí významných odborníků na danou problematiku.

1.

- 1) Svoboda tvůrčí činnosti v oblasti kultury a svoboda prezentování jejích výsledků se staly základním principem v oblasti kultury (tato základní lidská práva mohou být omezena pouze formou zákonů)
- 2) zvýšení počtu subjektů působících v oblasti kultury, především nárůst podnikatelských subjektů (oblast knižní kultury, prodejních galerií) a různých forem občanských iniciativ
- 3) diferenciací kulturního života (zvýšení různorodosti kulturní nabídky, posílení významu tzv. „menšinových žánrů“)
- 4) záměrné zmenšování úlohy státu v oblasti kultury (redukce zřizovatelské funkce, snižování finančních prostředků vynakládaných na kulturu, menší snaha i možnosti ovlivňování kulturních procesů)
- 5) zvyšování úlohy obcí a krajů v oblasti kultury (převod zřizovatelských funkcí ke kulturním zařízením, možnost podporovat kulturní aktivity a obnovu památkových objektů se znalostí místních podmínek, legislativní opatření) nepokryvané vždy adekvátním zvýšením zdrojů na oblast kultury
- 6) zvyšování počtu památkově chráněných objektů
- 7) nárůst zájmu obcí o kulturní tradice a kulturní dědictví včetně zájmu vlastnit památkově významné objekty
- 8) růst ekonomické bariéry rozvoje kultury (nedostatek finančních prostředků na různých úrovních se stává limitujícím faktorem pro rozvoj a uskutečňování kulturních aktivit i péče o památkový fond)
- 9) zvyšující se komercializace kultury (nedostatek finančních prostředků ovlivňuje kulturní nabídku tak, aby se stala přijatelnou pro největší množství zájemců)
- 10) trend preference funkčních a ekonomických aspektů při obnově a využití památek (jen málokdy jsou dané objekty opravovány pro svou vlastní památkovou hodnotu, obvykle zde převažuje hledisko jejich ekonomického využití)

Působení ani jedné z uvedených tendencí není jednoznačné. Může se projevit ve vzájemné kombinaci s jinými trendy jak v pozitivním, tak v negativním směru. Základním problémem je tedy potom správné vyhodnocení všech jejich možných dopadů a nalezení mechanismů, které mohou usměrňovat jejich působení.

2.

- 1) Přímo formou, kdy bezprostředně vytvářejí, chrání a distribuují kulturní hodnoty, a to jednak prostřednictvím činností jimi zřizovaných organizací v oblasti kultury a dále v rámci výkonu státní správy. Olomoucký kraj je zřizovatelem 9 příspěvkových organizací působících v oblasti kultury, to je 5 muzeí, 1 muzeum umění, 1 krajská knihovna, 1 hvězdárna, 1 archeologické centrum.

2) Formou nepřímou, a to ovlivňováním aktivit jiných subjektů, které vyvíjejí své činnosti v oblasti kultury na území kraje.

Na území Olomouckého kraje působí vedle sebe dva typy samosprávných subjektů. Jsou to obce, případně města, na straně jedné a kraj na straně druhé. Jejich kompetence v oblasti kultury jsou v rámci samosprávné činnosti vymezeny především zákonem o obcích a zákonem o krajích.

Z hlediska jejich vztahu ke kultuře je potom důležité, že jak kraj, tak města a obce pečují ze zákona o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Dále mohou pro výkon své samostatné působnosti zakládat a zřizovat právnické osoby. Kraj může do samostatné působnosti obcí zasahovat jen tehdy, vyžaduje-li to zákon, a způsobem stanoveným zákonem. Kraj, obce a města mohou navzájem spolupracovat.

Jen v některých případech jsou vzájemné vztahy těchto samosprávných subjektů upraveny prostřednictvím ustanovení speciálních zákonů v oblasti kultury, kdy jsou stanoveny kraji nebo jeho organizacím specifická práva a povinnosti v jednotlivých oblastech kultury (především oblast památkové péče, knihovnictví, muzejnictví).

Toto konstatování platí i ve vztahu k dalším typům subjektů, které působí v oblasti kultury na území kraje, např. kulturním organizacím zřizovaných státem, různým formám občanských sdružení, nadací nebo subjektům vyvíjejícím komerční činnost. Kraje tak tedy nemohou, až na zákonem stanovené případy, přímo ovlivňovat činnost jiných subjektů a prakticky je tak dáno jejich rovnocenné, partnerské postavení. Dosáhnout efektivity působení v oblasti kultury je v rámci kraje možné pouze v součinnosti těchto jednotlivých subjektů.

Jako hlavní funkce působení Olomouckého kraje v oblasti kultury jsou v rámci Koncepce rozvoje kultury a památkové péče Olomouckého kraje označeny:

- 1) Podpora tvůrčích kulturních aktivit
- 2) Podpora prezentace výsledků kulturních aktivit
- 3) Podpora rovnocenného přístupu ke kulturním hodnotám
- 4) Podpora kulturní výměny
- 5) Podpora péče o hmotné kulturního dědictví
- 6) Podpora regionálních a lokálních kulturních tradic
- 7) Podpora kulturních aktivit plnících současně více funkcí a sloužících jako prostředek kultivace člověka
- 8) Podpora činností vedoucích ke zvýšení koordinace a výkonnosti subjektů působících v oblasti kultury na území Olomouckého kraje.

3.

Slabé stránky (problémy):

- 1) menší počet kulturních zařízení v okrajových částech kraje, existence kulturních periferií
- 2) špatný stavebně-technický stav řady kulturních zařízení včetně jejich vybavení (zvláště mimo kulturní centra)
- 3) nepropojenost a nekoordinovanost činnosti subjektů a jimi zřizovaných organizací působících v oblasti místní kultury (s výjimkou oblasti knihovnictví a muzejnictví), včetně malého stupně partnerské spolupráce jednotlivých subjektů na společných projektech
- 4) poměrně malý stupeň aktivity a připravenosti kulturních subjektů působících v kraji pro získávání finančních prostředků z veřejných zdrojů, zvláště ve vztahu k programům MK a Evropské unie
- 5) malý stupeň systematičnosti veřejné podpory realizace kulturních aktivit, zvláště těch, které nemají regionální nebo nadregionální rozměr

- 6) absence významnější tradice soukromého sponzorství v oblasti kultury
- 7) neúplné, nepřesné, metodicky nejednotné či neexistující údaje a statistiky týkající se činnosti v oblasti kultury, včetně ekonomických aspektů kulturních aktivit
- 8) obecně nízké povědomí o významu kulturních aktivit a jejich společenském využití
- 9) působení ekonomických faktorů limitující činnosti lidí ve volném čase a při péči o památkový fond
- 10) neuspokojivý stavebně-technický stav některých kulturních památek
- 11) nekomplexní a nedostatečná péče o kulturní památky mimo památkově chráněná území
- 12) neexistence systému finanční podpory z veřejných zdrojů při obnově kulturních památek na úrovni kraje a obcí, s výjimkou památkových rezervací a památkových zón
- 13) nekoordinovanost spolupráce subjektů při propagaci památek regionu
- 14) rozporuplný vztah k využívání kulturních památek
- 15) chybějící naváděcí a informační systém k jednotlivým kulturním památkám

Příležitosti (priority):

- 1) obohacení nabídky kulturních příležitostí a péče o kulturní dědictví prostřednictvím sítě kulturních zařízení zřizovaných Olomouckým krajem
- 2) podíl na tvorbě podmínek pro rozvoj kultury v Olomouckém kraji prostřednictvím činností kulturních organizací zřizovaných Olomouckým krajem (vlastní kulturní činnost, odborně metodická činnost muzeí, regionální funkce Vědecké knihovny Olomouc)
- 3) ochrana kulturních památek, tvorba podmínek pro rozvoj památkové péče prostřednictvím kompetencí obsažených v zákoně o státní památkové péči (výkon státní správy, koncepce podpory státní památkové péče v kraji, usměrňování kulturně výchovného využití památek v kraji)
- 4) využití různých forem tvorby podmínek pro rozvoj kultury (např. formou spoluvytváření informačního krajského systému v oblasti kultury, formou propagace kulturních akcí, kulturních organizací či památek, formou finanční podpory realizace kulturních akcí a obnovy památek)
- 5) vytvoření krajského systému podpory a motivace pro subjekty realizující kulturní aktivity v kraji jak v oblasti vzdělávací, tak v oblasti finanční
- 6) vytvoření krajského systému podpory a motivace pro majitele kulturních památek v kraji jak v oblasti vzdělávací, tak v oblasti finanční
- 7) využití strukturálních fondů Evropské unie pro podporu aktivit v oblasti kultury a památkové péče.

4.

Veřejné služby v oblasti kultury by měly být financovány v podstatě ze tří základních zdrojů: státu, krajů a obcí. V systému této podpory by měl obecně hrát rozhodující roli význam podporovaných akcí. Akce lokálního významu by měly být podporovány především z prostředků obcí za případného přispění krajů, akce regionálního významu z prostředků krajů za případné podpory obcí, na jejichž území jsou realizovány, akce nadregionálního významu především z prostředků státu za případné podpory obcí a krajů, na jejichž území se uskutečňují. Uvedený systém se podle zkušeností z našeho kraje teprve utváří a hlavní překážkou jeho plného rozvinutí je nedostatečný finanční potenciál řady obcí i kraje.

Podpora aktivit lokálního významu nemá doposud charakter systému, spíše se jedná o náhodnou podporu jednotlivých, vnitřně nepropojených akcí. Toto konstatování platí zvláště ve vztahu k menším městům a většině obcí (v řadě případů nejsou vyhlašovány samostatné granty pro oblast kultury, nezářídka jsou finanční prostředky poskytovány v rámci žádostí o veřejnou podporu bez diferenciací jednotlivých oblastí, do kterých má tato podpora směřovat, jedná-li se vesměs o vyhlašování grantů pro oblast kultury, nejsou tyto granty součástí cíleně zaměřených programů).

V případě menších obcí je finanční podpora kulturních aktivit z důvodu nedostatku finančních prostředků obcí poskytována spíše jen výjimečně. V těchto souvislostech je nutno uvést, že se zánikem okresních úřadů zmizel bez náhrady typ finančních příspěvků na podporu drobných aktivit lokálního významu, který tyto úřady poskytovaly.

Systém veřejné podpory aktivit regionálního významu ze strany Olomouckého kraje se postupně vytváří a je realizován formou grantových programů a veřejných soutěží, které nebyly zaměřeny na plošnou podporu kulturních aktivit, ale na některé jejich segmenty. V roce 2002 bylo vynaloženo na podporu kulturních akcí v rámci jednoho grantového opatření zaměřeného na podporu volnočasových aktivit přibližně 4 000 000,- Kč. V roce 2003 byla realizována dvě samostatná grantová opatření zaměřená přímo na kulturu, to je opatření „Podpora neprofesionální umělecké činnosti“ a „Podpora významných kulturních akcí“ a dále veřejná soutěž „Rovný přístup ke kultuře a umění“. První dvě grantová opatření byla výrazně změřena na podporu aktivit přesahujících lokální význam, veřejná soutěž byla zaměřena na obohacení kulturní nabídky v místech mimo kulturní centra. V rámci grantových opatření a veřejné soutěže bylo vynaloženo na podporu kulturních aktivit přibližně 4 800 000,- Kč. Mimo to v rámci různých forem podpory veřejně prospěšných aktivit Radou Olomouckého kraje byly v letech 2002 a 2003 podpořeny kulturní aktivity a obnova kulturních památek celkovou částkou přibližně ve výši 2 100 000,- Kč.

5.

V oblasti místní kultury působilo v Olomouckém kraji podle výzkumu realizovaného odborem kultury a památkové péče v červnu 2003 přibližně celkem 1200 subjektů, to je kulturních zařízení, spolků, občanských sdružení a komerčních subjektů). Tento počet je tvořen 140 občanskými sdruženími, spolky, 26 víceúčelovými kulturními zařízeními, 34 kluby a domy dětí a mládeže, 27 základními školami umění, 34 muzei (včetně jejich poboček), 2 profesionálními divadly se stálým souborem, 4 divadelními scénami bez stálého souboru, 52 výstavními galeriemi, 40 kiny, 5 instalovanými objekty hradů a zámků, 521 knihovnami, 48 knihkupectvími, 21 nakladatelstvími, 14 profesionálními hudebními agenturami, 6 rozhlasovými stanicemi, 1 profesionálním symfonickým orchestrem, 4 hvězdárnami, 2 televizními studií.

Většina těchto zařízení má lokální význam, to znamená, že jejich činnost je zaměřena na uspokojování kulturních potřeb a zájmů populace žijící na relativně malém území, to jest obvykle území jedné nebo několika sousedních obcí. Typickým případem takového typu zařízení jsou základní knihovny nebo kina. Další zařízení lze označit jako nadlokální, to znamená, že přispívají k uspokojování a kultivaci kulturních zájmů populace žijící na území, které je větší než území spadající pod správu jedné pověřené obce, ale současně nepřesahující velikost správního okresu. Mezi tato zařízení patří např. domy dětí a mládeže, některé galerie či velké kulturní domy.

Hustota sítě kulturních zařízení je na území Olomouckého kraje rozložena nerovnoměrně. Z tohoto pohledu pak lze hovořit o kulturních centrech, o přirozených spádových oblastech kulturních center, to je o místech, ze kterých jsou zde žijící populace bez větších problémů kulturní centra fyzicky dostupná, a dále o kulturní periférii. Kulturní periférii zde chápeme ta místa Olomouckého kraje, která jsou nedostatečně vybavena pro širší uspokojování kulturních zájmů (tj. obce s méně než třemi kulturními zařízeními) a současně jejich obyvatelé mají ztíženou dostupnost míst s vyšší koncentrací kulturních zařízení, včetně specializovanějších zařízení.

Z celkového počtu 394 obcí je v Olomouckém kraji 27 obcí bez 1 kulturního zařízení a v 302 obcích je 1-2 kulturní zařízení. Jen menší část zařízení má charakter regionální či nadregionální, to znamená, že činnost těchto zařízení je zcela nebo částečně zaměřena na zajišťování a kultivaci

potřeb kulturního charakteru populace žijící na území přesahujícím rozlohu jednoho správního okresu, případně celého kraje.

Olomoucký kraj je zřizovatelem devíti kulturních organizací působících v oblasti kultury: Muzea umění Olomouc, Vlastivědného muzea v Olomouci, Vlastivědného muzea Jesenicka, příspěvkové organizace, Muzea Prostějovska v Prostějově, příspěvkové organizace, Muzea Komenského v Přerově, příspěvkové organizace, Vlastivědného muzea v Šumperku, příspěvkové organizace, Vědecké knihovny v Olomouci, Lidové hvězdárny v Prostějově, příspěvkové organizace, a Archeologického centra Olomouc, příspěvkové organizace. Činnost všech těchto organizací má regionální charakter a v řadě případů jejich aktivity (realizace výstav mimo kraj, účast na řešení vědeckovýzkumných úkolů, publikační aktivity) mají charakter nadregionální.

Mezi další zařízení regionálního či nadregionálního charakteru patří v Olomouckém kraji především Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště Olomouc, který je správcem 4 instalovaných objektů hradů a zámků (hrady Šternberk a Bouzov, zámky Velké Losiny a Jánský vrch v Javorníku), další 2 instalované objekty zámků patřící obcím (Tovačov a Náměšť na Hané), 2 divadla se stálým souborem zřizovaná městy Olomouc (Moravské divadlo) a Šumperk (Divadlo Šumperk, s. r. o.), profesionální symfonický orchestr Moravská filharmonie zřizovaný městem Olomouc, Galerie G a Galerie Patro v Olomouci zřizované Uníí výtvarných umělců Olomoucka, Galerie Knihovny Univerzity Palackého, která je součástí Informačního centra Univerzity Palackého v Olomouci. Za další subjekty regionálního a nadregionálního významu je nutno především označit jednotlivá vydavatelství a nakladatelství, rozhlasové stanice a televizní studia.

1.

Legislativní kroky, které vedly k přesunu péče o kulturu na úroveň krajů, ukázaly jednoznačně snahu orgánů kraje zlepšit péči o regionální kulturu.

Program rozvoje Moravskoslezského kraje jmenoval v kapitole Kultura cíle, kterých má být dosaženo z pohledu občanů kraje. Tento program začal být uskutečňován od počátku roku 2002. Za kladné stránky v oblasti kultury považujeme rozvíjející se legislativu a podpůrné programy na úrovni stát – kraj – obce. Za velmi dobrou považují spolupráci v oblasti ochrany sbírek muzejní povahy a muzejnictví vůbec. Naplňování zák. 122/200 Sb., programy ISO a další legislativní kroky, včetně Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví v ČR z ledna 2003 postupně umožní rozvoj v oblasti hmotné kultury a péče o lidovou kulturu.

Dá se předpokládat, že v Moravskoslezském kraji se podaří během následujících pěti let náprava nedostatků v péči o zajištění rozvoje hmotné kultury v kraji, tj. muzeí, galerií aj., které vznikly zpravidla podfinancováním těchto institucí za poslední dekádu okresy a státem.

Koncepční kroky kraje povedou k rozvoji jeho kulturních zařízení a zapojení v oblasti hmotné i duchovní kultury, např. do cestovního ruchu v kraji a dalších kapitol rozvoje regionu. V Moravskoslezském kraji je dáno vývojem de facto industriálního kraje s velkou kumulací obyvatel, že na podpoře kultury se ve značné míře podílejí města a obce, které v ní spatřovaly předmět své regionální identity.

Proto např. síť divadel v Moravskoslezském kraji je nejhustší po Praze, muzejní síť uceleně pokrývá celý kraj, působí tu Janáčkova filharmonie, existuje řada profesionálních i amatérských hudebních, tanečních a národopisných souborů.

Existuje řada významných hudebních festivalů s velkou tradicí, např. Janáčkův máj v Ostravě a okolí, Janáčkovy Hukvaldy v jedinečném prostředí obory a hradu Hukvaldy.

Významné místo mají folklorní festivaly, zastupující lidové taneční a hudební umění regionu, např. Goralski swiato na Jablunkovsku, Slezské dny v Dolní Lomné a další.

Na místní úrovni působí v kraji mimořádný počet občanských sdružení, jejichž deklarovaným účelem jsou aktivity v oblasti folkloru, tance, zpěvu, hudby a ochotnického divadla. Moravskoslezská vědecká knihovna zaštiťuje regionální knihovniční síť a působí jako krajské centrum knihovnických a informačních služeb.

Co se týče nemovitých kulturních památek na území kraje, odlišujeme se od ostatních území republiky velkým podílem významných historicky technických památek. Je to dáno tím, že v centrální části kraje se plně projeví vlivy průmyslové revoluce, která de facto ovlivnila i dnešní strukturu kraje. V této oblasti máme největší problémy.

Za zápornou stránku považujeme nedostačující péči kraje o nemovité kulturní památky a zvláště NKP historicko-technického charakteru, např. areál Dolu Hlubina, koksovny a vysokých pecí Vítkovice.

Náš kraj nemohl v oblasti památkové péče výrazněji přispívat vlastníky na obnovu kulturních památek.

Finanční zajištění výše uvedeného považujeme za jednu z priorit kraje.

2.

Program rozvoje kraje Moravskoslezského spatřuje úkoly kraje v oblasti kultury ve vytváření koncepčních, legislativních, finančních a též organizačně-institucionálních předpokladů pro rozvoj kultury a památkové péče.

V koordinaci kulturních aktivit na území kraje v metodickém řízení kulturních institucí zřizovaných krajem a podpoře institucí působících v zájmu kraje.

V podpoře festivalů, kulturních akcí, profesionálních i neprofesionálních souborů hudebního a scénického umění, národopisných souborů a různých sdružení i fyzických osob, působících v kultuře grantovým systémem.

Vytvoření podpůrného grantového systému na úseku kultury a památkové péče od roku 2002 považujeme za důležitý faktor pomoci a ovlivňování kultury v Moravskoslezském kraji.

Důležitou funkci na úrovni kraje má příprava a realizace střednědobých i dlouhodobých strategií péče o hmotnou i duchovní kulturu a pomoc při získávání finančních prostředků ze strukturálních fondů EU.

Nezastupitelnou úlohu má náš kraj jako zřizovatel rozhodující sítě muzeí, galerií, knihoven a dalších regionálních institucí na svém území.

3.

U řady významných kulturních zařízení, která Moravskoslezský kraj převzal během posledních dvou let od státu, došlo v poslední dekádě k téměř chronickému podcenění rozvoje. Moravskoslezskému kraji tak vznikl výrazný vnitřní dluh.

V oblasti knihoven jde o zajištění prostor pro rozvoj Moravskoslezské vědecké knihovny, dále jde o prostorové, materiální i personální konsolidování krajských muzeí a GVU Ostrava.

Bez vlastního podílu na rozpočtovém podílu daní se kraj může jen složitě účastnit spolufinancování divadel, která jsou zřizována většinou velkými městy (mimo česko-polskou scénu Těšínského divadla, která v tuto chvíli náleží kraji).

Stejně může kraj jen omezeně přímo dotovat památkovou péči na svém území nebo navýšit grantový systém pro rozvoj regionální kultury, lidové kultury, festivalů scénického, hudebního či folklorního zaměření. Současně podpora vědecké, odborné a vlastivědné práce nebo v oblasti umění mladých tvůrců pomocí grantového systému je z pohledu kraje nedostatečná a neumožňuje stimulovat např. oblast architektury, designérství apod.

Proto považujeme za prioritu řešení financování kultury krajů z vlastních příjmů krajů za spolupodílnictví státu a obcí.

Samostatným problémem k řešení je způsob financování a zajištění historicko-technických památek v MSK, zvláště NKP, Dolu Hlubina s koksovnou a vysokými pecemi Vítkovice.

Zde je třeba zajistit po změně záměru převod dolní oblasti Vítkovice, a.s., na DIAMO, s. p., a privatizaci území NKP do rukou soukromého sektoru, realizaci usnesení vlády č. 90, ze dne 23.1.2002 spoluprací kraje, města Ostravy a státu.

4.

Při financování kultury v další dekádě by mělo dojít k uplatnění kooperativního modelu financování na úrovni stát – kraj – obec s tím, že stát by přispíval na instituce či aktivity odstupňovaně dle jejich významu národního, regionálního a místního. Kraje by přitom ze svých rozpočtů zajišťovaly vlastní obslužnost a aktivní politiku v oblasti kultury na svém území. Vícestupňový systém financování by zajistil nejen rozvoj významných kulturních institucí na území kraje, ale i péči o významná zařízení a kulturní počiny regionálního dosahu.

Podpůrné programy v MSK jsou tyto:

Dotace v oblasti kultury

rok 2002

celková částka	4 500 tis. Kč.	
celkem přihlášeno	215 projektů	
celkem podpořeno	88 projektů	
• Podpora divadel a festivalů scénického umění		71
projektů		
• Podpora neprofesionálních a poloprofesionálních uměleckých		
souborů, festivalů a významných kulturních aktivit		17
projektů		

rok 2003

Program na podporu aktivit v oblasti kultury

celková částka	4 500 tis. Kč
celkem přihlášeno	281 projektů
celkem podpořených	64 projektů
• Hudební a scénické umění	32 projektů
• Literatura a publicistika	9
• Výtvarné umění a architektura	9
• Audiovizuální tvorba	3
• Kulturně vzdělávací činnost	6
• Ostatní kulturní aktivity	5 projektů

Dotace z rozpočtu kraje na záchranu a zachování kulturních památek

celková částka	4 712 tis. Kč
celkem žádostí o dotaci	48
poskytnutých dotací	6

Finanční prostředky na obnovu kulturních památek ve vlastnictví kraje

celková částka	5 875 tis. Kč
celkem realizovaných obnov	11

Struktura významných kulturních subjektů působících v kraji včetně všech těch, jež kraj v oblasti kultury zřizuje:

MUZEA:

- Slezské zemské muzeum v Opavě
- Ostravské muzeum
- Hornické muzeum Landek
- Muzeum Novojičínska (zřizovatel kraj)
nejvýznamnější pobočky: Památník J. A. Komenského ve Fulneku
Rodný dům F. Palackého v Hodslavicích
Památník S. Freuda v Příboře
- Muzeum Těšínska (zřizovatel kraj)
nejvýznamnější pobočky: Archeopark Chotěbuz
- Muzeum v Bruntále (zřizovatel kraj)
nejvýznamnější pobočky: Hrad Sovinec
- Muzeum Beskyd Frýdek-Místek (zřizovatel kraj)
nejvýznamnější pobočky: Hrad Hukvaldy
- Regionální muzeum v Kopřivnici, o.p.s.

GALERIE:

- Galerie výtvarného umění v Ostravě (zřizovatel kraj)
- Výtvarné centrum Chagall
- Dům umění v Opavě
- Langův dům (Frýdek-Místek)

DIVADLA:

- Komorní scéna Aréna
- Divadlo Petra Bezruče
- Divadlo loutek Ostrava
- Národní divadlo moravskoslezské Ostrava
- Slezské divadlo Opava
- Těšínské divadlo Český Těšín (zřizovatel kraj)
- Beskydské divadlo Nový Jičín

SYMFONICKÉ ORCHESTRY:

- Janáčkova filharmonie Ostrava

KNIHOVNY:

- Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě (zřizovatel kraj)
- Městská knihovna v Ostravě

ZÁMKY (výstavní prostory a instalované objekty):

- Hradec nad Moravicí
- Zámek Bruntál (sídlo Muzea v Bruntále)
- Kravaře
- Kunín (pobočka Muzea Novojičínska)
- Karviná

Vybraná města a obce ČR

Primátor Ing. Oldřich V l a s á k
Magistrát města Hradce Králové
Ulrichovo nám. 810
502 10 Hradec Králové

Primátor Mgr. Tomáš Ú l e h l a
Magistrát města Zlína
Nám. Míru 12
761 40 Zlín

Starosta Mgr. Jaroslav M a t ě j k a
Městský úřad
Nám. T .G. Masaryka 2
391 65 B e c h y n ě

Starosta Bc. Petr S k o k a n
Městský úřad
Nám. T. G. Masaryka 1
470 01 Česká Lípa

Starosta JUDr. František S u j a n
Městský úřad
Jiráskova 502
685 01 Bučovice

Starosta Miloš M a š e k
Městský úřad
Karlovo nám. 104/505
674 01 Třebíč

Otázky položené vedení obcí a měst

Popište strukturu významných kulturních subjektů působících v obci (městě) včetně všech těch, jež obec (město) v oblasti kultury zřizuje.

**Jaké podpůrné programy vaše obec (město) v oblasti kultury realizuje?
Kvantifikujte je prosím ve sledovaném období.**

Co považujete v oblasti kultury v obci (městě) za priority a za největší problémy?

Kultura v Hradci Králové 1998-2003

Město Hradec Králové zřizuje pět kulturních institucí, a to profesionální Klicperovo divadlo, Divadlo Drak, Filharmonii Hradec Králové, Knihovnu města Hradec Králové (od r. 2003 byla převedena na město ze zaniklého Okresního úřadu), Hradeckou kulturní a vzdělávací společnost a Filmcentrum (k 31.12.2003 ukončena jeho činnost). Městské kino Centrál bylo pronajato Pro – Centrál, o.s., které provozuje filmový provoz na privátním základě.

Přehled činnosti kulturních institucí zřizovaných městem Hradec Králové 1998 - 2003

	počet představení						počet návštěvníků					
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Klicperovo divadlo	379	348	329	330	325	308	69 035	101 208	101 587	103 126	94 699	101 131
Divadlo Drak	363	296	286	333	364	321	15 134	85 021	90 636	105 360	105 360	99 690
Filharmonie HK	65	72	77	111	105	99	17 210	1 030	42 833	46 419	42 594	44 134
Filmcentrum	1 821	1 828	1 535	1 487	1 408	973	154 120	141 147	117 537	125 912	65 575	38 563
HKVS /akce/	451	548	563	574	554	540	98 841	145 696	162 805	168 039	187 936	184 680
HKVS /vzděl.akce/	601	592	605	620	573	575	4 175	3 790	3 891	4 147	4 507	5 199

Financování kulturních institucí s regionální působností zřizovaných městem (údaje z r. 2002)

Název organizace	Celková dotace zřizovatele	Příspěvek ze státního rozpočtu	Počet diváků	Z toho		počet vlastních výkonů celkem*	počet výkonů mimo město**	Z toho počet výkonů v KH kraji
				Občané HK	mimo-hradečtí návštěvníci na domácí scéně			
Klicperovo divadlo	25 689	1 960	77 752	52 459	22 295	263	40	8
Divadlo Drak	10 166	472	12 630	10 000	2 000	346	260	26
Filharmonie HK	21 062	1 300	20 189	17 491	2 498	86	43	3
Knihovna města HK***	-	22 669	14 049	12 574	1 475	-	-	-

* nezapočítávají se představení hostujících souborů,

** počet představení v České republice a v zahraničí,

*** knihovna uvádí počet registrovaných čtenářů bez ohledu na roční počet výpůjček

**Podíl návštěvnosti domácích a cizích návštěvníků
ve vztahu k nákladům a příjmům (údaje z r. 2002)**

Organizace	Počet návštěvníků celkem	Z toho občané města v %	Z toho cizí návštěvníci v %	Náklady	Vlastní příjmy
Knihovna města	168 126	89,5	10,5	20 413	1 408
Klicperovo divadlo	103 126	83,0	17,0	34 502	9 883
Divadlo Drak	83 486	17,1	82,9	14 505	4 826
Filharmonie HK	46 419	49,0	51,0	26 003	6 294

**Podíl financování kulturních institucí s regionální působností
mezi městem a státem (údaje z r. 2002)**

Organizace	Financování			Podíl financování v %		
	Městem	Státem	Státní grant	Vlastní příjmy	Příspěvek města	Státní příspěvek
Knihovna města	0	18 769	296	6,9	0	93,1
Klicperovo divadlo	23 407	0	719	30,1	67,8	2,1
Divadlo Drak	9 400	0	290	33,3	64,8	1,9
Filharmonie HK	19 456	0	253	24,2	74,8	1,0

*od roku 2003 je Knihovna města financována z rozpočtu města Hradec Králové

Klicperovo divadlo získalo třikrát titul Divadlo roku, Divadlo Drak řadu ocenění v zahraničí, Filharmonie Hradec Králové výrazně inovovala činnost, pěvecké sbory Jitro a Boni Pueri dosáhly významných výsledků v USA, Japonsku i jinde ve světě. Mezi vynikající soubory města patří Divadlo Dno, laureát mnoha prestižních cen v oblasti alternativního divadla, komorní orchestr Primavera ZUŠ Na Střezině, Divadlo Jesličky, skupiny moderního tance a další.

Hradec Králové se stal uznávaným městem festivalů, kongresů a veletrhů. Mezi špičkové evropské akce se prosadily především festivaly Divadlo evropských regionů a Jazz Goes To Town, festival moderního tance Entrée k tanci, Open Air opera či Středoevropský dixielandový most. Město získalo popularitu Slavnostmi královny Elišky a Vzpomínkovými akcemi bitvy u Chlumu 1866. Pokračuje dlouholetá tradice mezinárodního filmového festivalu Techfilm, Hradeckých hudebních dnů, folklorních festivalů, mezinárodních soutěží ve společenském tanci, plenérových výstav Nábřeží sochařů, připravují se Královéhradecké slavnosti sborového zpěvu (více než 5 000 občanů města se zabývá sborovým zpěvem). Podporu města každoročně získává cca 30 prestižních akcí ročně (cyklus Regina). Město finančně podporuje řadu kulturních aktivit prostřednictvím grantů, v roce 2003 byl založen Fond veřejně prospěšných účelů, financovaný převážně příjmy z části výtěžku provozovatelů výherních hracích přístrojů. Finanční podpora města kulturním akcím dosáhla ve zmíněném období celkové výše 15 190 tis. Kč.

V Hradci Králové dále působí 14 privátních institucí a agentur (např. multikino Cinestar, Kongresové centrum Aldis, a.s., Kulturní dům Střelnice a další), 7 hudebních klubů, 7 soukromých prodejních a výstavních galerií, na tzv. spolkové bázi působí 7 folklorních sdružení, 22 pěveckých sdružení, 12 hudebních těles a sdružení (mimo hudební skupiny), 5 tanečních souborů, 4 divadelní spolky a sdružení, 8 sdružení výtvarníků, fotografů a filmařů a dalších 30 sdružení, která se zabývají i kulturními činnostmi.

Krajský úřad zřizuje Muzeum východních Čech, Studijní a vědeckou knihovnu, Hvězdárnu a planetárium, Galerie moderního umění a Středisko amatérské kultury Impuls.

V roce 2003 byla připravena rozsáhlá rekonstrukce Filharmonie a dokončení rekonstrukce Klicperova divadla, byl nakoupen objekt pro budoucí moderní sídlo Knihovny města Hradec Králové.

Do památkové péče město investovalo letech 1998-2003 243 050 tisíc Kč. Nejnákladnější byla rekonstrukce Muzea východních Čech (75 mil. Kč). Byla upravena budova a prostranství Klicperova divadla, Divadla Drak, Zdravotní škola v Komenského ulici a kašna na Malém náměstí. Byl rekonstruován areál bývalé jezuitské koleje a fasády kostela Nanebevzetí P. Marie, kaple sv. Klimenta, zahájena úprava jižních teras u Gočárova schodiště, dokončena rekonstrukce kostela sv. Jana Křtitele a rekonstrukce Sboru kněze Ambrože, objekty v Zieglerově ulici aj. Bylo provedeno množství restaurátorských prací, včetně obnovy pláště kostela sv. Mikuláše v Jiráskových sadech.

Soukromým vlastníkům poskytlo město v rámci grantového systému na obnovu památkového fondu celkem 34 950 tis. Kč, ze státních prostředků získalo město granty na památkovou péči v úhrnné výši 21 754 tis. Kč.

Na podporu cestovního ruchu město vynaložilo 16 443 tis Kč. Činnost Informačního centra se rozšířila o pracoviště IC Českých drah a o samostatné pracoviště na Velkém náměstí. Město zpracovalo koncepci informačního systému, především procházkové okruhy tzv. „salonem republiky“, která se postupně realizuje. V Hradci Králové se koná na 70 odborných kongresů převážně medicínského zaměření, desítky národních soutěží apod.

Zásadní priority v oblasti kultury:

Investiční

- rekonstrukce Filharmonie Hradec Králové (cca 1000 mil. Kč do konce vol. období)
- dokončení rekonstrukce Klicperova divadla a rekonstrukce Studia Besed (cca 50 mil. Kč)
- rekonstrukce bývalé továrny Vertex na Knihovnu města HK (cca 80 mil. Kč)
- rekonstrukce budovy Adalbertina a přestavba bývalého kina Mladých na multikulturní prostor (cca 50 mil. Kč)

Organizační

- restrukturalizace Knihovny města Hradec Králové
- transformace příspěvkových organizací města na (zřejmě) o.p.s.

Ekonomické

- optimalizovat ekonomickou náročnost kulturních zařízení
- zajistit kooperativní financování kulturních institucí, jejichž činnost přesahuje rámec města, popř. kraje
- získat větší prostředky pro podporu kulturních činností neziskových subjektů

Přílohy:

- výdaje města Hradec Králové na kulturu v porovnání k celkovému rozpočtu města 1998-2003
- soběstačnost městských kulturních institucí 1998-2003

**Porovnání nákladů na kulturu
k běžným výdajům rozpočtu města Hradec Králové 1997 - 2003
(mimo investice)**

	1997		1998		1999	
	Kč	%	Kč	%	Kč	%
rozpočet města celkem	766 247	100	850 490	100	1 127 263	100
kapitola 06 celkem	60 962	7,95	62 235	7,31	71 816	6,37
Klicperovo divadlo	21 960	2,86	21 160	2,48	22 311	1,97
Divadlo Drak	6 311	0,82	8 063	0,94	8 890	0,78
Filharmonie HK	15 030	1,96	18 087	2,12	19 742	1,75
Filmcentrum	2 350	0,30	1 940	0,22	1 963	0,17
HKVS*	5 536	0,72	7 137	0,83	8 904	0,78
přísp. na památky	7 837	1,02	3 630	0,42	5 447	0,48
granty a ostatní činnosti v kultuře	1 938	0,25	2 182	0,25	2 391	0,21

*HKVS zahrnuje od r.1998 náklady na Infocentrum, od r.1999 včetně propag. materiálu

	2000		2001		2002	
	Kč	%	Kč	%	Kč	%
rozpočet města celkem	1 104 971	100	1 212 071	100	1 257 755	100
kapitola 06 celkem	79 823	7,22	81 886	6,75	93 365	7,42
Klicperovo divadlo*	22 493	2,03	24 126	1,99	27 649	2,19
Divadlo Drak	9 784	0,88	9 690	0,79	11 046	0,87
Filharmonie HK*	18 605	1,68	19 837	1,63	22 362	1,77
Filmcentrum*	2 100	0,19	2 300	0,18	2 082	0,16
HKVS**	9 663	0,87	8 840	0,72	11 213	0,89
příspěvky na památky	12 028	1,08	10 800	0,89	11 843	0,94
granty a ostatní činnosti v kultuře	3 519	0,31	2 927	0,24	2 656	0,21
přísp.na sdružení,ČI,SHM,EFKM***	530	0,04	530	0,04	517	0,04
cestovní ruch**	1 101	0,09	1 056	0,08	3 982	0,31

	2003		2004		2005	
	Kč	%	Kč	%	Kč	%
rozpočet města celkem	1 456 318	100				
kapitola 06 celkem	118 376	8,12				
Klicperovo divadlo*	29 678	2,03				
Divadlo Drak	14 146	0,97				
Filharmonie HK*	24 476	1,68				
Knihovna města Hradec Králové	23 685	1,62				
Filmcentrum*	2 310	0,15				
HKVS**	12 825	0,88				
příspěvky na památky	6 407	0,43				
granty a ostatní činnosti v kultuře	2 034	0,13				
přísp.na sdružení,ČI,SHM,EFKM***	446	0,03				
cestovní ruch**	2 369	0,16				

* včetně účelových prostředků na festivaly a akce

** náklady na IC a ediční činnost pro CR vč. festivalů

*** nově koncipované položky po sloučení odboru s cest.ruchem

Vývoj soběstačnosti kulturních zařízení města Hradec Králové 1995 - 2003

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Klicperovo divadlo									
náklady celkem	20 436	25 585	25 718	29 239	31 146	31 778	34 502	37 997	39 462
příspěvek MM	16 757	17 103	18 639	21 400	22 311	22 493	23 407	25 689	27 994
soběstačnost	18,01	20,13	27,61	26,86	28,4	29,6	28,64	27,29	24,79

Divadlo Drak									
náklady celkem	8 256	10 238	9 972	10 118	11 324	12 167	14 505	14 812	18 654
příspěvek MM	5 724	6 866	6 311	8 100	8 890	9 784	9 400	10 166	13 554
soběstačnost	30,67	32,94	36,71	19,96	21,64	19,8	33,27	28,24	24,65

Filharmonie HK									
náklady celkem	16 301	19 850	21 154	21 057	22 849	23 260	26 011	28 694	31 273
příspěvek MM	12 244	13 511	15 030	17 281	19 742	18 733	19 456	21 062	23 650
soběstačnost	24,89	31,94	28,95	18,82	13,7	19,5	24,23	22,08	21,74

Filmcentrum									
náklady celkem	8 768	9 422	9 966	10 304	9 973	9 579	10 293	9 666	6 003
příspěvek MM	2 600	2 350	2 350	1 940	1 963	2 100	2 300	2 082	2 210
soběstačnost	70,35	75,06	76,42	80,56	80,33	78,4	80,34	69,32	48,02

HKVS								*	
náklady celkem	11 237	12 537	11 015	14 964	15 982	17 106	18 769	19 355	21 056
příspěvek MM	5 593	5 451	5 118	7 601	8 377	8 815	8 840	11 394	12 652
soběstačnost	50,23	56,52	53,54	49,2	48,08	51,53	50,5	41,32	42,39

Knihovna města									
náklady celkem									24 851
příspěvek MM									21 460
soběstačnost									5,87

soběstačnost se vypočítává z podílu vlastních tržeb na úhradě celkových nákladů

* HKVS rozšířila činnost o neziskové provozování Informačních center

Neprofesionální umělecké aktivity

Neprofesionální umělecké aktivity (amatérské umělecké a dětské estetické aktivity) představují tradičně velmi živou část místní kultury. Občanské pěstování neprofesionální umělecké aktivity je přirozeným projevem občanského zájmu o věci kultury. Po roce 1989 se změnil zásadně přístup k souborům neprofesionální umělecké aktivity: ztratily své zřizovatele, a tedy i finanční zajištění. Soubory nyní fungují na bázi občanských sdružení. Statutární město Zlín každoročně přispívá na činnost těchto souborů z Kulturního fondu města dle Pravidel pro poskytování dotací z Kulturního fondu města Zlína v závislosti na výši přidělu finančních prostředků do fondu. Mimo příspěvku na činnost byly podporovány také významné kulturní akce.

Kulturní fond města Zlína

byl zřízen v roce 1991. Jeho správou je pověřen odbor kultury Magistrátu města Zlína. O přidělení dotací rozhoduje správní rada Kulturního fondu, která je složena ze zástupců Rady města Zlína a kulturní komise.

Dotace jsou poskytovány zejména na:

- estetickou výchovu dětí a mládeže
- rozvoj amatérské a místní kultury
- pořádání mimořádných kulturních akcí na území města Zlína a akcí nadregionálního významu
- ochranu kulturních památek

O přidělení dotace mohou žádat právnické a fyzické osoby v rámci veřejně vyhlášeného výběrového řízení.

Priority v kultuře

Ve Zlíně vidíme jako prioritu potřebu masivního uplatnění investičních prostředků v oblasti kultury.

1. Statutární město Zlín a Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně společně chtějí vybudovat Kulturní a univerzitní centrum. Z toho část tohoto centra bude sídlem Filharmonie Bohuslava Martinů.
2. Rekonstruovat Malou scénu pro alternativní kulturu.
3. Vybudovat další víceúčelový sál v areálu budoucího nákupního centra.
4. Realizovat opravu Velkého kina, tak aby důstojně sloužilo jako festivalové kino při Mezinárodních festivalech filmů pro děti a mládež Zlín.

I přes velké problémy financování Městského divadla Zlín a Filharmonie Bohuslava Martinů, které vznikly se zavedením nové platové tabulky, je maximální snaha města obě zařízení udržet.

PROFESIONÁLNÍ KULTURNÍ INSTITUCE

Městské divadlo Zlín

Kontakt:

Zřizovatel: Statutární město Zlín
tř. T. Bati 4091/32, tel. 577636313
E-mail: divadlo@divadlo.zlin.cz
Internetová adresa: www.divadlo.zlin.cz

Filharmonie Bohuslava Martinů

Kontakt:

Zřizovatel: Statutární město Zlín
Dům umění, nám. T.G.Masaryka 2570,
tel. 577210623
E-mail: fbmzlin@fbmzlin.cz
Internetová adresa: www.filharmonie.zl.cz

Krajská knihovna Františka Bartoše

Kontakt:

Zřizovatel: Zlínský kraj se sídlem ve Zlíně
tř. T. Bati 204, tel. 577438164
E-mail: info@kfbz.cz
Internetová adresa: www.kfbz.cz

Knihovna Univerzity Tomáše Bati

Kontakt:

Zřizovatel: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Štefánikova 2431, tel. 576034923
E-mail: trncakova.rektorat@utb.cz
Internetová adresa: www.utb.cz

Muzeum jihovýchodní Moravy

Kontakt:

Zřizovatel: Zlínský kraj se sídlem ve Zlíně
Soudní 1, tel. 577004611
E-mail: info@muzeum.zlin.cz
Internetová adresa: www.muzeum.zlin.cz

Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně

Kontakt:

Zřizovatel: Zlínský kraj se sídlem ve Zlíně
Dům umění, nám. T.G.Masaryka 2570,
tel. 577210662
E-mail: kgvu.zlin@avonet.cz

Velké kino

Kontakt:

Zřizovatel: Ateliéry Bonton Zlín, a.s.
nám. Práce 2511, tel. 577432936
E-mail: velke.kino@ateliery.cz
Internetová adresa: www.ateliery.cz/kino/

Kino Květen Malenovice

Kontakt:

Zřizovatel: Ateliéry Bonton Zlín, a.s.
Masarykova ul. 1014, tel. 577103284
E-mail: viz Velké kino

Ateliéry Bonton Zlín, a.s.

Kontakt:

akciová společnost
Filmová 174, tel. 577592111
E-mail: ateliery@zln.cz
Internetová adresa: www.ateliery.cz

Dům kultury, s.r.o.

Kontakt:

společnost s ručením omezeným
Gahurova 5265, tel. 577211184
E-mail: info@dkzlin.cz
Internetová adresa: www.dkzlin.cz

Údaje do sborníku MK

organizace: Městské divadlo Zlín
období: 1998 - 2003

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Počet pracovníků	157	129	128	131	130	133
Počet divadelních představení (všechny scény MDZ a zájezdy) celkem	326	352	343	364	340	316
z toho vlastní představení	267	310	282	293	263	220
Počet premiér	13	12	11	13	10	10
Počet ostatních akcí (koncerty, mimofádné akce, akce jiných pořadatelů)	43	39	45	53	43	43
Počet návštěvníků celkem	134 056	131 754	129 210	131 399	127 607	135 985
Náklady celkem v tis. Kč	42 701	45 780	45 731	45 371	47 737	49 043
Výnosy celkem v tis. Kč	42 055	45 631	45 610	44 572	46 568	47 558
Provozní příspěvek od zřizovatele v tis. Kč	31 500	33 730	32 515	31 500	33 500	33 500
Procento soběstačnosti	21,86	24,39	25,18	25,69	24,16	25,51

Poznámky:

1) Počet představení v letech 1998 - 2001 je ovlivněn vyšší četností představení ve Studiu Z (kapacita 84 míst). V tomto období byla představení Studia Z zahrnuta do předplatného, navíc zde byl uváděn velký počet představení pro děti v dopoledních hodinách.

2) V MDZ jsou v rámci systému předplatného nabízena i představení hostujících souborů, buď přímo uvedením konkrétního titulu v rámci předplatného nebo možností využití volného kuponu z předplatného na libovolné představení včetně hostujících. V tomto smyslu a také vzhledem k definovanému hlavnímu předmětu činnosti MDZ nelze celkovou nabídku divadla rozdělovat dle původu či druhu činností a takto vyčleněná čísla porovnávat ani v časových řadách ani s údaji jiných kulturních institucí.

Rozpočet města - výdaje na kulturu

Rok	Výdaje na kulturu	z toho kulturní
	celkem (v tis.)	fond (v tis.)
1998	80,128	7,352
1999	85,440	4,747
2000	82,091	5,486
2001	87,184	6,119
2002	86,006	7,665
2003	93,500	7,512

Výkaz Filharmonie Bohuslava Martinů 1998-2003

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Počet zaměst.	102	102	102	105	96	98
Počet konc.	132	116	113	115	121	125
koncerty tuz. + zahr.	110+22	103+113	102+11	92+23	103+18	113+12
počet návštěvníků	65 267	52 537	52 590	82 459	74 045	65 180
počet nahr. CD	8	6	5	10	6	2
náklady celkem	30 618 tis.	31 802 tis.	32 551 tis.	35 529 tis.	34 645 tis.	35 317 tis.
tržby celkem	8 571 tis.	7 201 tis.	8 072 tis.	11 611 tis.	8 545 tis.	8 056 tis.
výše provoz. příspěvku	21 970 tis.	24 350 tis.	24 350 tis.	23 500 tis.	24 800 tis.	24 800 tis.

Město Bechyně patří díky počtu obyvatel (necelých 6 000) k menším jihočeským městům. V minulosti hrála Bechyně důležitou roli jako správní i církevní centrum poměrně rozsáhlé oblasti. Pro Bechyni je typická tradice keramické výroby (před 120 lety zde byla založena jedna z prvních středních keramických škol v naší republice) a lázeňství (léčba nemocí pohybového ústrojí).

Na první pohled zde zaujmou některé architektonické památky. Jedná se hlavně o renesanční zámek, který se vypíná na vysokém ostrohu mezi řekou Lužnicí a říčkou Smutnou, dále o františkánský klášter s velmi cennou sklípkovou klenbou, kostel sv. Matěje na bechyňském náměstí a kapli sv. Michala na místním hřbitově.

K těmto nejstarším památkám musíme přiřadit i technické skvosty z 20. století. Je to zejména první elektrifikovaná železniční trať ve střední Evropě Bechyně - Tábor, jejímž konstruktérem byl významný český vynálezce ing. František Křižík a která byla uvedena do provozu v roce 1903, a zejména známý železobetonový most zvaný „Bechyňská duha“, který se od roku 1928 vypíná 50 m nad řekou Lužnicí a svým devadesátimetrovým obloukem budí úžas i v dnešní době.

Bez povšimnutí nemůže zůstat ani okolí města, kde v údolí řeky Lužnice najdeme řadu krásných míst, která potěší oko i duši každého milovníka přírody.

V oblasti kultury se město snaží podporovat všechny instituce, které zřizuje či provozuje, a samozřejmě se finančně a organizačně podílí na různých kulturních akcích včetně regenerace kulturních památek, zejména v městské památkové zóně.

Mezi nejvýznamnější subjekty působící v oblasti kultury v Bechyni patří:

- 1. Kulturní dům** (příspěvková organizace zřizovaná městem) – činnost se zaměřuje zejména na organizování výstav, divadelních představení, zajišťování plesů apod.
- 2. Městské kino**, které je provozováno nájemcem
- 3. Divadelní soubor Lužnice** – amatérský ochotnický soubor
- 4. Panství Bechyně, a. s.** – soukromá společnost, která organizuje během sezóny řadu kulturních akcí. Jedná se zejména o divadelní představení, koncerty, jazzové festivaly, výstavy. Tato společnost se zaměřuje nejenom na vystoupení českých špičkových umělců, ale postupně rozšiřuje nabídku vystoupení i umělců ze zahraničí.

Nejvýznamnější kulturní akce spolupořádané městem:

Divadelní Bechyně – jedná se o festival armádních souborů pravidelně pořádaný v květnu až červnu

Jihočeský hudební festival – pravidelně v první polovině července

Tzv. „Trvalky kulturního domu“:

Bechyňské perlení – přehlídka amatérských divadelních souborů

Jaro – krajská přehlídka dětských divadelních, loutkářských a recitačních kolektivů

Výtvarné hromádky – zaměřené na zlepšení komunikace mezi lidmi, výzdobu kulturního domu apod.

Bechyňský žejdlík – setkání keramiků a jejich výrobků

Keramicko-dřevěný seminář – určeno pro ty, kteří se chtějí pokusit o kontakt s hmotou

Divadlo v trávě – celostátní přehlídka souborů, které chtějí vystupovat pod volnou oblohou

Festival dechových hudeb – setkání příznivců dechovek

Faustování – dílna amatérských loutkářských souborů

Nahlížení – středoškolská dílna divadla a dramatické výchovy

Mimo tyto pravidelné akce (přehled je možné zjistit na www.mestobechyne.cz) je město spoluorganizátorem akcí jednorázových, v loňském roce to byla např. oslava 100. výročí provozu dráhy Bechyně - Tábor, letos to bude 130. výročí vzniku Sboru dobrovolných hasičů v Bechyni a 120. výročí vzniku Střední průmyslové školy keramické.

Mezi nejvýznamnější podpůrné programy města patří finanční příspěvky a dotace na kulturu a opravu nemovitých kulturních památek. V letech 1998 až 2003 byly tyto dotace ve výši **21 384 103,58 Kč**.

ROK 1998

rekonstrukce domu čp. 8 Bílý zvon	1 200 000,-
elektrické zvonění kaplička Hvožd'any	23 547,40
Machart - příspěvek na opravu nemovité kulturní památky	20 000,-
Zahradníkovi - příspěvek na opravu nemovité kulturní památky	20 000,-
Klášter – kostel N.P.Marie -příspěvek na opravu nemovité kulturní památky	60 000,-
dotace KD	1 150 000,-
investice KD	96 574,-
<u>náklady Městská knihovna</u>	<u>175 093,40</u>
C e l k e m	2 745 214,80

ROK 1999

rekonstrukce domu čp. 8 Bílý zvon	2 359 750,-
Rippelovi - půjčka na opravu kulturní památky	416 750,-
Římskokatolická církev - oprava střechy kláštera	52 000,-
Vendégovi - příspěvek na opravu nemovité kulturní památky	42 000,-
APS Praha - příspěvek na opravu nemovité kulturní památky	300 000,-
Ursínyovi - příspěvek na opravu nemovité kulturní památky	56 000,-
Městské muzeum - oprava	949 762,66
dotace KD	1 237 000,-
investice KD	466 590,-
<u>náklady Městská knihovna</u>	<u>196 819,20</u>
C e l k e m	6 076 671,86

ROK 2000

Městské muzeum - oprava	1 119 075,30
rekonstrukce domu čp. 8 Bílý zvon	1 470 101,-
Rippelovi - půjčka na oprava kulturní památky	490 101,-
Horákovi - příspěvek na opravu nemovité kulturní památky	40 000,-
Panství Bechyně - příspěvek na opravu nemovité kulturní památky	20 000,-
Hruška - příspěvek na opravu nemovité kulturní památky	20 000,-
Římskokatolická církev - příspěvek na opravu nemovité kulturní památky	40 000,-
dotace KD	1 300 000,-
investice KD	169 860,-
<u>náklady Městská knihovna</u>	<u>336 044,06</u>
C e l k e m	5 005 181,36

ROK 2001

Městské muzeum - rekonstrukce	2 216 588,70
Mrázová - příspěvek na opravu nemovité kulturní památky	20 000,-
Panství Bechyně - příspěvek na opravu nemovité kulturní památky	188 000,-
dotace KD	1 330 000,-
<u>náklady Městská knihovna</u>	<u>290 019,64</u>
C e l k e m	4 044 608,34

ROK 2002

opravy v Muzeu	13 742,30
dotace KD	1 460 000,-
<u>náklady Městská knihovna</u>	<u>212 575,02</u>
C e l k e m	1 696 317,32

ROK 2003

opravy muzeum	1 306,90
Bukovská - příspěvek na opravu nemovité kulturní památky	27 000,-
Černých - příspěvek na opravu nemovité kulturní památky	13 000,-
oprava kapličky v Senožatech	19 803,-
<u>Dotace KD (včetně městské knihovny)</u>	<u>1 955 000,-</u>
C e l k e m	2 016 109,90

Město Česká Lípa se svými téměř 40 tis. obyvateli je dnes jednou z 10 pověřených obcí Libereckého kraje.

Návštěvníka již zdaleky upoutá atraktivní polohou a krásným okolím, zblízka pak citlivě rekonstruovaným historickým centrem – městskou památkovou zónou.

V roce 2003, po dlouhodobé devastaci městského architektonického dědictví (završené na konci 50. let minulého století odstřelem západní části vodního hradu), se zpřístupněním rekonstruovaného areálu Vodního hradu Lipý otevřelo veřejnosti další městské společenskohistorické centrum, které v návaznosti na blízký areál Okresního vlastivědného muzea, bývalého augustiniánského kláštera, začalo tvořit díky svému géniu loci další osobitou kulisu pro kulturní a společenské akce pořádané dnes ve městě.

Bohužel k nepřehlédnutí je i betonový odkaz expanze uranového průmyslu 70. a 80. let minulého století – věnec panelových sídlišť obepínající město.

Prudký demografický vývoj těchto dramatických let, doprovázený vysokou migrací obyvatelstva, se však nepromítl jen do tváře města. Své negativní stopy zanechal i na jeho duši.

Adekvátně k významu 40tisícového okresního města začala být ve městě na začátku 80. let minulého století budována nová velká kulturní střediska, kterým však k tomu, aby se stala skutečnými „stánky“ kulturního a společenského života ve městě, kromě peněz na nákladný provoz chybělo i kultury dychtivé publikum.

A tak nové politické vedení radnice po roce 1989 spíše jako danajský dar vnímalo převod vlastnických práv k naddimenzovaným a provozně velmi nákladným kulturním objektům, na jejichž financování městský rozpočet rozhodně připraven nebyl.

Východiska z této situace byla proto spatřována v hledání vhodných privátních podnikatelských subjektů, které by, ať už za podmínek minimální výše nájmu či získání vázaného příspěvku města určeného na zajištění požadované programové nabídky, kontinuitu provozu těchto zařízení zajistily.

A tak jsme se stali jedním z mála měst v republice, které formou pronájmu s „příspěvkem na činnost“ řešilo dokonce i provoz městského divadla. Nutno však upřesnit, že v případě divadla se jednalo o budovu pouze tohoto žánru provozně přizpůsobenou, bez vlastního profesionálního tělesa. Tento „divadelní hendikep“, vyvažovaný úspěšnými aktivitami domácích divadelních amatérů, se bohužel dlouhodobě promítá do specifického rysu kulturního života v našem městě – ztotožnění pojmu městské kultury především s činností spolkovou, vlastivědnou a muzejní.

S odstupem více než 10 let již můžeme hodnotit úspěšnost hledání vlastních cest k financování a podpoře kultury ve městě. Ačkoliv prioritou schvalovaného městského rozpočtu dodnes zůstalo zachování výše procentuálního podílu prostředků určených na investiční aktivity města, město se – s vědomím zásadního významu dopadu nabídky těchto specifických služeb na formování postrádaného lokálního patriotismu – nakonec zhostilo této odpovědnosti velkoryse.

Ve snaze podpořit z rozpočtu zájmové aktivity mládeže převzalo na sebe ze státu zřizovatelskou úlohu k zařízením (Domu dětí a mládeže a Základní umělecké škole), jež nabídkou svých aktivit a zájmových činností rámec města rozhodně přesahují.

V roce 1998 převzalo i zřizovatelskou roli k Městské knihovně, jež také plní regionální funkci

V roce 2002, po dlouholetých peripetiích s nájemci Kulturního domu Crystal, rozhodlo zastupitelstvo města o zřízení příspěvkové organizace, v jejíž hlavní činnosti bude právě naplnění původního poslání tohoto multifunkčního kulturního objektu zahrnujícího i provoz městského kina a od roku 2003 pak již zmiňovaný kulturněhistorický komplex Vodního hradu Lipý.

Přibližně v této době také jasně vykryštoval prvořadý záměr města postavit nové divadlo. V současné době této velkorysý záměr dospěl do fáze ukončení veřejné soutěže na urbanistické a architektonické řešení stavby a k zadání zpracování projektové dokumentace (na základě vítězného architektonického návrhu ak. arch. J. Pizingera).

Všem těmto pro město zásadním rozhodnutím však předcházela dlouhá a nesnadná cesta:

- hledání kritérií pro vyhodnocení rozsahu a struktury poptávky obyvatelstva po těchto službách,
- vybudování, a to ve vazbě na organizační strukturu MěÚ, systému grantové podpory kulturních a dalších volnočasových aktivit občanských sdružení ve městě,
- zajištění profesionálního personálního obsazení jak nově zřízených příspěvkových kulturních organizací, tak i odboru, pod jehož správu činnost kulturních příspěvkových organizací a kontrola grantového systému spadá.

A přirozeně stěžejní byla přesvědčivá ekonomická analýza „ufinancovatelnosti“ dopadu těchto nových veřejných dlouhodobých výdajů rozpočtem města.

Ve svém hledání forem a finančních zdrojů těchto veřejných služeb jsme stále ještě na začátku.

Přesto máme pocit, a průzkumy veřejného mínění nás k těmto závěrům opravňují, že naše město všemi těmito kroky úspěšně směřuje k vytvoření dostatečně širokého spektra nabídky kulturních, společenských i zájmových programů, která oslovuje většinu všech věkových skupin obyvatel města a okolí.

S cílem posílit tolik postrádaný lokální patriotismus obyvatel (z více než 65 % je obyvatelstvo našeho města bez historických rodových kořenů) věnuje město velkou pozornost budování tradic městských slavností a svátků. Pravidelně, formou udílení cíleného grantu, je ve městě pořádán Svátek hudby. Dlouhou tradici mají slavnosti spojené s Dny evropského dědictví. Velmi úspěšnou tradici zahájil v roce 2000 Festival duchovní hudby. Neopomenutelné jsou také přehlídky divadelní amatérské tvorby Českolipský divadelní podzim. S Vergiliovými verši Umem a pílí nechť vzkvétá to město je při příležitosti městských jarních slavností předávána cena starosty jako výraz poděkování města těm občanům, kteří se na jeho rozvoji významně podílejí.

Rozhodně na okraji zájmu města nestojí i péče o jeho památky, která v minulém roce, kromě již tradiční realizace přímých investičních akcí spojených s jejich obnovou, byla rozšířena i o poskytování finančních příspěvků z rozpočtu města na obnovu historických objektů v soukromém vlastnictví.

Ve výčtu současných aktivit a ještě bohatších záměrů bychom mohli dále pokračovat. Vymezený prostor nám to však neumožňuje.

Dovolíme si přesto zakončit toto krátké ohlédnutí za uplynulými roky kulturní politiky našeho města ještě přehledem struktury hlavních výdajů spojených se zajištěním této veřejné služby.

Podpora subjektů zabývajících se kulturní činností

1. Zařízení zřizovaná městem Česká Lípa – příspěvkové organizace

Městská knihovna

Městská knihovna v České Lípě, jejíž základy byly položeny již v roce 1921, byla původně budována jako ústřední knihovna jednotné sítě veřejných knihoven okresu Česká Lípa. Od ledna roku 1998 je městskou knihovnou s regionální působností. Buduje univerzální knihovní fond, veřejnosti poskytuje rozsáhlé služby bibliograficko-informační i kulturně-výchovné, pro síť veřejných knihoven okresu Česká Lípa funguje jako poradenské a konzultační středisko se servisem knihovnických služeb.

Provoz a mzdy příspěvkové organizace jsou hrazeny zejména příspěvkem zřizovatele, dále vlastními příjmy z hlavní a vedlejší činnosti, příspěvkem okresního a od loňského roku krajského úřadu na zajištění regionální činnosti (ročně cca ve výši 900-950 000,- Kč) a dalšími jednotlivými příspěvky na zajištění neinvestičních i investičních akcí (grantové prostředky města, kraje, Ministerstva kultury...). Náklady související s akcemi většího investičního charakteru jsou zajišťovány přímo městem, odborem rozvoje města (např. opravy střeš).

Přehled příspěvků města poskytovaných na provoz a mzdy organizace za období posledních 6 let:

1998	4 235 000,- Kč	
1999	4 450 000,- Kč	
2000	4 870 000,- Kč	
2001	6 000 000,- Kč	(vznik nového odloučeného pracoviště)
2002	5 700 000,- Kč	
2003	6 030 000,- Kč	

Kulturní dům Crystal

Kulturní dům Crystal je jednou z hlavních kulturních organizací v našem městě. Působí v multifunkčním objektu v centru města, projekt budovy a jeho realizace trvaly 15 let, otevření kulturního domu proběhlo v prosinci roku 1990.

Do roku 2002 byl objekt pronajímán několika podnikatelským subjektům, jimž město přispívalo různými formami a v různých výších na provoz budovy a na výdaje spojené s kulturní činností, od března 2002 je již příspěvkovou organizací města Česká Lípa. Kromě dvou sálů a foyer se v budově nachází restaurace, baletní sál, učebna, kulečnický klub, galerie „V chodbě“, informační středisko Českých drah a kino Crystal. Sál kina má kapacitu 288 míst a je v něm nově nainstalován zvukový systém Dolby Digital. Od loňského roku je součástí příspěvkové organizace odloučené pracoviště – Vodní hrad Lipý. Jedná se o část původního hradního areálu, který byl v padesátých letech odstřelen a na němž proběhly počátkem devadesátých let archeologické průzkumy a následně rekonstrukce. Veřejnosti byl otevřen v létě roku 2003. Nádvoří hradu slouží jako scéna pod širým nebem pro pořádání kulturních akcí.

Stejně jako v případě městské knihovny jsou provoz a mzdy příspěvkové organizace hrazeny zejména příspěvkem zřizovatele, dále vlastními příjmy z hlavní a vedlejší činnosti, dalšími jednotlivými příspěvky na zajištění neinvestičních i investičních akcí (grantové prostředky města, kraje, Ministerstva kultury...). Organizaci jsou poskytovány investiční příspěvky na akce menšího charakteru (např. úprava ozvučení kina, ozvučení sálu, nákup dekorace, zajištění technického zabezpečení budovy...), náklady související s akcemi většího investičního charakteru jsou

zajišťovány přímo městem, odborem rozvoje města (např. úpravy střechy KD Crystal, úpravy Vodního hradu Lipý.....).

Přehled výdajů spojených s provozem Kulturního domu Crystal za období 1/1998-2/2002

rok 1998	2 860 000,- Kč	
rok 1999	1 116 000,- Kč	
rok 2000	491 000,- Kč	+ 915 000,- Kč (investiční)
rok 2001	310 000,- Kč	
rok 2002	1 110 000,- Kč	

Přehled příspěvků města poskytovaných na provoz a mzdy organizace za období 3/2002-12/2003:

rok 2002	2 271 000,- Kč (neinvestiční) + 350 000,- Kč (investiční)
rok 2003	2 789 000,- Kč (neinvestiční) + 2 132 000,- Kč (investiční)

Kulturní činností se také zabývají v rámci hlavní činnosti školské příspěvkové organizace zřizované městem Česká Lípa – **DDM Libertín** (příspěvek v r. 2003 činil 940 000,- Kč) a **Základní umělecká škola** (rok 2003 – 2 093 000,- Kč).

2. Subjekty jiných zřizovatelů

Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě

Zřizovatelem této příspěvkové organizace je Liberecký kraj. Hlavní budovou muzea je bývalý augustiniánský klášter. V historické budově sídlí vlastivědné muzeum, kde jsou k vidění specializované expozice. Galerie se nachází v bývalém klášterním refektáři a věnuje se především modernímu umění. Největším prostorem pro příležitostné výstavy jsou chodby ambitu, přičemž přilehlá Biberova síň slouží i společenským událostem.

Město Česká Lípa podporuje tuto organizaci poskytováním mimořádných příspěvků na její činnost (např. v r. 2000 poskytlo město Česká Lípa příspěvek na zřízení galerie ve výši 750 000,- Kč, v roce 2003 na rekonstrukci regionálních expozic ve výši 150 000,- Kč), dále systémem grantových programů a v neposlední řadě také financováním některých investičních akcí.

3. Nájemce kulturních zařízení

Jiráskovo divadlo

Budova divadla je od r. 1997 pronajata soukromému podnikatelskému subjektu, který nedisponuje vlastním divadelním souborem, ale kterému je dle ustanovení nájemní smlouvy každoročně městem Česká Lípa poskytován příspěvek na činnost a energie spojené s úhradou honorářů a cestovních nákladů účinkujících, agenturních poplatků a autorských poplatků za provedení jednotlivých akcí. Město vlastními prostředky zajišťuje opravu a údržbu majetku nad smluvně stanovenou částku.

Povinností nájemce je zabezpečovat údržbu a opravy do smluvně stanovené výše a zajišťovat revize a technické prohlídky na své náklady. Pronajímatel nájemci umožňuje pronajatý majetek dále podnajímat. Veškeré zisky z pronájmů a z vybraného vstupného jsou příjmem nájemce.

Přehled příspěvků města poskytovaných na činnost a provoz. náklady za období 1998-2003:

1998	1 820 000,- Kč	2001	1 800 000,- Kč
1999	1 620 000,- Kč	2002	1 800 000,- Kč
2000	1 800 000,- Kč	2003	1 800 000,- Kč

4. Grantový program v oblasti kultury

Zastupitelstvo města Česká Lípa každoročně v rámci svého rozpočtu v jednotlivých kapitolách schvaluje určitou výši finančních prostředků, které jsou zařazeny do grantových programů pro daný rok. V oblasti kultury funguje grantový program již od roku 1998. Dle zásad pro poskytování grantů může být žadatelem právnická i fyzická osoba, nestátní kulturní organizace, sdružení či nadace trvale evidované na území města Česká Lípa či provozující kulturní činnost na území města Česká Lípa. Grant je možno poskytnout v oblasti dramatické a literární, výtvarné, fotografické a filmové, hudební, taneční, případně na jinou kulturní činnost, upřednostněny jsou aktivity propagující českolipský region. Finančních prostředků z poskytnutého grantu lze použít ke krytí nákladů spojených s materiálním zajištěním určité činnosti či akce (potřeby pro výtvarníky a fotografy atd.), dále ke krytí nákladů na propagaci, cestovné, nájemné za prostory užívané k činnosti, případně na zajištění technických požadavků a služeb (ozvučení, nasvícení apod.). Příspěvek lze použít pouze na konkrétní účely schválené zastupitelstvem města a specifikované smlouvou o poskytnutí grantu. Poskytnuté příspěvky neřeší celkové výdaje spojené s činností či akcí žadatele, ale jsou pouze jedním z možných příjmových zdrojů na její zajištění. Podmínkou pro poskytnutí grantu je finanční spoluúčast žadatele ve výši minimálně 20 % požadovaného finančního příspěvku.

Přehled celkové výše příspěvků města poskytovaných formou kulturních grantů na činnost a akce žadatelů za období 1998-2003:

1998	50 000,- Kč
1999	200 000,- Kč
2000	320 000,- Kč
2001	620 000,- Kč
2002	970 000,- Kč
2003	1 200 000,- Kč

V rámci grantového programu v oblasti kultury jsou podporovány např. následující subjekty:

Neziskové organizace

Českolipský dětský sbor

Dětský pěvecký sbor je pravidelně oceňován na celostátních i zahraničních soutěžích, např. v roce 2000 získal druhou cenu na Mezinárodním festivalu adventní a vánoční hudby, vydal již své druhé CD.

Akademie J. A. Komenského

Vzdělávací prestižní organizace, jejímž základním posláním je podílet se na rozvoji a realizaci celoživotního vzdělávání dospělých v širokém spektru vědních oborů i zájmových oblastí. V rámci svého statutu poskytuje také služby v oblasti přednášek z různých oborů.

Kruh přátel hudby

Sdružení, které bylo v roce 1999 vyhodnoceno ve své 34. sezoně Nadací Českého hudebního fondu jako nejlepší mezi 185 Kruhy přátel hudby v ČR.

Vlastivědný spolek

Spolu s muzeem a archivem vydávají sborník Bezděz s regionálními studiemi z oblasti historie i přírodních věd. Od roku 1990 vyšlo již 12 ročníků.

Výtvarný ateliér Eastern

V roce 1999 byl Ministerstvem kultury oceněn certifikátem Za vysoký kulturní, morální a společenský přínos.

Divadelní Klub Jirásek

DK Jirásek vznikl již v roce 1926 a jeho jméno schválil sám Alois Jirásek svým podpisem. Jedná se o jeden z nejlepších amatérských divadelních souborů v ČR, který se pravidelně zúčastňuje soutěže Jiráskův Hronov, řady zahraničních zájezdů i uvedení některých inscenací na televizní obrazovce.

Další neziskové organizace dotované grantovým programem města Česká Lípa – např. **Klub vojenské historie, Pěvecký sbor severočeských učitelů, Agentura R.E.C., Big Band CI, Severočeský filharmonický sbor Č. Lípa – Liberec, Klub přátel filmu, Kruh přátel Libertinu, Vlastivědný spolek Českolipska** a mnoho dalších.

Podnikatelské subjekty

Agentura Trifolium – Martin Prokeš

V roce 2000 pořádala agentura první ročník Festivalu duchovní hudby, v tomto roce navštívilo pět koncertů cca dva tisíce posluchačů. Ministerstvo kultury nominovalo českolipský festival na nejlepší mimopražský kulturní projekt roku. Další ročník v dvojnásobném počtu koncertů se konal v roce 2002 a v roce letošním proběhne třetí ročník.

Stanislav Barek

V roce 2003 se v České Lípě poprvé uskutečnil koncert v rámci festivalu „Kytara napříč žánry“. Hlavním městem Prahou je vzhledem ke své tradici řazen mezi nejprestižnější festivaly konané v Praze, tradicí je však pořádání části koncertů i v dalších městech naší republiky. V rámci programu vystupují jedni z nejlepších hudebních umělců z celého světa. V České Lípě se představilo kytarové kvarteto „Guitar 4mation“ v mezinárodním složení (Polsko, Rakousko, ČR).

Další podnikatelské subjekty dotované grantovým programem města Česká Lípa – např. **Agentura Agnez** (divadelní přehlídka „Divadelní pout“), **Orex, s.r.o.** („Kapr“ festival country hudby), **Music Live** (swingový festival „Sjezd swingářů“), **Čtverec, s.r.o.** (hudební festival „Barvy léta“) a mnoho dalších.

Oblast péče o kulturní památky

Za jednu z priorit našeho města je považováno pokračování v rehabilitaci městského historického centra a oprava kulturních památek v něm i mimo ně. Limitujícím faktorem je omezená výše finančních prostředků v rozpočtu města. Je proto žádoucí značně zvýšit prostředky přidělované ze státního rozpočtu. Neméně závažná je také potřeba rozšíření počtu zapsaných kulturních památek a urychlení jejich zápisu na ministerstvu. Staré seznamy památek, v minulých letech jen nepříliš rozšířené, byly ovlivňovány snahou, aby památek bylo co nejméně, proto neodpovídají mnohem bohatší skutečnosti.

Od roku 1998 bylo městem Česká Lípa dokončeno osm akcí investičního charakteru za celkem cca 124 mil. Kč.

Příklady investičních akcí města v oblasti památkové péče:

Od první poloviny devadesátých let do roku 2003 probíhaly v České Lípě opravy zříceniny **Vodního hradu Lipý** včetně rozsáhlého archeologického výzkumu, který přinesl některé nové významné poznatky, publikované v odborném tisku i publikacích vydávaných městem Česká Lípa. V roce 2003 byl areál hradu slavnostně zpřístupněn veřejnosti a je využíván i ke kulturním účelům. V roce 1998 byla dokončena rekonstrukce secesní budovy kavárny **Union**, oceněné v roce 1999 na stavebním veletrhu FOR ARCH cenou Za architektonický detail. V roce 1999 byla dokončena rekonstrukce **starého židovského hřbitova** s dochovanými náhrobky ze 17. až 19. století. V témže roce vydalo město Česká Lípa publikaci *Židé v České Lípě*, shrnující půltisíciletou historii Židů ve městě. V roce 2003 byla dokončena rozsáhlá rekonstrukce **čp. 2 na náměstí T. G. Masaryka**, sousedící s budovou radnice, která je v současné době taktéž využívána k účelům městského úřadu.

Oceňování pracovníků v oblasti kultury

V roce 1998 bylo uděleno čestné občanství bývalému starostovi, zvláště za zvelebení historického jádra města. Další dvě čestná občanství byla udělena dvěma kulturním pracovníkům za celoživotní práci při poznávání a publikování historie regionu a zejména za vybudování muzea a archivu vysoké kvality. Od roku 2002 je pravidelně udělována „Cena starosty“ za práci ve prospěch občanů města v několika oblastech.

Město Bučovice se nachází v Jihomoravském kraji, přibližně 40 km východně od Brna, na mezinárodní silnici E 50 mezi Brnem a Uherským Hradištěm, na železniční trati Brno – Veselí nad Moravou. Město leží v údolí říčky Litavy a v současné době má, včetně místních částí Černčín, Kloboučky, Marefy a Vícemilice, téměř 6 500 obyvatel. Od 1.1.2003 má statut obce s rozšířenou působností III. stupně pro 19 obcí.

První písemné zmínky o Bučovicích jako městečku pocházejí z r. 1322. Předpokládá se však dřívější existence městečka. Dokládá to objev z konce roku 2000, který prokazuje, že v prostoru dnešní zámecké zahrady a dvora stával v 1. pol. 13. století velký kamenný kostel.

V roce 1369 jsou Bučovice v písemných památkách nazývány již městečkem. Vzhledem k tomu, že se majitelé často střídali, stabilizované panství se podařilo vytvořit až v 16. století. Bučovice prožívaly úspěšný rozvoj, kvetla řemesla, v okolí vyrostly vinice a chmelnice, bylo založeno 31 rybníků. V období třicetileté války bylo město těžce postiženo. V r. 1631 vyhořelo a roku 1645 bylo, s výjimkou zámku, který se podařilo ubránit, vyplněno Švédy. K novému rozvoji města došlo v průběhu 18. století, kdy se zde rozšířilo zejména tkalcovství a výroba keramiky.

Nejvýznamnější historickou památkou je zámek – národní kulturní památka – s francouzskou zahradou. Čistě renesanční budova zámku, jedinečná renesanční stavba na sever od Itálie, s ojedinělou bohatou manýristickou výzdobou interiérů, byla vystavěna v letech 1567-1582 Janem Černohorským z Boskovic. Na nádvoří zámku je manýristická barokní kašna s postavou bakchanta. V zámku sídlí muzeum se stálou expozicí o historii Bučovic a okolí.

Dalšími pamětihodnostmi jsou farní kostel Nanebevzetí Panny Marie (1637-1641), barokní sochy sv. Jana Nepomuckého a sv. Jana Sarkandra, Strakoschův dům na náměstí z konce 18. století, kubistický Obecní dům (1913-1914), nyní sídlo Městského úřadu Bučovice, židovský hřbitov s náhrobky ze 17.-20. století a areál Hradisko, kde jsou dochovány zbytky středověkých valů a příkopů.

Město zřizuje Základní uměleckou školu a Informační a kulturní středisko.

Za největší priority v oblasti kultury považujeme:

- 1/ propagaci historických objektů a význačných umělců žijících (nebo kteří žili) v našem městě a okolí
- 2/ výstavy profesionálních a amatérských umělců
- 3/ vystoupení profesionálních a amatérských hudebníků a divadelníků
- 4/ lidový folklor

Největší problémy:

- nedostačující kulturní zařízení k pořádání kulturních a společenských akcí
- finanční prostředky

Ve městě Třebíči působí 3 významné kulturní subjekty, doplněné řadou spolků a sdružení, které vyvíjejí činnost podle svého zaměření (zprostředkování a realizace kulturních akcí různých žánrů, aktivní amatérská kultura).

Nejvýznamnějšími subjekty jsou KVIZ – kulturní, vzdělávací a informační zařízení Třebíče a Městská knihovna v Třebíči, jako příspěvkové organizace zřízené městem, a Muzeum Vysočiny Třebíč, jehož zřizovatelem je kraj Vysočina.

Příspěvková organizace města Třebíče KVIZ – Kulturní, vzdělávací a informační zařízení Třebíče provozuje v současné době na území města 11 objektů. Jak je patrné z názvu, činnost organizace KVIZ lze rozdělit do tří stěžejních oblastí.

V oblasti kulturní činnosti věnuje KVIZ pozornost všem kulturním žánrům. Divadelní představení probíhají v rámci dvou abonentních cyklů a jsou doplňována dalšími atraktivními představeními pro ostatní veřejnost. Rovněž koncerty vážné hudby a folk-country probíhají v pravidelných půlročních cyklech. I tady je nabídka průběžně doplňována o další kvalitní akce, tak aby vyhovovala všem věkovým skupinám obyvatel. Zvláštní pozornost je věnována nabídce pořadů pro všechny typy škol. Orientací na kvalitní pořady pro mládež je systematicky vychovávána další generace diváků.

Vysokou úroveň mají výstavy pořádané organizací KVIZ. Prestižní galerie v Malovaném domě je zaměřena zejména na moderní výtvarné umění, výstavní prostory v Zadní synagoze jsou orientovány především na uměleckou fotografii a prezentace místních výtvarníků. Výborné renomé má stálá expozice z díla vynikajícího místního umělce světového jména Ladislava Nováka.

Vzdělávací činnost se soustřeďuje na pořádání jazykových a tělovýchovných kurzů, z nichž k nejoblíbenějším patří aerobik a jóga. Úspěšné jsou i kurzy lidové umělecké výroby, které se specializují na znovuobjevování tradičních řemeslných technik. V souvislosti s plánovaným dokončením kongresového centra (2005) nabude na aktuálnosti pořádání velkých vzdělávacích akcí – seminářů, konferencí a kongresů, které KVIZ dosud realizuje ve spolupráci s ostatními pořadateli (Hospodářská komora, Město Třebíč, kancelář Zdravé město apod.).

Pod pojem informační činnost jsou v rámci organizace zahrnovány provozy infrastruktury cestovního ruchu. Vedle výborně fungujících turistických infocenter v Malovaném domě a v Židovském městě bude v polovině roku 2004 zprovozněno třetí infocentrum v objektu Zámku, v těsném sousedství národní kulturní památky – baziliky sv. Prokopa. Tato síť infocenter zajistí služby a činnosti, potřebné z důvodu podstatného zvýšení cestovního ruchu v souvislosti s loňským zápisem trebičských památek na seznam UNESCO. KVIZ dále v rámci turistické infrastruktury provozuje historické prohlídkové objekty – Zadní synagogu a Městskou věž. Celkovou oborovou nabídku doplňuje provoz penzionu v atraktivní Židovské čtvrti.

Městská knihovna v Třebíči je příspěvkovou organizací zřízenou městem. Své služby poskytuje v centrální budově, třech velkých profesionálních pobočkách na území města a šesti neprofesionálních místních knihovnách v integrovaných obcích. Nově zajišťuje knihovnické a informační služby pro Západomoravskou vysokou školu v Třebíči.

Služby centrální budovy jsou čtenářům přístupné 41,5 hodiny týdně včetně soboty, profesionální pobočky 22 hodin týdně, neprofesionální zpravidla 2 hodiny týdně.

Registrovaným čtenářem je téměř každý pátý obyvatel města, ročně projde knihovnou 140 000 návštěvníků a půjčí si více než 400 000 knih.

Kromě výpůjčních a informačních služeb poskytuje knihovna přístup k internetu, do různých i zahraničních databází, má samostatné hudební oddělení, věnuje se handicapovaným čtenářům, ročně se zde uskuteční více než 800 vzdělávacích a kulturních akcí pro veřejnost, zejména pro děti.

Knihovna je také třetím rokem pověřena výkonem regionálních funkcí, poskytuje metodickou i praktickou pomoc, konzultace a výměnné soubory pro 155 neprofesionálních a 8 profesionálních knihoven okresu Třebíč.

Knihovna úzce spolupracuje s projektem Zdravé město, domovy důchodců, Úřadem práce, stala se Regionálním centrem internetu a každoročně se úspěšně účastní různých grantových programů, zaměřených na volnočasové, kulturní a vzdělávací aktivity.

Město Třebíč financuje ze svého rozpočtu své dvě velké příspěvkové organizace a každým rokem vyhlašuje grantové programy na podporu různých oblastí, významné místo zaujímá i kultura (ještě např. sport, Zdravé město, prevence kriminality). V rámci grantového programu „Kultura“ město přispívá částkou ve výši 300 000,- Kč ročně na předložené a schválené projekty, především neziskových organizací, sdružení i škol.

Prioritou v oblasti kultury v našem městě je dostavba „nového divadla“ a udržení nabídky a úrovně kulturního vyžití obyvatel. Největší problémy spatřujeme v zajišťování finančních prostředků jak investičních do oblasti kultury a ochrany a obnovy památek, zvláště po jejich zápisu do prestižního seznamu UNESCO, tak i do provozů kulturních zařízení pro udržení úrovně a další rozvoj kulturního života všech obyvatel města.

Asociace, sdružení, svazy a instituce v kultuře

Oslovena byla tato sdružení, asociace, svazy a instituce

**Asociace neprofesionálních komorních
a symfonických těles**

Michal V o d á k
Spartakiádní 271/17
400 10 Ústí nad Labem

Amatérská divadelní asociace

PhDr. Otto S m r č e k
Žitomířská 41
101 00 Praha 10

České amatérské sdružení audiovize

Petr L á š e k
Jasmínová 2693/45
106 00 Praha 10

Český fonoklub

Helena N o v á k o v á
Písecká 2
130 00 Praha 3

Českomoravská taneční organizace

Miroslav F r a n c
Ul. kpt. Vajdy 2
700 30 Ostrava

Český svaz pro film a video

Ing. Ladislav F r a n t i š
Spáčilova 3036
767 01 Kroměříž

Česká hudební společnost

Eva Š t r a u s o v á
Radlická 99
150 00 Praha 5

Divadelní ústav UNIMA

Nina M a l í k o v á
Celetná 17
110 00 Praha 1

Folklorní sdružení ČR

Zdeněk P š e n i c a
Senovážné nám. 24
116 47 Praha 1

Hudební mládež ČR

Jana K l i m t o v á
Radlická 99
150 00 Praha 5

Mohelnické kino amatérských filmů

Ctirad Š t i p l
Lazebnická 2
789 85 Mohelnice

Sdružení dechových orchestrů

Petr S t ř í š k a
Slévačská 905/66
198 21 Praha 9

Sdružení pro taneční a pohyb. divadlo

Jiří L o s s l
Novostrašnická 72
100 00 Praha 10

Sdružení pro dětskou taneční tvořivost

Mgr. Šárka K u ž e l o v á
Blanická 4
120 21 Praha 2

Sdružení pro tvořivou dramaturgii

Mgr. Šárka K u ž e l o v á
Blanická 4
120 21 Praha 2

Společnost Amatérské divadlo a svět

PhDr. Otto S m r č e k
Blanická 4
120 21 Praha 2

Společnost přátel fotografie

PhDr. Alena M a t ě j ů
Mánesova 13
120 00 Praha 2

Klub Sluníčko UNIJAZZ

Ing. Tomáš B l a ž e k
Monseova 355
592 31 Nové Město na Moravě

Svaz českých divadelních ochotníků

PhDr. Jaroslav V y č i c h l o
Krymská 21
101 00 Praha 10

Česká tábornická unie

Milan L e b e d a
Kazašská 1426/6
101 00 Praha 10

Svaz českých fotografů

Seifertova 43
130 00 Praha 3

UNICA

Ctirad Š t i p l
Lazebnická 2
789 85 Mohelnice

Svaz hudebníků ČR

Miloslav Z e l e n k a
Na Zátorách 8
170 00 Praha 7

Asociace muzeí a galerií

PhDr. Pavel C i p r i a n
Jindřišská 901
110 00 Praha 1

Svaz učitelů tance ČR

Stanislav Z í k a
Kvapilova 8
360 01 Karlovy Vary

Národní muzeum

PhDr. Milan L u k e š
Václavské nám. 68
115 79 Praha 1

Unie českých pěveckých sborů

Prof. Jiří K o l á ř
K Ryšánce 5
147 00 Praha 4

Národní galerie v Praze

Prof. Milan K n í ž á k
Staroměstské nám. 12
110 15 Praha 1

Volné sdružení východočes. divadelníků

Alexander G r e g a r
Okružní 1130
500 03 Hradec Králové

FITES-Český filmový a televizní svaz

Martin S k y b a
Pod Nuselskými schody 3
120 00 Praha 2

Východočeské volné sdružení pro amatérský film a video

PhDr. Zdeněk P e t r o v i c k ý
Okružní 1130
500 03 Hradec Králové

APA-Asociace producentů v audiovizi

Pavel S t r n a d
Národní 28
110 00 Praha 1

Národní knihovna ČR

PhDr. Vojtěch B a l í k
Klementinum 190
110 00 Praha 1

Asociace hudebních umělců a vědců

Prof. Jiří H l a v á č
Radlická 99
150 00 Praha 5

Svaz knihovníků a inform. pracovníků

PhDr. Vít R i c h t e r
Klementinum 190
110 00 Praha 1

Asociace profesionálních divadel

Jan B u r i a n
Divadlo J. K. Tyla
Prokopova 14
301 35 Plzeň

Divadelní ústav

PhDr. Ondřej Č e r n ý
Celetná 17
110 00 Praha 1

Asociace ředitelů symfon. orchestrů ČR

PhDr. Ilja Š m í d
Krocínova 1
110 00 Praha 1

Unie výtvarných umělců

Václav K u b á t
Masarykovo nábř. 250
110 00 Praha 1

**Sdružení historických sídel Čech, Moravy
a Slezska**

PhDr. Jana K o b z o v á
Opletalova 36
110 00 Praha 1

Obec architektů

Ing. arch. Karel D o u b n e r
Revoluční 23
110 00 Praha 1

Otázky pro asociace, sdružení, svazy a instituce v kultuře:

Jak by bylo možno z Vašeho pohledu charakterizovat kladné a záporné stránky vývoje v oblasti kultury ve sledovaném období?

Jakých zaznamenáníhodných výsledků bylo ve vašem oboru dosaženo, jaká nejvýznamnější díla vznikla, jaká nejvyšší domácí a jaká významná zahraniční ocenění získala díla ve vašem oboru?

Co v kultuře považujete za prioritu nebo za problém vyžadující naléhavé řešení ?

Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč ?

Český fonoklub byl založen v roce 1966 jako národní organizace českých a slovenských fonoamatérů a k jeho registraci došlo 29. ledna 1969. V roce 1966 byla také uspořádána první národní soutěž o nejlepší amatérský zvukový snímek a šesti nejlepšími nahrávkami z této soutěže byla obeslána mezinárodní soutěž CIMES (Concours International du Meilleur Enregistrement Sonore). V roce 2003 proběhl již 38. ročník národní a 52. ročník mezinárodní soutěže lovců zvuku. Od roku 1993, kdy se oddělili slovenští fonoamatéři, zastupuje Český fonoklub výhradně amatéry české.

Spolupořadatelem a spoluvyhlašovatelem národních soutěží je od prvopočátku Československý, později Český rozhlas, který poskytuje pro hodnocení zaslaných snímků svá zvuková studia, v posledních letech studiová zařízení Českého rozhlasu v Českých Budějovicích. Finanční dotaci, bez níž by nebylo možno uspořádat soutěž regulérním způsobem, poskytuje Ministerstvo kultury ČR.

Porota národní soutěže po zhodnocení došlých snímků vybírá kolekci šesti nejlepších nahrávek pro mezinárodní soutěž audio a čtyř snímků video. O průběhu soutěže informuje své posluchače krajské studio Č. Budějovice a ve vstupech do celostátního vysílání zařazuje zpravidla vedle výsledků soutěže buď vítěznou, nebo jinou zajímavou nahrávku.

Kromě toho seznamuje Český rozhlas své posluchače zpravidla nepravidelně s aktivitami fonoamatérů i s jejich nahrávkami z národních a mezinárodních soutěží v pátečních večerních dvouhodinových pořadech na stanici Český rozhlas 3-Vltava. Tyto pořady se těší velké oblibě zejména u posluchačů fonoamatérů a lovců zvuku.

Národní soutěže, která se pořádá každoročně a má uzávěrku vždy 10. srpna, se může zúčastnit každý občan ČR. Soutěžní statut a další bližší informace jsou k dispozici na adrese Českého fonoklubu, Písecká 2, Praha 3, nebo je možno si je vyžádat na tel. 272 741 675.

Krátce po svém vzniku byl Český fonoklub přijat za člena Mezinárodní federace lovců zvuku FICS, která v současné době sdružuje amatéry z České republiky, Francie, Itálie, Německa, Nizozemí, Slovenska, Švýcarska a Velké Británie. Pozice naší země v mezinárodní federaci není nevýznamná. Na kongresu v roce 1990 v nizozemském Hilversumu byl prezidentem FICS zvolen ing. Milan Haering a o rok později v Manchesteru byla do funkce viceprezidentky a členky direktoria vybrána paní Helena Nováková, tajemnice Českého fonoklubu. Oba jmenovaní jsou současně členy poroty soutěže CIMES, která se koná vždy v říjnu, pokaždé v jiné zemi, a jednou z jejich povinností je účast na zasedáních kongresu a mezinárodní poroty.

Účast na mezinárodních soutěžích přinesla českým fonoamatérům mnoho úspěchů. I když se z dosavadních 52 ročníků mohli zúčastnit jen 38, vyhráli v nich 4 Velké ceny a řadu 1., 2. a 3. míst v jednotlivých kategoriích audio i video a získali také trofej ze nejlepší národní kolekci.

Od roku 1989 vydává mezinárodní federace FICS pro potřeby svých členů, klubů, výrobců elektroniky i rozhlasových studií (která je potom zařazuje do svých vysílání) každoročně kompaktní disk s výběrem nejlepších nahrávek toho kterého ročníku mezinárodní soutěže, jakési „Best of CIMES...” a i na těchto elitářských CD najdeme řadu jmen a nahrávek českých účastníků.

Do mezinárodní poroty CIMES smí každá členská země FICS delegovat čtyři zástupce, zpravidla dva vyspělé fonoamatéry a dva pracovníky rozhlasu či výrobce elektroakustických zařízení. Česká republika je bohužel jednou z mála členských zemí, které tento kontingent z finančních důvodů nemohou plně využít, a česká delegace bývá zpravidla vždy méně početně zastoupena než např. delegace sousedního Slovenska.

Národní i mezinárodní soutěž audio je možno obeslat v kategoriích: krátké rozhlasové hry, reportáže (skutečné i vymyšlené), hudební snímky, nahrávky elektronické hudby, hlasy přírody, školní nahrávky; a v neposlední řadě v kategorii na dané téma, které určuje vždy rok předem pořádající země. Nejsou to témata nikterak lehká – např. pro soutěž 2004 v Piešťanoch zní téma „Vstaň a jdi“, tedy heslo tamních lázní. I v této vysoce ceněné, elitářské kategorii se umístili čeští fonoamatéři mnohokrát na prvním místě a získali i putovní pohár.

A ještě o jednu specialitu lze soutěžit: členové mezinárodní poroty, pracující v rozhlasových stanicích, vybírají každoročně zvukový snímek, který je posluchačům srozumitelný i bez jakéhokoliv překladu. Ani v tabulce těchto snímků nechybí české jméno.

Jak už bylo naznačeno, koná se kongres FICS a soutěž CIMES každý rok v jiné zemi. Zde nepřekvapuje, že země, ve kterých fonoamatérské hnutí vzniklo, pořádaly soutěže už devětkrát (Švýcarsko) či sedmkrát (Francie, Německo). Zde má Česká republika co dohánět. CIMES se měl poprvé v Čechách konat už v roce 1968, ale kvůli vpádu armád našich úhlavních „přátel“ a protože značnou část technických zařízení rozhlasových studií tito „přátelé“ rozkradli, mohl se CIMES v české kotlině konat poprvé až v r. 1972 a na podruhé jsme museli počkat až do října 1989. Naši i zahraniční porotci, zasedající v rozhlasu na Vinohradské třídě, mohli o přestávkách v televizi CNN sledovat demonstraci, která se 28. října 1989 odehrávala jen o 200 m níže na Václavském náměstí. Jedna z doprovodných osob zahraničního účastníka byla dokonce několik hodin zadržována nebezpečnou Veřejnou bezpečností. Další ročníky už proběhly bez poruch: 1995 v Praze a v roce 2000 v Českých Budějovicích. I o další soutěže je již postaráno. FICS požádala Český fonoklub, aby uspořádal kongres a soutěž CIMES v roce 2007. Všechny minulé proběhly – a doufáme, že i ty budoucí proběhnou – ve spolupráci a pod patronátem Českého, resp. Československého, rozhlasu.

Koncem 60. let v letech 70. se konala pro francouzsky mluvící lovce zvuku, tedy pro belgické, francouzské a švýcarské amatéry, setkání u příležitosti vinobraní v Dijonu, ale bohužel zanikla v polovině 70. let. Německy mluvící fonoamatéři začali sice až v r. 1974, a to nejdříve jen setkáními na rakousko-německém pomezí (D-A-Treffen), ke čtvrtému ročníku se přidali už i švýcarští a od r. 1988 i čeští fonoamatéři. Od roku 1990, kdy bylo setkání DACH (německy střecha: D Německo, A Rakousko, C Česko, H Švýcarsko) poprvé uspořádáno v naší republice v Kroměříži (a na které zahraniční účastníci dodnes s dojetím vzpomínají), poznali naši německy hovořící kolegové ještě České Budějovice, Konopiště a Liberecko. Všechna setkání na našem území byla jak jeho účastníky, tak vedením FICS přijata velmi příznivě, takže Český fonoklub byl požádán o jeho uspořádání v r. 2005. Bude to již po 29. Tato setkání DACH, na kterých se zpravidla nesoutěží, slouží spíše k vzájemnému poznání kolegů ze sousedních zemí, k výměně názorů a zkušeností a jsou vždy spojena se snahou ukázat zahraničním hostům hezký kousek vlasti.

Z výčtu aktivit Českého fonoklubu je zřejmé, že zejména zahraniční akce, ale i podniky, jichž se účastní kolegové ze zahraničí, jsou velmi náročné nejen po organizační, jazykové, ale zejména finanční stránce. Vybavení slušným nahrávacím zařízením, dobrými mikrofony a spolehlivým záznamovým materiálem přijde fonoamatéra stonásobně dražší než zakoupení síťky na chytání motýlů. A to ta síťka může sloužit 10 let, zatímco výrobci elektroniky a elektroakustických zařízení se předhánějí ve vývoji nových přístrojů – a co je nejhorší – ve vývoji nových systémů pro záznam

zvuku a obrazu. Připomeňme si: od Edisonova voskového válečku, přes Berlinerovu jednostranně hrající gramodesku, ocelovou strunu pana Webstra, papírové, později celULOseacetátové, polyvinylchloridové a posléze polyesterové magnetofonové pásky, kompaktní kazety, digitální nahrávače dat, kompaktní CD disky, minidisky až po nahrávání přímo na pevný disk počítače. Pokud jsem v tomto výčtu na něco zapomněl, budiž to vyváženo tím, že výrobci už mají v šuplíku připraveny nové typy vypalovacích cédéček, které budou vyžadovat zase nová a nová nahrávací zařízení.

Při tom všem plní fonoamatéři svým společenským významem jistě nezanedbatelnou úlohu, na kterou ani veřejnoprávní, ani soukromé rozhlasové stanice nemají prostě čas, protože musí posluchače informovat, bavit a ještě přitom vydělávat peníze: správný fonoamatér nahrává členy své i známých rodin, zaznamenává hlasy ptáků i první hlasové projevy svého potomka, natáčí málo známé lidové písně (v souladu s požadavky UNESCO), pomůže začínající hudební skupině vydat reklamní kazetu či cédéčko. Má-li dostatek odvahy, nahraje rozhovory sovětské soldatesky, která se ztratila v jí neznámém městě, zaznamená hovory a mínění obyvatel tohoto města o hnusné okupaci. A má-li to štěstí, že se umístí na prvním místě v nějaké soutěži, odnese si domů jako cenu sluchátka nebo nějaký záznamový materiál. I za tyto ceny je správný lovec zvuku vděčný.

A Český fonoklub? Ten je vděčný Českému rozhlasu za to, že mu svojí morální, technickou, a tedy nepřímou i finanční podporou pomáhá k zajištění regulérnosti vypsanych soutěží a je vděčen Ministerstvu kultury ČR za dotace, které právě tak stačí na realizaci Fonorallye Kroměříž, Videorallye Morava a na uspořádání národní soutěže o nejlepší amatérskou zvukovou a obrazovou nahrávku. Kdyby výše dotací postačila i na to, abychom porotu mezinárodní soutěže CIMES a kongres mezinárodní federace FICS mohli obeslat plným počtem delegátů, byli by čeští lovci zvuku v sedmém nebi.

Český fonoklub

Od roku 1973 uskutečňuje Český fonoklub v Kroměříži celostátní akce „Fonorallye Kroměříž“. Tato rallye se pořádá každoročně koncem května. V Kroměříži se sejdou lovci zvuku z celé republiky, dostanou obálku s námětem, který mají natáčet (např. „Žena v sobotu“, „Charakteristické zvuky vesnice“ atd.), a přidělené auto je dopraví do stanovené vesnice. Na natočení a zpracování snímku mají celkem 2 hodiny času. Odpoledne porota odposlechne a posoudí snímky a přidělí a předá ceny. V roce 2003 proběhl již jubilejní 30. ročník Fonorallye.

Od r. 1991 se Fonorallye rozšířila ještě o Videorallye Morava, nad kterou převzalo patronát město Kroměříž. V roce 2003 se konal 13. ročník této soutěže, která dostává čím dále tím více mezinárodní charakter, protože se jí začali účastnit i fonoamatéři z Německa, Rakouska či Švýcarska.

Snímky mají velmi dobrou kvalitu jak po stránce obsahové, tak i technické, takže řadu nahrávek odvysílal Český rozhlas a některé snímky byly oceněny i v celostátní soutěži o nejlepší amatérský zvukový a obrazový záznam.

Ceny do Videorallye věnuje město Kroměříž, které také určuje náměty pro videosoutěž, zatímco ceny pro Fonorallye poskytuje Dům kultury Kroměříž spolu s Českým fonoklubem, který stanovuje témata pro zvukovou část soutěže.

Organizaci celé soutěže i potřebné prostory zajišťují členové Českého fonoklubu spolu s Domem kultury. Také spolupráce s představiteli města Kroměříž je velmi dobrá.

35 LET SVAZU ČESKÝCH DIVADELNÍCH OCHOTNÍKŮ

1968 - 2003

Spolkové hnutí divadelních ochotníků, mající své počátky ve druhé polovině devatenáctého století, bylo v roce 1950 umrtveno Soběslavským plánem Ministerstva kultury a osvěty. V polovině šedesátých let dvacátého století se začaly uvolňovat politické poměry natolik, že sílící zájem o vytvoření dobrovolné zájmové organizace divadelních ochotníků dosáhl v roce 1968 úspěchu a na 38. Jiráskově Hronově byl položen její základ. Tím vyvrcholilo dlouhodobé volání po organizaci, která by nahradila zrušené ÚMDOČ a DDOČ. Situace se podstatně změnila vstupem vojsk Varšavské smlouvy. Přípravnému výboru se přesto podařilo novou organizaci zaregistrovat u Ministerstva vnitra a ustavující konferenci Svazu českých divadelních ochotníků svolat 10. srpna 1969 na Jiráskově Hronově. V normalizačním období narůstal rozpor mezi chtěným a možným, ale Svaz existoval a žil.

Přes veškerou snahu českých amatérských loutkářů se nepodařilo zaregistrovat Svaz amatérských loutkářů jako samostatnou organizaci. Tak došlo 2. prosince 1972 ke včlenění loutkářů do existujícího Svazu českých divadelních ochotníků. Vznikla Skupina amatérských loutkářů (SAL), autonomní složka SČDO. Tím byla posílena obě zájmová hnutí a od toho dne obě složky amatérského divadla velmi úzce spolupracovaly a usilovaly o rozvoj hnutí.

Hledaly takové cesty, které dávaly co největší možnosti souborům a jednotlivcům. Mnozí občané, když jim byla jakákoli činnost znemožňována, vstupovali do divadelních souborů a do svazu, kde nacházeli možnost seberealizace.

Na území České republiky pracuje v současné době sedm oblastních organizací SČDO. Severní Moravu pokrývá kolektivní člen Svazu Divadelní centrum Podbeskydí, východní Čechy jsou doménou samostatného Volného sdružení východočeských divadelníků, s nimiž SČDO spolupracuje. Kolektivními členy Svazu jsou také ochotníci a loutkáři tělovýchovných organizací Sokol a Orel.

VE ZKRATCE NEJVÝZNAMNĚJŠÍ SVAZOVÉ AKTIVITY

VZDĚLÁVÁNÍ:

- SCÉNOGRAFICKÁ ŠKOLA SČDO v letech 1976-1979, absolvovalo 40 posluchačů, vysoká úroveň, samostatná expozice na Pražském quadriennale 1979 v Městské knihovně a v roce 1983 ve Vinohradském divadle
- REŽISÉRSKÁ ŠKOLA SČDO - tři běhy v letech 1981-1983, 1987-1988 a 1991-1992, absolvovalo 60 režisérů, ustaven Klub režisérů SČDO. Další běh se chystá nyní na léta 2004-2005.
- PRACOVNÍ SEMINÁŘE:
 - třináct ročníků rozborových seminářů v rámci Jiráskova Hronova (1990-dosud), lektor Jiří Hraše, vedoucí Dušan Zakopal

- jedenáct ročníků tematického semináře-dílny v rámci Krakonošova divadelního podzimu ve Vysokém nad Jizerou (1992-dosud), lektoři Jiří Hraše, prof. Dana Musilová, vedoucí Dušan Zakopal
- pět jednorázových kursů scénického svícení v různých místech republiky (1996-dosud), lektor Václav Müller, též Rudolf Felzmann
- jednorázové tematické dílny lektora Petra Scherhaufera - inscenování v nepravidelném prostoru
- scénář autorského divadla

SOUTĚŽE A PŘEHLÍDKY, JEŽ VYHLAŠUJE SČDO

- POHÁREK SČDO, memoriál Zdenka Kokty, soutěž monologů, dialogů, později i individuálních výstupů s loutkou, v letech 1973-1978 jako krajská akce, od roku 1979 celostátní akce postupně v různých místech: v Pardubicích, Hlinsku, Přerově, Olomouci, v současné době ve Velké Bystřici u Olomouce, před národním kolem výběrové přehlídky ve všech oblastech, VSVD a DCP.
- KANDRDÁSEK SČDO, memoriál Bedřicha Čapka, soutěž monologů a dialogů a do roku 2002 i skupinových vystoupení dětí a mládeže ve věku od 8 do 18 let, národní přehlídka v Čelákovících, pak v Brandýse nad Labem, výběrové přehlídky v oblastech.
- JEDNOAKTOVKY SČDO, memoriál Ládi Lhoty, soutěž jednoaktových her k oživení zájmu o tuto oblast dramatiky. Přehlídka poprvé v roce 1983 a pak ve tříletých intervalech 1986, 1989, 1992, 1995 v Želči u Tábora a dále ve dvouletých intervalech 1998, 2000, 2002 v Holicích - výběr prováděn ve všech oblastech a na přehlídkách Štronzo v Moravské Třebové a Kaškova Zbraslav.
- tematická přehlídka ve Štramberku, v roce 1987 autorské divadlo, 1988 hudební divadlo, 1989 díla bratří Čapků.
- Divadlo jednoho herce SČDO, memoriál Slávky Trčkové, soutěžní přehlídka velmi náročného dramatického oboru, v letech 1993, 1995, 1997 v Čelákovících, v roce 1999 v Plzni, od r. 2001 v Kaznějově, delegace převážně z regionálních přehlídek.
- KRAKONOŠŮV DIVADELNÍ PODZIM, soutěž venkovských divadelních souborů ve Vysokém nad Jizerou. V roce 2003 již XXXIV. ročník.

EDIČNÍ ČINNOST

- příležitostně jsou vydávány metodické listy, např. k hodnocení soutěží POHÁREK SČDO, k soutěži jednoaktových her, k dramatizaci literární předlohy apod.
- první a druhý sborník ochotnických souborů s více než stoletou činností,
- sborník loutkářských souborů s padesátiletou činností,
- Světlo v rukou režiséra, praktická příručka autorské dvojice Václav Müller a Rudolf Felzman o scénickém svícení, určená technikům i režisérům,
- Mně sluchu dopřejte..., sborník statí a přehled konaných ročníků soutěže monologů a dialogů POHÁREK SČDO autorů Miloslava Kučery a Jiřího Hrašeho,
- Autorský zákon a ochotnické divadlo - výklad zákona č. 121/2000 Sb. a další informace o právu autorském.

SPOLEČENSKÉ A DALŠÍ AKCE

- společenské plesy SČDO od roku 1973 osmnáctkrát na Žofíně v Praze,
- ochotníci Národnímu divadlu, brigádnická pomoc při rekonstrukci Národního divadla v Praze v rámci Roku českého divadla (dvacet tisíc hodin zdarma),

- putovní výstavy fotografií z jednotlivých soutěží Svazu, výstava o činnosti českých ochotnických souborů v Chorvatsku, výstava kreseb a karikatur z divadelního prostředí Dušana Grombiříka,
- putovní galerie nositelů Zlatého odznaku J. K. Tyla - nositelé navrhováni od roku 2002 šesti zúčastněnými organizacemi (SČDO, SAL, VSVD, DCP, TJ Orel, ČOS), výstava poprvé v květnu 2003 na Národní přehlídce činoherního a hudebního divadla v Třebíči, poté v srpnu na Jiráskově Hronově 2003 a v říjnu na Krakonošově divadelním podzimu ve Vysokém nad Jizerou 2003.

KLUB REŽISÉRŮ SČDO

- je zájmovým klubem členů Svazu, kteří se programově věnují režii nebo se zajímají o vzdělání v této i jiných disciplínách ochotnické činnosti,
- je garantem výchovně vzdělávací činnosti ve Svazu.

ČINNOST AMATÉRSKÝCH LOUTKÁŘŮ

- je řízena vlastním vedoucím orgánem - radou SAL,
- podílí se řadu let na přehlídkových akcích
- Čechova Olomouc, přehlídka tradičního loutkového divadla souborů z celé republiky,
- Raškovy Louny, přehlídka na počest zakladatele loutkového divadla v Lounech Zdeňka Rašky,
- Loutkářské letnice, pokračování tradice z první půle dvacátého století, zrušené Soběslavským plánem Ministerstva kultury a osvěty. Tradice obnovena v roce 1981 v Čelákovících, poté přehlídka přenesena do Českého Dubu a od roku 2002 se moravská část koná v Přerově.

KONTAKTNÍ ADRESY

Předsednictvo Svazu:

- předseda
PhDr. Jaroslav Vyčichlo, 338 28 Radnice,
nám K. Šternberka 128
tel. 371 785 705
- místopředseda
Ing. Dušan Zakopal, 702 00 Ostrava 2,
gen. Píky 12/2886
tel. 596 612 995
- místopředseda a předseda rady SAL
Miroslav Ryšavý, 101 00 Praha 10, K louži 9
tel. 271 720 137
- tajemnice
Ludmila Panenková, 405 01 Děčín 1,
Dobrovského 122/1
tel. 412 512 547 zam.

Oblastní předsednictva

Praha a střední Čechy
Zdeněk Fürst, Pod kostelem 288, 280 07 Mochov

České středohoří
Ludmila Panenková, Dobrovského 122/1, 405 01 Děčín

Jizerská oblast
Ladislav Novák, Sportovců 748,
412 51 Lomnice nad Popelkou

Západočeská oblast
Alena Svobodová, Mrtnická 547, 331 51 Kaznějov

Jihočeská oblast
Josef Hejtmánek, náměstí Svobody 39, 387 01 Volyně

Jihomoravská oblast
Václav Müller, Kuldova 24, 615 00 Brno

Středomoravská oblast
Aleš Hořínek, ČSA 7, 783 53 Velká Bystřice

Severní Morava
Ing. Dušan Zakopal, gen. Píky 12/2886, 702 00 Ostrava 2

Svaz hudebníků ČR byl z politických důvodů zrušen v roce 1984. Jeho majetek, včetně finančních prostředků, byl tehdejším politickým aparátem zabaven. Po obnovení činnosti SH ČR nebylo vráceno nic, ač vedení o zpětné navrácení intenzivně žádalo. Po roce 1990 se změnila celá struktura v oblasti hudebního života, financování, frekvence možného účinkování orchestrů i jednotlivců. Proto aktivity SH ČR byly směřovány zejména k dětem a mládeži.

Moderní typ festivalu Svaz hudebníků zahájil v roce 2000. Bez pomoci měst, sponzorů-patronů, nadačních institucí, ale také Ministerstva kultury, zejména jeho odboru regionální a národnostní kultury, Česko-německého fondu budoucnosti, bychom jen těžko mohli o takovém projektu uvažovat. Mezinárodní charakter festivalu, jeho úroveň, zařazuje tuto již významnou kulturní akci do evropského kalendáře.

V roce 2001 a 2002 byl festival rozšířen o soutěž autorskou. Soutěž skladatelská, zejména pro mladé autory, je plánovaná také na úroveň mezinárodní. Realizace projektu byla podpořena zejména Svazem autorů a interpretů. Následkem povodní v roce 2002 však k pokračování a realizaci nedošlo.

Na projektech SH ČR se podílely v propagaci i televizní stanice, ČT a MDR z BRD. V rámci MHF 2001 se uskutečnilo i diskusní fórum, kterého se zúčastnili zástupci z BRD a ČR. MHF obsahuje soutěže a přehlídky dechových a tanečních orchestrů, mažoretkových skupin a doprovodných programů. Svaz hudebníků ve spolupráci se Svazem autorů a interpretů vydal CD z autorských soutěží v roce 2001 a 2002.

Vedení Svazu hudebníků ČR se snaží pomáhat i jednotlivým sekcím, ať již jsou to Sekce mažoretek, Sekce středního proudu či Sekce dechové hudby.

Svaz hudebníků ČR:

- se také podílel na vydání nové praktické učebnice „Harmonie“, jejím autorem je Jaroslav Lauda, profesor Konzervatoře v Praze;
- spolupracuje úzce s hudebními svazy BRD, Polska, Rakouska a Slovenska. Je členem v mezinárodní hudební organizaci C.I.S.M. se sídlem ve Švýcarsku. Připravujeme vstup naší organizace do nové Evropské hudební organizace;
- spolupracuje na řadě kulturních a společenských akcích nejen v ČR;
- pořádá teoretické i praktické semináře, spolupracujeme s pedagogy, skladateli, umělci, porotci, amatérskými a profesionálními interprety a hudebníky všech žánrů;
- Hudební festivaly, které pořádá nebo spolupořádá, jsou rozšiřovány o dobrovolné programy účinkujících, kteří zajíždějí do obcí, měst a regionů, aby předvedli své umění.

Z vlastních zkušeností konstatujeme, že ve funkcích kulturních pracovníků bývají více obchodní manažeři než kulturní odborníci. Nekompetentnost se odráží prakticky na kulturních akcích, bývá často ostudnou bilancí ve výsledku obětavé práce členů svazu a někdy i dalších aktivistů. Tito kulturní pracovníci a vedoucí dokonce brzdí vývoj plánovaných akcí a často narušují i přípravy festivalů a přehlídek všeobecně. Právě oblast kultury, vzhledem k nedostatku finančních

prostředků, by měla mít alespoň citlivější přístup ze stran profesionálních pracovníků, kteří jsou za svoji práci placeni.

Dotace a granty: je nešťastné omezovat aktivity účelovými dotacemi, dotace by měly být směřovány na potřeby realizátorů. Také včasné převody dotací a grantů by ulehčily práci organizátorů, neboť často dochází k vystavování faktur po akcích a dokonce v dalším roce po akcích. Neumožnění dalšího čerpání potom velmi komplikuje situaci. Vázanost finančních podpor, na min. příspěvek organizací ve spolupráci ve výši 30 %, je také fenoménem tvůrců zákona. Chudé organizace, které podporují sponzoři, patroni nebo nadace, prakticky bez své investice nemohou žádnou akci v případě získání dotací nebo grantů realizovat. Komu to slouží? Občanská sdružení podléhají stejným zákonům jako profesionální zařízení. V podstatě jde o diskriminaci těch, kteří vyplňují mezery v zájmové činnosti, ať již dětí, mládeže nebo dospělé populace zabývající se určitými zájmovými oblastmi života.

Finanční prostředky z dotací často přicházejí až po uskutečnění akcí, je to zřejmě ojedinělý přístup v našem státě. Zahraniční podpory a dotace státního charakteru obdrží zájmové organizace-svazy na začátku roku a dotace se řídí potřebami akcí v celoročním období. Není třeba uvádět výši dotací společenským organizacím a spolkům v zahraničí, ta několikanásobně převyšuje naše možnosti. Perspektivy rozvíjení činností v zájmových oblastech za těchto podmínek jsou neradostné. Zájem pracovat v občanských sdruženích stále klesá, neboť jsou uměle vytvářeny překážky.

Podle našeho mínění může v ozdravení podpory občanským sdružením-svazům pomoci Ministerstvo financí, pokud zjednoduší finanční nároky státu vůči takovým organizacím. Na druhé straně se domníváme, že výběr na obsazování míst v kulturní oblasti, ať již řídící nebo řadové, má být odpovědnější, s vyžadováním určité erudovanosti v příslušném zájmovém oboru oblasti kultury. Spolupráce s některými profesionálními pracovníky kultury je obtížná, nekonstruktivní, připomínající předlistopadové nomenklaturní praktiky.

Unie českých pěveckých sborů (UČPS)

sdružuje v současné době 206 sborů s přibližně 7500 pěvci. Trend organizovanosti našich pěveckých sborů v UČPS se od roku 1989 stále mírně zmenšuje. Sборы dospělých vesměs stárnou, mají malý příliv nových mladých pěvců (společensky zákonitý jev související s obtížnými životními podmínkami generace hledající po absolvování škol své pracovní a společenské uplatnění), celkové počty členů sborů klesají a řada sborů zaniká. Nejsložitější situace je v tomto směru v oblasti mužského sborového zpěvu. Je však třeba konstatovat, že podobné problémy se objevují i ve většině ostatních evropských zemí.

Potřebné finanční prostředky, z nichž UČPS hradí většinu svých aktivit, představují členské příspěvky. Protože však členskou základnu tvoří především děti, mládež, dospělí ze středních společenských vrstev a důchodci, brání často i poměrně nízká výše těchto příspěvků vstupu do UČPS. Hlavní výbor (který z nedostatku finančních prostředků musel před lety zrušit svou kancelář v budově Pražského Hlaholu) ani oblastní výbory pak nemohou organizovat větší počet akcí, které by svou atraktivitou přitáhly bohatší zájem pěveckých sborů.

UČPS se snaží řešit výše uvedené problémy zaměřením zvýšené pozornosti na rozvoj dětského a mládežnického sborového zpěvu (především sborového zpěvu na gymnáziích). Snaží se začlenit pod svou patronaci dětské sbory, které ztratily zrušením okresů svou odbornou záštitu, a daří se jí kvantitativně i kvalitativně zlepšovat úroveň gymnaziálního sborového zpěvu (v roce 2004 již X. ročník Festivalu Gymnasia cantant – GC se čtyřmi regionálními koly a ústřední hodnocenou přehlídkou v Brně). Dobrá práce chlapeckých sborů dala vznik již třem kvalitním mladým mužským sborům, které se úspěšně prosazují i na mezinárodních sborových soutěžích.

Podmínkou uměleckého růstu pěveckých sborů jsou kvalitní sbormistři. V roce 2003 zahájila UČPS dvouletý sbormistrovský kurs, do něhož se zapojilo více než 30 mladých sbormistrů. V oblasti dalšího vzdělávání sbormistrů spolupracuje UČPS též s IPOS ARTAMA.

Díky grantům MK může UČPS pokračovat ve vydávání časopisu pro sborové umění Cantus a v činnosti svého bohatého hudebního archivu, který je v současné době umístěn na katedře HV Pedagogické fakulty ZČU v Plzni. MK ČR podporuje svým grantem rovněž realizaci regionálních kol soutěže GC, které se MŠMT ČR z nepochopitelných důvodů zřeklo.

Přes problémy, s nimiž se sborové hnutí v ČR potýká, dosahují naše přední pěvecké sbory na mezinárodních sborových soutěžích a festivalech pravidelně vynikajících výsledků, jejichž výčet by přesáhl daný rozsah této zprávy.

Nedostatek financí, a tím i neschopnost placení členských příspěvků, přinutil UČPS, aby v roce 2003 pozastavila své dlouholeté členství v Evropské federaci mladých sborů EUROPA CANTAT. V druhé podobné mezinárodní sborové organizaci – AGECE (Arbeitsgemeinschaft Europäischer Chöre) zůstává UČPS jedinou organizací, které je úhrada členských příspěvků prozatím tolerována. V řešení situace, která je podobná i v našich dalších oblastech neprofesionálních uměleckých aktivit, by v roce našeho vstupu do EU mělo urychleně pomoci MK.

Vzhledem k tomu, že i kultura nevyhnutelně podléhá zákonitostem kapitalistické tržní ekonomiky, upadá zájem o aktivní provozování a poslech vážné hudby. Domníváme se proto, že oblast tzv. umělé hudby, která se významně podílí na formování harmonicky vzdělané osobnosti

našich dětí a mládeže, by měla získat podstatně větší finanční a společenskou podporu MK ČR. Ostatní možnosti k získání finančních prostředků (sponzorské dary, příspěvky apod.) jsou totiž zanedbatelné.

Činnost knihoven je typická tím, že kvalita jejich služeb není závislá pouze na výkonu každé jednotlivé knihovny, ale také na míře zapojení do systému knihoven, jehož prostřednictvím knihovny nabízejí svým uživatelům široké spektrum služeb. Pozitivním rysem vývoje knihoven v posledních letech bylo postupné obnovování systémových vazeb mezi knihovnami, které byly značně narušeny neřízenou transformací veřejné správy a rychlou privatizací v první polovině 90. let. Proces obnovy byl završen přijetím nového knihovního zákona (257/2001 Sb.).

Ke stabilizaci systému knihoven a k nastartování pozitivních trendů výrazně přispěla řada dotačních programů (MK, MŠMT, MMR, MI), které z různých aspektů podporují rozvoj knihoven a motivují jejich provozovatele. Rychlým tempem postupuje využívání informačních a komunikačních technologií pro zkvalitnění tradičních i vznik nových knihovnických služeb. Knihovny dnes tvoří nejrozšířenější síť institucí, která obyvatelům nabízí přístup k internetu i k mnoha speciálním elektronickým informačním zdrojům.

Bolestivými limitem rozvoje knihovnických služeb je nedostatek finančních zdrojů na nákup a obnovu knihovních fondů. Oproti minulosti se podstatně zhoršila dostupnost domácí literatury. Krajské knihovny ztratily právo povinného výtisku domácí vydavatelské produkce, přičemž ztráta povinného výtisku nebyla v plné míře kompenzována zvýšeným financováním nákupu nových přírůstků. Ještě kritičtější je situace v možnostech nákupu zahraniční literatury. Vysokoškolské knihovny, knihovny v oblasti výzkumu a další odborné knihovny nejsou schopny získat do svých fondů alespoň reprezentativní výběr zahraniční odborné literatury z jednotlivých oborů. Tato situace negativně ovlivňuje kvalitu vysokoškolského vzdělávání i výzkumu. V obecném pohledu jsou knihovny díky své resortní příslušnosti často vnímány jako zbytná oblast kultury, což je v rozporu s pojetím běžným v rozvinutých zemích, kde mají knihovny statut základní složky infrastruktury vzdělávacího systému i výzkumu.

Jako celek není zajištěno trvalé uchování knihovních sbírek tradičních a elektronických dokumentů v knihovnách jako důležité složky národního kulturního dědictví. Chybí odpovídající struktura a vybavenost restaurátorských a konzervátorských pracovišť i dostatečné kapacity pro mikrofilmování a digitalizaci ohrožených dokumentů. I přes pozitivní trend aktivního využívání informačních technologií se zatím nepodařilo vytvořit legislativní, organizační a finanční zajištění procesu shromažďování, archivace a zpřístupnění publikované produkce elektronických dokumentů. Vše nasvědčuje tomu, že knihovny nebudou schopny trvale uchovat a následně zpřístupňovat podstatnou část kulturního dědictví publikovaných dokumentů (rozpad kyselého papíru, neuchování digitálních dokumentů). Jedná se o vážný celospolečenský problém, jehož negativní důsledky jsou doposud skryty a který může v budoucnu vážně ohrozit kontinuitu společenského poznání a znesnadnit reflexi minulosti.

Výše zmíněný problém trvalého uchování publikovaných dokumentů a zajištění jejich dostupnosti pro budoucí generace má přímou vazbu na podvázání rozvoje Národní knihovny ČR. Český národ ani jeho stát si během svého vývoje nedokázaly vybudovat funkční objekt své národní knihovny. Národní knihovna ČR sídlící v historickém objektu Klementina je po celá desetiletí limitována ve svém rozvoji a není schopna v plném rozsahu zajistit funkce, které by knihovna tohoto typu měla plnit. V celosvětovém kontextu se jedná o něco zcela neobvyklého a ostudného.

Velkou hrozbou pro rozvoj knihovnických služeb jsou nevyjasněné vztahy činnosti knihoven a oblasti autorských práv v souvislosti s využíváním informačních technologií. Držitelé autorských práv z oblasti zábavního průmyslu usilují o omezení činností knihoven a o vytvoření bariér rovného přístupu ke všem druhům publikovaných dokumentů pro účely vzdělávání, výzkumu, vývoje a při zpřístupňování kulturního dědictví. Ministerstvu kultury se v této oblasti dosud nepodařilo vytvořit rovnovážný vztah mezi právy autorů a právy na přístup k informacím a ke vzdělávání pro každého člena společnosti.

Nedostatečné mzdové ohodnocení pracovníků knihoven působí dlouhodobě odliv kvalifikovaných pracovníků z oboru. Existují vážné obavy, že knihovny v brzké době nebudou mít dostatek kvalifikovaných pracovníků k poskytování moderních služeb a nebudou moci naplnit očekávání svých uživatelů. Nový katalog prací může být určitým příslibem ke změně, ale pokud jeho aplikace není provázena navýšením objemu mzdových prostředků, bude personální vývoj dále stagnovat.

Co v kultuře považujete za prioritu nebo za problém vyžadující naléhavé řešení?

Za hlavní prioritu rozvoje knihoven a jejich služeb je nutno označit stabilní a solidní financování. Pokud odhlédneme od této priority priorit, potom lze za naléhavé oblasti označit:

- Podporu knihoven jako důležité infrastruktury školního a celoživotního vzdělávání, zlepšení spolupráce MK a MŠMT.
- Přípravu a prosazení novely autorského zákona, která by vymezila rovnovážný vztah mezi právy autorů a právy na přístup k informacím a ke vzdělávání pro každého člena společnosti.
- Vytvoření legislativních, organizačních a technických předpokladů pro shromažďování, trvalé uchování a zpřístupnění publikovaných digitálních dokumentů jako důležité složky kulturního dědictví.
- Zásadně zlepšit prostorové podmínky knihoven co do jejich rozsahu a kvality, podporovat výstavbu a rekonstrukci knihoven s výraznou orientací na zlepšení knihovnických služeb. Realizovat výstavbu a rekonstrukci objektů Národní knihovny ČR a Státní technické knihovny. Vyrovnat rozdíly v prostorovém zajištění krajských knihoven v Ostravě, Karlových Varech, Havlíčkově Brodě a Zlíně.

Z jakých zdrojů by měla být kultura (veřejné služby kultury) financována a proč?

Knihovny jsou na celém světě téměř bez výjimky financovány z různých forem veřejných rozpočtů či zdrojů. Základ financování knihoven by měly tvořit zdroje zřizovatelů či provozovatelů knihoven. Financování ze státního rozpočtu by mělo být omezeno na financování knihoven celostátního významu a na financování podpůrných programů, které promyšleným způsobem motivují provozovatele knihoven a umožňují naplnit cíle státní politiky v této oblasti. Dotační programy by se neměly omezovat na podporu pouze jednoletých projektů, ale měly by poskytovat i možnost víceletého financování. Při financování krajských knihoven by měl být z hlediska kraje kladen hlavní důraz na regionální aspekty činnosti těchto institucí a na služby, které poskytují krajské knihovny ostatním knihovnám na území kraje.

Financování kultury a také knihoven bude vždy vnímáno jako nedostatečné. Politik, pracovník státního či krajského úřadu i představitel obce se zpravidla neodváží prohlásit, že financování kultury je něco zbytečného. Na druhé straně při praktickém rozhodování je to zpravidla tak, že ačkoliv výdaje na kulturu tvoří ve státním, krajském či obecním rozpočtu pouze zlomek celkových

výdajů, najde se vždy dost dobrých důvodů, proč toto málo ještě více zmenšit. Z tohoto hlediska považují za důležité, aby především stát a kraj zajistil solidní, příkladné a dlouhodobě stabilní financování institucí celostátního významu a vytvořil formou dotačních programů dostatečně silnou motivaci pro financování kultury (a knihoven) na místní úrovni.

Vedle veřejných zdrojů by legislativní pravidla měla nabídnout co nejvíce možností doplňkových zdrojů, ať už se to týká daňových odpisů, darů, nižší daně DPH apod. Důležitým zdrojem financování může být i prostor pro získání příjmů z vlastní činnosti, i když se tento zdroj z hlediska knihoven jeví mnohdy jako kontraproduktivní. Knihovnické služby jsou v zásadě poskytovány bezplatně. Tento princip je v posledním období napadán jako přetrvávající residuum socialismu, ale v celosvětovém kontextu je bezplatnost knihovnických služeb stále respektována.

Kultuře by velmi prospělo otevření možnosti příjmů z mimorozpočtových zdrojů, jakými jsou například příjmy z loterií a sázení, tak aby financování kultury nebylo výhradně závislé na vůli politiků a úředníků. Otázkou ale je, zda se v České republice někdy podaří prorazit mnohaletý a státem podporovaný monopol Sazky, který (na rozdíl od situace v jiných zemích) zabezpečuje, že příjmy z této oblasti mohou být použity pouze na podporu sportu. Výsledkem je to, že chudičká kultura stojí vždy s napřaženým kloboukem u kasičky státního rozpočtu, zatímco v oblasti sportu lze realizovat mnohamiliardové projekty z jiných zdrojů a ještě získat vydatnou podporu od státu. Je hezké, že stát dbá na to, aby občané měli zdravá těla a mohli uvolňovat svou energii na velkých stadionech, ale bylo by také užitečné více usilovat o to, aby v těchto zdravých tělech sídlil silnější, vzdělanější a kulturnější duch.

V období 1998-2003 se prokázalo pokračování všech výhod i nevýhod veřejnoprávní sítě profesionálních divadel repertoárového typu, z valné většiny provozované v podmínkách ČR městy. Rozhodující výhodou je stabilita této sítě jak ve vztahu k výkonnostním ukazatelům (51 veřejnoprávních subjektů s více než 90 pravidelně provozovanými scénami a 80 soubory uskuteční kolem 430 premiér a odehraje v průměru 15 000 představení pro 4 miliony diváků), k zaměstnanosti (7162 zaměstnanců, z toho 3275 uměleckých), tak i k možnosti kontinuální umělecké práce, která přispívá ke kvalitě divadelní produkce. Její nevýhodou je však malá schopnost flexibility ve smyslu právní subjektivity (převažuje typ příspěvkové organizace provozované městy), ve způsobu financování (závislost na jednom veřejném rozpočtu) i v provozním modelu, který je vystaven konkurenci divadelních aktivit komerčního i neziskového typu. Nárůst těchto aktivit však patří k pozitivním momentům uplynulých pěti let (počet pravidelně působících subjektů se v období 1998-2003 téměř zdvojnásobil na 60).

Z hlediska rozpočtů měst je stále obtížnější financování zvláště vícesouborových divadelních subjektů (s operním, operetním a baletním repertoárem), kde vznikají vyšší nároky na dotaci zejména sborových těles i větších nákladů na jednu premiéru a kde dotace na jednu vstupenku se pohybuje v rozmezí 500 až 750 Kč.

K hodnotám českého divadla patří především práce některých souborů a potěšující je, že na prvním místě lze uvést mimopražské divadlo, jako je Klicperovo divadlo v Hradci Králové, které pod vedením L. Zemana a s uměleckým šéfováním režiséra Vl. Morávka získává v posledních letech pravidelně nejzávažnější ocenění (Ceny Nadace Alfréda Radoka, Inscenace roku v anketě Divadelních novin, Ceny Divadelních novin atd.) včetně postupného zahraničního renomé, k němuž přispívá i jejich produkce mezinárodního festivalu Divadlo evropských regionů.

Z pražských souborů to jsou především Dejvické divadlo, Činoherní klub, Divadlo v Dlouhé, opera Národního divadla a zdá se, že i kvalitativně a cílevědomě měnící se práce činohry Národního divadla. Z dalších divadelních center je nutné připomenout uměleckou práci ostravských divadel a z Brna na jedné straně experimentálně zaměřené Centrum experimentálního divadla (zejména HaDivadlo) a na straně druhé komerčně úspěšné Městské divadlo. Mimo tradiční centra se výrazně, zejména dramaturgicky, prosazuje Činoherní studio Ústí nad Labem. Úspěchem byla i obě scénografická Pražská quadriennale (1999, 2003). Na divadelní mapě se dále etabloují i pro zahraniční soubory přitažlivé festivaly (Tanec Praha, Mezinárodní festival Divadlo Plzeň, Pražský divadelní festival německého jazyka atd.). Je také patrný nárůst prezentace zahraničního divadla v České republice. Klesá však jeho export a prezentace na prestižních scénách a festivalech v zahraničí.

Pozitivním momentem je, že byl narušen monopol příspěvkových organizací a že se i bez zvláštního zákona přistoupilo k transformaci jejich právní subjektivity (viz Činoherní klub, Semafor, Divadlo Archa v Praze, Divadelní společnost Petra Bezruče v Ostravě atd.).

Oceněná divadla:

- 1998 – Klicperovo divadlo, Hradec Králové
- 1999 – Klicperovo divadlo, Hradec Králové
- 2000 – Činoherní studio v Ústí nad Labem
- 2001 – Klicperovo divadlo Hradec Králové
- 2002 – Činoherní klub a Dejvické divadlo, ex aequo

Inscenace roku:

1998 - Henry Purcell: Dido a Aeneas (Divadlo J. K. Tyla Plzeň, režie J. A. Pitínský)

1999 - Thomas Bernhard: Divadelník (Divadlo Na zábradlí, režie J. A. Pitínský)

2000 - Dmitrij Šostakovič: Lady Macbeth Mcenského újezdu (Národní divadlo Praha, režie David Radok)

2001 - Alban Berg: Wozzeck (Národní divadlo Praha a Göteborgs Operan, režie David Radok)

2002 - Leoš Janáček: Osud (Národní divadlo Praha, režie Robert Wilson)

Další ceněné aktivity:

Divadelní projekty Vladimíra Morávka - Čechov Čechům (Tři sestry, Racek, Strýček Solený)

Divadelní tvorba alternativní scény - její pluralita a žánrová různorodost

Z hlediska divadelního systému (jako otevřeného systému) je prioritou definování cílů kulturní politiky a její strategie s příslušnými finančními a legislativními nástroji. A samozřejmě s nutností navýšení podílu státního rozpočtu v kapitole „kultura“.

Je nutné odstranit disproporce mezi výdaji rozpočtů měst, která vynakládají na kulturu kolem 5 % svého rozpočtu, a mezi 0,6 % státního rozpočtu, kdy účast krajů byla zatím na financování divadel od roku 2000 zanedbatelná. Je nutné takto definovat i divadlo jako veřejnou kulturní službu (s větší nezávislostí na politickém systému). Definice by v tomto smyslu měla specifikovat legislativní, ekonomické i daňové prostředí s vyrovnaním podmínek veřejnoprávního a neziskového sektoru.

Pro rozvoj divadelního systému u nás je důležité prosadit na všech úrovních státní správy a samosprávy princip alokace finančních prostředků na základě programů, grantů a fondů a tyto výdaje (na základě kritérií kvality, diverzifikace a principu rovných příležitostí) podřídit kompetentní správě a transparentnosti rozhodovacích procesů s podmínkou evaluace jejich užití.

Divadelní systém v České republice, jehož většinová profesionální divadelní síť může nabýt statutu veřejné kulturní služby, je nutné financovat z více zdrojů:

1. Na principu vzájemných smluv a dohod prosadit a realizovat kooperativní financování divadelních aktivit státem, kraji a městy.
2. Pro financování kultury je nutné organizovat i další rozpočtové i mimorozpočtové zdroje veřejných rozpočtů jako jsou např. výnosy kulturních fondů, loterií, zisk z licencí poskytovaných masmédiím, poplatky ze vstupenek, příjmy z turistického ruchu, daňová výtěžnost kulturního průmyslu, zvláštní zatížení hazardu, bulváru či pornografie až po případné daňové assignace.
3. Je nutné najít účinné mechanismy pro účast komerčního sektoru na financování veřejných kulturních služeb.
4. Pro české divadlo využívat napojení na rozvojové fondy Evropské unie.

Důvod je prostý: všechny čtyři okruhy financování jsou v různém vzájemném poměru realizovány ve všech zemích Evropské unie a tento druh vícezdrojového financování kultury patří k jejím nepominutelným standardům. S naším vstupem do Evropské unie v letošním roce se realizace alespoň části těchto principů stává aktuální už pro rok 2005.

Konkurence mezi stavebními firmami přinesla konec omezení stavebních konstrukcí a technologií na zjednodušené a rozsahem redukované panelové technologie diktované monopolními státními firmami. Rozšíření technických a technologických možností, nabídky stavebních systémů a materiálů umožňují mnohotvárnější a dokonalejší realizace architektonických děl

Diktát dodavatele ale zčásti nahradil diktát investora a ekonomiky (trhu).

Příliv zahraničních investorů znamená sice oživení stavební činnosti a více možností / příležitostí pro tříbení architektury, ale zároveň s tím spojené stále častější působení zahraničních architektů v ČR znamená, že mnoho (většina) těchto akcí dává příležitost právě zahraničním architektům, namnoze neznalým domácího kontextu a ignorujícím ho, takže přínos k tříbení domácí produkce i prostředí je často problematický.

Dík zániku monopolu velkých státních projekčních podniků (kde začínající architekti museli pracovat pod vedením starších kolegů) a vzniku svobodné profese / živnosti architekta se výrazně snížil věk praktikujících a stavby realizujících architektů i jejich počet a v důsledku toho stoupla i mnohovrstevnatost architektonické produkce a všeobecně i její kvalita.

Cílevědomá soustavná státní podpora experimentální (většinou ztrátové) kultury, čehosi jako „základní výzkum“ v oblasti kultury. Tato experimentální kultura by mohla a měla být zdrojem nových impulsů v této oblasti.

Systémová podpora aplikace, zpřístupnění a šíření umění / kultury ve všech jejích formách ve veřejném životě formou státních zakázek a grantů.

Financování by bylo možné například ze zdrojů, které kultura a kulturní bohatství ČR formou turistického ruchu přináší, aniž by se zpět do této oblasti investovalo. Zpětné investování do kulturní oblasti přispěje ke kultivaci kulturního milieu a mohlo by se i významněji projevit na zvýšení příjmů z této oblasti.

Na architektonické scéně, vedle dílčích soutěží, probíhají každoročně dvě významnější soutěže, ve kterých je oceňována kvalitní architektonická tvorba, a to Grand Prix Obce architektů (pořádaná Obcí architektů) a Stavba roku (pořádaná nadací ABF).

Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska (SHS ČMS; Sdružení) je dobrovolná, zájmová, nestranická a nevládní organizace sdružující především historické obce nebo jejich části, na jejichž území jsou zachovány významné kulturní hodnoty, zejména nemovité památky. Sdružení vzniklo z iniciativy měst v listopadu roku 1990. Města a obce mají velmi specifickou roli, protože zastupují jak vlastníky, tak veřejnou správu a pro soukromé vlastníky jsou nejdůležitějším partnerem při obnově, údržbě i využití nemovitých kulturních památek.

K 1. březnu 2004 má SHS ČMS celkem 195 členů, z toho 188 řádných (obcí, měst a městských částí) a 7 přidružených.

Účelem a cílem Sdružení je aktivně přispívat k vytváření podmínek a účinných nástrojů pro zachování kulturního dědictví, zejména pak pro regeneraci území historických sídel včetně zlepšování stavu životního prostředí, dále pro jeho propagaci a pro jeho trvale udržitelné využívání.

Mezi nejvýznamnější činnosti a aktivity Sdružení patří péče o **Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón**, jehož je Sdružení gestorem. Podle pravidel Programu (který vyžaduje mj. i vícezdrojové financování) probíhá pravidelná a úspěšná regenerace památkově chráněných území našich měst a obcí. Od roku 1994 je udělována Cena za nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace MPR a MPZ spojená s právem používat titul „Historické město roku“.

Počínaje rokem 1991 jako spolupořadatel, od roku 1998 pak jako Národní garant v České republice Sdružení organizuje vždy v měsíci září **Dny evropského dědictví** (European Heritage Days - EHD). Tento rozsáhlý celoevropský projekt vede Evropany k ochraně kulturního odkazu předků, ale i vzájemnému poznávání a porozumění mezi národy. Současně pomáhají při hledání vlastní identity a přispívají k udržitelnému rozvoji společnosti, včetně rozvoje její politické, sociální a ekonomické složky. EHD probíhají pod záštitou Rady Evropy a v naší republice též pod záštitou vrcholných vládních činitelů a orgánů.

Metodické působení Sdružení spočívá v **pořádání odborných seminářů a konferencí**. Kromě zcela odborných tematik, jako např. barva a detail v architektuře nebo zeleň v historických sídlech, se v posledních letech soustřeďoval širší zájem na propojení okruhů památkové ochrany a ekonomického rozvoje, jak historických měst tak i celé země, dotýkal se problematiky cestovního ruchu i oblastí nové výstavby v historické zástavbě měst. Těchto akcí se pravidelně účastní, zástupci státní správy, samospráv na místní a krajské úrovni, odborná veřejnost, vlastníci i podnikatelské subjekty.

Sdružení uplatňuje specifické problémy historických sídel při **úpravě stávajících a navrhování nových právních norem**, které ovlivňují ekonomické a právní postavení všech vlastníků památek, ale i obcí a jejich hospodaření.

Sdružení je partnerem Ministerstva kultury ČR, Ministerstva pro místní rozvoj ČR a Ministerstva životního prostředí ČR, orgánů vrcholných zastupitelských sborů, odborných nestátních institucí působících v oblasti památkové péče, nezávislých neziskových organizací zabývajících se péčí o národní dědictví a

spolupracuje s dalšími organizacemi a institucemi působícími v ČR i v zahraničí, jejichž poslání je shodné s jeho cíli.

Sdružení je členem dvou velmi významných evropských organizací: The European Association of Historic Towns and Regions a Europa Nostra.

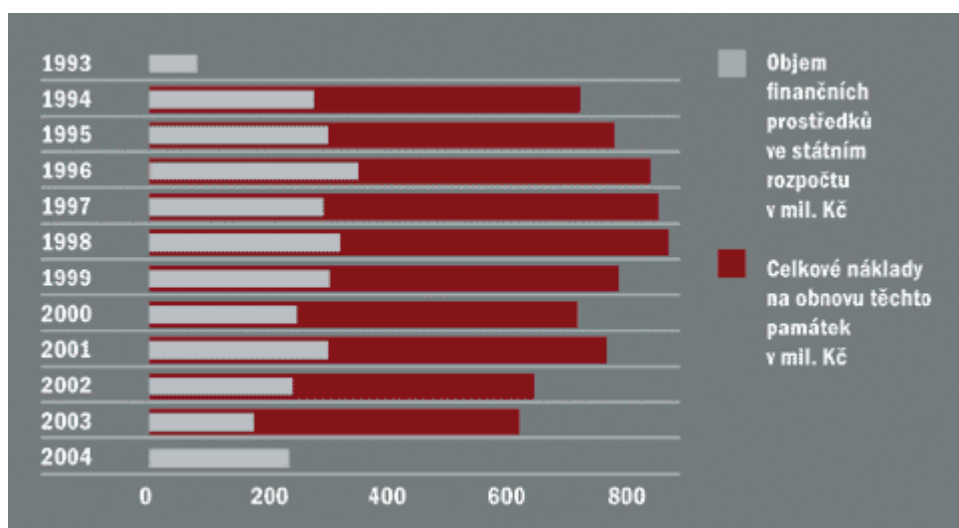
O těchto činnostech v plném rozsahu informují Internetové stránky **www.shscms.cz**. Přinášejí též informace o významném VI. sněmu historických sídel v květnu 2003 – pro Sdružení znamenal významný mezník v teritoriálním členění a tím i změnu stanov. Ze sněmu též vzešlo současné vedení: předseda Sdružení: Mgr. Petr Sedláček, místostarosta města Kroměříže, první místopředseda Sdružení: Vladimír Vihan, starosta Městské části Praha 1, druhý místopředseda Sdružení: Ing. Jiří Houdek, starosta města Třeboně.

SHS ČMS je od počátku spjato s **Programem regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón***, podle jehož pravidel (mj. vícezdrojového financování) probíhá pravidelná a úspěšná regenerace památkově chráněných území. Po zakotvení Programu regenerace do života našich historických sídel zcela logicky byla nejvyššími představiteli Ministerstva kultury ČR, Ministerstva hospodářství ČR a SHS ČMS v roce 1994 zřízena Cena za nejlepší přípravu a realizaci tohoto programu. Všechny tři subjekty (roli po zrušení Ministerstva hospodářství ČR převzalo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR) pořádají každoroční slavnostní zasedání představitelů státní správy a samosprávy, vrcholných představitelů i odborných pracovníků ministerstev a státní památkové péče, zástupců nezávislých neziskových organizací Mezinárodnímu dni památek a sídel s oceněním nominovaných měst a vyhlášením vítězného – „Historického města roku“. Od roku 1994 se jím pyšní města Svitavy, Kadaň, Třeboň, Kroměříž, Klášterec nad Ohří, Kutná Hora, Litomyšl, Nový Jičín a Prachovice. V roce 2004 jsou na cenu nominována města Karviná, Nové Hradky a Spálené Poříčí. Od dubna 1997 díky pochopení a laskavosti Kanceláře prezidenta republiky a Správy Pražského hradu je zasedání pořádáno ve Španělském sále Pražského hradu, symbolu české národní hrdosti. Vítěze soutěže Ceny Programu regenerace a nejzajímavější realizace jejich rekonstrukcí v rámci Programu regenerace představuje Sdružení pomocí výstavy Oceněná města... aneb jak uchopit genia loci v historickém prostředí. Těm, kdo nemají možnost tuto putovní výstavu spatřit in extenso je nabízena její prohlídka na Internetových stránkách Sdružení.

** Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón byl ustaven vládním usnesením číslo 209 ze dne 25. března 1992 jako nástroj zachrany a rozvoje i pevně daných organizačních a ekonomických podmínek obnovy kulturních hodnot a ozdravení životního prostředí, ale také vytvoření center rozvoje podnikatelských aktivit historických jader měst a obcí. Jejich stav po změně politických poměrů po roce 1989 byl tristní: nedostatečná a zanedbaná technická infrastruktura, špatný stavební stav objektů, špatná kvalita bydlení, nevyhovující sociální skladba obyvatelstva, chybějící síť obchodů a služeb i narušené vlastnické vztahy. Snaha Sdružení o systémové řešení regenerace historických sídel došla odezvy na Ministerstvu kultury ČR a tehdejší Ministerstvu pro hospodářskou politiku a rozvoj ČR - později pak aktivity převzalo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Proces regenerace se týká takřka všech MPR a MPZ naší republiky. Obecně lze konstatovat, že právě díky Programu regenerace se viditelně zlepšil stav památkově chráněných území. Dochází k obnově systémů technické infrastruktury, komunikací, domovního a bytového fondu s akcentem na zachování funkce bydlení a ozdravení sociální struktury obyvatel. Zlepšuje se stav životního prostředí. Města ožívají obchodním a společenským ruchem i kulturou. Regenerační procesy přináší mnoho nových pracovních míst a vytvářejí prostor pro podnikání. Stoupá potřeba zařízení a služeb cestovního ruchu, protože opravená historická jádra našich měst přitahují ve stále větší míře turisty. V myšlení občanů se zakotvuje vědomí o potřebě ochrany kulturního dědictví. V různých komisích, neziskových organizacích, na veřejných schůzích*

i jednotlivě se podílejí na přípravě koncepčních záměrů a posuzování realizačních projektů Programu regenerace. Současně tak prohlubuje pocit sounáležitost, vzbuzuje v lidech hrdost na „své“ město.

Z pohledu měst je největší přínos Programu regenerace spatřován v jeho nepřetržité soustavnosti. Legislativní ukotvení zaručuje kontinuální existenci a uživatelům je tak dána možnost plánovat procesy v delším časovém horizontu. Program regenerace zařadil péči o kulturní památky a regeneraci památkově chráněných území mezi priority místní politiky, aktivizoval a motivoval je ke koncepční a koordinované péči o kulturní hodnoty v rámci sociálního a ekonomického rozvoje území. Stimulační finanční politika programu, která předpokládá spoluúčast majitelů, je momentem, kdy se obce i soukromí vlastníci snáze rozhodnou investovat „část“ celkového finančního objemu. Nadto ulehčuje komunálním rozpočtům a dává možnost investovat prostředky např. do infrastruktur, komunikací. Celý proces regenerace sídla postupuje rychleji. Nehledě na to, že mnohá města by vzhledem k možnostem rozpočtů a celkovým potřebám památky vůbec nerekonstruovala.

Graf přehledu objemu finančních prostředků po jednotlivých letech vypovídá o tom, že celkem bylo (při objemu financí ve státním rozpočtu 3.116,9 mil. Kč) investováno do obnovy památek v rámci Programu regenerace 7.589 mil. Kč a obnoveno 6.635 kulturních památek. Na rok 2004 je ve státním rozpočtu 235 mil. Kč. Dlouholeté úsilí – jak osvětové vůči odborné i široké veřejnosti, tak přímo tlak na „tvůrce“ státního rozpočtu nesou své ovoce. Sdružení zde jistě hraje svou sice zdánlivě neviditelnou, ale nezastupitelnou roli a je jeho zásluhou, že i přes současnou dlouhodobě nepříznivou ekonomickou situaci se daří tento program realizovat. Jak nedávno v rozhovoru řekl předseda Sdružení Mgr. Sedláček „Tímto systémem se do památkové péče dostává mnohem více prostředků, než kolik poskytuje státní rozpočet. Dá se bez nadsázky říct, že tento program předběhl dobu a v našich historických sídlech je to vidět.“

Obnova historických památek a sídel a obnova jejich kulturních hodnot a využívání v rámci trvale udržitelného rozvoje cestovního ruchu potřebuje i náležitou propagaci. Jednou z jejích forem je akce **Dny evropského dědictví (European Heritage Days, dále EHD)**, které každoročně v měsíci září otevírají nejširší veřejnosti brány zajímavých a výjimečných architektonických, archeologických a sakrálních památek, muzeí, galerií a knihoven, technických památek a militarií, budov, objektů a i dalších prostor, v nichž všech je uchováváno neuvěřitelně rozsáhlé množství sbírkových fondů a movitého kulturního dědictví. V České republice se nezpřístupňují pouze

historické památky, které jsou oficiálně prohlášeny kulturními památkami, jako jsou známé hrady, paláce a katedrály, ale otevírají se i desítky dveří soukromých a veřejných budov (radnic, soudů, církevních institucí, škol, obytných domů atd.), které nebývají přístupny veřejnosti vůbec nebo pouze příležitostně a částečně. Jejich cílem je hledání cest ke kořenům naší, evropské i světové civilizace. Proto jsou v rámci EHD pořádány nejrůznější doprovodné akce - přednášky, koncerty, městské slavnosti, ale i soutěže a další kulturní programy. Proto jednotlivé země nebo i města vyhláší svá národní témata, jejichž prostřednictvím obrací pozornost organizátorů i návštěvníků na různorodé fenomény přírodního a kulturního dědictví. Hledání identity jedince žijícího v 21. století, ve stále více se globalizujícím světě - to je to, čemu EHD přispívají, a proto se těší stále vzrůstající oblibě a většímu zájmu.

Dny evropského dědictví v České republice mají podporu vrcholných vládních činitelů a orgánů. Ta dává Dnům evropského dědictví v České republice patřičný význam a rozměr a vůči světu jasně signalizuje vztah nejvyšších autorit státu k našemu zděděnému kulturnímu odkazu. Od roku 2001 se součástí Národního zahájení EHD stalo i udílení titulu Nositel tradice lidových řemesel ministrem kultury ČR.

V České republice se EHD konají pravidelně od roku 1991 v první polovině měsíce září. Od roku 1998 je jejich hlavním garantem Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska, které vždy ve spolupráci s jedním z členských měst pořádá národní zahájení. Partnery hlavního garanta jsou Ministerstvo kultury ČR a Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

Význačnost českého modelu EHD tkví v tom, že jsou organizovány komunální sférou prostřednictvím SHS ČMS. EHD v ČR jsou konány pravidelně v první polovině měsíce září. „Jednovíkendový“ systém byl změněn pro rok 2004, kdy si každý organizátor může zvolit termín v období od 10. do 19. září. K EHD se mnohdy přihlašují i velké doprovodné akce, konané mimo dané termíny – většinou se jedná o celonárodní či nadnárodní aktivity, jako např. Hasičské slavnosti

Od roku 2003 na koncepčně zcela nových stránkách SHS ČMS (www.ehd.cz) patří EHD samostatná sekce – portál EHD. Podává nejen přehled v rovinách obecných, ale přináší i aktuální informace – obojí i v anglické mutaci. Současně je i místem zveřejnění metodik EHD a vlastních přístupových cest pro registraci lokálních garantů, jejich přihlašování památek a akcí a zasílání objednávek. V Internetové verzi katalogu EHD, tzv. Online katalog EHD, lze moderními nástroji vyhledávat obce, ve kterých je přihlášena k EHD na daný rok alespoň jedna památka nebo akce (vyhledávač používá standardních internetových technologií, které jsou upraveny dle specifik aktivity EHD) a je propojen s e-mapou EHD - v podstatě optickým rozšířením Online katalogu EHD a tvoří s ním celek, který podává přehled o aktivitách EHD i z územního hlediska.

Sborník statí o kultuře v České republice v období 1998 – 2003

**Vydalo Ministerstvo kultury
Maltézské náměstí 1
118 11 Praha 1**

Připravil kolektiv autorů

Redakce a příprava k tisku: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

Tisk: R-Studio

Náklad 1 000 výtisků

Vydání první

Praha, květen 2004

ISBN 80-7068-180-2

(neprodejně)